

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

GAVŞİ OZANSOY'UN HAYATI VE ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Zehra Dönüş EROĞLU**

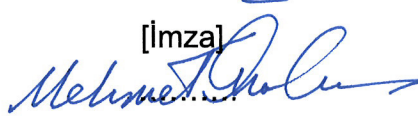
**Tez Danışmanı
DOÇ.DR. MEHMET ÖNAL**

ANKARA / 2009

ONAY

Zehra Dönüş EROĞLU tarafından hazırlanan "Gavsi Ozansoy'un Hayatı ve Eserleri" başlıklı bu çalışma, 13.11.2023 tarihinde yapılan savunma sonucunda (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

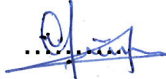
[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı] (Başkan)

Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Doç. Dr. Ali Rıza Gökçe

[İmza]

[Unvanı, Adı ve Soyadı]

Yrd. Doç. Dr. Ayferi Yılmaz

ÖNSÖZ

Gavsi Ozansoy, Türk edebiyatına ‘1940 Tasfiye Hareketi’ olarak geçen yenileşme hareketinin öncüsüdür. Hareketi başlatan yazının sahibi olması sebebiyle dönemi içinde dikkatleri üzerine toplayan bir isim olmuştur. Ozansoy, edebiyatta tasfiye isterken yalnız değildir. Onunla aynı fikri, aynı davayı paylaşan, geleceğin ünlü edipleri olmaya namzet yol arkadaşları vardır.

Ozansoy’un başlatmış olduğı bu hareket edebiyatımızda bir saman alevi gibi yanıp sönmüş ve sadece kuru bir gürültüden ibaret olarak algılanmış olsa da, sonuçları itibariyle bakıldığında nice genç kabiliyetlerin kendilerini sanat sahasında göstermelerine vesile olmuştur. Bu hareket aynı zamanda kendisinden sonra gelecek olan Garip Hareketi’nin de hazırlayıcısı olmuştur.

1940 yılı, Avrupa’da ikinci dünya savaşının kıyasıya devam ettiğı bir dönem. Türkiye ise, henüz atasını kaybetmenin hüznünü üzerinden atamamış, dünyada yaşanan bu çalkantıya rağmen inkılâplarıyla doğrulup, küçük adımlarla Cumhuriyet yolunda yeni yürümeye başlamış bir ülke. Yeni bir dünya, yeni bir düzen, yeni bir ülke içinde yeni bir edebiyatın lüzumu hissedilmiş ve her baş kaldırıştan sonra elde edilen haklar gibi, edebiyatın alışlagelmiş kurallarına, kabullerine karşı bir başkaldırı olmuş, ‘edebiyatta ve sanatta köklü bir ‘tasfiye’ istenmiştir.

‘Gavsi Ozansoy’un Hayatı, Sanatı ve Eserleri’ adlı bu çalışmanın ilk bölümünde Ozansoy’un hayatı etrafında Türk edebiyatı tarihine ‘1940 Tasfiye Hareketi’ adıyla geçen edebî tartışmalar ayrıntısıyla, dönemin basılı kaynakları taranarak aktarılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda Ozansoy’un yakın çevresi ve mizacı ayrı başlıklar adı altında incelenmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Ozansoy'un şiirleri hem tema hem de biçim yönüyle incelenmiştir. Şairin şiirlerindeki temalarda yıllar arasında çok fazla bir değişme görülme de, şiirleri biçim yönüyle 1940 öncesi ve sonrasında farklılık arzeder. Şiirler arasındaki bu biçim farklılığından dolayı şairin şiirlerini 1940 yılından önce ve sonra kaleme aldığı şiirler olarak, iki ayrı başlık altında incelemeyi daha uygun bulduk.

Gavsi Ozansoy'un hayatı boyunca kaleme aldığı beş hikâyesi vardır. Ozansoy, bu hikâyelerini 1934-1940 yılları arasında Uyanış dergisinde yayınlamıştır. Çalışmamızın üçüncü bölümünü Ozansoy'un hikâyelerinin tahlillerine ayırdık. Hikâyelerin sayı bakımından az olması ve aynı zamanda 'kısa hikâye' olmalarından ötürü her birini ayrı ayrı tahlil etmeyi tercih ettik.

Gavsi Ozansoy, 1945 yılından sonra edebiyata uzun bir ara vermiş, 1960'lı yıllarda dönemin ünlü şair ve yazarlarıyla edebiyat ve sanat üzerine edebî röportajlar yaparak tekrar edebiyata dönüş yapmıştır. Ozansoy'un çeşitli yazı dizileri adı altında yayınladığı ve halen gazete sayfalarından kurtulamamış bu röportajlarını bir araya getirip, incelemeye tabi tutmak çalışmamızın bir diğer amacıdır. Bu sebeple, çalışmamızın dördüncü bölümünü bu röportajlara ayırarak onları gün yüzüne çıkarmak, dönemin şair ve yazarlarının ağızından dönemin sanat anlayışını ve yaşanan tartışmaları aktarmak istedik.

Beşinci bölümde ise Gavsi Ozansoy'un çeşitli dergi ve gazetelerde kaleme aldığı fikir yazılarının ışığında onun hayat felsefesi, edebiyat ve sanat anlayışı, siyasî ve içtimaî mülâhazaları verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmalarım sırasında büyük yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Mehmet Önal'a, verdikleri moral ve destekleri ile her zaman yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

ZEHRA DÖNÜŞ EROĞLU

ANKARA - 2009

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
İçindekiler	iv
Kısaltmalar	vi

Birinci Bölüm

GAVSİ OZANSOY'UN HAYATI

1.1. Aile Çevresi ve Çocukluk Yılları	1
1.2. Edebî Hayatı ve İlk Tecrübeleri	4
1.2.1. 'Tasfiye Lazım' Adlı Yazısı ve Etrafında Gelişen Olaylar	4
1.3. Evliliği, Çocukları	59
1.4. Ölümü	60
1.5. Mizacı	64
1.6. Eserleri	67

İkinci Bölüm

ŞİİRLERİ

2.1. Gavsî Ozansoy'un Şiirleri	69
2.2. Şiirindeki Temalar	70
2.3. Şiirlerindeki Biçim	88
2.3.1 1940 Öncesi Şiirlerinde Biçim	89
2.3.2. 1940 Sonrası Şiirlerinde Biçim	97

Üçüncü Bölüm

HİKÂYELERİ

3.1. Gavsî Ozansoy'un Hikâyeleri ve Hikâyeciliği	110
3.2. Hikâyelerin Tahlilleri	113
3.2.1. Bir Muharrir Hayatı	113
3.2.2. Yıllardan Sonra	119
3.2.3. Bir Ressamdı	124

3.2.4. Mesut Olacağız	130
3.2.5. Sevmek İçin Sevmek.....	134

Dördüncü Bölüm

DİĞER YAZILARI

4.1. Gavsî Ozansoy'un Edebî Röportajları ve Yazı Dizileri	145
4.1.1. Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli? (Kırk Yıl Sonra Diyorlar Ki)	148
4.1.2. Mısralarda Yaşayan Aşklar	192
4.1.3. Beş Kuşak Konuşuyor (Edebiyatımızda Dün mü Daha Kuvvetliydi, Bugün mü?)	198
4.2. Deneme, İnceleme, Fıkra...vb. Yazıları	211

Beşinci Bölüm

FİKİRLERİ

5.1. Sanat ve Edebiyata Dair Fikirleri	212
5.2. Siyasî ve İçtimaî Fikirleri	218
5.3. Hayata ve İnsana Dair Felsefî Fikirleri.....	221

SONUÇ VE TOPLU DEĞERLENDİRME.....	224
--	------------

FAYDALANILAN KAYNAKLAR	229
-------------------------------------	------------

ÖZET	245
-------------------	------------

ABSTRACT	247
-----------------------	------------

KISALTMALAR

a.g. y:	Adı geçen yazı
a. g. e:	Adı geçen eser
c. :	Cilt
s. :	Sayfa
S. :	Sayı
Der. :	Dergi
Yay. :	Yayınları, Yayınevi
bsk. :	Baskı, Basım
vb. :	Ve buna benzer

BİRİNCİ BÖLÜM

GAVSI OZANSOY'UN HAYATI

1.1. Aile Çevresi ve Çocukluk Yılları

Gavsi Ozansoy, 25 Mayıs 1917 yılında, İstanbul'un Bakırköy İlçesi'nde dünyaya gelir. Babası dönemin edebiyat dünyasının tanınmış simalarından Halit Fahri Ozansoy'dur. Halit Fahri, hayatında iki evlilik yapmıştır. Gavsi Ozansoy'un annesi, Halit Fahri'nin ilk eşi olan Nazife Neyire Hanım'dır. Halit Fahri ile Neyyire Hanım birbirlerini delicesine severler ve bu iki aşık, beraberliklerini 1916 yılında evlenerek resmileştirirler. Fakat evlenmelerinin üzerinden birkaç ay geçmez ki, anlaşamazlar ve boşanırlar. Halit Fahri'nin bu ilk evliğinden 1917 yılında bir erkek evladı, Gavsi Ozansoy dünyaya gelir. ¹ Halite Nusret Zorlutuna, Halit Fahri'nin ilk eşini şöyle anlatır:

“Tepeden tırnağa his hayal dolu, asil, kibar, heyecanlı kültürlü bir genç hanımdı ve Halit Fahri Bey'e çılgınca âşıktı. Onları zorla birbirinden ayırmışlardı. Bu ayrılık özellikle Neyyire için başlı başına bir trajedi idi... Halit Fahri ile ayrılmışlardı artık ve zavallı kadını hayata bağlayan bütün bağlar kopmuştu. O gecenin sabahını görmemeğe kararlıydı. Bin bir zorlukla temin ettiği zehiri temsil gecesini (Baykuş) içecekti... ve tam gönlünce romantik bir ölüm olacaktı bu... Neyyire zehir bardağını eline alınca, karnında isyankâr bir çırpınış duymuş, bir feryat koparmıştı, arkasını bilmiyordu. Saatler sonra ayıldığı zaman başucunda doktorlar ve ağlaşan ev halkı vardı... Neyyire'ciğimin hayal ettiği şairane ölüm gerçekleşmemişti.”²

Halit Fahri Ozansoy, eşi Neyyire Hanım'dan boşandıktan sonra 1921 yılında, ikinci eşi olan Aliye Hanım ile evlenir. Aliye Hanım, Arnavutluk'un

¹ Acehan, Abdullah, Halit Fahri Ozansoy'un Hayatı, Sanatı ve Eserleri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya, 1998, s.30

² Zorlutuna, Halite Nusret, Değerli Şair Halit Fahri Ozansoy, Hisar Dergisi, S.88, Nisan 1971, s.8

Ergene eşrafından Ali İzzet Paşa ailesinden Fazıl Paşa'nın kız kardeşidir. Halit Fahri'nin Aliye Hanım'dan Güzin ve Melehat adında iki üvey kızı olur. Fakat Aliye Hanım fazla yaşamaz ve 26 Ocak 1962 yılında vefat eder. Resmi kayıtlara bakıldığında Halit Fahri'nin üzerine kayıtlı tek çocuk Gavsî Ozansoy'dur.³ Gavsî, Halit Fahri'nin tek öz evladı olması sebebiyle Ozansoy'un nazarında her zaman farklı ve ayrıcalıklı bir konuma sahiptir.

Gavsî Ozansoy, köken olarak eğitilmiş bir aileden gelmektedir. Dedesi M. Fahri Paşa, 'tıbbî kitapları, fennî yazıları ve manzum harp tarihi ile edebiyat ve irfan âleminde tanınıp adını tarihe yazdırmış' bir şahsiyettir. Fahri Paşa, doktor olmasının yanı sıra, tam bir edebiyat düşkünüdür. Aruz vezninin çeşitli kalıplarıyla şiirler kaleme alan M. Fahri, aynı zamanda Arapça ve Farsça'yı da çok iyi bilmektedir. Halit Fahri, bir yazısında babasındaki bu edebiyat tutkusunun, kendisi üzerinde büyük tesiri olduğunu, kendisinde var olan şair ruhunu da babasından tevarüs ettiğini belirtir.⁴ Bunun yanında Halit Fahri'nin dedesi Süleyman Efendi de edebiyat sevdalı bir insandır. Halit Fahri, çocukluğuna dair anılarından bahsederken, evlerinde tertip edilen vazgeçilmez edebiyat sohbetlerini anlatır. Buradaki dönemin âlim zatlarından dinlediği sohbetlerin kendisi üzerinde derin tesirleri olduğunu belirtir.

Halit Fahri, dedesi ve babasında gördüğü edebiyat sevgisi, heyecanı ile büyümüş; zaten tabiatında var olan sanat ruhunu bu sayede inkişaf ettirme imkânı bulmuştur. Eskiden beri evlerinde tertip edilerek bir gelenek halini alan sohbet gecelerinde, eski edebiyatın deruni lezzeti ve havasını iliklerine kadar hisseden Halit Fahri, bu geleneği sürdürmeyi kendine bir vazife bilmiştir. Galatasaray Lisesinde öğrenim gören ve ilk edebî tecrübelerine burada Rübâb mecmuasında yazılar, şiirler kaleme alarak başlayan Halit Fahri'nin gerek aile çevresinde, gerekse arkadaş çevresinde hep edebiyat

³ Acehan, Abdullah, Halit Fahri Ozansoy'un Hayatı, Sanatı ve Eserleri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya, 1998, s.32

⁴ Servetifünun-Uyanış, Halit Fahri Ozansoy, 'Şiirde Ne Yapmak İstedim', 27 Ağustos 1942, s.177

dünyasının ünlü tanınmış ve ün kazanmaya namzet insanları bulunmuştur.⁵ İşte, Gavsî Ozansoy da babasının bu geniş edebiyat çevresinin havasını teneffüs ederek büyümüş ve böyle bir ortamda neşet etmesinin verdiği avantajla, o da etrafında gördüğü edebiyat sevdalısı insanlardan nasibini fazlasıyla almıştır. Dedesi ve babasından tabiatına sirayet eden sanat ruhuna, şiir sevgisine engel olamamış, o da daha çok erken bir yaşta edebiyata merak salmış ve şiir yazmaya başlamıştır. Ozansoy'un ilk şiiri olan 'Akşam' adlı şiir, Uyanış dergisinde 1932 yılında yayınlanmıştır.⁶

Evlerinde tertip edilen eski edebiyat geceleri vesilesiyle ilk edebî terbiyesini baba ocağından alan Ozansoy, aynı zamanda dönemin ünlü şair ve yazarlarını yakından tanıma fırsatı bulmuştur.⁷ Halit Fahri, gerek kendi evinde, gerekse arkadaşlarının evinde düzenlenen bu sohbetlere iştirak ederken, oğlunun elinden tutarak onu da gideceği yere götürür ve böylelikle onun içinde gelişecek olan edebiyat sevgisini tetiklemiş olur. Halit Fahri, Ozansoy'un hayatı boyunca onu hep koruyup gözetmiş, her konuda arkasında bir destekçi olarak yer almıştır. Halit Fahri, kendisinden bir yıl evvel vefat eden biricik oğlunun acısına dayanamaz ve 1971'de vefat eder.

“Acı Bir Kayıp; Merhum doktor Fahri Paşa ve merhume Zehra Hanım'ın oğlu, merhum Gavsî Ozansoy'un ve Güzin Umaç ile Melahat Çintan'ın babaları Ahmet Çintan'ın kayınbiraderi, merhume Aliye Ozansoy'un eşi, Nazan Ozansoy'un ağabeyisi, Ayşe Kavrak İle Kemal Ozansoy'un, Şaziment Umaç'ın dedesi, Doktor Nuri Aruntan'ın bacanağı, Necdet Ozansoy ve Fikret Ozansoy'un amcazâdesi, Cemile Yücel, eczacı Sevim Aruntan ve Huriye Aruntan'ın enişterleri, şair, öğretmen ve gazeteci Halit Fahri Ozansoy, kısa bir hastalığı müteakip 23 Şubat 1971 Salı günü vefat etmiştir. Cenazesi 24 Şubat 1971

⁵ Ozansoy, Halit Fahri, Edebiyatçılar Geçiyor, Kanaat Kitabevi, İstanbul, s.2

⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Akşam, 27 Teşrinievvel 1932, s.341

⁷ Ozansoy, Halit Fahri, Edebiyatçılar Çevremde, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara, 1970, s.3

Çarşamba günü Şişli camiindeki öğle namazından sonra kaldırılacağı Zincirlikuyu'ndaki aile mezarlığına defnedilecektir.”⁸

1.2. Edebî Hayatı ve İlk Tecrübeleri

Gavsi Ozansoy, daha lise öğrencisiyken şiirler yazmaya başlamış ve şiir yolculuğundaki ilk denemeleri babasının yazı işleri müdürlüğünü yaptığı Uyanış dergisinde yayınlanmıştır. İlk şiirini 1932 yılında yayınlayan Ozansoy, ‘Bir Muharrir Hayatı’⁹ adlı ilk hikâyesini de 1934 yılında, daha on yedi yaşındayken kaleme almıştır.

Gavsi Ozansoy, şiirleri ve hikâyelerinde olduğu gibi, muhtelif gazete ve dergilerindeki yazılarında hep ‘Gavsi Halit Ozansoy’ imzasını kullandı. Henüz lise öğrencisiyken ‘Son Posta’ gazetesinde başladığı gazeteciliği Tan, Yeni Sabah, Son Telgraf, Vakit, Gece Postası gibi çeşitli gazetelerde sekreterlik, yazarlık ve muhabirlik yaparak sürdürdü.¹⁰ 1952 yılında, haftalık hadise ve röportajların yer aldığı ‘Harman’ adlı bir gazete çıkardıysa da, sadece iki yıl yayımlanabildi. Uzun yıllar Servetifünun-Uyanış dergisini yöneten babasının yanında çalıştı. Bu arada dergide şiirleri ve hikâyeleri yayımlandı. Böylelikle Servetifünun-Uyanış dergisi, Gavsi Ozansoy’un edebiyat sahasında ilk isminin duyulduğu ilk yer oldu. Uyanış dergisi dâhil olmak üzere, diğer çeşitli dergi ve gazetelerde Ozansoy’a ait 53 şiiri ve beş hikâyesi bulunmaktadır.

1.2.1 ‘Tasfiye Lazım’ Adlı Yazısı ve Etrafında Gelişen Olaylar

Gavsi Ozansoy, şiirlerinin ve hikâyelerinin yanı sıra, Servetifünun-Uyanış dergisinde çeşitli yazı dizileri aracılığıyla fikrî yazılar kaleme aldı. 1940’larda Uyanış dergisi etrafında toplanarak eski kuşağa karşı çıkan genç

⁸ Son Havadis, Acı Bir Kayıp: Halit Fahri Ozansoy, 24 Şubat, 1971, s.4

⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Bir Muharrir Hayatı, 19 Nisan 1934, s.332-333

¹⁰ Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Yapı Kredi Yay. c.2, İstanbul, 2003, s.758

yazarların başına geçti.¹¹ Akşam, İstiklâl adlı gazetelerde ve Uyanış dergisinde yayımladığı ‘Tasfiye Lâzım’¹² başlıklı yazı, genç neslin hür ve isyankâr hislerini galeyana getirmiş ve edebiyatımızda her daim zuhur eden eski-yeni tartışmalarına bir yenisini eklemiş, aynı zamanda edebiyat tarihine ‘Tasfiye Hareketi’ adıyla geçecek olan isyan hareketinin tetikleyicisi olmuştur.

“İnkılâp Türkiye’sinin 16 yılı siyaset ve iktisat sahasında, sosyal hayatta geniş bir tasfiye hareketi oldu.

Bütün büyük ihtilâllerde, kitle hareketlerinde olduğu gibi, Kemalist ihtilâl de, ‘eski’nin ve ‘iptidâî’nin yerine ‘yeni’yi koydu. Yıktı ve yaptı. Ayağımızdaki mes, kafamızdaki sarık, cumbamızdaki kafes - cumba henüz bakî ise de- tarihleştirdi; el tezgâhı yerini fabrikaya, saban traktöre terk etti. Anadolu haritasından keçi yolları silindi, yerine demiryolu döşendi”.¹³

Gavsi Ozansoy, yazısında yeni gelişmekte olan bir ülkenin tasfiye ile nasıl modern ve çağdaş bir görünüme ulaştığından bahsederek başlar. Sosyal ve iktisadî alanda görülen bu umut verici gelişme ne yazık ki sanat ve edebiyatta kendini göstermemiştir. Ozansoy, yazısının devamında kendi kısırdöngüsü içine hapsedilen edebiyat ve sanatın ancak esaslı bir tasfiye ile daha özgür ve çağdaş bir hal alabileceğinden bahseder.

“Fakat sanat hayatımız, daha gerçek anlatışla, sanat anlayışımız, zevkimiz bu geniş tasfiye hareketinde ‘hudut dışı’ oldu. Musikide hâlâ ‘alaturka’ hâkim, resimde kartpostal zevki, şiirde hece vezni ve düzgün kâfiye.

Mecmua deyince, hatıra ‘kapak’ geliyor; üç renkli ve tabılı kapak. Mecmuacılık ‘muhtevadan’ ayrıldı, ‘kapak’laştı. Bugün de bir resim sergisinde aradığımız, yemek odamızın duvarına yakışacak güzel bir

¹¹ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay. c.7, s.166

¹² İstiklâl Gazetesi, 5 Ocak 1940, s.5

¹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c.87/23, s.130

manzaradır. Şiirde el'an Faruk Nafiz saltanatı aranıyor. Halk çikolata paketlerinden çıkan mânileri, takvim yapraklarına yazılan beyitleri bile, şiir diye okuyor.

Diyebilirsiniz ki, ne yapalım?... Mecmua diye önümüze üç renkli kapak sürüyorlar, şiir diye...

Devam etmeyin, çünkü haksızsınız. 16. inkılâp yılında, önünüze koyduğumuz, sadece bunlar değil. Fakat siz okuyacağınız mecmuayı masraflı gazete ilanlarında arar, seveceğiniz şairi tashihe muhtaç bir edebiyat tarihinden çıkarırsanız, o başka."¹⁴

Gavsi Ozansoy, evvela mevcut edebî zevkin köklü bir tasfiyeye tutulması lazım geldiğini dile getirir. Edebiyat ve sanat hayatındaki geri kalmışlığın temelinde bu zevki tam duyamayışımız yatmaktadır. Ozansoy, eskilere nispeten bu zevki daha iyi duyabilen ve mısralarına aksettiren yepyeni, dopdolu bir edebiyat güruhunun varlığından bahseder. Ancak bu sanatçı ve edipler, eskilerin sahip oldukları dar zaviyenin yanı sıra, seslerini duyurabilmek için kendilerine yeterli imkânları vermediklerinden ötürü şikâyetçidirler.

“ ‘Vakit’ gazetesinin anketi münasebetiyle yazdığım bir yazıda şöyle demiştim: ‘Merak etmeyin, bizde de beynelmilel ölçüde şöhret olacak adam var. Ama, meydan nerede?... Siz bize onu verin.’ Meydan maalesef üç renkli kapak basabilen mecmua sahipleriyle; şöhret simsarlarının işgalindedir. Bu iki hududun içerisinde bunalan karî, bir üçüncü hudut daha olduğunu, nereden bilsin?.. Hikâyede bir Sait Faik'in, nesirde bir Cavit Yamaç'ın, resimde bir Abidin Dino'nun, şiirde bir Melih Cevdet, İlhami Bekir, Cahid Saffet, İlhan Berk'in mevcudiyetini kimden öğrensın?

¹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c.87/23, s.130

Türk sanatında programlı, kültürlü ve malzemeli bir 'nesil' yetiştiğini, duvar afişleri yapıp, sokaklara mı asalım? Hayır. Bir çare var: tasfiye. Sanat ve zevk ölçülerimiz tasfiyeye muhtaç."¹⁵

Gavsi Ozansoy, Nazım Hikmet'in on bir yıl önce Abdülhak Hâmit ve Mehmet Emin'e karşı çıkışında olduğu gibi, meseleye edebî nitelik taşımayan sosyal değişimler açısından yaklaşmıştır. Yazısının başında, Cumhuriyetle birlikte ülkede gerçekleştirilmeye başlanan inkılâpları değerlendirmesi, bu tutumu açıkça ortaya koyar.¹⁶ Fakat Ozansoy, edebiyat dünyasında da bir inkılâbın gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncesindedir ve güne ayak uyduramayan sanatçıların açıktan açığa tasfiyesi talebinde bulunur.¹⁷

Gavsi Ozansoy, 'Tasfiye Lazım' adlı bu yazısının altına 'Burada, bütün bir eski nesle hücum etmek cüretkârlığını göstermedik. Sadece bugün sanatımızı saran kötü zevke ve bunu devam ettirenlere dokunmak istedik.'¹⁸ diye bir not düşmüş olsa da, olaylar sadece bir dokundurmadan ibaret kalmayıp, eski edebiyat ve edebiyatçıları inkâra kadar varmıştır. Nitekim Ozansoy'un 1940'ta yayımladığı 'Tasfiye Lazım' başlıklı yazısıyla başlayan tartışmalar yenilik hareketine uyum sağlayamayan önceki nesil sanatçılarına tepkinin yanında¹⁹, şiirde egemenliğini sürdüren Faruk Nafiz ve neslini de hedef alır.²⁰ Bu yazı vesilesiyle, İstiklâl, Son Posta ve Akşam gazeteleri başta olmak üzere çeşitli gazetelerde edebî anketler oluşturulmuş, eski-yeni tartışmaları bir kez daha alevlenmiştir. Uzun bir aradan sonra edebiyatta yeni arayışlar içine girilmiş ve tasfiye hareketinin de tetiklemesiyle, başta Yeni Edebiyat dergisinde olmak üzere birçok dergi ve gazetede yeni sanatın, yeni edebiyatın nasıl olması gerektiği konusuna dair yazılar kaleme alınmıştır.²¹ Hatta eski nesil ve yeni nesil arasında cereyan eden bu sözlü ve yazılı

¹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c.87/23, s.130

¹⁶ Sazyek, Hakan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi, Akçağ Yay. Ankara, 2006, s.45

¹⁷ Fuat, Mehmet, Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi, c.1, Adam Yay. İstanbul, 2006, s.21

¹⁸ Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.1

¹⁹ Oktay, Ahmet, Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, 1993, s.103,104

²⁰ Karaca, Alâattin, İkinci Yeni Poetikası, Hece Yay. Ankara, 2005, s.74

²¹ İleri, Suphi Nuri, Yeni Edebiyat 1940-1941 Sosyalist Gerçekçilik, Scala Yay., İstanbul, 1998 s.3

diyalog saygı ve hoşgörü sınırlarını aşarak sert bir çizgide ilerlemeye başlamıştır.

Başlatmış olduğu harekette yalnız kalmamak adına Gavsî Ozansoy, o yıllarda çalışmakta olduğu Son Posta gazetesindeki ankette, yeniliklerden yana olan genç edebiyatçıların görüşüne yer vermiştir. Anketi oluşturan kişi Nusret Safa Coşkun'dur. Anketin ilk yayınında "Genç Şair ve Edeplerin Tasfiye Edilmesini İstedikleri Eskiler" başlıklı bir yazı yer alır. Yazıda tasfiyesi istenen eskiler bir liste halinde verilir. Bu listede bulunan isimler şunlardır: "Yahya Kemal, Reşat Nuri, Fazıl Ahmet, Mahmut Yesari, Mithat Cemal, Peyami Safa, Aka Gündüz, Vâ-Nû, Halit Fahri, Burhan Cahit, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, İbrahim Alâattin, Şükufe Nihal, Behçet Kemal, Esat Mahmut Karakurt."²² Ankette düşüncelerine yer verilen ve verdikleri cevaplarla Gavsî Ozansoy'u destekleyen genç edebiyatçıları arasında şu isimler vardır: Ziya Osman Saba, Cavit Yamaç, Nail V., Mümtaz Zeki Taşkın, Lûtfî Erişçi, Ragıp Şevki, Cahit Saffet Irgat, Sait Faik, Reşat Enis.

Reşat Enis: "Ben de çok esaslı bir tasfiye taraftarıyım. Etrafımızda öyle kof şöhretler var ki, bunlar hep birbirlerinin yardımıyla bugünkü mevkilerini elde etmişlerdir. Orhan Seyfîler, Yusuf Ziyalar, Faruk Nafizler gibi..."

Romancılardan Burhan Cahit, Mahmut Yesari, Reşat Nuri, ilk ağızda tasfiye olunması icap edenlerdir. 'Çalığışu' bence bir masaldır. Esasen bizde henüz doğru dürüst bir romancı yoktur. Romancılarımız modern masal yazıyorlar. Peyami Safa'ya gelelim: Peyami Avrupa romancılarının ve mütefekkirlerinin kötü bir mukallididir."²³

Sait Faik Abasıyanık, Gavsî Ozansoy'un başlatmış olduğu bu yenileşme hareketine sonuna kadar destek veren isimlerin başında gelir. Ona

²² Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.1

²³ Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.8

göre bugün ya da yarın mutlaka tasfiye yapılacaktır, yapılmalıdır. Değişim maddenin temelinde var ise şayet, kimse yapmasa dahi zamanın kendisi elbette bu tasfiyeyi bir gün yapacaktır.

Sait Faik Abasıyanık: “Gavsi Halit Ozansoy’un tasfiye kelimesinden kastettiği manayı pekâlâ anlıyorum. Bu herhalde kimse yazı yazmasın, istidadı olmayan eline kalem almasın değildir. Eskiye, meselesizi, fikirsizi, beş para etmezi bugün gazete sütunlarında ve şöhret sahibi olarak görüyoruz. İyi bir gazete patronu gelmesini, bunun hakiî rakamları tutmasını temenni etmekten başka elimizden ne gelir? Yahut da anlayan bir kari kütlesi bu tasfiyeyi kendi kendisine yapacaktır. Bugün değilse yarın... Bence Gavsi Ozansoy’un üzülmesine mahal yoktur. Çünkü nasıl olsa bu tasfiye yapılacaktır.”²⁴

Tasfiye, yenilik taraftarı olan gençler için olmazsa olmazdır. Onlara göre evvela, eski olan, içi boş olan, niteliksiz olan temizlenmeli ki yerine daha kaliteli, nitelikli ve çağdaş bir edebiyat vücuda getirilebilsin. Tarihte yapılan her yenileşme hareketi gibi, bu tasfiye hareketi de bir yönüyle acımasız bir hal alır ve bu durum kendini, tasfiye taraftarı gençlerin satırlarında açıkça gösterir. Hikâyeci ve romancı kimliği ile bilinen Ragıp Şevki de tasfiye taraftarlarından biridir ve ankette verdiği cevapta, bu genç ve asi ruhlu ediplerin edebiyatta nasıl bir reform getirmek istediklerini net ifadelerle ortaya koyar.

Ragıp Şevki: “Tasfiyeye kimler tâbi tutulacak? Bu, cidden düşünülecek ve üzerinde durulacak bir mesele midir? Hayır, bu o kadar basit bir iştir ki, tasfiye yapıp her şey tamam olduğu gün – Kristof Kolomb’un yumurtayı dik tuttuğunu görenler gibi – hepiniz hayret edeceksiniz, meselâ bir takım romancılarımız var: Burhan Cahid, Peyami Safa, Esad Mahmut, Vâ-Nû, Aka Gündüz vesaire... Bir anda

²⁴ Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.8

aklıma gelmeyecek olanlar da dahil olduğu halde bu zümrenin üzerine bir sünger çekmekle, ne kadar kuvvetsiz bir fon taşıdıklarını görmek kabildir.

Nasirlerimize gelince, sadece – isterse yazdığı zaman – Yusuf Ziya'yı ayakta görebiliyorum. Ne Fazıl Ahmet'i, ne İbrahim Alâettin'i, ne de ötede beride 'nasirim!' diye haykırmaya çalışan birkaç fıkracıyı artık konuşturmamalıdır. Magazin sayfalarındaki çıplak kadın resimleri altına karalanan yazılara atılan bir imzayı nasıl da göğsümüze takabiliriz?"²⁵

Ragıp Şevki, anketteki yazısında eskileri ve eskilerin şahsında sahip olunan edebî zevkleri temizlemeye hazırdır. Türk edebiyatının temelleri yeniden ve sağlam bir şekilde atılmalıdır. Eskiden beri süregelen eserleri süsleyip tekrar önümüze sunan edebiyat, yazara göre elbette yıkılmaya ve esaslı bir tasfiyeye muhtaçtır.

"Şiirimizin Donkişotları çok söylemekten, çok konuşmaktan öyle bir sukuta uğramış bulunuyorlar ki, hangi birisini sayayım: Yahya Kemal'in 'Bin atlı' manzumesi kalıbından çıkamadı, Faruk Nafiz'in şiirleri uyku veriyor, Halit Fahri'yi - eski şiirlerini unutmamak için - rahat bırakmalıyız. Şükûfe Nihal de, Mithat Cemal, şu da bu da bugün devrini, zevkini, şiiriyetini kaybedenlerdendir. Tasfiyeye muhtacız, çünkü Türk edebiyatı binasını boyacılardan ve sıvacılardan kurtarıp, mimarlara bırakmamız lâzım geliyor."²⁶

Şair Cahit Saffet ise ankete verdiği cevapta, Türk edebiyatında tasfiyenin tam zamanı olduğunu ve artık okunmaz, elle tutulmaz adamcıklar olarak nitelendirdiği Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Halite Nusret, Şükûfe Nihal, Hakkı Süha'nın tasfiyesini ister.

²⁵ Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.8

²⁶ Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.8

Cahit Saffet: “Birkaç şahsiyet müstesna, eskilerden kimi san’atkâr diye tanıyabiliriz Türk edebiyatında?.. İncir çekirdeğini doldurmayacak fikirciği lâf lâf üstüne koyup mektepli kızlara yüzlerce sayfalık roman hazırlayan akşamlik muharrir mi? Yoksa tefrikalı manzume yazan mizahçı mı? Bir Gorki ayarında Sabahattin Ali, bir Duhamel kadar sağlam Said Faik önümde dururken dünkülerden kimi beğenebilirim hikâyeci olarak?..

Neslimin bugünkü garb şiirinden bile üstün numuneleri önümüzde iken hâlâ hececilerin kof manzumelerini mi beğeneceğiz? Yeni şiiri dünkü şiirle kıyas etmek mükemmel bir hatibi bir kekeme ile konuşma müsabakasına çıkarmak gibi bir şey olur. Eskiye yeniyi veren, yeniyi ve güzeli arayıp bulan bugünküler, dünkülerin cılız şahsiyetçiklerine sorar: Ne verdiniz Türk sanatına? Sıfır, sıfır...”²⁷

Ankette yer alan cevaplara bakıldığında bunların genç edipler tarafınca, sanki tarihin bütün kara sayfalarının bedelini eskiye yıkma ve ödetme gibi bir kızgınlıkla, coşkunlukla kaleme alınan ifadeler oldukları kolayca hissedilir. Hızını alamayan bu gençlerden biri olan şair Mümtaz Zeki, eskiye karşı olan öfkesini anket münasebetiyle adeta püskürür. Mümtaz Zeki, kökten bir tasfiye taraftarıdır ve edebiyat denen sanat işinin sadece genç nesil ve sanatçıları tarafından yapılabileceği kanaatindedir.

Mümtaz Zeki: “Hem de esaslı bir tasfiye lâzım. Ankara caddesindeki üstad kalabalığını ‘kıymet’ pazarına çıkararak teker teker mezat eylersek bir pul etmeyecekleri görülecektir. Bugüne kadar toplarca kâğıt, tonlarca mürekkep harcadıkları halde elde edilen hasıla kütüphane vitrinlerini süsleyen (!) üç beş klâsik âşık-maşuk hikâyesinden ibarettir.”²⁸

²⁷ Son Posta Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.3398, s.6

²⁸ Son Posta Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.3398, s.6

Mümtaz Zeki, yazısının ilerleyen bölümlerinde daha sert bir üslup takınır. Eskilerin ortaya koydukları eserleri süslü fakat içi boş gören şair, kendilerinin aynı imkânlarla sahip oldukları takdirde daha içi dolu ve mükemmel bir edebiyat vücuda getirebilecekleri kanaatindedir. Tasfiye taraftarı diğer genç edipler gibi Mümtaz Zeki de, edebiyat ve sanat sahasının bütün bütün kendilerine bırakıldığı zaman, esas tasfiyenin inkişaf edeceği düşüncesindedir.

“Bu tonlarca kâğıda, biz onların yazdıklarından çok daha güzel hikâyelerimizi, bu tonlarca mürekkeple biz onların yıllarca yapamayacakları, erişemeyecekleri, duyamayacakları, akıllarına sığdıramayacakları kadar özlü şiirlerimizi yazardık. Buna rağmen yazdık da.. monopol.. fikir monopolü mü? Evet.. Babiâli üstadlarından biri: ‘Edebiyat arsası boş. Oradaki şöhret binalarını yıkmaya ne hacet. Siz de yapın binalarınızı.’ diyor. Zaten bütün meziyetleri sarımsağı bala bulayıp yutturmaktan ibaret olan üstaplardan bilmem kaç numaralı olan bu üstadcığa: ‘Güzel, amma.. işittik ki bu arsanın tapuları gene sizlerdeymiş.. arsa satın almak için müracaat edenlere ya hiç satmıyor, ya pahalıya satıyormuşsunuz.’ desek ne buyurur?”²⁹

Bir ressam ve aynı zamanda bir muharrir olan Abidin Dino da tasfiye hareketine iştirak eden gençler arasındadır. Sanatın tamamını kapsayan bir tasfiye taraftarıdır. Abidin Dino, ankette yer alan yazısında, fikirdaşlarına nazaran daha alaycı ve kinayeli bir üslup takınır.

“Tasfiyenin devam edebilmesi için tek bir şart lâzım; eskilerin yazı yazmağa devam etmeleri. Eski neslin kendinden daha büyük düşmanı yoktur. Eski nesle karşı motorlu tank ve mıknaatıslı mayın kullanarak yapacağınız en korkunç taarruz, Yusuf Ziya’nın neşredilen yeni bir şiiri kadar eskileri harab edemez. Tasfiye mi? Yaşasın tasfiye!

²⁹ Son Posta Gazetesi, 13 Ocak 1940, S. 3398, s.6

İzam etmeden Yusuf Ziya'nın yeni 'eserlerini' Erzincan felâketiyle mukayese edilebilir mi? Gençler derhal eskilere yardım listeleri açılsın, çabuk olalım, Kızılay faaliyete geçmeli!"³⁰

Muharrir Hüsamettin Bozok, ilerleyen zamana karşın eskinin ardına sığınmanın beyhude bir çaba olduğuna ve tasfiyenin, zamanın beraberinde getirdiği en tabii, karşı konulmaz ihtiyaçlardan biri olduğuna inanır.

Hüsamettin Bozok: "Cemiyet hayatı içinde her eskiyen ve yeni hayatın ihtiyaçlarını karşılayamayan şey ölüme mahkûmdur. Eskinin ölmeyeceğim diye ayak diremesi beyhudedir. İnsanlık tarihi içinde eskiyi yaşatacağım diyenler değil, daima yeniyi arayanlar ayakta durabilmişlerdir. Bu son münakaşalar, başka türlü düşünen ve eskiyen kıymet hükümlerini hırpalayan bir neslin kemâle geldiğini gösteriyor. Bizim neslin eski nesle söyleyeceği tek bir söz var: Sizden o kadar ayrıldık ki artık bir daha birleşmemize imkân yok!"³¹

Son Posta gazetesinin açmış olduğu anket her gün biraz daha hararetini arttırırken, Gavsi Ozansoy ile aynı gazetede meslektaş olan E. Ekrem Talu, 'Kaldırılan Kazan Münasabetiyle' adı altında bir yazı yayımlar. Talu yazısında, "Bizim Nusret Safa'nın işi yok. Allah selâmet versin, iki de bir böyle acayip işlerden anket mevzuları çıkarır." sözleriyle tasfiye hareketine olan tepkisini dile getirir. Aynı zamanda, tasfiye listesinde adının geçecek kadar kıymetli bulmaması hususunda Gavsi'ye çıkışır.

"Bütün ufacık şöhretini soyadı kanununa borçlu bulunan, çünkü bu suretle, gerçekten değerli bir şair olan babasıyla aynı ismi taşıyabilen bir delikanlı ilham kıtlığında bir kara liste tertip eylemiş. Bu listede Yahya Kemal, Reşat Nuri, Vâlâ Nurettin, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi gibi Türk edebiyatının yüzakları var. Küçük bay, kaz palazının içinden çıktığı

³⁰ Son Posta Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.3399, s.8

³¹ Son Posta Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.3399, s.8

yumurtayı hakir görüp de kabuğunu ezmesi kabilinden, listeye babasının adını da katmayı ihmal etmemiş. Bitarafılık (!) bu kadar olur!”³²

Şair Nail V. ise her ne kadar bu hareketin doğrudan içinde olmadığını ve bunun beyhude bir uğraş olduğunu söylese desteğini genç neslin üzerinden eksik etmez. Tasfiyenin görünürü değiştirerek halledilecek bir çözüm olmadığını ve asıl problemin eskinin köklerinde aranması gerektiğini ifade eder anketteki yazısında.

“Kızmayın, darılmayın amma, beni dinlerseniz sakat dava bu! Evet kabul, amenna.. Ortada dalları kurumuş yapraksız, meyvesiz külüstür bir ağaç var. Evet, ben bu ağacın, civarında yeşeren, zinde ve harikulâde bir bahara tahammülü yoktur. O baharı her fırsatta hırpalıyor, hırpalamak için can atıyor. Ona karşı ‘ilânıharp’ şart... Fakat unutmayın ki, ağacın kökü derinlerdedir. Bu kökler kurutulmadıkça yalnız budamak neye yarar? Ha gayret, dallara değil, köklere hücum. Meydan Harbi başlıyor.. Eminim ki, zafer sizindir..”³³

Gavsi Ozansoy’un eskileri inkâr değil, sadece yeni bir edebî zevk ve anlayış diye nitelendirdiği tasfiye hareketi bu kadarla sınırlı kalmamış, bu harekete iştirak eden gençler tarafından eski nesle adeta savaş açılmıştır. Gazeteci Cavid Yamaç da bu savaşta yer alan isimler arasındadır. Gavsi’nin yenilik adına taleplerini yeterli görmeyen bu muharrir, eskiyi batıyı taklit etmekle suçlar.

“Gavsi fıkrasında, yalnız kötü zevki tasfiye edelim demişti. Diğer arkadaşlar gibi ben de, kâfi değildir, diyorum. Kötü zevki Türk okuyucusuna aşıl原因an ‘edebî doktorları’ kadro harici etmeliyiz. Eskilere soruyorum, ne verdiniz? Mukaddes ateşi çalışacağınıza, dilendiniz!

³² Son Posta Gazetesi, 15 Ocak 1940, S.3400, s.2

³³ Son Posta Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.3402, s.8

Bunun için lüzumsuz, Türk toprağında kökü olmayan, başka yerlerden gelen seslerin aksi sedası olan bir edebiyat doğurdunuz.”³⁴

Yedi Meşaleci olan şairlerden Ziya Osman Saba ise, asıl tasfiye denen şeyi zamanın kendisinin yapacağı kanaatindedir. Her yenileşme gibi, bu hareketin de zamana ihtiyacı vardır ve zaman denen mefhum eskiyi, yeniye, iyiyi, kötüyü ayıklayan tabii bir araçtır şairin düşüncesine göre.

“Evet tasfiye lâzım!.. Fakat bu tasfiye işini zamana bıraksak nasıl olur? Her şeyin sunîsinden tabiisi daha iyi değil mi? Her halde çok uzamamasını temenni edeceğimiz bu zaman zarfında da bir takım hazırlıklar yapılır. Evvelâ sanat anlayışı ve zevkimizin incelmesine çalışılır. Mekteplerimizdeki yeni nesiller, daha sanatsever ve sanat anlar olarak yetiştirilir.”³⁵

Tasfiye edilecekler listesinde adı bulunan Halit Fahri Ozansoy, yaşanan olayları sadece gelip geçici bir gürültüden ibaret olarak değerlendirir. Ortaya koydukları başarılı eserler bakımından kazanan tarafın gençlerin aksine eskilerin olduğu ve koparılan bu yaygaranın sanat adına gençlere kredi kaybettirdiği düşüncesindedir.

“Doğrusunu ister misiniz? Kara listeci gençlerin tabiyesi hiç ustaca değil!.. Topyekûn her şahsiyeti inkâr etmekle ve şimdiye kadar bütün yapılan, yazılan, beğenilen ve güzel, ölmez eserler rafına konan edebî mahsulleri çürümüş diye yerlere dökmekle kendi hesaplarına büyük bir şey kazanmıyorlar. Kazandıkları, sadece, bugünkü gürültüdür ve birçok tanınmış dünkü üstadların haklı teessürü! Hâlbuki bakacak yüz bıraksalar hiç şüphesiz daha kazançlı çıkarlardı.”³⁶

³⁴ Son Posta Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.3402, s.8

³⁵ Son Posta Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.3402, s.8

³⁶ Son Posta Gazetesi, 26 Ocak 1940, S.3411, s.7

Tasfiye taraftarı gençler halk evinde bir konferans düzenlerler. Hareketin başını çeken gençler birer birer kürsüye çıkar ve ‘tasfiye’ adı altında edebiyat ve sanat alanında yapmak istedikleri değişimlerden bahsederler. Meselenin bir nesil meselesinden ziyade fikir meselesi olduğu üzerinde durulur. Konferansa iştirak edenlerin çoğunun otuz beşini geçmiş, fakat fikirleri ile yeniliğe açık insanlardan oluşması, onların ortaya koymuş oldukları bu düşünceyi doğrulayan en kuvvetli kanıttır. Konferansta yaşananlar, konuşulanlar ertesi günün gazetesine İsmet Hulûsi’nin kalemıyla aktarılır. Konferansta söz alan ilk kişi Nusret Safa Coşkun’dur. “Yıllar var ki edebiyat cephesinin garp cephesinden farkı yok. Ne dikkatlerimizi üzerine çeken büyük bir eser görüyoruz, ne de bize bir parça heyecan verecek bir kıpırdanış ve hareket olduğunu gösterecek mini mini bir hâdise ile karşılaşıyoruz.”³⁷ sözleriyle konuşmasına başlayan Nusret Safa Coşkun, konuşmasının devamında Gavsî Ozansoy’un ‘Tasfiye Lazım’ başlıklı yazısını okur. Bu yazının tefriki ile birlikte gelişen olaylardan bahsederek, eskilerin yazdıklarını ve yenilerin hazırladıkları tasfiye listesini sıralar.

Nusret Safa, konuşmasının sürdürürken Halit Fahri ve Şükûfe Nihal kapıda belirir. Bir müddet kapıdan baktıktan sonra içeri geçerler. Onları arkadan takip eden kişi Gavsî Ozansoy’dur. İsmet Hulûsi, gazetede yazısında yaşanan atmosferi adeta resmeder.

“Şükûfe Nihal, mütebbessim görünüyordu. Halit Fahri hiddetliydi. Bu sırada Nusret Safa tasfiye listelerini okumakta devam ediyordu. Şükûfe Nihal, ismi okundukça gülüyordu. Halit Fahri ise hiç tavrını değiştirmemişti. Yanındaki büyük çantasını sıkı sıkı yakalamış, gözlerini kürsüden ayırmadan dinliyordu. Bir an için aklıma çantasında bir bomba bulunduğundan şüpheleneceğim gelmişti. Şükûfe Nihal’i güldürmek için muhakkak isminin tasfiye listesinde okunması lâzımdı ki, tasfiye listeleri bittiği zaman müteessir gibi görünüyordu. Ve hele

³⁷ Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10

bütün listeler bitip Nusret Safa, bitaraf bir muhakeme ile edebiyat ve yaşı gençlerin kıymetleri hakkında hükümler verdikten sonra kürsüden inince ayağa kalktı. Artık mütebbessim değil, müteessirdi.”³⁸

Konferansta son sözü alan kişi Gavsî Ozansoy’dur. Bu hareketin liderliğini kendine çok gören Gavsî, babasıyla arasını kimsenin açamayacağını söyler ve esas davasının şahıslarda değil, zihinlerde tasfiye olduğunu belirtir.

“Neslimin içinde en kötü şiir yazan benim, fakat Uyanış’ın bu nüshasında çıkacak şiirimi okusunlar, Yusuf Ziya’nın, Orhan Seyfi’nin şiirleriyle mukayese edilmeyecek kadar güzeldi.”³⁹

Son Posta gazetesinde genç şair ve yazarlarca açılan bu isyan bayrağının mukabilinde, Akşam gazetesi taarruza geçer ve tasfiyesi istenen isimlerin görüşlerinin yer aldığı bir anket yayımlar. Anketi oluşturan kişi Şevket Rado’dur. Tasfiye meselesiyle ilgili sorulan soruları cevaplayanlar arasında Yusuf Ziya Ortaç, Orhon Seyfi Orhon, Mithat Cemal Kuntay, Halit Fahri Ozansoy, Şükufe Nihal Başar, Burhan Cahit Morkaya gibi isimler vardır.

Akşam gazetesinin açmış olduğu ankette yer alan isimlerden biri de Nurullah Ataç’tır. Ataç, tartışmalar süresince tasfiye taraftarlarına yakın bir profil çizse de, o hep iki tarafın da sınırları içine dahil olmadığını, güzele ait olduğunu ve hep güzel olanı kanıksadığını ifade eder. Gençlerden beğendiği isimler çoktur. Onların sanat ve edebiyata getirmek istedikleri yenilikleri beğenir ve bu konuda onlara destek verir. Fakat hazırlamış oldukları tasfiye listesini ve bu liste içinde ‘Yalnız en güzel mısraları söylemiş olan şair değil, bu memlekete yeni şiir telâkkisini getirmiş olan adam.’ olarak nitelendirdiği Yahya Kemal’in isminin de yer alması hususunda gençleri eleştirir. Yıllardan beri dargın olduğu Necip Fazıl’ın bile kara listede yer alan isimlerden biri

³⁸ Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10

³⁹ Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10

olmasına karşıdır. Buna karşın, eskilerin kendisini asi gençleri müdafaa etmekle suçlamaları karşısında sessiz kalamaz ve anketteki yazısında, müdafaasının sadece gerçek sanattan yana olduğunu vurgular.

“Gelgelelim benim hakkımda şunun bunun söylediklerine. Orhan Seyfi: ‘Ona kalsa ne bizi, ne bizden sonrakileri yaşatır. Gençlere olan muhabbeti bize karşı duyduğu kinden geliyor.’ gibi sözler etmiş. Bunamış mı ne? O kadar yaşlı da değildir, benim akranım. Benim ona ne diye kinim olsun? Şiirlerinden hiç haz etmem ama pekâlâ bir adamcağızdır.”⁴⁰

Nurullah Ataç, yazısının ilerleyen kısımlarında kendisini gençleri himaye etmekle suçlayan Halit Fahri’ye çıkışır. Güçlü şairlerin ve güçlü bir sanatın himayeye ihtiyacı olmadığından bahsederek beğenilerinin her zaman eskiye ya da yeniye değil, gerçek ve güzel olan sanata yönelik olduğunu vurgular.

“Halit Fahri Ozansoy da benim gençleri himaye etmek arzumdan bahsetmiş... Ben kimseyi himaye etmem, bir yazıyı beğenince beğendiğimi söylerim. Bu Halit Fahri Ozansoy, Orhan Veli gibi, Bedri Rahmi gibi, Oktay Rıfat gibi kudretli şairlerin himayeye muhtaç olduklarını mı sanıyor. Zayıfların himayeye ihtiyaçları vardır. Ben, sanatlarına inandığım kudretli şairlere karşı hayranlık vazifemi ifaya çalışıyorum. Kimseyi himaye etmek istesem, Halit Fahri’yi himaye ederdim.

Bırak Allah aşkına şu adamları! Yalnız şiir söylerken değil, öyle düpedüz konuşurken bile ne dediklerini bilmiyorlar. Bir de onları kara listeye koymaya kalkmışlar. Listeyi Gavsî’nin yaptığı ne kadar belli!

⁴⁰ Akşam Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.7674, s.5

Babasını şair sayıp da kara listeye koymak ondan başka kimsenin aklına gelmezdi.”⁴¹

Akşam Gazetesi'ndeki ankette yer alan bir diğer isim Mahmut Yesarî'dir. Yesarî, tasfiye hareketini gereksiz ve içi boş bir hareket olarak kabul eder. “Münakaşacılar hoca ile değil, elifle uğraşsınlar.” diyen yazar, genç olduklarını ileri sürüp garip iddialarla ortaya atılanların hepsinin gazete ve mecmualarda çalıştıklarını, fakat o zamana kadar kendilerini gösteremediklerini söyler. O da diğer eski taraftarları gibi, gençleri esersizlikle suçlar.

“Ben bunun bir mesele oluşuna hayret ediyorum. Beni asıl müteessir eden gençlerin kullandıkları biraz saygısız lisandır. Sanatta yenilik, eskilik diye bir şey yoktur. Sanat eserleri antika eşya gibi eskidikçe para etmez, fakat yeni oldukları da kıymetli olduklarını gösteren bir delil değildir. Mesele bir eserin ruhunda taşıdığı tazeliğin muhafaza edilmesidir ki böyle bir sanat eseri için asırların dahi hükmü yoktur.”⁴²

Şair Yusuf Ziya Ortaç, Şevket Rado ile yaptığı röportajda, kalemini bırakmaya taraftar olmadığını ve söylenenin aksine, kendisinin ve akranlarının eski değil yeni, yaşlı değil genç olduklarını ifade eder. Ortaç, Hüseyin Cahit'in, Halit Ziya'nın, Hüseyin Rahmi'nin taptaze yazılar yazdıklarını ve böylelikle hep genç kalmayı başardıklarını vurguladıktan sonra, tasfiye iddiasıyla ortaya atılan gençleri ‘çocuk nesil’ olarak adlandırır. Tasfiyesi istenen isimler arasında bulunan şair, genç neslin ‘Bırakın, yazmayın, susun.’ demelerini ölmeden önce toprağa gömülme olarak algılar ve gençlerin bu sözlerini gazete sahiplerine söylemelerini tavsiye eder. Çünkü hemen hemen her mecmuada yazan ve halâ eserler vermeye devam eden kişiler, bu çocuk nesil tarafından tasfiyesi istenen ediplerdir.

⁴¹ Akşam Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.7674, s.6

⁴² Akşam Gazetesi, 23 Ocak 1940, S.7673, s.5

“Bu iddiayı ortaya atan çocuk kendisinin de çalıştığı gazetenin sahibine çıksın ‘Bundan sonra babama makale yazdırmayın, bana yazdırın!’ desin. Reşat Enis Vakit gazetesinde çalışmaktadır, zannediyorum. Hakkı Tarık gençleri himaye eden bir zattır. Kendisine müracaat ederek ‘Bu gazetede Sadri Erteme, Hakkı Süha’ya makale yazdırmayın, ben yazayım!’ desin. Bakalım ne cevap alacaklar. İsim söylemeyeyim şu çocukların hepsi bir araya gelsinler kafa kafaya verip kırk gün kırk gece çalışsınlar, eminim Peyami Safa’nın bir fıkrasını yazamazlar.”⁴³

Yusuf Ziya yazısında ‘edebiyatın henüz Duglas bıyıklı, sesleri genç horozları gibi çatlak çatlak çıkan çocukların harcı olmadığını’ söyler ve asıl meselenin kendilerinin yeniler tarafından hazmedilememesi olduğunu vurgular. Şairin düşüncesine göre sanat bütün dostlukların ve düşmanlıkların üstündedir. Yahya Kemal ile dargın olmalarına karşın her yeni şiirini gördüğünde heyecanlandığını söyleyen şairin, kendisinin tasfiyesini isteyen gençlerden başarılı bulduğu, beğendiği isimler de vardır. Sait Faik, Ahmet Muhip, Celadettin Ezine bu isimlerin başında gelir. Şair için esas olan, eski ve yeniden ziyade hakiki sanatın kendisidir.

“Bunun açıkçası biz onların işine gelmiyoruzdur amma bunu söyleyemiyorlar. Dostluk, düşmanlık başka, sanat başkadır. Ben etkileyici bir şiir okuduğum zaman hazların en büyüğünü duyarım. Meselâ Yahya Kemal’le biz dargınız. Fakat ‘Akşam’da bir şiirinin çıktığını görünce âdeta bayram yapıyoruz, birbirimizi telefonlarla arayarak haberdar ediyoruz. Sahibiyle aramız açık, fakat şiir güzel ne yapalım?”⁴⁴

⁴³ Akşam Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.7663, s.5

⁴⁴ Akşam Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.7663, s.5

Kara listede ismi bulunan bir diğ er şair de Orhan Seyfi Orhon'dur. Orhan Seyfi edeb i mevkiini 'ehven şeraille talibine ihaleye' hazırdır. Eskilerin meydandan çekilince yenilerin neler yapacağını çok merak eder ve tasfiyeyi savunan bu gençlerin, yapmak istedikleri şeyin ne olduğuna, kendisinden ne tür bir şey istediklerine bir türlü akıl erdiremez.

"Ben de tasfiyeye taraftarım. Yaptığım iki iş var: Biri Akbaba gazetesinde mizah muharrirliği, öteki de bir lisede edebiyat muallimliği. Akbaba gazetesindeki hissemi talibine ehven şeraille terk ederim. Buyursunlar, konuşalım. Muallimliğe gelince onu isteyene vermek benim elimde değildir. şayet şeraiti haizseler Maarif Vek letine müracaat etsinler. Bu suretle anlaşmaktan ben de onlar kadar memnun olacağım."⁴⁵

Orhan Seyfi, Yahya Kemal'in, Reşat Nuri'nin, Fazıl Ahmet'in, Peyami Safa'nın, Faruk Nafiz'in tasfiyesinin istenmesi karşısında gençleri insafa davet eder. Bu insanların kimseye zararı olmayan, kendi hallerinde başarılı, güzel eserler ortaya koyan insanlar olduklarını vurgular ve kalemlerinin ellerinden alınmak istenmesine bir anlam veremez.

"Tasfiyeden ne istiyorlar? Beni nereden tasfiye edecekler? Gazetelerde roman yazmıyorum. Sütun sahibi değilim. Sekreterlik yapmıyorum. Beni nereden atacaklar? Nedir? Yazımı beğenmiyorlarmış. Beğenmezlerse püf... Bence kıymeti vardır, yoktur meselesi üzerinde bu şekilde konuşulmaz."⁴⁶

Orhan Seyfi'nin alaylı ve iğneli bir üslupla, gençlere yerini ve şöhretini bırakmak istemesi karşısında karşı cepheden yanıtın gelmesi gecikmez. 'Gavsi Ozansoy'a Açık Mektup!' adını taşıyan yazının kime ait olduğuna dair

⁴⁵ Akşam Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.7664, s.5

⁴⁶ Akşam Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.7664, s.5

mahfuzdur denilse de, Ozansoy'un şahsında Orhan Seyfi'nin davetine gönderilmiş bir cevap olduğu aşikârdır.

“Gavsi dostum, söyle Orhan Seyfi'ye, satmak istediği yere gençler arasında bir tek talip bulamaz. Biz, yerimizi müzayede, münakaşa gibi türlü ticarî usullerle değil, hak ederek kazanacağız. Müridi kalmamış tekkelerin aşınmış, çiğnenmiş postunu Allah hiçbir gence nasip etmesin!”⁴⁷

Mithat Cemal de tasfiyesi istenen bir diğer isimdir. Kara listenin beşinci sırasında yer alır. Şevket Rado, gazetedeki anket münasebetiyle edibi Maçka'daki evinde ziyaret eder. Mithat Cemal'in edebiyat dünyasında kaldırılan kazandan haberi yoktur. Şevket Rado'nun yaşanan olaylar hakkında verdiği uzunca bir izahattan sonra Mithat Cemal, 'Bu bir şaka olsa gerek!' sözüyle karşılık verir. Rado'nun bunun bir şaka olmadığını söylemsi üzerine Mithat Cemal doğrulur ve adeta yaramaz öğrencilerine ders vermeye hazırlanan bir muallim edasıyla konuşmaya başlar.

“Sanatta bir yere oturmak, kendinden evvel oturanı kaldırmakla değil, eser yazmakla olur. Biliyorsunuz ki Emile Zola işe Victor Hugo'yu beğenmemekle başladı; fakat ona sövdü diye meşhur olmadı, Rugan-Macquart'ları yazdı diye meşhur oldu. Meselâ işte Baudelaire... Kendi şöhretini yapmak için başka şöhretlere çatmadı, eser verdi ve bu eserin karşısında Hugo: 'Edebiyata yeni bir ürperme getiren şiir!' diye hayretini saklayamadı. Kibrin kalın ve kaba heykeli olan Hugo...”⁴⁸

Mithat Cemal, gençlerin boş sözlerle değil, içi dolu yazılarla iddiada bulunmalarını ister. Edibin sözleri, gençlerin yüzlerini hafif sertçe okşar mahiyetteki ifadelerdir. Evvela okumadan, yazamadan sanat ve edebiyata

⁴⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S.2266/581, s.155

⁴⁸ Akşam gazetesi, 15 Ocak 1940, S.7665, s.5

adım atılamayacağına değinen Mithat Cemal, gençlere kahveyi ve kulübü bırakıp, kitaba ve mektebe tahammül etmelerini tavsiye eder.

“Bu çocuklar da kara liste, ak liste yazacaklarına eser yazsalar... Ama sahici eser yazsalar... Meselâ şu kara listenin mürekkebinden ne kadar eser çıkardı! Ama eser için mürekkep kâfi değil, adam da lâzım... Bu gençler başkalarını öldürmeye uğraşacaklarına, bir karanlığın içinde cenin olup kalmaktan kurtulmaya çalışsalar daha zeki bir iş görürlerdi. Gençler kahveyi, kulübü bırakıp kitaba, mektebe tahammül etsinler; o zaman yaşlılar nisyanın siyah listesine, böyle ite kaka değil, kendiliklerinden girerler.”⁴⁹

Mithat Cemal, aynı zamanda iğneleyici bir üslupla Gavsî Ozansoy’u dirayetli bulduğunu, babasının yirmi seneden beri şiir yazarak, tercüme yaparak edinemediği şöhreti nara atarak beş dakikada kazanmasına hayran kaldığını ifade eder. Konuşmasının ilerleyen kısımlarında, başta Gavsî olmakla birlikte, gençlere ikaz ve öğütlerde bulunur. Kıymetli zamanını ak liste ve kara liste hazırlamakla geçiren Gavsî’ye Mithat Cemal’in tavsiyesi, vaktini bu boş işlerle geçirmek yerine, etrafında bulunan Sait Faik gibi arkadaşlarından daha fazla istifade etmesi yönündedir.

“ İsimlerini eskilere tebliğ etmek isteyen gençlerin yapacakları şey ‘Söven Gavsî’ olmaktan ziyade, ‘Yazan Faruk’ olmaktır. Sövmekle sanata girilseydi, edebiyat tarihinin yarısı mavnacılar, yarısı da arabacılar ibaret olurdu.”⁵⁰

Mithat Cemal konuşmasının sonunda Şevket Rado’ya Gavsî’nin gerçekten de Halit Fahri’nin oğlu olup olmadığını sorar. Rado’nun ‘Evet,

⁴⁹ Akşam Gazetesi, 15 Ocak 1940, S.7665, s.5

⁵⁰ Akşam Gazetesi, 15 Ocak 1940, S.7665, s.5

oğlu!’ demesi üzerine “O halde, oğlu babasını edebiyattan çıkardığı gibi, babası da oğlunu edebiyata sokmasa!”⁵¹ diyerek karşılık verir.

Bu edebî tartışmalar arasında her iki tarafın yani, eski ve yeniye savunanların hedef noktası haline gelen, her iki tarafın da hücumuna maruz kalan kişi Halit Fahri Ozansoy’dur. Oğlu tarafından tasfiye listesinin içine alınan Ozansoy, birçoklarına göre bir babanın yaşayabileceği en talihsiz tecrübeyi yaşamaktadır. Eskilerin düşüncelerini dile getirdikleri ankette yer alan isimlerden biri de Halit Fahri’dir. Şevket Rado’nun sözlerine bakılacak olursa, bu mülakatı yapmak ve söze başlamak onun için çok acı olur. Rado, Halit Fahri’ye Gavsî’nin arkadaşlarıyla bir edebî tasfiye listesi hazırladığını, bu listeye kendi adının da dâhil olduğunu ve bunu nasıl karşıladığını sorar. Halit Fahri, muzdarip bir peder edasıyla “İnsanın başına her şey gelebilir. Bu da oldu. Allah başkasından korusun!”⁵² cevabını verir. Şevket Rado’nun izlenimlerine göre Halit Fahri’nin bağı o kadar yanmış olacak ki, birdenbire doğrulur ve içini boşaltmaya başlar.

“Benim bildiğim insan, yaşı ilerledikçe akıllanır ve edebî eser olgun yaşların mahsulüdür. Meselâ kırkını aşamayan adam roman yazamaz. Nerede? Ben öyle gençler biliyorum ki Reşat Nuri’yi beğenmiyor, sıfırdır, diyor. Yaşı küçük olduğu için ömründe baloya gitmemiş. Sonra yazdığı yüz sahifelik romanın 50 sahifesinde balo tasviri!.. Garbın büyükleri hakiki eserlerini vermeye elli yaşından sonra başlamışlar. Fakat bunu gençlere anlatmak kabil mi? Chamberlain 75 yaşında dünyayı idare ediyor, bu çocuklar bize 35 yaşında moruk diye bağırıyorlar.”⁵³

Halit Fahri konuşmasında, gençlerin ortaya attıkları iddiaların sadece bir kuru gürültüden ibaret olduğunu ifade eder. Gençleri okumamakla,

⁵¹ Akşam Gazetesi, 15 Ocak 1940, S.7665, s.5

⁵² Akşam Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.7666, s.5

⁵³ Akşam Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.7666, s.5

kültürsüzlükle, kolay yoldan şöhret sahibi olmayı arzu etmekle eleştirir. Ozansoy'a göre, gençlerin en büyük kusurlarından biri de, büyüklere karşı takınmış oldukları saygısızlık, üslupsuzluk ve sık sık haddi aşan fevri davranışlarıdır.

“Yok efendim bu feryatlardan bir şey kazanılmaz, vaktiyle biz de yaptık. ‘Rübâb’ mecmuasında Fecr-i Âticilere çatıyorduk. Bizi Şahabettin Süleyman idare ediyordu. Yahya Kemal'i daha o zaman kimse tanıımıyordu. Biz de ondan kuvvet almak istiyorduk. ‘Bir Yahya Kemal vardır, dikkat edin. Namık Kemal değil ha’ diye bağılıyor ve bir şey yapıyoruz sanıyorduk. Bugün o zamanlar ulu orta savurduğumuz saçmalara bakmaya bile tahammül edemiyorum.”⁵⁴

Halit Fahri, Şevket Rado'nun gençlerin eserlerini neşredecek yer bulamadıklarından şikâyet etmelerinden bahsetmesi üzerine sinirlenir. Zamanında kendisinin Servet-i Fünûn'da bir iki satır yayımlatabilmek için iki üç sene beklediği söyleyen Ozansoy, kimseye göstermediği iltibas, hoşgörüyü, desteği bu gençlere gösterdiğini ve Servetifünun-Uyanış dergisinin kapılarını ardına kadar bu gençler için açtığını dile getirir. Hatta eserlerini neşredecek yer bulamamaktan yakınan gençleri kendisiyle yüzleşmeye çağırır. ‘Yahu beni oğlum anlamamış! Ne yapayım?’ diyen Halit Fahri, oğlu Gavsî'nin ve arkadaşlarının bütün yazdıklarına rağmen sözlerini yine onlara nasihat etmekle tamamlar.

“Bu patırdı sizin için belki iyi oldu. Fakat biraz nazikâne olsaydı, daha iyi olurdu. Ne yapalım kader böyle imiş. Şimdi yapacağınız iş, kafayı eğip bu iddianızı tespit etmek üzere okumak, dil öğrenmek, eser vermektir.”⁵⁵

⁵⁴ Akşam Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.7666, s.5

⁵⁵ Akşam Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.7666, s.5

Halit Fahri'nin Şevket Rado ile yaptığı bu mülakatın gazetede yayımlanmasından iki gün sonra Ozansoy 'Anketçiler biraz insaf ve biraz dirayet!' adlı uzun bir yazı yayımlar.⁵⁶ Şair, bu uzun yazısında söz konusu mülakatın çarpıtıldığını ve söylediği sözlerin başka şekillere büründürerek basıldığını iddia eder. Bu değiştirmedeki maslahat ise Ozansoy'un düşüncesine göre, edebiyat dünyasında yaşanan son olaylarla kızıışan ortamı kasıtlı olarak alevlendirmekten başka bir şey değildir. Halit Fahri, gençlerin halk evinde düzenlemiş oldukları konferansa iştirak eder ve konuşmasında, ankette yer alan yazısının değiştirildiğini, sözlerinin çarpıtıldığını dile getirerek, gençler karşısında kendisinin, asıl anlatmak istediği meselelerin müdafaasını yapar.⁵⁷ Fakat Şevket Rado Halit Fahri ile aynı görüşte değildir. Anket münasebetiyle yayımlanan sözlerinin tamamen Ozansoy'un kendisine ait olduğunu savunur.

"Halit Fahri Ozansoy'un gazetemizde çıkan sözleri tamamen kendi söylediklerinden ibarettir. Fakat coşmuştu, heyecan içinde idi. Eğer iki saat süren konuşmamız zarfında kendisinin bütün sözlerini kaleme almak benim için kabil olsaydı, göndereceği tavzih mektubu 7 değil 77 maddelik olurdu. Kendisiyle konuşmaya giderken yanımda bir şahit götürdüğüme iyi etmişim. Ben de hürmetlerimi sunarım."⁵⁸

Tasfiye listesinin onuncu sırasında yer alan isim Burhan Cahit Morkaya'dır. Morkaya, gençlerin eskiye karşı bir yıldırım harbi kazanmak istediklerini ve çok tecrübesiz olduklarını ifade eder.

"Amma kabahat pek de onlarda değil... Vesika ekmeği ile büyüyen bu gençlerin uzvî gıdaları süpürge tohumu ise manevî gıdaları da yanlıış edebiyat kitapları... Bu malzeme, bu harçla yetişenlerden

⁵⁶ Son Posta Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.3403, s.7

⁵⁷ Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10

⁵⁸ Akşam Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.7668, s.5

koskoca bir Yahya Kemal çıkmaz ya! Fakat onlar da kendilerine göre bir çete harbi yapmak hevesine düşmüş olabilirler.”⁵⁹

Burhan Cahit, gençlerin boş sözlerle değil, içi dolu eserlerle kendilerini göstermelerini ister. Morkaya, şayet gençlerin eskilerin sahip oldukları mevkii ve şöhrete sahip olma gibi bir arzuları, istidatları varsa, yerini seve seve kendilerine vermeye hazır olduğunu söyler. Hatta bir yazı nasıl yazılır, gazetecilik ve fıkracılık nasıl yapılır, edebî bir mevkiiye ve şöhrete sahip olmak için nasıl bir çileden geçilir, edebiyat ve sanata dair nasıl tartışılır... vb. konularda yine seve seve gençlere muallimlik yapabileceğini söyler.

“Ben bu meseleyi bir futbol maçına benzetiyorum. Bizim takım eserleriyle sahadadır. Onların uzaktan sesleri geliyor amma bir türlü sahaya çıkamıyorlar. Bu vaziyette genç edipler hükmen mağlup sayılırlar.”⁶⁰

Şükûfe Nihal, tasfiyesi istenen bir diğer isimdir. Şair, genç yazarlar içerisinde Sait Faik, Sabahattin Ali gibi yetenekleri beğendiğini, eserlerini takip ettiğini söyler. Fakat Şükûfe Nihal bu genç yazarların ‘tasfiye davası’ ile istedikleri şeyin tam olarak ne olduğuna bir anlam veremez.

“Daha doğrusu ne demek istediklerini anlayamıyorum. İzah etsinler, o zaman belki biz de bir şeyler söyleriz... Hiçbir memlekette böyle bir şeye tesadüf edilmiş değildir. Edebiyatta tanınmak bir manevî mevkiiye ulaşmak demektir. İnsan buna ne kendi arzusuyla ulaşır, ne de başkalarının arzusu ile bu mevkiden uzaklaşabilir. Bu, kabiliyet ve liyakatin verdiği bir payedir. Biliyorsunuz ki Neron bütün ihtiras ve arzularına rağmen bir sanatkâr olamadı.”⁶¹

⁵⁹ Akşam Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.7668, s.5

⁶⁰ Akşam Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.7668, s.5

⁶¹ Akşam Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.7667, s.5

Şükûfe Nihal, edebiyat ve sanatta bir paye elde edebîlmenin çalışarak, emek vererek, okuyarak ve durmadan yazarak mümkün olabileceğini dile getirir. ‘Siz çekilin, meydan bize kalsın!’ naraları atarak bir yere varılamayacağını ve böyle bir davranışın ancak çocukluktan kurtulamayanlar tarafından sergileyebileceğini düşünür.

“Sonra bu çocuklar, efendim, bir tuhaf... Ne ise hayra yoralım... İnşallah böyle değildir ya... fakat içlerinde öyleleri var ki... Kız lisesinde benim imtihan ettiğim bir kızdan bahsedeyim. Edebiyattan muvaffak olamıyor. Baktık, haline acıdık. Bir beş atalım da kurtarsın kendini dedik, çıktı. Üniversiteye girer girmez yaptığı iş ne oldu biliyor musunuz? Bir gazeteye beni, Yusuf Ziya’yı, Orhan Seyfi’yi edebiyattan çıkarmak lâzım diye yazı yazmak. Edebiyattan beş numara alan hanım başımıza edebiyatçı kesildi. Bizimle uğraşan yazılar yazdı, şimdi ne oldu bilmiyorum.”⁶²

Gazetelerde yayımlanan anketler vesilesiyle eskiler ve yeniler arasındaki gerginlik gittikçe artmaya başlar. Sözlü ve yazılı atışmaların önü alınamaz hale gelir. Gençlerin pervasızca sarf ettikleri sözler karşısında eskiler, yaşça büyük olmanın gerektirdiği sabır ve hoşgörü sınırlarını muhafaza etmekte zorlanırlar. Her iki taraf da birbirini gerçek bir sanat ve edebiyat adamı olmamakla suçlar.

Son Posta gazetesinde çıkan ‘Edebiyat âlemimizde garip bir hadise’ adlı yazı edebiyat dünyasındaki karışıklığa bir yenisini ekler. Garip olarak nitelendirilen ve bir türlü sırrı çözölemeyen hadise, Servetifünun dergisine ‘Cemile Konuk’ imzasıyla gönderilen bir şiirin Yedigün dergisinde Yusuf Ziya Ortaç imzasıyla çıkmış olmasıdır.

⁶² Akşam Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.7667, s.5

Servetifünun-Uyanış dergisinin yazı işleri müdürünün odasında Halit Fahri Ozansoy, Gavsî Ozansoy ve genç yazarlardan Cavit Yamaç, Suavi, Zahir Sıtkı, Muazzez Kaptanoğlu ile matbaa muhasebecisi Rukiye vardır. Yazı işleri müdürü mecmuaya gelen mektupları açar. Mektuplardan birinde ‘Sebilci’ adlı Cemile Konuk tarafından kaleme alınmış bir şiir çıkar. Şiir çok beğenilir ve odadaki kişilerce elden ele dolaştırılır. Bunun üzerine yazı işler müdürü kâğıdın bir kenarına ‘bu hafta girecek ‘ cümlesini koyar.⁶³ Fakat söz konusu şiir, yazı işleri müdürünün kararına rağmen her nedense o hafta dergide yayımlanmaz. Aradan on gün geçer ve aynı şiirin Yedigün dergisinde yayımlandığı görülür. Şiir aynı şiir olsa da, altındaki imza Cemile Konuk yerine Yusuf Ziya Ortaç’a aittir. On gün önce Uyanış dergisinin yazı işleri odasında, şiiri elden ele dolaştıran kişiler, kelimesi kelimesine aynı olan şiirin Yedigün dergisinde yayımlanması karşısında çok şaşırırlar. Onları asıl şaşırtan şiirin başka bir imza ile yayımlanması ve bu imzanın Yusuf Ziya’ya ait olmasıdır. Bu garip hadisenin altında yatan sebebi bulmak üzere değişik ihtimaller üzerinde durulur. Gençler, en kuvvetli ihtimalin Yusuf Ziya’nın kendilerine oynadığı bir şaka olduğu konusunda hemfikirlerdir.

“Yusuf Ziya Ortaç, ‘Sebilci’ ismi ile bir şiir yazıyor ve bunu Cemile Konuk imzasıyla Servetifünun mecmuasına gönderiyor. Maksudı da şu: Kendisini beğenmeyen gençlere ismini gizleyerek şiirini beğendirmek ve mecmualarında bu şiiri neşrettirmek... Ondan sonra da karşılına geçip: ‘Demek sizin kastiniz sadece şahıslara hücum imiş, ha! İşte eserlerimi mecmuanıza koyuyorsunuz ve şahsım hakkında da uluorta sözler söylüyorsunuz!’ diyebilmek...”⁶⁴

Fakat Yusuf Ziya cephesinden bu konuda hiçbir açıklama gelmez. Eski nesil taraftarı olan bazı gazete fıkracıları ise olayı, yeninin eskiye olan hücumlarından biri olarak yansıtır. Aynı hadiseden Uyanış dergisinde ‘Yeni Bir İstidat: Cemile Konuk = Yusuf Ziya Ortaç’ adlı yazıda bahsedilir.

⁶³ Son Posta Gazetesi, 24 Şubat 1940, S.3437, s.1

⁶⁴ Son Posta Gazetesi, 24 Şubat 1940, S.3437, s.8

“Meseleyi örtbas etmek istemelerine diyeceğimiz yok, haklıdırlar. Nesilleri hesabına, elbetteki, bu müdafaa lâzımdı. Gülünç, yersiz bile olsa... Fakat bu pek sarıh hadiseyi onlar aleyhine istismar etmek küçüklüğüne düşmeyen genç nesli, bu vesile ile tezyife kalkışmaları, işte bu yakışıksız. İşte, bu ayıp...”⁶⁵

Orhan Seyfi Orhon ve Yusuf Ziya Ortaç’ın gençlere karşı tutumları ise oldukça serttir. Onlar da Vâ-Nû ve Burhan Cahit Morkaya gibi, gençleri esersizlikle suçlarlar. Aralarında en sert karşılık Yusuf Ziya Ortaç’tan gelir. ‘Yazıklar Olsun’ adlı yazısında tartışmanın boyutlarını oldukça sert ifadelerle noktalar.⁶⁶

“Vezin gitti, kafiye gitti, mâna gitti... Türk şiirinin berceste mısrası diye: ‘Yazık oldu Süleyman Efendiye!’ rezaletini alkışladılar. Göğüslerinde cehennemler yanan sanat cücelerinin kınalar yakıp, ziller takıp şıkır şıkır oynadıklarını gördük! Sanatın darülâcezesiyle tımarhanesi el ele verdi, birkaç mecmuanın sahifesinde saltanat kurdular!

Meğer iş bununla bitmiyormuş... Meğer gözleri yalnız bizde değilmiş... Meğer yalnız Orhan Seyfi’nin, Faruk Nafiz’in, Peyami Safa’nın yerlerini istemiyorlarmış... Meğer o bücür boyları, bodur ruhları, paytak zekâları, yerden bitme cüce kabiliyetleriyle dağlara, tepelere, Himalâya’lara tırmanmak istiyorlarmış.”⁶⁷

Yusuf Ziya Ortaç, yazısında gençleri boyundan büyük işlere kalkışmakla suçlar ve sert bir dille eleştirir. Yazısının ilerleyen bölümünde üslubu daha sert ve acımasız bir hal alır. Ortaç, yazısında gençleri Atatürk’e hakaret etmekle suçlar. Yazının, Akbaba dergisinin kapağında verilmiş

⁶⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 29 Şubat 1940, S.2271/586, s.230

⁶⁶ Sazyek Hakan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi, Akçağ Yay., Ankara, 2006, s.47

⁶⁷ Akbaba Dergisi, 28 Mart 1940, S.323, s.1

olması eskilerin hadiseler karşısında duydukları kızgınlığın ne boyutta olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Ortaç'a göre bu mesele artık bir edebiyat meselesinden ziyade bir memleket meselesidir ve içinde az dahi olsa milli heyecanın kıpırdanışlarını duyan her fert, bu mesele karşısında kayıtsız kalmamalıdır.

“Gördünüz mü ey Türk Gençliği?.. Duydunuz mu ey Türk milleti?.. İştittiniz mi ey on sekiz milyon, ne diyorlar? Hayır... Görseniz, duysanız, işitseniz, milli gayzın, milli nefretin suratlarında nasıl şakladığını duyardık elbet! Öyleyse ben size haber vereyim: ‘Biz tarihimizin son safhasında en lüzumlu ve en büyük işleri görmüş ve görmekte devam eden üç büyük sima biliyoruz: Siyasette Atatürk, fikirde Hilmi Ziya ve edebiyatta Nurullah Ataç! Biz Nurullah Ataç’ın dehasına iman ediyoruz.’ İşte bunu diyorlar. Aynen, kelimesi kelimesine, harfi harfine bunu diyorlar...”⁶⁸

Yusuf Ziya Ortaç, tasfiye taraftarı genç neslin Atatürk ile Nurullah Ataç’ı aynı kefeye koymaları karşısında öfkesi şiddetlenir ve hızını alamayan Ortaç, bütün Türk gençliğini bu hayâsızlığın suratına tükürmeye davet eder.

“Atatürk’le, şu dünya ile boy ölçüşen, şu tarih çapındaki Dev-Adam’la Nurullah Ataç omuz omuza ha!.. Şu arkasından on sekiz milyon hıçkırık yükselen, hayır, on sekiz milyon değil, beş kıt’a döğünen Atatürk’le Nurullah Ataç yan yana ha!.. Bunu düşünenler, bunu yazanlar, bunu okuyanlar var ha!.. Bu artık bir sanat meselesi, bir edebiyat meselesi değil, bir memleket meselesidir... Ey Atatürk’ün büyük adına andiçenler!.. Ey Türk gençliği!.. Sizi bu hayâsızlığın suratına tükürmeye davet ediyorum.”⁶⁹

⁶⁸ Akbaba Dergisi, 28 Mart 1940, S.323, s.1

⁶⁹ Akbaba Dergisi, 28 Mart 1940, S.323, s.1

Diğer yandan, Servetifünun-Uyanış dergisi, isyan bayraklarını açan yeni nesil gençlerin kalesi konumuna gelmiştir adeta. Gavsî Ozansoy'un öncülüğünde başlatılan bu hareket kısa zamanda geniş kitlelerde yankı uyandırmıştır. Gençler, eskileri kadavralaşmakla, şatafatla, sahtelikle suçlarken; eskiler de yenileri bayağılık, basitlik, belli ideolojilerin tellallığını yapmakla, hatta yer yer nesepsizlikle suçlamışlardır. Her iki cenahın atışmaları o kadar kızışmıştır ki, Uyanış dergisi etrafında toplanan bu gençler, derginin kapağında 'Eski Nesle Açık Mektup' adlı bir yazı yayımlarlar. Bu yazı, eskilik ve yeniliği bir yaş meselesi değil, sanatta ve edebiyatta telâkki meselesi olduğunun vurgulaması bakımından önemlidir. Derginin sahibi Ali İhsan Tokgöz'ün her günkü başyazının yerinde, imzasız olarak yayımlanan bu mektup, eskilere yeni sanat anlayışına sahip olmaları konusunda yapılan bir davettir adeta.

"Eski nesle mensup bazı edebiyatçılar, yazılarına bir sürü lâf kalabalığıyla başlamışlardı, şimdi de son sözlerini küfürle bitiriyorlar.

Yeni nesil şöhrete değil kıymete, kıdeme değil olgunluğa, yaşa değil kafaya ehemmiyet verdiği için, bugünkü cepheyi almak lüzumunu duydu. Sanat eserinde sosyal bir mesele aramak endişesi; dar ve ölü şekil kalıplarına karşı hür bir isyan; köydeki, kasabadaki ve büyük şehirlerdeki sosyal kaynaşmanın sanat eserine aksetmesi keyfiyeti, ancak bizim seleflerimizde doğdu ve meyvelerini verdi."⁷⁰

Sanatta sosyal mesele, kalıplara karşı hür bir isyan, sosyal kaynaşma... vb. gibi ifadeler yeniliği savunan gençlerin sosyalist bir düşünceye sahip oldukları yönünde düşünceler uyandırır. Hatta bazıları onların hükümetin bir politikası olarak milli, yeni ve sosyal bir edebiyat talebinde bulunduklarını iddia ederler.⁷¹ Eskilere göre gençler, sanat kisvesi altında belli ideolojileri dillendirirler. Gençler ise tek istedikleri şeyin halktan

⁷⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, S.2265/580 s.129

⁷¹ Altınkaynak Hikmet, Edebiyatımızda 1940 Kuşağı, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977, s.41

yana olan, içinde neş'et ettiği halkın gerçeklerine muhalif olmayan, tamamiyle rengini, kokusunu, bu ülke topraklarında yaşayan halktan alan bir edebiyat ve sanat vücuda getirmek olduğunu açıklarlar.

“Biz sanat eserinin sonuna kadar bir anane düşmanlığı, sonuna kadar bir millet sevgisi ve gene sonuna kadar insanlık değeri taşımasını istiyoruz. Geçen nesil umumiyetle, özlüye değil sahteye, mahalli renge, kozmopolit havaya, kitleye yakın esere değil, kitleden uzak esere ehemmiyet verdi. Ve gene ekseriya, insanı cemiyet hayatından çekip uzaklaştıran fildişi kule güzelliklerini alkışladı. Bundan dolayı bugün de, modası geçmiş stok malları satmaya çabalayan bir tüccar haline girmiş bulunuyor.”⁷²

Yenilik taraftarı gençler mektuplarının sonunda eski nesle, tasfiyenin yaşta değil fikirde yapılması lazım geldiğini ve haklı oldukları bu davada onları da kendi saflarında, ‘hakiki Türk sanatkârlarının safında’ görmek istediklerini söyleyerek açık bir davette bulunurlar. Bu mektubun kısmen de olsa bir davet özelliği olmasından dolayı gençlerin eskilere karşı üslubu gayet ılımlıdır.

“Biz yaşa değil, zihniyete ve sanat anlayışına ehemmiyet veriyoruz. Bunun içindir ki, en gencimiz İsmail Hakkı Baltacıoğlu’dur dedik. Arif Dino, bizce on sekizlik bir delikanlıdır. Türk fikir ve sanat hayatının bütün mensuplarına hitabımız şudur: Bizden yaşça büyük olan ve kıdemce evvel gelmiş bulunan Türk sanatkârlarını safımıza, gençlerin safına, hakiki Türk sanatkârlarının safına çağırıyoruz.”⁷³

Yeniliği savunan bu gençlerin edebiyat camiasında kaldırdıkları kazan, öyle zannedildiği gibi birdenbire olmaz. Aslında yaşanan tüm bu tartışmalar belli bir sürecin neticesinde patlak veren olaylardır. Başta Gavsî Ozansoy

⁷² Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, S.2265/580, s.129

⁷³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c. 87/ 23, s.129

olmak üzere tasfiyeci gençlerin o zamana değin kaleme aldıkları yazılara bakılacak olursa, bu isyankâr hareketin parıltıları görülecektir. Fazla değil, tasfiye bayrağının açılmasından tam bir yıl önce Gavsî Ozansoy, ‘Nasıl bir edebiyat?’ başlıklı bir yazı kaleme alır.

“Nasıl bir edebiyat mı?.. Edebiyat istemek, edebiyat yapmak kadar, boş, gülünç şeydir. Benim bildiğim sanat vardır. O, bazen ressamın çizgisinde belirir, bazen şairin mısrasında; fakat ne istenir, ne de istenilen gibi olmak zaruretindedir. Gençlerden sanat gevezeliğinden önce, sanat bekliyoruz. Eser nerde? Yıllardır, ona intizardayız. Gevezeliğe, hiç tahammülümüz yok!”⁷⁴

Ozansoy, bir yıl sonra eskilerin şahsına söyleyecek sözleri bu yazıda adeta önceden tahayyül edip kaleme almış gibidir. Yazıya Ozansoy’un genç arkadaşları büyük tepki gösterirler. Onu neslini inkâr etmekle suçlarlar. Ozansoy, sonraki haftalarda ‘Hâşâ! İnkâr değil!’ adlı bir yazı yayımlayarak arkadaşlarına karşı müdafaasını yapar.

“Neslimi, inkâr mı? Hâşâ, bu hatırımdan geçmedi. ...Demek istedim ki, ne esersiz gevezelik yapalım, ne de, eser diye, üç gece uykusuz kaldıktan sonra “yazık oldu Süleyman Efendi’ye!” mısrasını verelim. Sözün kısası: ‘eser verelim!’ dedim.”⁷⁵

Gavsî Ozansoy, yazılarında her daim bize ait, içinde vücut bulduğu halka ait bir edebiyat tasavvur ettiğini söyler. Bu düşüncesini belli bir ideolojinin parçası olarak kabul edip Marksist düşünceyle bağdaştırmaya çalışanlara her zaman karşı çıkmıştır.⁷⁶ Aksine, onun amacı, hayali olabildiğince çağdaş olan, yeni olan, bir o kadar da içinde milli unsurları barındıran bir edebiyata sahip olmaktır.

⁷⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 16 Şubat 1939, S.2219/530, s.198

⁷⁵ Servetifünun-Uyanış dergisi, 02 Mart 1939, S.2219/530, s.230

⁷⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Ağustos 1936, S.2085/400, s.166

“Bize gelince genç kızlarımızın güzel dansetmeleri, iyi otomobil kullanmaları, plâjda şık bir pijama ile gözü almalarını alkışlar, bunu gururla seyrederken, onların kabiliyetli dimağlarına küçük birer milli tohum da atırmeliyiz. Ve gene Henry Garat gibi olmaya özenen genç lise talebesine her şeyden evvel Mete’nin, Timur’un, Fatih’in ve en yüce olan Mustafa Kemal’in neslinden geldiğini, en önce Türk olduğunu hatırlatmalıyız!”⁷⁷

Ozansoy, yazılarında eski olana, yaşanılan zamana hitap edemeyene ve tamamiyle taklitten ibaret olana karşı çıkmıştır. ‘Tasfiye Lazım!’ adlı yazı onun bu düşüncelerinin bir tezahürüdür. Ozansoy’un bu yazısını daha iyi anlayabilmek için onun daha önce eski-yeni mevzusunu içeren yazılarına bakmak gerekir.

“Bu mücadelede geriye kollayanın, şu kadar yıl evvellingin ‘ileri adamı’ olduğunu unutmamak lâzım. Karşımdaki ‘geri’ belki benim düşmanım, fakat aynı zamanda basamağımdır. Bugünkü mesafeme, onun yolundan geçerek vardım. İşte, kavgamızın garip cephesi, budur. Bunu, zarurî mücadelede miyar olarak kabul edersek, yarın bizi umursamayacak nesilden, biraz saygı bekleyebiliriz.”⁷⁸

‘Kazan Kaldırma’ adını taşıyan ve eskiye baş kaldırma niteliğinde olan hareketin başlangıcı sayılan ‘Tasfiye Lazım!’ adlı yazıda Ozansoy’un anlatmak istediği meramı daha aşikâr kılan bu yazılar, aynı zamanda eskilere karşı verilen bir yenilik hareketinin sinyalleridir. Tasfiye hareketini hazırlayan saiklar öncelikle bu sinyallerde aranmalıdır.

Türk edebiyatında adeta bir saman alevi gibi birden parlayıp sönen bu hareket, etkisini çok uzun süre koruyamasa da, genç nesil yazarlarının

⁷⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Eylül 1934, S.1985/300, s.231

⁷⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Mart 1939, S.2222/537, s.278

hemen her dergi ve gazetede, birkaç tane dahi olsa eser vermelerine vesile olmuştur. Bu gençler arasında ancak kalemi güçlü isimler ileriki dönemlerde kalıcı izler bırakabilmişlerdir. Hür ve isyankâr düşünceyi savunan yeni nesil, dergi ve gazetelerde edebiyat, sanat ile ilgili düşüncelerini dile getirmişler ve böylelikle, durgun seyri içerisinde ilerleyen edebiyatta farklı seslerin duyulmasını sağlamışlardır. Tabi bu çaba, belli bir dönem gazete ve dergi sayfalarında uzun süre edebiyatın kendisini ağırlıklı hissettirmesine de sebep olmuştur. Yeni nesil genç yazarların, Uyanış dergisinde yayımladıkları 'Davamız' adlı yazı, hür ve isyankâr neslin zihni yapısını ve bir nebze de olsa yaşanan olayların anatomisini ortaya koyucu mahiyettedir.

"Yazı arkadaşımız Gavsî Halit Ozansoy'un 'İstiklâl' gazetesinde çıkan ve bizim de aynen sayfalarımıza aldığımız, 'Tasfiye Lazım' adlı fıkra-ı matbuat ve fikir hayatımızda büyük gürültü yaptı. İlk olarak 'Akşam'da Vâ-Nû, Gavsî'ye cephe aldı. Yazısında edebiyat hayatımızdaki meselesizlikten ve kötü zevkten şikâyet eden Gavsî Halit Ozansoy, geçen neslin eser ve zevk itibarıyla durgun bir devreye girdiğini söylüyor. Sonra da yeni neslin yetişmek ve kendini göstermek için imkân bulamadığını ve bu imkânın da birçok defalar kasten bertaraf edildiğini iddia ediyor ve her şeyden önce bir tasfiye lâzım geldiğini ısrarla söylüyordu. Son Posta gazetesinde bu sıralarda bir tasfiye listesi ve genç nesil arasında bir anket tertip edildi. Listede Reşat Nuri, Fazıl Ahmet, Mahmut Yesârî, Mithat Cemal, Peyami Safa, Aka Gündüz, Vâ-Nû, Burhan Cahit, Faruk Nafiz, Orhan Seyfî, Yusuf Ziya, İbrahim Alâeddin, Şükûfe Nihal, Behçet Kemal, Esad Mahmut ilah vardı. Cevaplar arasında Reşat Enis, Sait Faik, Ragıp Şevki, Cahit Saffet, Mümtaz Zeki, Abidin Dino, Hüsamettin Bozok, Nail V, Cavit Yamaç, Ziya Osman (..) vardır.

Akşam Gazetesi de tasfiye listesine sokulmuş olan edebiyatçılar arsında bir anket açtı. Yusuf Ziya, Orhan Seyfî, Burhan Cahit, Mithat Cemal, Şükûfe Nihal ilah gençlere cevaplarını veriyorlardı. Bu cevaplarda gençler için, her zaman yetişmek için bir saha mevcut

olduğunu ve gençlerden eser beklendiği söyleniyordu. Fikir hayatımızda mühim bir yarayı yeniden deşen bu münakaşa bir hayli taraftar topladı.”⁷⁹

Tasfiye taraftarı gençler, ‘davamız’ adlı bu yazıda o zamana değin yaşanan olayları özetlerler ve yapılan münakaşaların sanat ve fikir dünyamızın kabuk bağlamaya yüz tutmuş ebedî yarasını tekrar nüksettirdiğini belirtirler. Edebiyat ve sanat müktesebatımızda her daim varlığını muhafaza eden eski-yeni çekişmesi, kendini bu defa daha sert bir biçimde hissettirir. Çünkü yaşanan tartışmalar zamanla edep ve saygı çizgisinin sınırlarını zorlamaya başlar, küfür boyutuna ulaşır. Eskiler, yenilerin sözlerini yakışksız kabul edip, küfürle mukabele ederler. Necip Fazıl, gençlere dair sözlerinde ‘cüce’, Ercüment Ekrem de ‘acemi oğlanlar’ ifadelerini kullanırlar. Bu durum, gençleri de sözlerinde uygunsuz ifadeler kullanmaya yöneltir. Neticede, gençlerin en ılımlı olanları bile, artık eskileri küfürcülükle suçlarlar.⁸⁰

“Eski nesil gençleri kültürsüzlük ve küfürbazlıkla itham ediyorlardı. Fakat münakaşaya girişen ve eski nesle mensup olan bazıları da gençlere hatıra gelmedik küfürler savuruyorlardı.

Genç nesil ne Necip Fazıl’ın zannetmek bedhahlığına düştüğü cüce, ne Ercüment Ekrem’in yazdığı gibi vaktinden evvel kazan kaldırmaya kalkan ‘acemi oğlanlar’dır! Yeni nesil, kendinden evvel gelen bazı üdebanın kitleye aşıladığı kötü zevkin, yabancı sanat anlayışının her türlü engellerine rağmen bugün sesini duyurabiliyorsa, bu itham edilmek istendiği gibi küfürbazlığından veya küstahlığından ileri gelmiyor. Bu sadece yeni neslin eskilerin her türlü anlayışına rağmen ve yepyeni bir sanat anlayışının özlü numunelerini vermiş iddialarından ileri geliyor. Bugün göğsümüzü kabartarak söyleyebiliriz ki, bir Sabahattin Ali, bir Sait Faik, bir Nail V, bir Abidin Dino Türkiye’nin hudutlarını

⁷⁹ Servetifünûn-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c. 87/23, s.130

⁸⁰ Birsal Salah, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Türkiye İş Bankası Yay. Ankara, 1983, s.133

aşabilecek ve başka memleketlerde de bir okuyucu kitlesi yapacak kudrettedir.

Uyanış bütün sayfalarını gençlerin en kuvvetli parçalarına açıyor. Hükmü okuyucu versin.”⁸¹

Uyanış dergisinde, bu en kuvvetli eserlerini veren gençlerin başında Abidin Dino, Cahit Saffet, Cavit Yamaç, Gavsi Halit Ozansoy, Hüsamettin Bozok, İlhan Berk, İlhami Bekir, Mümtaz Zeki, Nail V, Sait Faik, Suat Derviş, Ziya Osman gelmektedir. Bu yeni nesil arasında yer alan Abidin Dino ve Sait Faik tarafından ikinci bir açık mektup daha yayımlanır. ‘Gençlerin Müşterek Beyanatı – Yeni Neslin İddiası ve Davası’ adını taşıyan bu mektup, birincisi kadar ılımlı olmaz.

“Asla yaş softalığına düşmeyen ve keyfiyet ölçüsü bakımından kendi ruh kıvamına sahip her sanat ve fikir adamını her devirde kabul eden neslimizin kemiyet ölçüsü bakımından farikası, bulûğunu Umumî Harptan sonra idrâk etmiş olmaktır.

İşte, harbin yaşatıcı ve öldürücü, buldurucu ve kaybettirici tesirleri içinde boy attıktan ve ilk mümessilleriyle bulûğ krizlerini çekmeğe başladıktan sonra Cumhuriyet devresinde duymaya, düşünmeye ve eser vermeye koyulan bu nesil, kendisinden bir evvelki örnekleri, dipsiz kile boş ambar saydığını peşin olarak kaydetmekle kesbi şeref eyler.”⁸²

Sait Faik ve Abidin Dino, yeni neslin davasını ortaya koyan gençler namına kaleme aldıkları bu mektupta eskileri hem Doğu’nun hem de Batı’nın devasa şahsiyetlerini taklit etmekle suçlarlar. Yapmış oldukları sanat ve edebiyat taklitçilikten öteye gitmemiş ve hep bir öncekinin tekrarı, uyarlaması olarak kalmıştır. Hatta yazılarında bunu örneklerle ispat yoluna dahi giderler.

⁸¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940, c.87/23, s.130

⁸² Tan Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1608, s.5

“Bir tarafta, Leylâ ile Mecnundaki kadın-erkek ukdesi.. Öbür tarafta, Edebiyat-ı Cedide romanındaki sokak zamparalarının o korkunç kafa ve ruh boşluğu. Bir tarafta, Topkapı sarayının soylu Bağdat köşkü.. Öbür tarafta, yine Topkapı sarayının, sonradan eklenmiş piç Mecidiye kasrı...”⁸³

Yazıda iddialı çıkışlarda bulunulmuş ve eskiler, ülke savaş halinde iken bile, millilikten ve gerçeklikten yoksun olmakla suçlanmıştır. Söz konusu yazı, kızışan ortamı alevlendirmeye yarasa da etkisi uzun sürmez. Her ne kadar Servetifünun dergisinin 18 Ocak günlü sayısı bu bildiri doğrultusunda hazırlanmış ve kapışılmış olsa da, beklenenin aksine çokça bir yankı uyandırmamıştır. Artık eskiler, susmayı ve sinmeyi kendilerini ifade etme yolunda daha etkili bir yöntem olarak görmeye başlamışlardır.⁸⁴

“Umumi Harp gelip çattı. Bu arada 4,000,000 Türk seferber oldu. Milyonlara yakın insan can verdi. Memleket en büyük facialarını gördü. Fakat biz, bütün bunlara ait milli hissi anlatan tek mısra görmedik. Büyük Harpte, açlık, karanlık, hastalık ve ıstırap örgüsünde döğüle döğüle pişen neslimiz, işte bu hengâmede doğdu; ve bir anda, yepyeni bir ruh haletiyle bambaşka bir kafa tipine gebe kaldı.”⁸⁵

Bildiride aynı zamanda edebiyatın hem toplumsal hem de işlevsel yönü vurgulanmıştır. Ahmet Oktay, ‘Toplumcu Gerçekçiliğın Kaynakları’ adlı eserinde sivri bir dille sert çıkışların yapıldığı bu bildiriden bahsederken Abidin Dino’nun tasfiye hareketinin öncesi ve sonrasında büyük etkinliğı olduğunu, örgütleyici bir vazife üstlendiğini belirtir. Oktay aynı zamanda yenilik iddialarıyla ortaya atılan bu gençlerin, öne sürdükleri savları doğrulayabilecek güçten yoksun olduklarını belirtir.⁸⁶

⁸³ Tan Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1608, s.5

⁸⁴ Bırsel Salah, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Türkiye İş Bankası Yay. Ankara, 1983, s.135

⁸⁵ Tan Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1608, s.5

⁸⁶ Oktay Ahmet, Toplumcu Gerçekçiliğın Kaynakları, Tümm zamanlar Yayıncılık, İstanbul, 2000, s.423

Yazının oluşturulmasında Abidin Dino ve Sait Faik'e en büyük yardımı Necip Fazıl göstermiştir. O zamanlarda Necip Fazıl, Abidin Dino ile Fikret Adil'in yakın arkadaşı olduğu için hazırlamayı planladıkları yazıda kendilerine yardım hususunda yaptıkları teklifi kabul eder. Yazıdaki bazı cümlelere bakıldığında, onların Necip Fazıl'ın elinden geçtiği kolayca hissedilir. Fakat, Necip Fazıl'ın bu yazıda katkısının bulunduğu geniş kitlelere duyurulmaz. Çünkü bu geniş kitleler Necip Fazıl'ı, yeniliği savunun bu gençlerin ve onların başlatmış oldukları tasfiye hareketinin karşısında bilir.⁸⁷

Söz konusu yazının yayımlandığı aynı gün Son Telgraf gazetesinde Necip Fazıl'ın 'Ha Gayret!!!' adlı yazısı yayımlanır. Tan gazetesindeki yazı ile bu yazının aynı gün yayımlanması manidardır. Necip Fazıl, okuyuculara Tan'da çıkan bu yazıyı okumalarını öğütler. Bu öğüdü okuyucularına verebilmesi için Necip Fazıl'ın önceden bu yazıyı tetkik etmiş olması lazım. Dolayısıyla bu durum, yeni nesle karşı olarak bilinen Necip Fazıl'ın Sait Faik'e ve Abidin Dino'ya yazıyı oluşturma aşamasında yardım ettiği gerçeğini gözler önüne serer. Necip Fazıl, yazısında gençlerin bu yazıyı çok beğendiğini, şaşırdığını dile getirir. Sihirli bir el ile değişmeye başladığını düşündüğü yenilik davasında, gençleri 'tezatları içinde tezatsız, dağınıklığı içinde yekpare, şubeleri içinde merkezli bir bütün' olmaya davet eder ve bunun için onlardan gayret göstermelerini ister.⁸⁸

"Dostum Abidin Dino ve Sait Faik! Yazıya başlarken haber verdiğiniz sürpriz tâbiyesine, umumî alâkayı avlamak için işe nârayla başladığınız ve - gûya başlattığınız – teviline inanacak kadar saf değilim. Siz de içlerinde olmak şartıyla, çapulcu kılığında işe girişen başıboşlar güruhuna, birden bire bir sihirbaz değneğinin uzatıldığını ve bu güruhtan taktika ve ideolocya sahibi bir zümre yontulmaya başlandığını anlıyorum. Kim bu, sizi ihya eden sihirbaz?"⁸⁹

⁸⁷ Birsal Salâh, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara, 1983, s.34

⁸⁸ Son Telgraf Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1034, s.1

⁸⁹ Son Telgraf Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1034, s.1

Bu arada gençler, bir yandan iddialarına ilişkin yazıları Uyanış dergisinde yayımlamaya devam ederler. Bu gençler arasında Suat Derviş de yer alır. Dergide, Suat Derviş'e ait 'Eskilik ve Yenilik' adlı bir yazı yayımlanır. Gariptir fakat Suat Derviş, arkadaşı Gavsi Ozansoy ile aynı düşünleri paylaşmaz ve bunu yazısında açıkça dile getirir.

"Biz eskiyi tekaüde sevkedip onlardan boş kalan koltuklara yerleşmek isteyen bir genç edebiyat nesli istemiyoruz. Her halde kıymetli ve genç meslektaşım Gavsi Halit Ozansoy da bunu söylemek istememiştir."⁹⁰

Bununla birlikte Suat Derviş yazısının sonunda, gençlerden de yana çıkmış olmak adına eskilere birkaç gönderme yapar. Vaktinden önce emekli olmalarının istenmesini çağlarından geri kalmaları, ölüme mahkum olan değerlere bağlı kalmak istemeleri ile ilişkilendirir. Gavsi Ozansoy, arkadaşının kafasının karışık olduğunu düşünür ve yazısının altına bir not düşer. Bu notta Ozansoy, meslektaşının genç kuşak davasında bocaladığını, bunun da eskilerin işi bir yaş sorunu haline getirmelerinden kaynaklandığını belirtir.

"Sevgili ve dost Suat Derviş bile, davamız üstünde tereddüde düşmüş. Çünkü eskiler işi bir 'yaş' davası halinde aksettirdiler. Suat, emin olun, işin aslı bu değil.

Meselemiz, Suat Derviş'in yazısının son satırlarında vardığı 'izah'ta anlatıldığı gibidir. Bugüne uyamayan sanatkarı tasfiye."⁹¹

Gavsi Ozansoy, meselenin yanlış anlaşılmasından ve bunun bir yaş sorunu haline getirilmesinden dolayı muzdariptir. Her konuşmasında ve yazısında, olayların başlangıcına sebep olan 'Tasfiye lazım!' başlıklı yazısında bahsettiği meselenin kafada, fikirde, özde yapılması gereken bir

⁹⁰ Servetifünun- Uyanış Dergisi, 18 Ocak1940, S.2265/580, s.131

⁹¹ Servetifünun-Uyanış, 18 Ocak 1940, S.2265/580, s.131

tasfiye olduğundan bahseder. Fakat durum hiç de onun sandığı gibi ilerlemez. Zira yaşanan tartışmalar esnasında onunla aynı düşünce ve kulvarda yer alan arkadaşları bile bazı fikir ihtilaflarına düşer. Bazıları savundukları meseleyi tam anlayamadıkları gibi, bazıları da hızlarını alamaz ve hem yaş hem de fikir bazında eskiye dair ne varsa yok etme sevdasına kapılır. Gavsi'nin yazısındaki meramını anlayan Murat Sertel, yenilik düşüncesinin yanlış anlaşıldığı ve aksettirildiği kanaatindir.

“Birkaç edebiyat heveslisi delikanlının bir kara liste hazırlayarak tanınmış birkaç kalem sahibinin yerlerini kendilerine terk etmelerini istemeleri, ortaya bir nesil davası çıkardı. Her gürültü gibi bu da etrafa yanlış şekilde aksetti. Ve hakikatte bu çok mevzii ve masumane temenni, sanki memlekette umum gençliğin daha yaşlı nesle karşı bir hareketi şeklinde tefsir edildi. Daha doğrusu bu şekilde tefsir edenler oldu.”⁹²

Murat Sertel, bu iddianın ve tefsirin yanlış olduğunu vurgulayarak, içtimaiyi hayattaki yeniliklerin edebiyatta da filizlendiğini, cemiyet içinde genç edip ve sanatkârların sayısının gün geçtikçe arttığını belirtir. Bunun yanında Sertel yazısının sonuna, makam ve şöhretin iddialarla değil; ancak gayret, sabır, ve çaba ile elde edilebileceğini ekler.

“İşte mesele budur. Şöhret ve yüksek mevkii ne rica, ne de tehditle elde edilmez. Bunu temin edecek olan şey kültür yüksekliği, devamlı sai ve sabırdır.”⁹³

Suat Derviş'in tenakuzuna mukabil, Mümtaz Zeki de bir o kadar yenilik davasında kararlı ve iddialıdır. Uyanış dergisinin aynı sayısında Mümtaz Zeki Taşkın da ‘Üstatlar Ağlaşıyor’ adlı yazısında tartışmalara dair düşüncelerini dile getirir. “Etekleri zil çalanlar mı, tahtlarını tehlikede görenler

⁹² Yeni Sabah Gazetesi, 04 Şubat 1940, S.630, s.3

⁹³ Yeni Sabah Gazetesi, 04 Şubat 1940, S.630, s.3

mi istersiniz? Üstatlar ağlaşıyor.”⁹⁴ diyen Taşkın yazısında, eski ve yeninin değerini ortaya çıkarmak için eski ve yeni yazarların eserlerinden parçalar alır, bunları karşılaştırır. Neticede, eskilerin yenileri beğenmiyor olmalarını, onları anlayamamalarından kaynaklandığını belirtir.

Abidin Nesimi de gençlerin savunduğu yenilik hareketine kalemiyle hız veren isimlerden biridir. Nesimi’nin dergide yer alan ‘Edebî Gençlik Cephesi’ adlı yazısında eskilere karşı acımasız ifadeler yer alır. Abidin Nesimi, bu gençlik cephesini, bir savaş cephesinden farklı görmez ve sözleriyle eskileri adeta ok yağmuruna tutar.

“İşte bugün biz, sanat telakkilerimizdeki ayrılıklara rağmen birleşerek; bu sahte edebî şahsiyetleri yıkma imkânlarını temine çalışıyoruz. ...Ve biz, duyuşta, düşünüşte, söyleyişte şu veya bunu tatmin için hareket etmeyen, sanat âleminde her insanın temayüllerine cevap veriyoruz. Son günlerini yaşayan dünkü edebî neslin felâket kapılarını çalıyor. Gayri ne göz yaşı dökmek ve ne de sanat dilenmek para etmez!.. Zira felâket geliyorum demez geldim der! İşte geldi bile”⁹⁵.

Bunun yanında Abidin Nesimî, ‘Bir İzah’ adını taşıyan yazısında, sanatın ve edebiyatın cemiyetin içtimaî-iktisadî bünyesiyle irtibatlı olduğu düşüncesini savunur. Bu irtibatı sağlamanın, gözler önüne sermenin Servetifünun’un dünde olduğu gibi gelecekte de sahip olacağı kadim misyonu olarak değerlendirir. Nesimî, birçok yazısında bu misyonun gerçekliğini dillendirerek, tasfiyenin doğruluğunu ispata çalışır.

“Yarım asır evvelki Servetifünun sanatın cemiyetin içtimaî-iktisadî bünyesiyle bağlı olduğunu ispat etmişti. Bugünkü Servetifünun’da ise bu

⁹⁴ Servetifünun-Uyanış, 18 Ocak 1940, S.2265/580, s.132

⁹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S.2266/581, s.159

bağlılığın kemmi miktarı tayin edilmek isteniyor. Birincisi bir müşahede, bir tespit idi, şimdiki ise bir lâboratuar, bir ilim ve tasfiye meselesidir.”⁹⁶

Gavsi Ozansoy, ‘Telâkki Meselesi!’ adlı yazısında, realiteler karşısında aciz kalan ‘yalan’ın, yeniyi önemsemeyen eskinin müdafaaya geçtiği zaman ‘telâkki meselesi’ deyip işin içinden kolayca sıyrılmasını ve sesiz kalmasını eleştirir. Ozansoy, bir düşünce bile olmayan ve mantık sınırlarını zorlayan, boş bir zekâ harcanışının karşısında ‘telâkki’ deyip susmanın, sineye çekmenin ne kadar haklı bir davranış olduğunu sorar.

“Mütedeyyin bir telâkkisi olandır; fakat softa aynı adam değildir. Hakikatler karşısında tereddüde düşünle, hakikati kabul etmeyen reybî arasında çok fark vardır. Müspet hiçbir ameliyesi olmayan, kof bir zihniyetin herzeleri karşısında da ‘birer telâkkidir’ diyerek, eğilemeyiz ya?”⁹⁷

Eskilerin uygulamış oldukları susma politikalarının yanında, yenilerin sesi daha çok çıkmaya başlamıştır. Fakat tek bir cepheden çıkarılan ses, zamanla etkinliğini yitirir. Uyanış dergisinde gençler tarafından ‘Dava Yeni Başlıyor!’ başlıklı ve buna benzer pek çok yazı yayımlanır. Bu yazılarla ortamı kızıştırmak hedeflense de, muvaffak olamazlar. Zira vakit artık dava naraları atma zamanından ziyade, eser verme zamanıdır.

“Şimdi diyoruz ki, dava başlangıcından beri söylediğimiz gibi ‘Türk İnkılâbına lâyük bir edebiyat yaratma dâvasıdır. Birkaç şahısta değil, fikir, sanat ve zevk ölçülerinde esaslı bir tasfiye davası. Yeni fikre, yeni sanat ölçülerine hürmet davası. Yani iş rejimin etrafında toplanan 18 milyon insanın muazzam sosyete ve sanat davasıdır. Her şeyden önce, milli bir dava, milli bir mesele.”⁹⁸

⁹⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, S.22697/584, s.205

⁹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S.2266/581, s.147

⁹⁸ Servetifünun- Uyanış Dergisi, 08 Şubat 1940, S.2268/583, s.179

Yusuf Ziya'nın gençlerin başlatmış olduğu yenilik hareketini müdahale edilmesi gereken bir milli konu olarak görmesi üzerine, gençler de davalarının milliliğinden ve ululuğundan bahseder olmuşlardır. Yazının altına "Servetifünun'un gelecek sayısında genç neslin en yeni ve seçme yazılarını bulacaksınız!" notu düşülmüş olsa da, derginin ilerleyen sayılarında gençler, eskilerin kendilerinden bekledikleri eserleri veremezler. Hareketi başlatan Gavsî Ozansoy, dergide birkaç hikâye ve bir romanın neşrine başlasa da, bunlar hep yarım kalır.

Kaleme alınan eserler ve şiirler ise, eskilere misilleme şeklinde kendisini gösterir. Okuyucuların eski ile yeni arasındaki farkı daha iyi görebilmeleri için eski milli şiirin yanına yeni milli şiir; eski kadın telâkkisinin yanına yeni kadın telâkkisi konulur. Yusuf Ziya Ortaç'ın 'Akından Akına' adlı şiiri ve Orhan Seyfi'nin 'Uyan!' adlı şiirinin karşısına Nail V.'nin 'İstiklâl Şarkıları' adını taşıyan şiiri yerleştirilir. Behçet Kemal'in Yedigün dergisinde yayımladığı 'Kadın'⁹⁹ adlı şiir ile Hüseyin Siret Özsever'in 'Bir Yosma' adlı şiirinin karşısına da yine Nail V.'nin 'Kadın Telâkkisi' adı şiiri yerleştirilerek, mukayeseye tabi tutulur ve böylelikle yeninin eskiye karşı üstünlüğü ispat edilmiş olur.¹⁰⁰ Aslında bu yöntem, eskilerin yenilerden devamlı istedikleri 'eser' konusunda verilmiş bir cevaptır. Fakat ne yazık ki, yeniler eser verme hususunda fazla sebat edemez ve yöntemleri de, eserleri de uzun ömürlü olmaz.

Diğer taraftan yeniler, eskilerin eserlerini yerli ve yabancı edebiyatçıların eserleriyle karşılaştırarak, onları intihal ile suçlarlar. Eserlerdeki söyleyiş benzerlerinden, kelime tekrarlarından yola çıkarak eskilerin 'hiçbir şahsi mevcudiyetleri'nin olmadığını, durmadan kendilerini ve birbirlerini tekrar ettiklerini, kendi teknikleri içinde başarısız olduklarını iddia ederler.¹⁰¹ Mahir Bülent, 'Vesikalar' adını verdiği yazı dizisinde Yusuf Ziya ve

⁹⁹ Yedigün Dergisi, 03 Şubat 1937, s.204

¹⁰⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 52 İkincikânun 1940, S.2266/581, s.152,153

¹⁰¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Şubat 1940, S.2267/582, s.166

eserlerini inceler. Bülent yazısında Yusuf Ziya'nın eserlerinde Yahya Kemal'den ve Faruk Nafiz'den, Rıza Tevfik'ten, Tahsin Nahid'ten, Haşim'den, Reşat Nuri'den, Fuzûli'den, Enis Behiç'ten esintiler ve çok ciddi benzerlikler olduğunu savunur. Bu düşüncesini örneklerle kanıtlamaya çalışır.¹⁰² Mahir Bülent, yazı dizisinin ilerleyen bölümlerinde Orhan Seyfi ve eserinde var olan tekrarlardan, intihallerden bahseder.¹⁰³

Eski ve yeni arasındaki tartışmalar gün geçtikçe kızışırken, kalemi kadar dili de sivri olan Necip Fazıl'ın susması elbette beklenemez. Necip Fazıl, yaşanan olaylara ilişkin tepkisini Son Telgraf gazetesinde ortaya koyar. Gazetede 'Çerçeve' adlı sütununda 'Dava mı, rezalet mi?' başlıklı yazı serisi yayımlar. 'Tasfiye' adı altında kazan kaldıran gençleri 'cüce' olarak nitelendiren Necip Fazıl yazısında, içindeki kızgınlığı sadece gençlere değil; eskilere, gazete sahiplerine, fırsattan istifade eden anketçilere püskürtür.

"İğrendim, tiksindim, utandım. Sinek vızıltılarını hoparlöre bağlamak için mahalle mahalle gezip, Beykoz kazasında nalbur ararcasına genç şair arayan gazete anketçisi hesabına iğrendim, tiksindim, utandım. Hücum karşısında, hakikaten mevkileri varmış da bu mevkii tehlikeye düşmüş gibi hafakanlar geçiren ve hakikaten yokluklarını kendi halleri ve dilleriyle isbat eden 'kara liste' azası hesabına iğrendim, tiksindim, utandım."¹⁰⁴

Necip Fazıl, gençleri hayal peşinde koşan silik şahsiyetler olarak görür. Yaşanan olayları da hem bir facia hem de bir rezalet olarak kabul eder.

"Şimdilik, Spermokültür yapılması için mikroskop altına sürülmüş camda beyazımtırak bir lekeden başka hüviyetleri olmayan, 20 yaşıyla 30 yaş arasındaki bazı zavallı istidatların, kendi kendine yutturdukları

¹⁰² Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Şubat 1940, S.2267/582, s.167,175

¹⁰³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, S.2269/584, s. 198,199

¹⁰⁴ Son Telgraf Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.1030, s.1

yeni nesil vehmi hesabına iğrendim, tiksindim, utandım. O facia ki içinde herkes haklı ve herkes haksız ve koskoca bir dava yerinde koskoca bir rezalet! Memleketim hesabına iğrendim, tiksindim, utandım.”¹⁰⁵

Necip Fazıl, kendine has üslubuyla gençleri de, onlara mukabelede bulunan eskileri de aynı kefeye koyar. Sanat ve edebiyata dair ne dünde ne de bugünde kayda değer bir kıymetin olmadığı düşüncesindedir.

“Öyle ki, ruh, fikir ve yaş kıvamı bakımından hakikaten benim neslime mensup bir adam, ihtiyar cücülerle genç cücüler arasındaki bu muharebeye bakıp şu hükmü verse hiç de yanılmaz: Heyhat ki, ne arkamızda bir kıymet var, ne de önümüzde!”¹⁰⁶

Savunulan bir davada tenkit ve eserin atbaşı gitmesi gerektiğini söyleyen Necip Fazıl, gençlerin yol yöntem bilmeyişlerinden yakınır. Metot eksikliğinin yanında zevk ve istidat sahibi olmayan bu gençlerin edebiyatta bir gün mutlaka zuhur edecek bir davayı yanlış ve kötü idare etmek yüzünden berbat ettiklerini söyler.

“Hâlbuki sizin ne eseriniz, ne tenkidiniz, ne zevkini, ne istidadınız, ne isminiz, ne de henüz cisminiz var; sadece gazeteci hilesiyle ön plana geçirilmiş üç günlük ömrünüz ve dudaklarınızda kuru ve aptal bir tasfiye davası!”¹⁰⁷

Necip Fazıl, gençlerin savundukları iddianın edebiyatta muhakkak tahakkuk edecek bir gerçek olduğuna inanır. Bu ulvi davanın yöntem bilmeyen, yetersiz çocuklar tarafından ayaklar altına alınarak değer kaybettiği düşüncesindedir.

¹⁰⁵ Son Telgraf Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.1030, s.1

¹⁰⁶ Son Telgraf Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.1030, s.1

¹⁰⁷ Son Telgraf Gazetesi, 18 Ocak 1940, S. 1031, s.1

“Tayin ettiğiniz hedeflerden birçoğu üzerinde belki beraber olduğumuz halde, sırf metodunuzdaki aşağılık yüzünden birbirinizi kaybediyorsunuz. Zira siz, bugün veya yarın, nasıl olsa akademik bir örgü haysiyetiyle vazedilecek olan aziz bir davayı, yanlış ve kötü idare etmek yüzünden harcanıyor, tüketiyor, batırıyorsunuz. Aranızda Sait Faik ve Abidin Dino gibi, ümidim ve güvenim olan yeni istidadı görmekle bedbahtım.”¹⁰⁸

Sözlerini gençlere hitaben ‘İnsan, sizi gördükçe dava sahibi olmaktan utanıyor.’ diyerek bitiren Necip Fazıl, hem eskileri hem de yenileri aşağılık olarak nitelendirir.

“Heyhat ki siz, tasfiyelerini istediğiniz birkaç aşağılık şöhretin amel kabiliyetlerine tıpatıp eş bir aksülâmel hücrelerinden başka hiçbir şey değilsiniz. Ha siz, ha tasfiyesini istediğiniz insanlardan bir kaç! İnsan, sizi gördükçe dava sahibi olmaktan utanıyor.”¹⁰⁹

‘Dava mı, rezalet mi?’ adlı yazı serisinin üçüncü ve son bölümünde “Zira biz, 80 yaşında ‘Gülistan’ı yazan Sadi’ye inandığımız kadar, 18 Yaşında ‘Bateau inre’yi yazan Rimbaud’a da inanıyoruz.” Diyen Necip Fazıl, gençleri daha nitelikli, donanımlı olmaya ve olabildiğince yetkin eser vermeye davet eder. Bir davanın ancak bu şekilde kazanılacağını ve hak edileceği vurgular.

“Işık, karanlığın karşısında tepinip (tasfiye, tasfiye!) diye bağırılmaz. Işık girer ve karanlık çıkar. Karanlığın bile tenezzül etmeyeceği bayalığı, bu dava kılıklı rezalette seyredin!”¹¹⁰

Bu gerilen ortamın faturası, eski nesil taraftarlarınca Halit Fahri Ozansoy’a kesilmek istenecektir. İşin trajikomik yanı, tasfiyesi istenen isimler

¹⁰⁸ Son Telgraf Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.1031, s.1

¹⁰⁹ Son Telgraf Gazetesi, 18 Ocak 1940, S. 1031, s.1

¹¹⁰ Son Telgraf Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.1032, s.1,5

arasında o da vardır. Halit Fahri, genç şair ve yazarlar karşısında takınmış olduğu ılımlı tutumuyla ve hatta Servetifünun-Uyanış dergisinin üstünlüğünü bu gençlerin salahiyetine vermiş olmasıyla bilinse de, bu durum onun tasfiye listesine geçmekten alıkoyamaz. Oğlu tarafından tasfiye edilecekler listesinde bulunmasına karşı olsa da, başta listede adı geçen arkadaşı Vâ-Nû'un sert eleştirilerine maruz kalır.

“Mekteplerimizdeki, üniversitelerdeki hatta resmi tedrisin dışında kalmış hususî tahsildeki cevherli gençliğin nesildaşlarıma tefevvukunu zarurî görüyorum ve tekrarlıyorum. Başka çare yok! Amma ‘Gavsist’ cereyanının mensupları?.. O zavallı bedbah dostum Halit Fahri’nin oğlunu kendilerine lider yapan Reşat Enisler ve diğer 35’lik çömezler?.. Asla.. Böyle kılavuzdan Cenabı Hak bütün mozalak edipleri de, hevesli çocuklarımızı da esirgesin.”¹¹¹

Halit Fahri, hem genç neslin sesi soluğu haline gelen Uyanış dergisinin yazı işleri müdürü olması hasebiyle, hem de ‘Tasfiye Lazım’ başlıklı yazının sahibinin babası olmasından ötürü suçlanır ve kınanır. Bu durum karşısında Halit Fahri, ‘Hesap veriyorum!’ başlıklı yazısında olaylar karşısındaki duruşunun bir özeleştirisini yapar. Gençleri ılımlı ve ağır başlı olmaya davet ederek, içten içe onların arkasında bulunduğunu hissettirir.

“Onların benim neslime bu hücumunu doğru ve zarif mi buluyorum? Buna da bin kere hayır... Fakat kızıyor muyum? Niçin kızayım? Bir zamanlar biz de o yolu Fecriâtiye karşı denemiştik. Yalnız şu farkla: Biz de varız diye haykırmıştık. Mamafih içimizde eserleriyle yaşayanlar yaşayabildi, diğerleri unutuldu gitti. Şimdi de böyle olacak: Bütün gürültü sonucunda bu gençlerin kazanacakları, sadece, bazı isimlerini meraklı kafalara yerleştirmektir. Ötesi, yarın yaratabilecekleri eserlere bağlı! Muvaffak olamazlarsa, yandıkları günüdür. Genç ervah

¹¹¹ Son Posta Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.3399, s.8

dediğim şimdiki şair ve nâsirler işte bunu böylece bilmelidirler ve bu kopardıkları çirkin patırtıyı bırakıp kendi işlerinin; yani asıl sanatlarının başına geçmelidirler iş çetindir zira...”¹¹²

Halit Fahri bu yazısında kendisine düşen hesabı vermiş olur. Fakat bu hesap, çağdaşları olan eski neslin Halit Fahri hakkında söylenen olumsuz eleştirileri ve ithamları engellemeye yetmeyecektir. Bu durum, adeta ömrünün tamamını edebiyata ve sanata adayan Halit Fahri Ozansoy’un rikkatine çok dokunur. Şahsına söylenen sözler ve hakkında bulunulan suçlamalar, onu öylense rencide etmiş olacak ki, Uyanış dergisinin kapağında ‘Dünkülere, Bugünkülere!’ adlı bir yazı yayımlayarak teessürlerini dile getirir.

“ Son Posta’daki uzun makalemde de Servetifünun’un edebiyatı cedededen beri geçirdiği safhalârı izah etmiş ve bu mecmuanın nasıl daima yeni istidatlara bir meşale rolü oynadığını belirtmeğe çalışmışım. Şüphesiz ki her zaman olduğu gibi bu defa dahi bu yeni ve biraz fazla gürültülü gençlik iddiasında da parlayanlar parlar, parlamayanlar az zamanda söner. Ben sadece, edebiyatımıza hız verecek bir cereyan görürsem ümitle onu bekleyebilirim. Fakat ümit, her zaman tahakkuk demek değildir. O halde tam bitaraf bir müşahit sayılırım. O halde iddianızı eserle ispat etmek size düşüyor”.¹¹³

Halit Fahri’nin bugünkülere mesajı, ortaya attıkları iddialarını ispatlamak için savundukları yeniliğin ilk numunelerini teşkil edecek olan eserlerini kaleme almalıdır. Çok ses çıkaranın değil, ancak çok yazanın sanat adına asıl kazanan olduğunu söyler. Onlardaki bu edebî heyecanın onu ümitlendirdiğini belirtir. Bunun yanında, bu ümidin bir tarafgirlik olarak anlaşılmamasını, ümidinin ve sevincinin iddiasını gerçekleştiren, sağlam, güçlü eser verebilen gençlerle daim olacağını vurgular. Ozansoy, yazısında gençlere karşı ılımlı bir tavır sergiler.

¹¹² Son Posta Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.3401, s.7

¹¹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, c.87/23, s.146

“Mamafih içinizde beni bu mecmuanın yazı işleri müdürü sıfatıyla herhangi bir suretle teşvik verici bir eleman sananlar varsa aldanırlar. Böyle bir zanna benim neslimden olanlara da inanırlarsa onlara da şaşarım. Öyle görüyorum ki, bilhassa benim cephemde bazıları son günlerde asıl davayı bırakmışlar, yalnız beni görüyorlar ve bütün bu işlerden haberim olmaksızın ilk hücum yazısını ‘İstiklâl’de yazanın babası olmam sıfatıyla beni mesul tutuyorlar. Ne mesuliyeti? Ne o yazıdan, ne sonraki listelerden, ne şundan, ne bundan bana bir hisse terettüp etmez. Bir edebiyat kavgasını bu suretle çirkin şekillere dökenler ve başkalarının hareketlerini gene başkalarına yükleyenler hiç şüphesiz ki, pek dar bir çerçeve içinde düşünmeye başlamışlardır. Şimdi size gene bu mecmuada açık hitabım: Serbestsiniz yalnız fikir ve sanat cephesinden beni tenkit edin, bunu bekliyorum. Taki bu işte ne derece hiçbir tarafın adamı, kölesi, destekleyicisi olmadığımı bulanık ve sakat düşünenler de kani olsunlar!”¹¹⁴

Ozansoy, yazısında asıl kızgınlığının eskilere karşı olduğunu söyler. Eskilerin kendisini gençleri himaye etmekle ve tarihî bir misyona sahip Servetifünun dergisini ne dediğini, ne yaptığını bilmeyen çocukların hizmetine vermekle suçlamasından ötürü kızılgınlığını ifade eder. Yenilerin tecrübesizliklerinden, bilgisizliklerinden tezahür eden asabi ve fevri davranışlarının yanında, eskilerin sahip oldukları tüm bilgi, görgü ve deneyime rağmen onlardan aşağı kalır yanlarının olmadığını dile getirmesi, onun bu suçlamalar karşısında ne denli müteessir olduğunu gözler önüne serer.

‘Servetifünun’a gelince, benim yazı işleri müdürü oluşum onun tarihi rolüne sahip oluşum demek değildir. İşte bunu anlamayanlar artık anlamalıdır, anlayabilirlerse... Yoksa bu dava döner dolaşır, sadece

¹¹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, c.87/23, s.146

Halit Fahri-Gavsi davası haline gelebilir ki bundan da ne siz, ne biz, ne onlar, ne ötekiler, ne berikiler bir şey kazanırlar.

Hayretteyim: Edebiyatla hiç alakası olamayan bir adam çıkıyor bana küfür ediyor, benim neslimin münekkidi çıkıyor bana küfür ediyor, benim neslimin şairi çıkıyor karikatürümü eliyle gazetesine koyuyor, bense onlara değil, 'Son Posta'da edep dairesinde yalnız size çıkışıyorum. Bu, ne garabettir!

Hani itiraf ederim, son edebiyat kavgası beni Edebiyattan da, çünkü edebiyat nesillerinden de iğrendirdi, yalnız bir noktada hakkınızı yerden göğe teslim ederim: bizim nesil daha münakaşa etmesini bile bilmiyormuşuz!"¹¹⁵

Halit Fahri Ozansoy'u bile edebiyattan iğrenir hale getiren bu eski-yeni kavgası, ilerleyen yıllarda daha sert, kırıncı ve çetrefilli bir hal alır. Hatta kendi his, düşünce ve sanatlarını ifade edebilmekte engellendiklerini söyleyen gençler, bazı çıkışlar ve önü alınmaz tartışmalar neticesinde, kendilerini en rahat ifade edebilme imkânını sunan Servetifünun dergisinin mevcudiyetini tehlikeye sokarlar. Uyanış dergisinin sayısı iki bine yükselmiştir; fakat Ahmet İhsan için bu kısmayla fazla ilgilenmez. Onun zaten daimi aboneleri ve alıcıları vardır. Öncesinde var olan bu daimi okuyucu kitlesini kaybetmemek için gençlerden kimilerini dergiden uzaklaştırma kararı alır.¹¹⁶ Çünkü işten anlayan çevresindeki arkadaşları bu kararın doğru olacağı yönünde akıl verirler. Dergiden ayrılma işini gerçekleştiren isimlerin başında ise Abidin Dino ve Nail V. gelir. Ahmet İhsan, derginin yönetimini Gavsi Ozansoy ve Cavit Yamaç'a bırakır. Cavit Yamaç, 30 liralık aylık karşılığında genç yazarlarla dergiyi çıkarmayı sürdürür.¹¹⁷ 1940 yılından sonra, Suat Taşer, Salah Bırsel, Necati Cumalı, Süavi Koçer, Cahit Saffet, Niyazi Akıncıoğlu, Cahit Sıtkı Tarancı, İlhan Berk, Nahit Ulvi Akgün, Rıfat Ilgaz, Ziya Yamaç, Hüsamettin Bozok, Oktay Akbal, Rüştü Onur, Sabahattin Kudret, Samim

¹¹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, c.87/23, s.146

¹¹⁶ Bırsel Salah, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara, 1983, s.140

¹¹⁷ Bırsel Salah, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara, 1983, s.141

Kocagöz gibi genç yazarların eserlerine rastlansa da, dergi eski canlılığını ve tadını yitirir. Yılların devasa şahsiyetlerini sinesinde barındırmış olan tarihî Servetifünun dergisi son olarak 2461. sayısının çıkmasıyla birlikte kapatılır. Böylelikle, koca bir tarihe şahitlik eden dergi, edebiyat tarihi rafında kendisine ayrılmış yere tam anlamıyla kavuşur.

Bu gençlerin başında yer alan ve hareketin öncülüğünü üstlenmiş konumunda olan Gavsî Ozansoy, yıllar sonra çeşitli gazetelerde yazdığı yazılarda o günlere ve yaşananlara dair pişmanlıklarını dile getirir.

“Vâlâ Nurettin ile aramızda başlayan münakaşa o günlerin hadisesizliği içinde diğer gazetelere de sirayet etmiş, anketler açılmış, bir velvele kopmuş edebiyattan tasfiye edilecek eskilerin isimlerini ihtiva eden mübalağalı kara listeler tanzim edilmişti. İş o kadar ileri gitmişti ki, birçok büyük kıymetleri, Yahya Kemal’i bile tasfiyeye kalkışan gençlere rastlanıyordu. Dâvâ, bu maceraya döküldükten sonra, bu cereyanın liderliğinden önce ben kendimi tasfiye ettim. İstiklâl gazetesinde o fıkrayı yazdığımı da, yazacağımı da bin defa pişman olmuşum.”¹¹⁸

Ozansoy, ‘önce ben kendimi tasfiye ettim.’ İfadesiyle pişmanlığının boyutunu ortaya koyar. Aradan geçen yirmi yıl kendisini olgunlaştırmış, oturaklaştırmış ve geçmişte yaşanan olayları daha akıl-ı selim bir şekilde değerlendirmesini sağlamıştır. Yirmi yıl önce tasfiyesi istenen isimlerin birer ‘edebiyat ustaları’ olduğu gerçeğini zaman tasdik etmiş ve herkese ettirmiştir. Bunu, içindeki acı nedametle tasdik edenlerden biri de Gavsî Ozansoy olur.

“Aradan 29 yıl geçti. Fikretleri, Cenapları, Halit Ziyaları yetiştirmiş, edebiyatımızda iki büyük ekole, ‘Dün’le ‘Bugün’ arasında en güçlü köprüleri kuran ‘Edebiyat-ı Cedide’ ile ‘Fecr-i Âtî’ye ve sonrakilere beşiklik yapmış 50 yıllık ‘Servet-i Fünûn’ mecmuasının kapağında

¹¹⁸ Tercüman Gazetesi, ‘Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli, , 17 Kasım 1962, s.5

koskoca ‘YETER’ yazılı özel bir sayı çıkartıyordu. Kırmızı ‘YETER’ yazısının altında siyah yazılarla serpiştirilmiş isimler vardı: Halit Ziyalar, Yusuf Ziyalar, Reşat Nuriler, Faruk Nafizler ve bütün eski edebiyat ustaları. Bütün bu edebiyat mazisi, o maziye beşik olan, mecmuanın kapağında inkâr ediliyordu.

İnkâr edenler de kim?... ‘Beşiktekiler’ O zamanın en genç kuşağında olan bizler. Çoğumuzun bıyıkları henüz yeni terliyordu. Edebiyatımızda ‘Tasfiye davası’ olarak geçen bu kazan kaldırmaya benim kaleme aldığım ‘Tasfiye Lâzım’ başlıklı yazımız sebep olmuştu. Hareket birden bire gelişti. Başta Son Posta, Akşam olmak üzere, İstanbul’un beş büyük gazetesi anketi açtı. Kimi gençleri konuşturdu, kimi yaşlıları.”¹¹⁹

O günlere dair savaş alanına hazırlıksız yakalandıklarını söyleyen Ozansoy, birlikte aynı cephede mücadele ettikleri arkadaşlarını anar. Eskilerin defatle ifade ettikleri gibi, edebiyat ve sanat dünyasında sadece yetkin eser verenler kalabilmiş, şöhret ve edebî mevkii sadece kalemini çalıştıranların olmuştur.

“İnkârcı gruptan hatırımda kalan isimler arasında Cavit Yamaç, Salah Birsal, N. İlhan Berk, Cahit Irgat, Orhon Arıburnu, hatta Sabahattin Kudret, o günlerde aramızda hiç eksik olmayan Samim Kocagöz ve eleştirmeci Hüsameddin Bozok vardı. Bu isimlerin hepsi bugün birer değerdir. Ama o günlerde dağarcıklar biraz boştu, ‘Savaş alanı’na hazırlıksız atılmıştık.

‘Tasfiye Dâvası’ edebiyatımızın üstünden bir ‘Kırlangıç Fırtınası’ gibi geçti. Tepkisi çok geniş olmuştu ama etkisi pek az oldu. Gazetelerdeki anketler sayesinde Orhan Veli ve arkadaşlarının isimleri

¹¹⁹ Haber Gazetesi, ‘Beş Kuşak Konuşuyor’, 8 Şubat 1967, s.3

halk tarafından da duyuldu. Sanatları biraz anlaşılır hâle geldi, o kadar...”¹²⁰

Edebiyat dünyasında yaşanan bütün bu kargaşanın ve koparılan yaygaranın sonunda Halit Fahri Ozansoy, ‘Genç- İhtiyar meselesinde horoz öttü, dava bitti!’ başlıklı bir yazı yayımlar. Halit Fahri’in bu yazısı, dönemin tartışmalarına son noktayı koyucu mahiyettedir. Ozansoy yazısında, gençlerin haklı olduklarını iddia ettikleri davada haklılıklarını isbat sadedinde, uzun süreden beri onlardan birkaç yazı beklediğini söyler. Neticede bu gençler yazarın ifadesiyle, Servetifünun’u bir magazin dergisi haline getirmekten başka bir şey ortaya koyamazlar.

“İşte artık bu bahiste son fikrimi söylüyorum: Bundan başka gençler gene aynı terane ile ortaya atılamayacaklardır. Yani, dünküler bize sayfalarını kapamışlar, bize hak vermiyorlar diye bağıramayacaklar. Biz işte onlara o hakkı, fazlasıyla, hattâ kendi şahsımıza bile hücumları davet edecek kadar verdik. Çünkü samimiyetle gençlerin eser yazmasını, yaratabilmesini özlüyorduk. Eğer bu davadan en sonunda böyle elleri boş olarak çıkıyorlarsa artık kabahat bizde değildir. Günah bizden gitti. Davaları ise suya düşmüştür. Dünküler yüne rahat rahat eserlerini yaratabilirler ve hiç değilse benim yüzümden kavuştukları bu rahat için bu defa olsun hakkımda hayır dua ederler!”¹²¹

Yaşanılan olaylar neticesinde geline nokta yenilerin mağlubiyeti, eskilerin galibiyeti ile sonuçlanır. Yenilerin eser veremedi büyüklerine ‘pay’ vermeye kalkmaları herkes tarafından çocukça bir hareket olarak karşılanır. Tartışmalar esnasında her iki tarafa da taarruzlarıyla bilinen Naci Sadullah, yenilerin kaybettiği düşüncesinden öte, yeniliği savunan gençler arasında geleceği parlak, kalemi keskin olan isimler olduğunu savunur. Sadullah, asıl

¹²⁰ Haber Gazetesi, ‘Beş Kuşak Konuşuyor’, 8 Şubat 1967, s.3

¹²¹ Son Posta Gazetesi, 01 Mart 1940, S.3443, s.6

bu isimlerin yenilik adına, sanat ve edebiyata gelecekte bir kazanç olabilecekleri düşüncesindedir.

“Bu bahsin, bir dava halinde ortaya çıkmasına sadece vesile olan Gavsi Ozansoy’la hemen hiçbir hususta hemfikir sayamayacağımız gençler tanıdım ki aralarında, Sait faik gibi, Abidin Dino gibi, İsmail Kemalettin gibi, Nail V. gibi, Bedri Rahmi gibi, Sabahattin Ali gibi, Nurettin Eşfak gibi ve yaşının kırka çok yaklaşmış bulunmasına rağmen Sadri Ertem gibi, meçhullü meşhurlu hakiki kıymetler ve ümitler vardı.”¹²²

Tasfiye tartışmasında yenilik iddiasında bulunan gençlerin bir kısmı kırklı yıllarda bir varlık gösteremez Sabahattin Kudret Aksal, Salah Birsal, Cahit Saffet Irgat, Sait Faik Abasıyanık, Behçet Necatigil gibi şair ve yazarlar ise gerek şiirleriyle gerekse çıkardıkları dergilerle yeni şiirin öncülüğünü sürdürmeye devam ederler. 1940 Kuşağı, yine aynı yıllarda ideolojik çağrışımlara açık bir içeriğe sahip olmasından ve en çok da dönemin sosyo-politik koşullarının çatışmasından ötürü, fazla bir etkinliğe ulaşamaz.¹²³

Gavsi Ozansoy, 1944 yılında Uyanış dergisinin kapanmasından sonra, uzun bir süre edebiyatla uğraşmaz. Hatta denilebilir ki Ozansoy, Uyanış dergisindeki sanat hayatından sonra, hemen hemen hiç şiir ya da hikâye kaleme almamıştır. 1947 yılında ‘Ozansoy Matbaası’nı açar. Fakat bu matbaanın ömrü çok uzun olmaz ve kısa bir zaman sonra kapanır. 1952 yılında ‘Harman’¹²⁴ adlı bir gazete çıkarır. Haftalık olarak çıkan bu gazete, edebî bir yayın organı olmaktan öte, magazin niteliğinde olan haberleri gündeminde tutan bir gazetedir. Aynı zamanda Ozansoy, ‘Harman’ ile soyunduğu gazetecilik mesleğine bir yenisini ekler ve gizli, esrarlı cinayetlerin üstüne giden bir dedektif görevini üstlenir. Bu gazetenin de yayın hayatı da

¹²² Tan Gazetesi, 30 Ocak 1940, S.1614, s.8

¹²³ Sazyek, Hakan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi, Akçağ Yay. Ankara, 2006, s.49

¹²⁴ Harman Gazetesi, 21 Ekim 1952, S.5, s.1

uzun sürmez ve iki yıl sonra kapanır. Nusret Safa Coşkun, arkadaşı Ozansoy'un açmış olduğu gazetenin kısa ömürlü olmasını Bâb-ı Âli'nin yan kuvvetlerinin sillesini yemesine bağlar.

“Gavsi Ozansoy, iyi bir istihbarat unsuru, yazıları, şiirleri dikkat çeken bir yazardı. Bir ara serbest hayata atıldı. Kendi gazete çıkarmaya başladı ‘Harman’ı bir zamanların en çok satılan gazetesini kurdu. Fakat hepimiz gibi, o da Bâb-ı Âli'nin yan kuvvetlerinin sillesini yiyerek bin bir emekle kurduğu müesseseyi kapatmak zorunda kaldı. Fakat mesleğini bir gün olsun bırakmadı.”¹²⁵

Nusret Safa'nın dediği gibi Ozansoy, gazetesin kapanmasından sonra da gazeteciliği bırakmaz. ‘Adiye Koridorlarında’ adlı röportajlarıyla, hayatta yaşanan bazı trajik vakaları okuyucu ile paylaşır. Aynı zamanda sırrı çözülmeyen ama gazete sayfalarında gündemi meşgul eden cinayetlerin üzerlerindeki sır perdesini aralamaya çalışır. 1952 yılında, yine böylesi cinayetleri konu alan ‘Sarıyer Cinayeti’¹²⁶ ve ‘Malatya Suikastı’¹²⁷ adını taşıyan iki broşür yayınlar.

Gavsi Ozansoy, uzun bir ara verdiği edebiyata 1962 yılında tekrar dönüş yapar. Çeşitli gazetelerde dönemin ünlü edebiyatçıları ile edebiyata, sanata ve sanatçıya dair röportajlar yapar ve bunları yazı dizileri halinde yayınlar.¹²⁸ ‘Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi? Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki’, ‘Mısrarlarda Yaşayan Aşklar’, ‘Beş kuşak Konuşuyor’ adlı yazı dizileri ile Ozansoy, içinde yeniden eskilerde kaldığını düşündüğü edebiyat heyecanını yeniden bir kez daha duymuştur. Bu yazı dizileri vesilesiyle Ozansoy, uzun aradan sonra tekrar tek dük de olsa şiir yazmaya başlamıştır.

¹²⁵ Güvercin Dergisi, Nusret Safa Coşkun, ‘Gavsi Ozansoy’, Mayıs 1970, s.26

¹²⁶ Sarıyer Cinayeti, Milli Ktbh. N.231/42000, 1952 AD 1575

¹²⁷ Malatya Suikastının İçyüzü, Milli Ktbh. N.231/42532, 1952 AD 2185

¹²⁸ Işık İhsan, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, Elvan Yay. C.2, s..1379, Ankara, 2004

Ozansoy, geçmişte bir gençlik heyecanı ile giriştiği tasfiye hareketindeki eski-yeni karşılaştırmasını, eskilerin mi yoksa yenilerin mi daha güçlü olduğu meselesini hiç bırakmamış ve aynı zamanda yıllar sonra çaldığı edebiyatın kapısını yine bu mesele ile ikinci defa zorlamıştır. ‘Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi?’¹²⁹ adlı yazı dizisinin ana gündem maddesini, adından da anlaşılacağı gibi eski nesil- yeni nesil tartışmaları oluşturur. Eski nesilden ve yeni nesilden olan şair ve yazarlarla röportaj yapan Ozansoy, bu sefer iddialı çıkışlar ve sorularla ortaya atılmaz. Aksine, Ozansoy’un yapmış olduğu bu röportajlara baktığımızda eskilerden özür diler gibi bir hali vardır. 1940’lı yıllarda tasfiye talebiyle isimlerinin üzerlerine kırmızı bir çizgi çizilen şair ve yazarlara Ozansoy, yıllar sonra da olsa bu yazı dizleri aracılığı ile iade-i itibarda bulunur ve adeta günah çıkarır. Bunun yanında, yenilere karşı da oldukça müsamahakâr ve anlayışlıdır. Her ne kadar Ozansoy’un sorularını yanıtlayan yeniler sivri bir dille yanıtlamış ve keskin ifadelerde bulunmuş olsalar da, Ozansoy onlara geçmişten uzanan bir aynaya bakar gibi bakar ve onların bu radikal fikirlerini olgunlukla karşılar. Çünkü en nihayetinde artık o da 45 yaşında bir ‘eski’dir.

‘Mısralarda Yaşayan Aşklar’¹³⁰ adlı yazı dizisini Ozansoy, 1964 yılında yine Tercüman Gazetesinde yayınlar. Bu yazı dizisinde tanınmış ünlü şair ve yazarların eserlerinden yola çıkarak onların hayatlarında gizli kalmış yönlerini, mahrem sevgilerini, aşklarını ortaya çıkarır ve okuyucuya sunar. Türk Edebiyatı için önemli vesikalar niteliğinde olan bu röportajlar, gazete sayfalarında kalmış ne yazık ki, bir eser çatısı altında bir araya getirilememiştir.

Ozansoy, ‘Beş Kuşak Konuşuyor’ adlı yazı dizisini ise 1967 yılında Haber Gazetesinde yayınlar. Adından da anlaşılacağı gibi Gavsi, bu yazı dizisinde de beş kuşaktan gelen şair ve yazarlarla sanat, edebiyat ve dil

¹²⁹ Tercüman Gazetesi, Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli? Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki, 14 Kasım 1962- 05 Ocak 1963

¹³⁰ Tercüman Gazetesi, Mısralarda Yaşayan Aşklar, 10-19 Mart 1964

problemi üzerine yaptığı röportajları yayınlar. Ozansoy'un geçmişte yaşanan tasfiye hareketini, harbini hortlatmamak istemesinden olacak ki, eskiler-yeniler kavramları yerine, dünküler- bugünküler demeyi tercih etmesi, röportajlarda herkesin dikkatini çeken bir unsur olmuştur. Ozansoy ayrıca, yayınlanan yazı dizilerinin bitimine kendisine ait bir şiir koymayı da ihmal etmez. Edebiyat ikliminde eski üstatlarla ve geleceğin hevesli edebiyat üstatlarıyla hasbihal edip, edebiyatın ve sanatın derinlerine yolculuk yapmak, Ozansoy'un içinde yok olmaya yüz tutan eski hevesleri, heyecanları uyandırır.

“Çoktan beri edebiyattan kopmuştum. Bu ankete başladıktan sonra, tekrar eski günlerin havası içine döndüm. Bir daha da o havanın dışına çıkmaya niyetim yok. Şimdi tek tek şiirleri, yazılarıyla tanıdıklarımı bütünüyle anlamak, kavramak için, bu anket biter bitmez, kitaplarına saldıracağım.”¹³¹

1.3. Evliliği, Çocukları

Ozansoy, hayatında tek evlilik yapmıştır ve bu evliliğini 1945 yılında Türkan Ergener adında bir kadınla yapar. Bu izdivaçtan 26 Eylül 1946 yılında Ayşe adını taşıyan bir kız çocuğu dünyaya gelir. Ayşe Ozansoy'un doğumundan sonra 23 Nisan 1948 yılında Kemal adında bir erkek evladı dünyaya gelir. Ayşe, 16 Aralık 1965 yılında İbrahim Kavram adında bir adamla evlenir. Ayşe Ozansoy'un bu evlilikten İlhan ve Osman Mete adında iki erkek çocuğu olur. Ayşe Ozansoy, eşi ve oğlu İlhan, aynı zamanda Belçika vatandaşı olarak Belçika'da yaşamaktadırlar.

Kemal ve Ayşe Ozansoy'un anneleri Türkan Ergener, Gavsî Ozansoy'un ölümünden birkaç yıl önce kendisinden boşanır ve sonrasında ikinci evliliğini yapar. Şu an halâ yaşamını sürdürmekte olan Türkan Ergener,

¹³¹ Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, S?, s.3

İstanbul – Maltepe’de ikamet etmektedir. Ayşe Ozansoy,1998 yılında aynı zamanda Belçika vatandaşlığına geçmiş ve o tarihten beri eşi ve çocukları ile orada yaşamaktadır. Ozansoy’un oğlu Kemal Ozansoy ise, halâ hayatta olup İstanbul – Beşiktaş’ta ikamet etmektedir.

1.4. Ölümü

Dönemin ünlü edebiyatçıları ile edebiyat ve sanat üzerine yaptığı röportajlardan sonra Ozansoy, artık edebiyatın o büyülü atmosferinden hiç çıkmayacağını ve hiç vakit kaybetmeden kitaplara sarılacağını söylemiştir.¹³² Fakat ne yazık ki Ozansoy, kitaplara saldıramadan kanser denilen amansız bir hastalı ona musallat olur ve iki yıl savaştığı bu hastalığa yenik düşerek 10 Nisan 1970 tarihinde vefat eder.¹³³ Naşı Merkez Efendi kabristanına defnedilir.

“Neyyire Okyanus ile Halit Fahri ozansoy’un oğlu, Türkan’ın eşi, Ayşe ile Kemâl’in babası, İlham’ın dedesi gazeteci-şair Gavsî Ozansoy, tutulduğu amansız hastalıktan kurtulamayarak Hakk’ın rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi bugün Nuruosmaniye Camii’ndeki öğle namazını metekip Merkez Efendi mezarlığındaki ebedî istirahatgâhına tevdi edilecektir. Allah’ın rahmeti üzerinde daim olsun. AİLESİ”¹³⁴

Gavsî Ozansoy’un ölümü yakın arkadaşlarını da derinden üzer. Ömrünün son altı yılını Haber Gazetesin’de muhabirlik yaparak geçiren Ozansoy’un iş arkadaşları, ölüm haberini ilk sayfada bir manşet olarak verir ve ölüm haberinden duydukları teessürü dile getirirler.

“Türk basınının değerli ve emektar elemanlarından, 37 senelik gazeteci arkadaşımız Gavsî Ozansoy, tutulduğu amansız hastalıktan

¹³² Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, S?, s.3

¹³³ Cumhuriyet Gazetesi, 11 Nisan 1970, S.16416, s.5 / Hisar Dergisi, Mayıs 1970, S.77, c. 10, s.1
Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1970, s.11 /Güvercin Dergisi, Mayıs 1970, S.26, s.26

¹³⁴ Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1970, S. 3048, s.7

kurtulamayarak dün saat 11’de vefat etmiştir. Altı yıldan beri gazetemizin sekreterliği görevini yapmakta idi. Dürüstlüğü ve efendiliği ile tanınan merhumun ölümü bütün Bab-ı Âli çevresinde büyük bir üzüntü ile karşılanmıştır.”¹³⁵

1970 yılında Gavs Ozansoy’un ölümüyle, başta Halit fahri Ozansoy olmak üzere bütün aile derin bir yasa bürünür. Zaten evlat acısına çok dayanamayan Halit Fahri, çok değil, oğlunun ölümünden bir yıl sonra vefat eder. Oğlunun ölümü ile sarsılan Halit Fahri, bu bir yıllık sürede kaleme aldığı yazılarında edebiyat ve sanat üzerine yazılardan çok, adeta anılara gömülür ve geçmişte edebiyat ve sanat çevresindekilere dair hatıralarını okuyucuya aktarmaya başlar.

Yaşamış olduğu derin ıstıraptan olsa gerek, Gavs Ozansoy’a dair Halit Fahri’nin ağzından hatıralarında bir şeyler bulabilmek çok güçtür. Oğlunun ölümü acılı babanın en hassas meselesidir ve sukut etmeyi tercih eder. Fakat başkaları Gavs Ozansoy’un ölümüyle geçmiş sayfaları karıştırır ve kendi sessizliği içinde evladının hüznünü yaşayan Halit Fahri’nin acısına saygısızlıkta bulunurlar. Bu durum bitkin babanın acısını daha çok artırır.

Cumhuriyet gazetesinde altında Cihat Baban imzasını taşıyan ‘Gidenler, Kalanlar’ adını taşıyan bir yazı yayınlanır. Yazının altında her ne kadar Gavs Ozansoy’un çocukluk arkadaşının olan Cihat Baban’ın imzası yer alsada, yazı aslında Oktay Akbal’a aittir. Nasıl olduysa bir yanlışlık olmuş ve Oktay Akbal’ın adı yerine Cihat Baban’ın adı yazılmıştır. Gazetenin bir sonraki sayısında durum düzeltilir ve yazının Oktay Akbal’a ait olduğu söylenir. Yazısında Gavs Ozansoy’un ölümü dolayısıyla şaşkınlığını ve hüznünü dile getiren Akbal, aynı zamanda Gavs için ‘kendi babasını bile zamanında tasfiye eden’ gibi biraz da iğneleyici ifadeler kullanmıştır

¹³⁵ Haber Gazetesi, 11 Nisan 1970, s.1

“Açtım sabah gazeteyi: İşte Gavsi de gitmiş aramızdan... Gavsi Ozansoy’u tanır mısınız? Babıâli yokuşunun çileli insanı, neredeyse doğma büyüme Babıâlili. Şöyle böyle otuz yıl oldu tanıyalı. 1940’lardan 1970’e... Genç edebiyat kuşağının 1940’ta giriştiği Tasfiye Hareketi’nin öncüsü, şairi, röportajcısı, her şeyi. Babasını bile tasfiye listesine koyacak kadar atak, heyecanlı! ‘Gavsizim’ diye bir akım doğacaktı neredeyse! Lisede edebiyat öğretmenim bile ‘Gavsist’ adını takmamış mıydı bana!Yok işte. Gavsi de yok! Yıllardır karşılaşmıyordum. Şiiri, edebiyatı bırakmıştı. Ya da şiir, edebiyat onu bıraktı, umudunu kesip.”¹³⁶

Henüz evlat acısını içinde taptaze yaşıyan Halit Fahri, Oktay Akbal’in bu sözleri karşısında dayanamayarak suskunluğunu bozar ve Akbal’in bu yazısına mukabil Tercüman gazetesinde ‘Bir Ölünün Arkasından’ adlı bir yazı yayınlar. Yazısında yaşadığı büyük hüznü açıkça anlaşılan Halit Fahri, evlat acısını gönlünce bile yaşayamamasına müsaade etmeyen Akbal’i suçlar ve Cumhuriyet’teki yazının kendi ruhuna adeta bir azap verdiğini söyler. Halit Fahri, bir zamanlar elinden tutup Uyanış’ın kapılarını açtığı kişinin ‘babasını bile tasfiye etmişti’ gibi bir ölünün ardından incitici şeyler söylemesinin kendisini ne kadar derinden yaraladığını ifade eder. Ayrıca Halit Fahri, o zamanlar ‘tasfiye hareketini’ Gavsi’nin tek başına hazırlamadığını, atak bir mizaca sahip olduğu için Gavsi’nin arkadaşlarının doldurduğuna getirildiğini ve o grup içinde Oktay Akbal’in de bulunduğunu söyler. Ozansoy’un yazısına bakıldığında onun kızgınlıkla mı yoksa kırılgınlıkla mı kaleme aldığı bilinmez ama içinde yaşamış olduğu azap ve derin acı kolaylıkla hissedilir.

“İşte 1940’taki garabet, tam otuz yıl sonra 1970’de bir fecaat olmuştur ve bu fecaati işleyen de henüz daha toprağı kurumamış olan bir mezarda yatanın arkadaşıdır! Oktay Akbal’in Gavsi Ozansoy vaktiyle ‘babasını da tasfiye etmişti’ diye ballandıra ballandıra yazdığı o yazı bir

¹³⁶ Cumhuriyet Gazetesi, ‘Gidenler, Kalanlar’, 12 Nisan 1970, s.2

mersiye değil, bir hicviyedir ki bunun günahı da, ayıbı da bunu yazanın şimdiden anlına yazılmıştır. Ölülerini mezarında rahat bırakalım.”¹³⁷

Gavsi Ozansoy’un yakın dostu olan Dünder Engin, arkadaşının ölümü üzerine Haber Gazetesinde uzunca bir yazı yazar. Ozansoy’u yakından tanıyan Engin’in yazısı Oktay Akbal’in yazısından sonra Halit Fahri’yi biraz da olsa rahatlatıcı niteliktedir. ‘Gavsi’nin Ardından’ adını taşıyan yazısında Engin, arkadaşının amansız bir hastalıkla bile pençeleşirken hiçbir zaman karamsarlık yaşamadığını, hayatının son anına kadar efendiliğini ve dürüstlüğünü koruduğunu belirtir. Engin, Ozansoy’un tam anlamıyla bir dost canlısı olduğunu, en sıkıntılı anlarında bile ikramda bulunmayı seven, gönlü zengin, kalemi güçlü, işinde hassas, mütevazı bir insan olduğunu vurgular. Ozansoy’un sonradan görme değil doğuştan bir şair, sanatkâr olduğunu söyleyen Dünder Engin, onun aynı zamanda hayata pamuk ipliği ile bağlı gibi bir hali olduğunu da belirtir.¹³⁸

1940’lı yıllardan beri Gavsi Ozansoy’u tanıyan ve Son Posta gazetesinde 17 yıl kendisi ile beraber çalıştığı yakın arkadaşı Nusret Safa Coşkun da, Güvercin dergisinde ‘Bir kurban daha verdik: Gavsi Ozansoy’¹³⁹ başlıklı bir yazı yayınlar. Coşkun yazısında Ozansoy ile olan uzun kadim dostluğundan ve ölüm haberi karşısında duyduğu büyük üzüntüden bahseder. Bunun yanında Nusret Safa, yakın arkadaşının ardından onun iyi hallerinden bahsetmeyi de ihmal etmez. Gavsi Ozansoy’un vefatından sonra Dünder Engin’in ve Nusret Safa’nın kaybettikleri arkadaşları hakkında kaleme aldıkları bu yazılar ne kadar Halit Fahri’nin içini serinletmiştir bilinmez ama içindeki acıyı dindiremeyen baba, çok değil oğlunun ölümünden bir yıl sonra vefat eder.¹⁴⁰

¹³⁷ Tercüman Gazetesi, Bir Ölünün Arkasından, 16 Nisan 1970, S.3053, s.2

¹³⁸ Haber Gazetesi, Gavsi’nin Ardından, 12 Nisan 1970, s.1,5

¹³⁹ Güvercin Dergisi, Bir Kurban Daha Verdik: Gavsi Ozansoy, Mayıs 1970, S.26, s.26

¹⁴⁰ Son Havadis, Acı Bir Kayıp: Halit Fahri Ozansoy, 24 Şubat, 1971, s.4

1.5. Mizacı

Gavsi Ozansoy'un nasıl bir mizaca sahip olduğunu, hem şiirlerinden hem de ölümünden sonra arkadaşlarının onun hakkında kaleme aldıkları yazılardan kolaylıkla anlaşılır. Gençlik yıllarında atak, heyecanlı, yaşama sıkı sıkıya bağlı, tez canlı bir yapıya sahip olan Ozansoy, olgunluk döneminde ise daha sakin, ağır, biraz da karamsar bir yapıya bürünmüştür.

Halit Fahri bir yazısında, oğlunun özde iyi biri olduğunu fakat atak bir yapıya sahip olduğunu, etrafındaki insanların heyecanlarına kendisini çabuk kaptıran, çabuk ikna edilebilen biri olduğunu söyler: "Gavsi iyi çocuktur, fakat atak tabiatı vardı. Arkadaşları onu kışkırtmışlar, o tasfiye lazım yazısını ona yazdırtmışlardı."¹⁴¹

Nusret Safa Coşkun, Ozansoy'un mahviyetkâr, terbiyeli ve mesleğine tutkun biri olduğunu söyler. Ayrıca kendisiyle mesai arkadaşlığı yaptığı döneme ait hatıralarını anlattığı bir yerde Ozansoy'un sabahları erken kalkamama gibi bir problemi olduğunu ve bu sebeple iş yerine normalden daha geç bir vakitte geldiğini belirtir: "...Fakat onu bir türlü nöbet günlerinde vaktinde vazifeye getiremezdik. Sabahları bir türlü erken kalkamazdı. Bu yüzden benim az zılgıtımı yememiştir zavallı!..."¹⁴²

Dündar Engin, arkadaşının ölümünün ardından kaleme aldığı yazısında Ozansoy'un bilinmeyen yönleri üzerinde durmuştur. Ozansoy'un hayatta iken 'İnsanın kafasından geçenleri nasıl okursun, hayret ederim!' dediği arkadaşı Engin, bir nebze olsun Ozansoy'un iç dünyasını, mizacını aktarmayı çalışır yazısında. Engin'e göre Ozansoy, tevazü kanatlarını yerlere kadar indirmiş biridir her zaman. Terbiyeli ama son derece terbiyeli, kendisinden başka hiç kimseye kastetmemiş bir insandır. Bu sebepten midir bilinmez, hayata boş vermiş, ne mevkîye ne de paraya meyletmiştir. En

¹⁴¹ Tercüman Gazetesi, Bir Ölünün Arkasından, 16 Nisan 1970, S.3053, s.2

¹⁴² Güvercin Dergisi, Bir Kurban Daha Verdik: Gavsi Ozansoy, Mayıs 1970, S.26, s.26

sıkıntılı anlarında bile kendine kaide yaptığı ‘ikram’ı dostlarından hiç eksik etmeyen ‘cebi gibi eli, eli gibi de kalbi açık, cömert bir insandır. Sanki yalnız kalmaktan korktuğu için midir bilinmez ama Ozansoy, daima insanlar içinde bulunan biridir. Akşamları iki tek atmayı seven Gavsi, kendisinin tertip ettiği içkili alemlerde her ne kadar yalnız kalmayı sevmese de daima tek başına kalır. Engin, arkadaşı Ozansoy’un bu durumunu en yakınlarından uzak kalmasının hicranını bu şekilde unutmak istemesine bağlar.¹⁴³

Gavsi Ozansoy, içi dışında olan, çocuk saffetine sahip ve bu sebeple içinde yaşadığı ruh haletini gizli tutamayan, hemen yüzünden dışarıya aksettiren biridir. Engin’in sözlerine bakacak olursak Ozansoy, her ne kadar hayatı hafife alan bir insan olsa da, en çileli, en yalnız günlerinde dahi daima mesleğini ciddiye alan bir insandır. Ayrıca çok hassas, çabuk kırılğan ama bunun yanında çabuk affeden bir yapıya sahiptir. Ozansoy’un bütün hırçınlığı kendinedir. Bu sebeple etrafında her zaman bir dost halesini tesis edebilmiş biridir. Her sanatkâr gibi Gavsi Ozansoy da güzel olan her şeye âşıktır. Dündar Engin, Ozansoy’un ‘geldik gidiyoruz bu dünyadan’ felsefesinin canlı bir örneği olduğunu söyler

“Pamuk ipliği ile bağlı imiş gibi bir hali vardı hayata. Hep muvakkatmiş gibi dururdu. Sanki yarın olmasa öbür gün hayata bir Allah’a ısmarladık diyecekti... Bir kadeh içki ile kaygısını unuttuğuna bütün etrafını inandırmaya çalışırdı... İç dünyasını en sevdiğine bile göstermemeye uğraşırdı. Hayatla mücadele ederken karamsarlık nedir bilmezdi... Çilekeş olmayı istediği için mi nedir, mesleklerin de en çilelisine yine mesleğin en çileli devrinde girmiştir.”¹⁴⁴

Gavsi Ozansoy’un şiirlerinden de yola çıkarak onun nasıl bir mizaca sahip olduğunu az çok anlayabiliriz. Ozansoy, şiirlerinde gece, akşam ve karanlık temalarını fazlasıyla kullanmıştır. Hatta şiirlerin genel incelendiğinde,

¹⁴³ Haber Gazetesi, Gavsi’nin Ardından, 12 Nisan 1970, s.1,5

¹⁴⁴ Haber Gazetesi, Gavsi’nin Ardından, 12 Nisan 1970, s.1,5

içerisinde ‘gece’ ve ‘akşam’ sözcüklerinin kullanıldığı çok sayıda şiir adına rastlamak mümkündür. Bu yönüyle aslında Ozansoy’un biraz da olsa bohemlikten zevk aldığı düşünülebilir.

Yollarda ağıladı ince bir sükût
Sarıyor artık esmer akşamlar.
Ey gönül, derdin bir lâhza uyut,
Şimdi yakut gibi kızardı camlar!...¹⁴⁵

Gavsi Ozansoy, her şeyin düşlerle, hayallerle başlayacağına inanan ve bu sebeple her yeni hayalle her yeni bir heyecana kapılan bir mizaca sahiptir. Ama arkadaşı Dünder Engin’in de dediği gibi Ozansoy, aynı zamanda çabuk ümitsizliğe düşen çabuk kırılan hassas bir ruha sahiptir. Tabiatındaki terbiyeden ötürü her ne kadar çabuk affetme özelliğine sahip olsa da, aslında kendi içinde çabuk unutamayan ve teessürleri, kırgınlıkları kendi içinde hiç bitemeyen biridir.

Ozansoy’un ayrıca, eskiye, geçmiş günlere ait hep bir özlemi vardır. O, adeta yaşadığı zamanın yanında geçmişte de yaşayan biridir. Geçmişe yönelik Ozansoy’da bazen bir özlem bazen de bir pişmanlık olarak kendini hissettirir.

Mavi, sonra siyah, gene mavi;
İyi gözler tanıdım, hülâsa..
İyi gözler tanıdım, bak, sahi.

Neden mesut olmadım ya?¹⁴⁶

Dünder Engin, Ozansoy’a ait hatıralarında, onun hastalığı ile mücadele etme sürecinde kendisiyle telefonda konuştuğunu söyler. Ozansoy,

¹⁴⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Akşam, 27 Teşrinievvel, 1932, s.341

¹⁴⁶ Servetifünun-Uyanış, Sual, 21 Ağustos 1941, c. 90, s.158

hemen iyileşeceğini ve tekrar arkadaşlarının arasına döneceğini söylediğini söyler arkadaşına. Esasında bir yönüyle bohemlikten hoşlanan, dünyaya ‘geldik gidiyoruz’ nazarıyla bakan Ozansoy, bir yönüyle de henüz yaşamak istediklerini tam yaşayamamış olma duygusundan mıdır bilinmez, bir çocuk gibi yaşayama ve hayata.

Bir seferlik zaman şu geçen kırk yıl
Çelik çomağını oynayamadım
Söylendi şarkılar, kapandı fasıl,
Elimde uçurtmam, ihtiyarladım.¹⁴⁷

1. 6. Eserleri

Gavsi Ozansoy’un Uyanış dergisi başta olmak üzere, çeşitli dergi ve gazetelerde birçok yazısı bulunmaktadır. Fakat sanatçının ‘edebî’ niteliğe sahip yazıları, şiirleri ve hikâyeleri 1934–1944 yılları arasında, bilhassa Uyanış dergisinde yer almıştır. Bu tarihten sonra Ozansoy, edebiyata uzun bir ara verir. 1962 yılında çeşitli gazetelerde yazı dizisi şekliden yayınladığı ve dönemin tanınmış edebiyat ve sanat simaları ile yapmış olduğu edebî röportajlarla tekrar edebiyatın kapısını aralamaya başlar.

Uyanış dergisinde yayınlanan şiirleri ve daha sonraki döneme ait olan edebî röportajlarının yanında Ozansoy’un bir hikâye kitabı, bir de şiir kitabı olmak üzere iki müstakil çalışması vardır. ‘Sevmek İçin Sevmek’¹⁴⁸ adını taşıyan hikâye kitabı 1936 yılında yayınlanmıştır. Bu hikâye kitabında, kitaba adını veren ‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı hikâyenin yanında ‘Bir Ressamdı’ adlı hikâye de yer alır. Kitap toplamda bu iki hikâyeden oluşmaktadır.

¹⁴⁷ Haber Gazetesi, Hasret, 28 Mart 1967, s.3

¹⁴⁸ Ozansoy, Gavsi Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.10, 1936, İstanbul

'Harman Sonunda Gelen'¹⁴⁹ adlı şiir kitabı ise 1945 yılında yayınlanır. Kitapta 21 şiir yer alır. Fakat bu şiirlerin çoğu aynı zamanda daha önce Uyanış dergisinde de yayınlanmış şiirlerdir. Şiir kitabının arkasında 'Beklediği Sabah' adlı Ozansoy'a ait bir romanın adına 'hazırlanıyor' ibaresi not düşülerek reklamı yapılmış olsa da, Ozansoy'a ait böyle bir romanın varlığı mevcut değildir.

¹⁴⁹ Gavsi Ozansoy, Harman Sonunda Gelen, Tan Matbaası, İstanbul, 1945

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİİRLERİ

2.1. Gavsi Ozansoy'un Şiirleri

Gavsi Ozansoy, çok erken yaşlarda şiire merak salmış, daha on beş yaşındayken şiirleri Servetifünun-Uyanış dergisinde yayımlanmaya başlamıştır. Uyanış dergisinde karşılaştığımız 'Akşam' adlı şiir, 1932 yılında yayımlanmış Ozansoy'a ait ilk şiirdir.¹⁵⁰ Dönemin şair ve yazarlarınca durmadan dolup boşalan bir evde gözlerini dünyaya açan Ozansoy elbette ki, ilk şiir sevgisini ve terbiyesini babası Halit Fahri Ozansoy'dan almıştır. Uzun yıllar Servetifünun-Uyanış dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapan Halit Fahri, hep gençlere ve yeniliğe açık bir duruş sergilemiş ve bunu da, daha erken yaşlarda şiir yazmaya başlayan oğlu Gavsi Ozansoy'un şiirlerine Uyanış dergisinde yer vermesiyle ispat etmiştir. Dergide yayımlanan 'Şair' adlı ikinci şiiri, Ozansoy'un ilk şairlik deneyimlerinin heyecanını ortaya koyucu mahiyettedir.

Doğunca kalbine ilham veren ses
Başladı yazmaya duygulu şair.
İlk yazılarında beğendi herkes,
O vakit olmuştu bir ulu şair!...

Hisleri zamanla artık yükseldi
Sevdadan sevdaya koşan şairin!..
Mısraları gönle akan bir seldi.
Güzellik önünde coşan şairin!..¹⁵¹

¹⁵⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Teşrinievvel 1932, s.341

¹⁵¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 Mayıs 1932, s.363

Gavsi Ozansoy, şiirlerinde her zaman ‘Gavsi Halit Ozansoy’ imzasını kullandı.¹⁵² 1945 yılında ‘Harman Sonunda Gelen’ adlı şiir kitabını yayımladı.¹⁵³ Ozansoy’un bu şiir kitabında 21 şiiri yer alır. Fakat şair, şiir kitabında yer verdiği şiirlerin çoğunu, aynı zamanda Servetifünun-Uyanış dergisinde de yayımlamayı ihmal etmez. Ozansoy, kimi zaman aynı şiiri farklı adlar vererek farklı zamanlarda yayımlamış; kimi zaman da, birkaç dörtlükten oluşan şiirleri, müstakil dörtlükler haline getirip, farklı ya da aynı adla yayımlamıştır. ‘Harman Sonunda Gelen’ adlı şiir kitabı dâhil olmak üzere, Ozansoy’un çeşitli dergi ve gazetelerde yayımladığı toplam 53 şiiri bulunmaktadır.

2.2. Şiirindeki Temalar

1923–1950 yılları ‘Toplumcu Gerçekçi Şiir’in yoğun olarak görülmeye başladığı yıllardır. ‘1940 Toplumcu Şiir’ adı ile edebiyat tarihine gecen bu dönemdeki şiirlere bakıldığında yoksul, sıradan insan, II. Dünya Savaşı, sosyal eleştiri, yaşama sevinci, hüznün, iç sıkıntısı, sıra özlemi, öte duygusu, şiir sanatı, umut, aşk, sürgün, geçmişe özlem, ölüm, hürriyet özlemi, insan sevgisi, İstanbul gibi konuların ele alındığı görülecektir.¹⁵⁴

Fakat Gavsi Ozansoy, çağdaşları gibi toplumcu ve gerçekçi şiir anlayıştan öte bireysel ve içe dönük bir şiir anlayışını benimsemiştir. Onun şiirlerinde zamanının şairleriyle müştereken de olsa, ele aldığı konular elbette ki vardır. Yaşama sevinci, hüznün, iç sıkıntısı, öte duygusu, aşk, geçmişe özlem, insan sevgisi, umut gibi konular Ozansoy’un şiirlerinde de büyük yer kaplar. Fakat bunlar, daha önce de belirttiğimiz gibi ferdî hüznün ve aşklar olarak şairin şiirlerinde yer alır. 1930’lu yıllarda tabi ki toplumcuların dışında insanın iç dünyasını ele alan Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı gibi şairler de olmuştur. Fakat Ozansoy’un

¹⁵² Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Yapı Kredi Yay. C.2, s.758, İstanbul, 2003

¹⁵³ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, Tan Matbaası, İstanbul, 1945

¹⁵⁴ Berhumoğlu Canan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst. S.4, Eylül 2001, Mersin

şairlerin de bazen içteki hüznün ya da sevincin şiirleştiği gibi, bazen de sadece görünen bir anın, akşamın, gökyüzünün, gecenin tasviri vardır.

Gavsi Ozansoy'un şiirine genel olarak bakıldığında, şairin belli başlı kelimeleri şiirlerinde sıkça kullandığı görülür. Hatta denilebilir ki, Ozansoy'un şiirlerinin tamamı neredeyse bu kelimelerden, unsurlardan oluşmaktadır. Şairin şiirlerinde sıklıkla rastladığımız bu kelimeler şunlardır: 'akşam, uzak, hatıra, avuç, ayna, itiraf, çığlık, dudak, bahar, gece, rüzgâr, gün, huzur, göz, mavi, gök, koku, sabah, toprak, hazan, renk, ipek, kelebek, rüya, mor, ılık, benek, sonbahar, içli, billur, yeşil, uyku, ışık, bulut, güneş, çiçek, dal, yaprak, gölge, sarhoşluk, beyaz, saç, sükût, yüz, iklim, mevsim, çocuk, deniz, yıldız, kuş, kadın, yaz, ağaç'

Ozansoy'un şiirlerinde çoklukla kullandığı bu kelimelere bakıldığında, '**tabiat**' unsurunun şair için ne kadar önemli olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Evet, Ozansoy şiirlerinde 'tabiat tasvirlerine' oldukça fazla yer vermiş ve tabiat unsurlarının kendi ruhunda çağrıştırdığı duyguları aktarmaya çalışmıştır. Tabiatın her mevsimde, her ayda nasıl bir şekil aldığını adeta resmeder şair şiirlerinde. Ozansoy, mevsimler içinde **baharı ve yazı**, aylar içerisinde ise nisan ve temmuzu çok sever. Bu sebeptendir ki, şiirlerinde bu mevsim ve aylara has unsurlara oldukça yer vermiştir.

Bir yaz akşamı başladı...
Sokakta çiçek ve çocuk kokusu,
Gözlerde bir öğle uykusu,
Kaldırımlarda rahat insanlar...¹⁵⁵

Önce avuçlarımız ısındı,
Sonra toprak;
Nisanı bir getirdik.

¹⁵⁵ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Macera**, Tan Matbaası, s.7

Dal dal, yaprak yaprak
 Gün gün taşıdık mevsimi.
 Kışı bir şarkı gibi,
 Dudaklarda bitirdik!..¹⁵⁶

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinde bahar ve yaz mevsimlerinin yanı sıra, bu mevsimler içerisinde yer alan akşam, gece, gün doğumu gibi anlık zaman dilimlerinin tasviri ve bu zaman dilimlerinin şairde uyandırdığı duygular, kendini ağırlıklı olarak hissettirir.

Serpildi bahçeme tatlı bir çığlık
 Akşamın kırmızı, mor renklerle
 Nağmeler alçaldı göklerden ılık,
 Kırangıçlar geçti beneklerle...¹⁵⁷

Karanlık çözüldü de yumak yumak,
 Soyundu beyaz bir sabah camlarda..
 Kaybolan bir bakış kadar yumuşak
 Günü içiyorlar şimdi çamlar da!..¹⁵⁸

'Akşam vakti' ve güneşin gurub etmesiyle gökyüzünün alacalı bir hal alması Ozansoy'u her zaman hüznlendirir. Çünkü şair batıp giden bir günün sonunda eskiyi ve eskide batıp gidenleri hatırlar. Eskiye özlem şairin ruhunu inceden inceye sızlatırken, her biten günün akşamı 'mutlak bir sonun' habercisi olur, korku ve endişe salar ruhunun derinliklerine. Ozansoy, şiirden bahsettiği bir yazısında bu vakitlerin kendisi içine ne kadar kıymetli olduğunu şöyle vurgular:

¹⁵⁶ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Mevsimi Biz Getirdik**, Tan Matbaası, s.15

¹⁵⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Akşam**, 27 Teşrinievvel 1932, s.341

¹⁵⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gün Doğumu**, 18 İkincikânun 1934, s.123

“Gündelik hayatında tamamiyle dinamik, az hülyalı, dakikalarına, hatta saniyelerine kadar hesaplanmış ve muayyen işler için ayrılmış yaşama şartları içinde kalan adamın da, serbestçe tasarruf edebileceği akşamları ve geceleri vardır. İşte bu saatelerde, yeniden eski saatlere, hatıralara, ümitlere bir zaman dönülmüş, fakat yarım kalmış hülyalara, sevgiliye ve şiire dönmeye vakit bulabilir.”¹⁵⁹

Yollara uzanıp böyle usulca
Eskiye aramak akşamda bir an..¹⁶⁰

Gün taşınınca gözlerimizden;
Rüzgâr saçları usulca okşar,
Hayat da kaçır usulca bizden...¹⁶¹

Nihayet batıda gün sararırken
Yırtar bulutları renksiz ışıklar...
En son damlalarla ürperir bazen
Akşamla tutuşan mor sarmaşıklar!..¹⁶²

Gavsi Ozansoy, bazen baharı, yazı, bir akşam vaktini, bir güz bitimini resmederken bazen de baharla birlikte gelen **sevgiliyi** anlatır şiirlerinde. Kimi zaman da, akşamın alaca karanlığıyla, giden sevgilinin çehresi belirir şairin gözlerinde. Baharla gelen sevgili hislerini coştururken, hatıralar bir önceki baharı ve sevgiliyi çıkarır karşısına. Bu sebeptendir ki, Ozansoy, mutluluğu ve hüznü hep iç içe yaşar.

Dalga, dalga uçan saçları kumral
Yüzünden renk alan bir ipek gibi!..
Yanakları pembemsi, dudakları al,

¹⁵⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Üç Şiir üstünde Düşünceler, 03 Birincikanun 1942, c.93, s.29

¹⁶⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Anlık Dönüş**, 24 İlkkanûn 1936, s.67

¹⁶¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Gülüş Kaldı Aynalarda**, 02 Temmuz 1936, s.91

¹⁶² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Su Damlaları**, 20 Temmuz 1933, s.115

Gözleri titreyen kelebek gibi!..¹⁶³
 Bir yığın çiçek mi seni saklayan?..
 Baharın içine doğma, saçılma..
 Bu saçlar.. rüzgârı hep kucaklayan
 Bu saçlar.. bahardan evvel açılma!..¹⁶⁴

Sarışın akşamını gölgeleriyle
 Nemlenen gözlerin berrak ve durgun..
 Mûnis bakışlarda tatlı bir çile
 Uyuklar... bu gözler inleyen yorgun¹⁶⁵

‘Eskiye özlem ve eskiye dair hatıralar’ Ozansoy’un şiirinde kendini ağırlıklı olarak hissettirir. Yaşananların, güzel günlerin, sevgilinin uzaklaşması ve artık şair için bir tatlı maziden ibaret olması onu derinden etkiler. Bu nedenle Ozansoy, şiirlerini kaleme alırken mısralarında hep geçmişe, geçmişin alıp **‘uzak’**lara götürdüklerine karşı **‘özlem’**ini dillendirmiştir.

Uzak.. uzak.. uzak kalmak dostlardan
 Sıcak bir hatıra tutmak avcunda¹⁶⁶

Bahçemi saran onun nefesi
 Günün ardında bu hatıralar
 Ki uzaklaşan bir ayak sesi...

Kokular yağdı, belki, toprağa,
 Gözler, serviye bakıp dalar da...
 Hatıralar ki, kaçtı uzağa

Bir gülüş kaldı aynalarda...¹⁶⁷

¹⁶³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Portre**, 18 Ağustos 1932, s.189

¹⁶⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bahar ve Bir Yüz**, 19 Nisan 1934, s.323

¹⁶⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Çehre**, 23 Şubat 1933, s.213

¹⁶⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Anlık Dönüş**, 24 İlkanûn 1936, s.67

Her şairde olduğu gibi Ozansoy'da '**kadın, sevgili ve aşk**' olmazsa olmazdır. Fakat Ozanoy'un şiirlerinde yer alan 'kadın' derin bir manayı, hissiyatı çağrıştırmamasından ziyade, daha çok dişiliği ile ön plandadır. Şair, şiirlerinde 'kadın'ı, sevgiliyi ve aşkı görünmeyen yönleriyle değil de, görünen yönleriyle ele almayı tercih etmiştir.

Gözlerinden güzel gözlerindeki
Orada bir nöbet gibi geceler...
İlk kadın oluşun orada belki¹⁶⁸

Siyah saçların kalsın elimde,
Avucuma dolsun bahçe kokusu.
Gözlerinde, bir gündüz uykusu

Dudaklarında başlayan bir şey¹⁶⁹

Günahsız da sevişilir,
Düziko, kadın ve balık kokan sokakta¹⁷⁰

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinde hüznle mutluluk, umutla karamsarlık hep iç içedir. Mutluluktan coşan şair, birden bire bir akşam karanlığında ya da loş bir ışığın gölgelediği tılsımlı bir havada hüzünlenir. '**Gölgeler**' şairi derinden etkileyen, korkularını arttıran bir unsurdur. Bir sonun habercisidir adeta. Ozansoy, gölgelerin içinde geçmişi, sonu ve kendisinden kopup gidenlerin sızısını bir kez daha hisseder. Bu sebeptir ki, şair aydınlık gözükkenlerin arkasına düşen 'gölge'lere şiirlerinde sıkça yer vermiş ve 'gölge' unsurunu oldukça fazla kullanmıştır.

¹⁶⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Gülüş Kaldı Aynalarda**, 02 Temmuz 1936, s.91

¹⁶⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 28 Birincikânun 1939 s.87 / Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, Tan Matbaası, İstanbul, 1945, s.24 / Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkincikânun 1940, s.137

¹⁶⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Dudaklarında**, 14 Mart 1940, s.271

¹⁷⁰ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Macera**, Tan Matbaası, İstanbul 1945, s.7

Sarışın akşamını gölgelerile
Nemlenen gözlerin berrak ve durgun..¹⁷¹

Yeryüzü şimdi bir titreyen gölge,
Billûr teraneler.. su damlaları!..¹⁷²

Her biri yazdan bir hatıra saklar
Gölgeleklerinde bu dert bağının!..¹⁷³

Sabah darmadağın taranan bir saç,
Düşer gölgelere ak, ak telleri..¹⁷⁴

Dağıttın saçlarını rüzgârın avucunda,
Bu gölge ülkesinde beni de gölge sandın..¹⁷⁵

Orda karanlıklar da bir ışık biçiminde,
Bir memleket ki mavi gözlerinde gölge bu..¹⁷⁶

Gölgenin oluşumu ancak bir ışığın varlığı ile gerçekleşebilir. ‘Işık’ ve ‘gölge’ bu sebeple Ozansoy’un şiirlerinde hep yan yanadır. Fakat ‘ışık’ durmadan kaybolup giden ve yerini karanlığa bırakan bir unsurdur. Şairin şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla, onun için yeryüzünde bulunan bütün mutluluklar, sevinçler geçici bir lezzetten öte bir şey değildir. Şairin şiirlerinde ‘sabah’ vaktinin aydınlığından hemen sonra akşamın alacakaranlığından bahsetmesi, ışığın arkasındaki gölgeden çıkamayıp, ışıktan sonra gelecek olan karanlığı görmesi onun bu durumunu kanıtlar niteliktedir. Ozansoy,

¹⁷¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Çehre**, 23 Şubat 1933, s.213

¹⁷² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Su Damlaları**, 20 Temmuz 1933, s.115

¹⁷³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Güz Bitimi**, 14 Birincikânun 1933, s.39

¹⁷⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gün Doğumu**, 18 İkincikânun 1934, s.123

¹⁷⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

¹⁷⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Ellerin Ellerimde**, 26 Temmuz 1934, s.131

hayalleri, sevgileri ve duyguları çok yoğun bir şair olsa da, gerçeklerden kopamaz ve bu onda sahip olduğu tatların acılaşmasını sebep olur.

Tutuşup elele kaçarlardı, niçin?..
Bazı da baş başa donan ışıklar...¹⁷⁷

Uzak bir gülüşür yarına kadar,
Işıklar sönerler dudak dudağa!..¹⁷⁸

Ölenler, doğanlar bir ufak anda
Gölgeler içinde birkaç süs: yüzler..
Çık buradan, ışıktan bir an yıkan da,
Bak, bu derinlere, burada öksüzler¹⁷⁹

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinde belli unsurların, kelimelerin çok sık yer aldığından bahsetmiştik. Bu kelimelerden bir tanesi de '**ipek**'tir. Ozansoy, olabildiğine hassas ve duygulu bir şair olmasından olacak ki, şiirlerinde 'ipek' kelimesini çok kullanmış ve bu objeyi ruhuna yakın hissetmiştir.

Dalga, dalga uçan saçları kumral
Yüzünden renk alan bir ipek gibi!..¹⁸⁰

Yasemen saçları uçar dağınık!..
Hilkat ipekten bu eserinde¹⁸¹

Parçalanmış gönlüme ördüm ipek bir yama
Yazık ki, talime rabbim paçavra kıldı!..¹⁸²

¹⁷⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Tirenden Gece**, 22 İkinciteşrin 1934, s.407

¹⁷⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Tirenden Gece**, 22 İkinciteşrin 1934, s.407

¹⁷⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gözlerinin Bir Anı**, 30 Ağustos 1934, s.219

¹⁸⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Portre**, 18 Ağustos 1932, s.189

¹⁸¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Çehre**, 23 Şubat 1933, s.213

¹⁸² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Uyanan Nağmeler**, 06 Nisan 1933, s.299

Gözlerde inleyen ipek bir rüzgâr¹⁸³

Ozansoy'un kendini en çok mutlu hissettiği zaman dilimleri '**gece**'lerin içinde yer alır. Şiirlerine verdiği isimlere bakıldığında, ilham Ozansoy'u hep geceleri yakalamış ve şair, bu sebeple şiirlerini hep geceleri kaleme almıştır. Tirenden Gece,¹⁸⁴ Gecedен Arzu,¹⁸⁵ Bir Mayıs Gecesinde,¹⁸⁶ Gece Başlarken,¹⁸⁷ Gece İçinde¹⁸⁸ adlı şiirleri Ozansoy'un geceye has şiirlerinden olsa da, şairin diğer şiirlerinde de 'gece' unsuruna sıkça rastlarız.

Bir şarkı gibi geçti,
Hasreti var, derdi var.
Gece yarısı tutturulan
Şarkılar kadar.¹⁸⁹

Senelerin ufkunda sarı bir tan attı da,
Gün dolan gece gibi çözüldü hatıralar...¹⁹⁰

Gözlerinden güzel, gözlerindeki:
Orada bir nöbet gibi geceler...¹⁹¹

Her iklim, her mevsim ayrı bir güzelliği ile kendini gösterir Ozansoy'un şiirlerinde. Şair, mevsimleri ve mevsimlerin içinde yer alan 'ay'ları kendilerine has büyü, kokusu, insan ruhunda çağrıştırdığı duyuş ve hissedilişleriyle, renkleriyle işler şiirlerinde. Bunun yanında 'iklim' kelimesi Ozansoy'un şiirlerinde kullanmaktan hoşlandığı ve değişik şekillerde karşımıza çıkan bir

¹⁸³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Su Damlaları**, 20 Temmuz 1933, s.115

¹⁸⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Tirenden Gece**, 22 İkinciteşrin 1934, s.407

¹⁸⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gecedен Arzu**, 11 Nisan 1935, s.317

¹⁸⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Mayıs Gecesinde**, 30 Mayıs 1935, s.3

¹⁸⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece Başlarken**, 20 Nisan 1935, s.51

¹⁸⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece İçinde**, 05 Ağustos 1935, s.180

¹⁸⁹ Ozansoy Gavsı, Harman Sonunda Gelen, **Macera**, Tan Matbaası, İstanbul 1945, s.7

¹⁹⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

¹⁹¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18 İkincikanun 1940, s.137 / Harman Sonunda Gelen, s.24

kelimedir. Bazen sevgilinin elinde aşığa sunulan bir sıcaklık, bazen de hatıraları taşıyan bir rüzgâr olur ‘iklim’ ve ‘mevsim’.

Bir kuşkanadında uyanan mayıs
Bahar toplansın gülen yüzlerden...¹⁹²

Teninde Temmuz yanığı
Dudaklarında merak¹⁹³

Bak, hâlâ avuçlarımızda kokusu,
Geçen Temmuzun.¹⁹⁴

Bana, avcundaki iklimi ver.¹⁹⁵

Gavsi Ozansoy’un şiirlerinde büyük bir öneme sahip olan bir diğer unsur ‘deniz’dir. Nasıl ki, akşam vakitleri şairin ruhundaki özlemleri, hatıraları canlandırır; öyle de ‘deniz’, şairin geçmişi, dünya sahilinden kopup gidenleri uğurladığı sonsuz bir mezrayı çağırıştırır ruhunda ve ‘akşam’ gibi ‘deniz’ de, inceden inceye sızlatır içini.

Denize düşen mehtapta tanıdıklar var,
Ama taş atma çocuğum,
Ürkmesin sular...
Kotraların arasındaki ay ışığında
Ölü çiçekler gibi yüzüyor hatıralar.
Dostlar, sevgililer, tanıdıklar...
Neredeler şimdi... hiç bilmiyorum.
Yine de üzölmüyorum.

¹⁹² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece İçinde**, 15 Ağustos 1935, s.180

¹⁹³ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Macera**, Tan Matbaası, İstanbul 1945, s.7

¹⁹⁴ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Hatıra**, Tan Matbaası, İstanbul 1945, s.12

¹⁹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18 İkincikanun 1940, s.137 / Harman Sonunda Gelen, s.24

Bir gün beni de dostlarım
Denize bakarak hatırlayacaklar.¹⁹⁶

Pencerende oturup uzağı özlüyorsan
Denizin ötesinde bir hayal gözlüyorsan,
Beraber karışalım gel, bir gece sulara...¹⁹⁷

Gavsi Ozansoy, içten içe geçmişle yüzleşen, kendini sorgulayan, sevaplarıyla da günahlarıyla da kendini kabullenen bir kişiliğe sahiptir. Bu sebeptendir ki, ‘ayna’ ve ‘itiraf’ sözcüklerini şiirlerinde sıkça kullanır. Şair, aynalara baktığında kendi silüetinden sıyrılarak, sadece kendisinin tanıdığı, içindeki Gavsi ile yüzleşir. Esasında akşam, deniz ve ayna aynı hüznü yaşatır şaire. İnsanın loş bir ışıktaki, ayna karşısında, kendi suretinin yansıması karşısında içinde yaşadığı korkuyu, endişeyi ve hüznü paylaşır şair şiirlerinde. Yüzündeki çizgilerde geçmişin izleri gören şair, ruhunda her çizginin hatırasını derinden duyar.

Aynalarda uzanışı bir yüzün,
Bir mırıltı, bir itiraf.. bir çılgılık!
Ağır ağır kayboluşu gündüzün
Aynalarda bal rengi bir aydınlık!..¹⁹⁸

Bir gülüş kaldı aynalarda...¹⁹⁹

Bir hastane aynasındaki
Nisana karışarak.²⁰⁰

¹⁹⁶ Tercüman Gazetesi, Mısrarlarda Yaşayan Aşklar, **Mehtap**, 19 Mart 1964, s.5

¹⁹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Ellerin Ellerimde**, 26 Temmuz 1934, s.131

¹⁹⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Aynalardaki İtiraf**, 27 Mayıs 1937, s.4 / **Aynalarda**, 52 İkincikanun 1940, s.150 / Harman Sonunda Gelen, **Akşam**, s.25

¹⁹⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Gülüş Kaldı Aynalarda**, 02 Temmuz 1936, s.91

²⁰⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mektup**, 23 Mayıs 1940, s.5 / Harman Sonunda Gelen, Mevsimi Biz Getirdik, s.15-16

Aynalarda kalarak
 Aynalarla günleri
 Mevsimi paylaşarak
 Yaşamışız.²⁰¹

Ozansoy, soyut durumları da, somut durumları da renklerle ifade etmekten hoşlanan bir şairdir. Sanki duygularının tonlarını renklerde aramaya çalışır. Hayatı ve şiiri 'renkli tüller altına sarılmış bir hasta'ya benzeten sanatçı, bu nedenle şiirlerinde renk isimlerini kullanmanın yanı sıra, '**renk**' sözcüğüne de sıkça yer vermiştir.

Çünkü anlamadımdı bir şiir o'an hayat
 Renkli tüller altına bürünmüş bir hastadır.²⁰²

Bir gün penbe bir fecir sızdı yeşil uykuma²⁰³

Kahverengi bir sabah boş odama yattı da,
 Sen de bir uyku oldun silinirken karalar!..²⁰⁴

Camda bu mavilik... dışarıda ışık,
 Dallar benek, benek yeşil uykuda..²⁰⁵

Ozansoy, şiirlerinde cansız, soyut ve somut kavramlara insana özgü özellikler yükleyerek, şiirlerinde anlatmak istediği durumları okuyucunun hayalinde canlandırmıştır. Bununla birlikte, 'seslerin güneşten saklanması', 'ruhun yapraklanması' gibi orijinal söyleyişlere Ozansoy'un şiirlerin sıkça rastlamak mümkündür. Şiirlerinde yer alan bu tür söyleyişler, okuyucunun söyleneni hayalinde canlandırma hususunda sınırları zorlayan söyleyişleridir.

²⁰¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mektup**, 23 Mayıs 1940, s.5

²⁰² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Uyanan Nağmeler**, 06 Nisan 1933, s.299

²⁰³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Uyanan nağmeler**, 06 Nisan 1933, s.299

²⁰⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

²⁰⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bahar ve Yüz**, 19 Nisan 1934, s. 323

Denizin sesleri de, güneşten saklanarak,
Bu gözler arkasında, ruh ta yapraklanarak,
Biraz bırak bunları bir gün akıntılara...²⁰⁶

Gölgeler elele uzaklaştılar...²⁰⁷

Ağaç bütün bütün uyanmış artık²⁰⁸

Gavsi Ozansoy'un şiirlerine genel olarak bakılacak olursa, şairin ruhunun derinliklerinde sonsuz bir sükûnetin huzurunu duyduğu anlaşılabacaktır. Onun şiirlerinde güzellikler, tatlılıklar görünen dünyanın dışında farklı bir âlemin enginliğini, sesizliğini ve ebedîliğini taşırlar özlerinde. Görünen ve görünmeyen bu âlemlerin izdivacıdır **rüya** ve **uyku** şairin şiirlerinde. Yeryüzünde özlenen rahatlığın ve huzurun, olabildiğince engin ve kuralsız yaşandığı sessiz kurtuluş limanlarıdır bir bakıma. Ozansoy, Gerçeklerin yanı başında duran iç çekişmelerinin, kargaşaların ağından sıyrılmanın en kolay yolunu 'rüya ve uyku' ikilisinde bulmuştur. Bazen de dirilmenin, tıpkı aynalar gibi gerçekle yüzleşmenin diğer adıdır 'uykudan uyanma'. Kendisiyle her vakit yüzleşmenin, hesaplaşmanın peşinde olan şair, adeta bir uyku mahmurluğu ile karşılar itiraflarını. Sonsuz bir sükûtu ve sakinliği içinde taşıyan rüyadan daha yeni uyanmış gibidir şair ve eşya. Ozansoy, şiirlerinin çoğunu hep bu ruh haleti içinde kaleme almış olacak ki, şiirlerinde 'uyku ve rüya'ya sıklıkla yer vermiştir.

Bir gün pembe bir fecir sızdı yeşil uykuma²⁰⁹

Uyuyan ruhum bile artık billûrlaşıyor!..²¹⁰

²⁰⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Ellerin Ellerimde**, 26 Temmuz 1934, s.131

²⁰⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gözlerinin Bir Anı**, 30 Ağustos 1934, s.219

²⁰⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mektup**, 23 Mayıs 1940, s.5

²⁰⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Uyanan Nağmeler**, 6 Nisan 1933, s.299

²¹⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Uyanan Nağmeler**, 6 Nisan 1933, s.299

Gök yeşil bir rüya, sedef bir ülke,²¹¹

Örüldü beyaz bir gün içimin hülyasında,
Bir tutam sükût düştü uykuma gözlerinden..²¹²
Sen de bir uyku oldun silinirken karalar!...²¹³

Dallar benek benek yeşil uykuda²¹⁴

Bir gün rüyanda konuştuğun iklim,
Nefes nefese taddığın uyku:
Dudaklarında başlayan mevsim.²¹⁵

Onu kimse sevmedi sevemedi dünyada,
Yaşadı rüyalarda, sıcacık heveslerde...
En derin uyku kaldı içinde onu yâda.
Sırrı dudaklardadır, biten son nefeslerde...²¹⁶

Bir kuşkanadında uyanan Mayıs²¹⁷

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinde '**koku**' çok büyük bir yere sahiptir ve '**koku**'ya ait algılamalara şiirlerde sıkça değinir. Koku, çoğu zaman şairi mest edip kendinden geçirdiği gibi, bazen de geçmişin bir kancası gibi alır götürür uzaklara. Kimi zaman koku, şair için elle tutulup hissedilen bir şey; kimi zaman da her koku, hafızaya kazınan bir insandır.

Kokular yağdı, belki, toprağa,

²¹¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Su Damlaları**, 20 Temmuz 1933, s.115

²¹² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

²¹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

²¹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bahar ve Bir Yüz**, 19 Nisan 1934, s.323

²¹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Dudaklarında**, 14 Mart 1940, s.271

²¹⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Geceden Arzu**, 11 Nisan 1935, s. 317

²¹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece İçinde**, 15 Ağustos 1935, s.180

Gözler, serviye bakıp dalar da...²¹⁸

Çamlarda bir içim nefes bu bahar,
Anasız kokular kucak kucağa...²¹⁹
Portakal kokan esvabını giyin.²²⁰

Siyah saçların kalsın elimde,
Avucuma dolsun bahçe kokusu.
Gözlerinde bir gündüz uykusu.²²¹

Bak, hâlâ avuçlarımızda kokusu
Geçen Temmuzun²²²

Gavsi Ozansoy, şiirlerinde ‘**dudak**’ ifadesini çokça zikretmiştir. Şairin şiirlerinde ‘dudak’, bazen sevgiliye ait bir şehvet unsuru olarak çıkarken bazen de soyut anlamları içinde barındıran bir uzuv halini alır. Fakat Ozansoy’un şiirlerindeki ‘dudak’, tasavvuf edebiyatındaki ‘vahdet’ anlayışının temsilinden çok uzaktır ve daha çok şiirlerinde ‘dudaklarda...’ olan bir şey olarak yer alır.

Dudaklarında öptüğüm bir isim²²³

Bulutları öpen bir bulut güneş..²²⁴

Bana, avucundaki iklimi ver.
Ve tuzlu, denizli dudaklarını.²²⁵

²¹⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Gülüş Kaldı Aynalarda**, 02 Temmuz 1936, s.91

²¹⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Tirenden Gece**, 22 İkinciteşrin 1934, s.407

²²⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18 İkincikanun 1940, s.137 / Harman Sonunda Gelen, s.24

²²¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Dudaklarında**, 14 Mart 1940, s.271

²²² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Hatıra II**, 12 Şubat 1942, s. 147

²²³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Aynalardaki İtiraf**, 27 Mayıs 1937, s.4

²²⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gün Doğumu**, 18 İkncikanun 1934, s.123

Dudaklarında tükenen bir şey²²⁶

Dudağında toprağın kokar.²²⁷

Ozansoy'un şiirlerinde buğday, hasat, harman, bağ bozumu, çavdar, arpa, tarla gibi köy yaşantısına, tarıma ait unsurlar sıkça zikredilir. Nitekim şair şiir kitabına da 'Harman Sonunda Gelen' adını vermiştir. Hayatını doğup büyüdüğü İstanbul'da geçiren Ozansoy'un içinde Anadolu ve Anadolu'ya dair bütün saf, doğal unsurlar büyük yer kaplar. O hep içinde, uzakta bir yerlerin özlemini duyar ve şiirlerinde tertemiz tarlalarını alın teri ile sulayan, hasat zamanı baharla birlikte, yüzünde sabrın gülücükleri ile kanatlanmış köylüleri, taze Yörük kızlarını resmeder adeta.

Buğdaylı, çavdarlı, arpalı
Bir tarla tadıdır tattığın;
Anlat, bir ömürdür tasalı,
Gülen dudağına taktığın.²²⁸

Hasat kokulu kadınlar
Buğday yıkayacak,
Bulgur serecek.²²⁹

Dede Dağı'na karşı
Düşünmek güzel.
Nasıl adamdı Dede,
Var mıydı eşi dostu?
Yalnız mı yaşadı bu tepelerde,

²²⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 18 İkcikanun 1940, s.137 / 28 Birincikanın 1939 s.87 / Harman Sonunda Gelen, s.24

²²⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Dudaklarında**, 14 Mart 1940, s.271

²²⁷ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Sevda**, s.23, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²²⁸ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Sevda**, s.23, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²²⁹ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Bağ Bozumu**, s.21, Tan Matbaası, İstanbul 1945

Sabah akşam
 Taze Yörük kızlarıyla selamlaşarak
 Belki de benim gibi
 Aşılmış bir mavi şehirden,
 Sevgiliden uzak.²³⁰

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinin yayınlandığı tarihlere bakılacak olunursa, birbirine çok yakın zaman dilimleri olduğu anlaşılabacaktır. Buradan hareketle, şiirlerdeki benzer ifade ve söyleyişlerin, birbirine yakın tarihte yayınlanan şiirlerde yer alması, Ozansoy'un adeta bir şiiri kaleme alırken bir sonraki şiirinin şeklini ve içeriğini kafasında oluşturduğu izlenimini vermektedir. Diğer taraftan, 1932'de şiir yazmaya başlayan ve 1945 yılında, o zamana değin kaleme aldığı şiirlerinin çoğunu 'Harman Sonunda Gelen' adlı şiir kitabında toplayarak, şiir yazmayı noktalayan Ozansoy'un şiir hayatı çok fazla sürmemiş ve ondan geriye çoğu müstakil dördlüklerden oluşmuş elli civarında şiir kalmıştır. Dolayısıyla, şairin şiirlerinde benzer ifade ve söyleyişleri sıkça yenilemesi, çok da yadırganacak bir durum gibi gözükmez.

1945'ten sonra şiire uzun bir süre ara veren Ozansoy'un şiirlerine, ileriki yıllarda çeşitli gazetelerde hazırlamış olduğu yazı dizilerinin sonunda tek tük rastlanır. Ölümüne yakın yıllarda kaleme aldığı bu şiirler, her ne kadar şiiri bırakalı uzun yıllar olsa da Ozansoy'un ilk şiirlerine nazaran daha güçlüdür. Fakat bu şiirlerinde de, hasret ve geçmişe özlem şairin yakasını bir türlü bırakmaz. Pişmanlıklar, özlemler, gecikmiş isteklerle içini dolduran Ozansoy, mısralarına boşaltır bu hislerini.

Denize düşen mehtapta tanıdıklar var,
 Aman taş atma çocuğum,
 Ürkmesin sular...

²³⁰ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Dede Dağı**, s.20, Tan Matbaası, İstanbul 1945

Kotraların arasındaki ay ışığında
 Ölü çiçekler gibi yüzüyor hatıralar.
 Dostlar, sevgililer, tanıdıklar...
 Nerede şimdi hiç bilmiyorum.
 Yine de üzülmiyorum.
 Bir gün beni de dostlarım
 Denize bakarak hatırlayacaklar.²³¹

Ölüm bir fısıltı gibi içimde,
 Neden bahsediyor, anlayamadım.
 Sokaklar, insanlar başka biçimde,
 Ağlamak istedim, ağlayamadım.²³²

Gavsi Ozansoy'un şiirleri incelendiğinde dikkat çeken bir diğer unsur şairin, bir şiirini farklı zamanlarda, farklı yerlerde ve farklı adlarda tekrar yayınlamasıdır. Örneğin, Servetifünun-Uyanış dergisinde yayımlanan ve Ziya Osman Saba'ya attığı 'Aynalarda'²³³ adlı şiiri, Ozansoy'un 'Harman Sonunda Gelen' şiir kitabında 'Akşam'²³⁴ adı ile yer alır. Şairin ayrıca 1932'de Uyanış Dergisi'nde yayınladığı 'Akşam' adını taşıyan bir başka şiiri daha vardır. Bu da gösteriyor ki Ozansoy, şiirlerine çoğunlukla benzer adları, bazen de aynı adları vermiştir. Ayna-Aynalardaki İtiraf, Bir Çehre-Bir Portre, Gece İçinde-Gece Başlarken adlı şiirleri birbirine yakın adlar taşıyan şiirlerinden sadece bir kaçıdır. Nitekim Ozansoy'un, 1942 yılında Uyanış dergisinde yayınladığı 'Bahar'²³⁵ adlı şiirin yanı sıra, şiir kitabında da aynı adı taşıyan farklı bir şiiri yer alır.²³⁶

Gavsi Ozansoy'un aynı adlarla farklı şiirleri yayınlamasının yanı sıra, farklı adlarla aynı şiirleri yayınlama ya da üç dörtlükten oluşan bir şiirin tek bir

²³¹ Tercüman Gazetesi, **Mehtap**, 19 Mart 1964, s.5

²³² Haber Gazetesi, **Hasret**, 28 Mart 1967, s.3

²³³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Aynalarda**, 52. İkincikanun. 1940, s.150

²³⁴ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, Akşam, s.25, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²³⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bahar**, 16 Nisan 1942, s.269

²³⁶ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Bahar**, s.26, Tan Matbaası, İstanbul 1945

dörtlüğünü müstakil olarak, farklı bir adla yayımlamış olması da şiirlerinde dikkatimizi çeker. 1941'de Uyanış dergisinde yayınladığı 'Bekle Mevsim Değişsin'²³⁷ adlı şiir, şairin şiir kitabında 'Güzel Olabilirdi Yaşamak'²³⁸ adıyla yer alır. Yine dergide yayınladığı 'Olsaydı'²³⁹ adlı şiir, şiir kitabında 'Nekahet'²⁴⁰ adlı ile karşımıza çıkar. Bununla birlikte, 1937 yılında Uyanış dergisinde 'Aynalardaki İtiraf'²⁴¹ adlı üç dörtlükten oluşan bir şiir yazan Ozansoy, bu şiirini de yine dostu Ziya Osman'a ithaf eder. Fakat Ozansoy, aynı şiirin ilk dörtlüğünü alarak 1940 yılında 'Aynalarda'²⁴² adıyla tekrar aynı dergide yayınlar. Beş yıl sonra söz konusu şiir, Ozansoy'un şiir kitabında 'Akşam' adı ile yer alır. Buradan hareketle, aslında çok sayıda şiire sahip gibi gözüken Ozansoy'un şiirleri bir elemeye tabi tutulsa, esasında az sayıda oldukları anlaşılabacaktır.

2.3. Şiirlerindeki Biçim

Gavsi Ozansoy'un şiirlerini biçim yönüyle inceleyecek olursak, şairin şiirlerini 1940 yılının öncesi ve sonrası olmak üzere, iki ayrı başlık altında incelemek daha doğru olacaktır. Ozansoy'un İstiklâl gazetesinde yayınlamış olduğu 'Tasfiye Lazım'²⁴³ başlıklı yazıyla, evvela kendisi sanatında bir tasfiye lüzumunu görmüş ve bunu uygulamıştır. Dolayısıyla 1940 yılı, şairin hayatında olduğu kadar şiirinde de bir dönüm, bir başkalaşım noktasıdır. 1940'a kadar geleneksel biçimlerin, hece ölçülerinin, redif ve kafiyenin içinde boğulan Ozansoy, 1940 yılından sonra kendini birden serbest şiirin kucağına atıvermiştir adeta. Her ne kadar şiirlerinde yer alan temalarda, söyleyiş kalitesinde ya da üslûbunda çok fazla bir değişme olmamış olsa da, biçim yönüyle 1940 öncesi ve sonrası arasında fark edilir bir değişim göze çarpar.

²³⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bekle Mevsim Değişsin**, 27 Mart 1941, s.219

²³⁸ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Güzel Olabilirdi Yaşamak**, s.14, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²³⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Olsaydı**, 20 Şubat 1941, s.163

²⁴⁰ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Nekahet**, s.17, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²⁴¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Aynalardaki İtiraf**, 27 Mayıs 1937, s.4

²⁴² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Aynalarda**, 52 İkincikanun 1940, s.150 / Harman Sonunda Gelen, **Akşam**, s.25

²⁴³ İstiklâl Gazetesi, 5 Ocak 1940, s.5

2.3.1. 1940 Öncesi Şiirlerinde Biçim

Servetifünun-Uyanış Dergisinde Ozansoy'a ait ilk şiir 1932 yılında 'Şair'²⁴⁴ adı ile karşımıza çıkar. Bu tarihten itibaren 1940'a kadar Ozansoy, sekiz yıl içinde dergide 23 şiir yayınlar. Bu şiirlerine baktığımızda şairin genel olarak dörtlükler veya üçlükler halinde, düzenli bir hece ölçüsü içinde, mısra sonlarındaki kafiyeleşmelerin ahengi içinde şiirlerini kaleme aldığını görürüz.

'Şair' adını taşıyan Ozansoy'un ilk şiiri üç dörtlükten oluşmuş ve her dörtlük kendi arasında kafiyelidir. Şair, şiirini 11'li hece ölçüsüyle yazmış, tam ve zengin kafiyelemlerle mısra sonlarında ahengi sağlamıştır. Mısralar arasındaki kafiyeleşme 'çapraz kafiye' şeklindedir. Ayrıca şiirin iki yerinde 'tunç kafiye'ye yer verilmiştir.

-----ses a	-----yükseldi c	-----hazanı e
-----duygulu şair b	-----koşan şairin d	-----karaymış f
-----herkes a	-----seldi c	-----anı e
-----ulu şair b	-----coşan şairin d	-----hatıraymış f

'Aynalardaki İtiraf'²⁴⁵ adlı şiirinde de Ozansoy yine 11'li hece ölçüsünü kullanmıştır. Tam ve zengin kafiye kullanılmış ve kafiyeleşmeler 'çapraz kafiye' şeklinde şemalaşmıştır. Ozansoy'un şiirlerinde 'tam kafiye' ile ahengin sağlanması çoğunluktadır.

-----yüzün a	-----isim c	-----şükret e
-----çığlık b	-----var d	-----gece f
-----gündüzün a	-----sevdiğim c	-----saadet e
-----aydınlık b	-----bahar d	-----ömrünce f

²⁴⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, *Şair*, 5 Mayıs 1932, s.363

²⁴⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, *Aynalardaki İtiraf*, 27 Mayıs 1937, s.82

'Bir Gülüş Kaldı Aynalarda'²⁴⁶ adlı şiirinde ise Ozansoy, 'örüşük kafiye' kullanmıştır. Şiir üç dizeli bentlerden oluşmuştur ve 10'lu hece ölçüsü ile kaleme alınmıştır. Fakat bu şiirde örüşük uyaktan farklı olarak, ilk mısralardaki kafiye, sonradan gelen üçlü bentlerin ikinci uyakları ile aynıdır. İlk dizenin kafiyesi, sonradan gelen üçlü bendin ikinci kafiyesi ile aynıdır. Bununla birlikte şiirde tam ve yarım kafiyelere yer verilmiştir.

-----ıztırablar **a**

-----gözlerimizden b	-----mavi c	-----nefesi d	-----toprağa e
-----okşar a	-----bahar a	-----hatıralar a	-----dalar da f
-----bizden b	-----servi c	-----sesi d	-----uzağa e

-----aynalarda **f**

'Bir Portre'²⁴⁷ adlı şiir de Ozansoy'un üç dörtlükten oluşan bir şiiridir. Bu şiir de yine 11'li hece ölçüsüyle kaleme alınmış ve tam, yarım, zengin kafiyeler kullanılmıştır. Kafiyeleşmeler 'çapraz kafiye' şeklinde oluşturulmuştur. Ozansoy'un şiirleri genel olarak incelendiğinde 'çapraz kafiye' sisteminin çokça kullanıldığı görülür. 'Kelebek' kelimesi bu şiirde iki defa kullanılarak, hem 'ipek' hem de 'renk' sözcükleriyle kafiyeleştirilmiştir. 'renk' ve 'kelebek' sözcükleri arasındaki kafiyeleşmeyi Ozansoy'un 'Akşam'²⁴⁸ adlı şiirinde de görürüz. Bir şiirde iki sözcük arasındaki kafiyeleşmeyi, şairin yine aynı sözcükleri kullanarak başka şiirlerinde kafiyei sağlaması şairin şiirlerinde sıkça rastlanan bir durumdur. Şair çok sık olmasa da şiirlerinde rediflere de yer verir. Aynı zamanda, şair birinci dörtlükte 'uçan' ve 'alan'; ikinci dörtlükte 'benzer', 'mesteder', 'görüyor', 'mor'; üçüncü dörtlükte 'bahar', 'sanatkâr' sözcüklerini kullanarak 'iç kafiyeleşme' şeklinde şiir içindeki ahengi korumuştur.

²⁴⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Gülüş Kaldı Aynalarda**, 02 Temmuz 1936, s.91

²⁴⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Portre**, 18 Ağustos 1932, s.189

²⁴⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Akşam**, 27 Teşrinievvel 1932, s.341

-----kumral a	-----suya c	-----konca e
-----ipek gibi b	-----renkleri d	-----harikası f
-----dudakları al a	-----rüya c	-----olunca e
-----kelebek gibi b	-----benekleri d	-----şahikası f

'Bir Çehre'²⁴⁹ adlı şiiri Ozansoy'un iki dördlük ve sonda yer alan bir müstakil dizeden oluşan şiiridir. Şiir 11'li hece ölçüsüyle oluşturulmuştur. Tam ve zengin kafiyelerin kullanıldığı şiirde kafiye şeması yine 'çapraz kafiye' şeklindedir. Şair, hem şiirde anlamı güçlendirmek, hem de şiirin söyleyişindeki kuvveti arttırmak için şiirinin sonunda müstakil bir dizeye yer vermiştir. Ozansoy, şiirinde 'ılık' sözcüğü ile 'dağınık' sözcüğü arasında kafiyeleşmeyi sağlamıştır. Fakat şairin başka şiirlerine de göz attığımızda, şairin 'ılık' sözcüğünü mısra sonlarındaki kafiyeleşmelerde sıkça tercih ettiğini görürüz. 'Akşam'²⁵⁰ şiirinde 'ılık-çığlık'; 'Geceden Arzu'²⁵¹ adlı şiirinde ise 'ılık-anlık' sözcükleri arasında şair mısra sonunda ahengi sağlamıştır. 'Aynalarda' adlı şiirinde ise 'çığlık-aydınlık' sözcükleri arasında kafiyeleşmeyi sağlamıştır. Farklı şiirlerde mısra sonlarında aynı kelimelerin kullanılmasıyla ahengin sağlanması Ozansoy'un şiirinde sıkça görülen bir hadisedir.

-----buselerinde a	-----gölgeleriyle c	-----urgun d
-----dağınık b	-----durgun d	
-----eserinde a	-----çile c	
-----ılık a	-----yorgun d	

'Güz Bitimi'²⁵² adlı şiir yine Ozansoy'un 11'li hece ölçüsüyle kaleme aldığı dört dördlükten oluşan bir şiirdir. Şair, bu şiirinde de tam ve zengin kafiye kullanımlarına ağırlık vermiş ve yine kafiyeleşmede 'çapraz kafiye' sistemini kullanmıştır. Şair yine bu şiirinde de tunç kafiyeleşmesine yer verir.

²⁴⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Çehre**, 23 Şubat 1933, s.213

²⁵⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Akşam**, 27 Teşrinievvel 1932, s.341

²⁵¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Geceden Arzu**, 11 Nisan 1935, s.317

²⁵² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Güz Bitimi**, 14 Brincikanun 1933, s.39

(yayılmış- ayılmış / takıyor-akıyor) Ozansoy, bu şiirinde redif kullanımına da önem vermiştir. (-ıyor güneş)

-----yayılmış göğ e	-----rüzgâr c
-----akıyor güneş b	-----avuçlarımızdan d
-----ayılmış göğ e	-----dağlar c
-----takıyor güneş b	-----an d
-----yapraklar e	-----boşluk g
-----çağının f	-----rüyası h
-----saklar e	-----sarhoşluk g
-----bağının f	-----manulyası h

‘Sana’²⁵³ adlı şiir, Ozansoy’un 14’lü hece ölçüsüyle yazdığı, üç dörtlükten oluşmaktadır. Şairin diğer şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de tam ve zengin kafiye kullanımlarına, ayrıca ‘çapraz kafiye’ yapısına rastlıyoruz. ‘Güz Bitimi’ şiirinde ‘rüya-manulya’ sözcükleri arasında kafiyeleşmesi sağlayan şair, bu şiirinde de ‘hülya-manulya’ sözcükleri ile kafiye oluşturmuştur. Şair, yine ‘tunç kafiye’ kullanımı ahengi sağlamıştır. (gözlerinden-özlerinden / avucunda-ucunda / yattı da-attı da) Tunç kafiye kullanımına Ozansoy’un şiirlerinde sıklıkla rastlanır. Ayrıca kelime tekrarları, ikilemeler de şiirlerinde ağırlıklı olarak kendini gösterir.

-----hülyasında a	-----ucunda c	-----attı da e
-----gözlerinden b	-----yıkandın d	-----hatıralar f
-----manulyasında a	-----avucunda c	-----yattı da e
-----özlerinden b	-----sandın d	-----karalar f

‘Bahar ve Bir Yüz’²⁵⁴ adlı şiir de 11’li hece ölçüsüyle yazılmış, tam ve zengin kafiyelerin kullanıldığı, ‘çapraz kafiye’ yapısına sahip bir şiirdir.

²⁵³ Servetfünun-Uyanış Dergisi, **Sana**, 01 Mart 1934, s.211

²⁵⁴ Servetfünun-Uyanış Dergisi, **Bahar ve Yüz**, 19 Nisan 1934, s.323

Ozansoy, bu şiirinde de tunç kafiye kullanımına sıklıkla yer vermiştir. (karışık-ışık / saçılma-açılma) Bu şiirde dikkatimizi çeken bir diğer unsur, şairin normalde şiirlerinde alışık olduğumuz kelime tekrarlarına ve ikilemelerine, bu şiirde fazlasıyla yer vermesidir. Şiirde ‘bu saçlar, benek, deniz de, ufuk ta, gözlerin’ sözcükleri bazen art arda ikilemeler şeklinde, bazen de kendisinden sonraki dizede aynı hizaya gelecek şekilde tekrar edilmiştir. Buradan hareketle, şairin şiirlerinde kelime tekrarlarını ne kadar çok sevdiği kolayca anlaşılır.

----uçaklar a	----saklıyan c	----ışık e
----camda b	----saçılma d	----uykuda f
----bunlar a	----kucaklayan c	----karışık e
----akşamda b	----açılma d	----suda f

Ozansoy’un ‘Ellerin Ellerimde’²⁵⁵ adlı şiiri iki dörtlükten ve iki üçlükten oluşan bir şiirdir. Şiir hem bu yönüyle, hem de mısra sonlarındaki kafiye düzeniyle ‘Sone’ tarzı şiir anlayışla benzerlik gösterir. Böyle bir benzerliği sahip Ozansoy’un ‘Perdeler’²⁵⁶ adlı bir şiiri daha vardır. Bu iki şiir dışında şairin diğer şiirleri içinde sone özelliğine sahip başka bir şiire rastlanmaz. 14’lü hece ölçüsü ile oluşturulan şiirde, aynı zamanda tam, yarım ve zengin kafiye kullanılmıştır. Dizeler arasındaki kafiyeleşme ‘çapraz kafiye’ şeklindedir. Şiirde redifin yanı sıra, şairin şiirlerinde çok sık rastlanan ‘tunç kafiye’ kullanımına yer verilmiştir. (gözlüyorsan-özlüyorsan)

----uzak a	----içinde c	----saklanarak e	----özlüyorsan g
----hatıra b	----ülke bu d	----yapraklanarak e	----gözlüyorsan g
----sanarak a	----biçiminde c	----akıntılara f	----sulara f
----uzaklara b	----gölge bu d		

²⁵⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Ellerin Ellerimde**, 26 Temmuz 1934, s.131

²⁵⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Perdeler**, 21 Mayıs 1936, s.406

‘Tirenden Gece’²⁵⁷ adlı şiirinde Ozansoy, yine hecenin 11’li kalıbını kullanmış ve yine diğer şiirlerinde olduğu gibi tam ve zengin kafiye yer vermiş, dizeler arasındaki kafiyeleşmeyi ise yine ‘çapraz kafiye’ şeklinde oluşturmuştur. Şairin diğer şiirlerinde olduğu gibi ‘tunç kafiye’ kullanımı bu şiirinde de yerini alır. (niçin-için) Ayrıca Ozansoy, şiirinde tam ve zengin kafiyelerin yanı sıra redife de yer vermiştir.

----için a	----bütün c	----bahar e
----konan ışıklar b	----yaldız d	----kucağa f
----niçin a	----düğün c	----kadar e
----donan ışıklar b	----yıldız d	----dudağa f

‘Geceden Arzu’²⁵⁸ adlı şiirini şair, hecenin 14’lü kalıbı ile kaleme almıştır. Tam ve zengin kafiye kullanılmış ve dizeler arasındaki kafiyeleşme ‘çapraz kafiye’ şeklindedir. Şiir, dört dörtlükten oluşur ve şiirde ‘tunç kafiye’ye yer verilmiştir. (omzumdan-an / dünyada-yâda)

----omzumdan a	----Meryem c	----dünyada e	----kadın g
----boşlukta b	----ana d	----heveslerde f	----anlık h
----an a	----sürsem c	----yâda e	----tadın g
----sarhoşlukta b	----başına f	----nefeslerde f	----ılık h

‘Bir Mayıs Gecesinde’²⁵⁹ adlı şiirinde Ozansoy, 14’lü hece kalıbını kullanmıştır. Şiir iki dörtlükten oluşur ve tam ve zengin kafiye kullanılmıştır. Dizeler arası kafiyeleşme ‘çapraz kafiye’ düzenine uygundur.

----bilmecesini a	----gecesini c
----falında b	----usulcacık d
----düşüncesini a	----ışkencesini c

²⁵⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Tirenden Gece**, 22 İkinciteşrin1934, s.407

²⁵⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Geceden Arzu**, 11 Nisan 1935, s.317

²⁵⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Mayıs Gecesinde**, 30 Mayıs 1935, s.3

----dalında **b** ----barışık **d**

‘Gece Başlarken’²⁶⁰ adlı şiir ise 11’li hece ölçüsüyle kaleme alınmıştır ve üç dörtlükten oluşur. Dize sonunda kafiyeleşme ‘çapraz kafiye’ şeklindedir. ‘Tunç kafiye’ kullanımı Ozansoy’un bu şiirinde de yer alır. (yanı-anı) Tam ve zengin kafiyelerle dizeler arası ahenk sağlanmıştır.

----unuttum a	----anı c	----sevgen e
----eler b	----gücümle d	----dizinde f
----yudum a	----yanı c	----örsen e
----gölgeler b	----dinle d	----içinde f

‘Perdeler’ adlı şiir Ozansoy’un ‘sone tarzı’ şiir özelliğine sahip ikinci şiiridir. Şiir iki dörtlükten ve iki üçlükten oluşuyor. Sone tarzına ait kafiye düzenine sahip olan şiirde tam, yarım ve zengin kafiye kullanılmıştır. Şiirde 11’li hece ölçüsü kullanılmıştır. ‘Geceden Arzu’ adlı şiirde bulunan ‘boş ve sarhoş’ adlı kelimelerdeki kafiyeleşme bu şiirde de karşımıza çıkar. Belli başlı kelimelerle dize sonlarında ahengi sağlama şairin şiirlerinde sıkça görülen bir durumdur.

----perdeler a	----çınar c	----yalnız e	----perdeler g
----suya b	----söyleşmede d	----yıldız e	----kederdeler g
----yerdeler a	----yapraklar c	----boşluğa f	----sarhoşluğa h
----uykuya b	----güzelleşme d		

‘Gece İçinde’²⁶¹ adlı şiirinde Ozansoy, yine 11’li hece ölçüsünü kullanmıştır. Üç dörtlükten oluşan şiirde tam ve zengin kafiye kullanılmıştır. Dize sonlarında ahengi sağlayan kafiyeler ‘çapraz kafiye’ düzenine sahiptir.

----sevişedursun **a** ----uyanana **c** ----elele **e**

²⁶⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece Başlarken**, 20 Nisan 1935, s.51

²⁶¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gece İçinde**, 15 Ağustos 1935, s.180

----ayaklarında b	----yüzlerden d	----konuğunda f
----kursun a	----usanan c	----rasgele e
----topraklarında b	----birden d	----soğuğunda f

1939 yılında yazdığı şiirlere bakıldığında Ozansoy'un ilk değişim sinyallerinin izleri kolayca hissedilir. Bu yılda şair daha çok üç dizelerden oluşan şiirler yazmıştır ve ayrıca üçlüklerden oluşan şiirlerinin arasına birer müstakil dize serpiştirmek suretiyle, söyleyiş kuvvetini arttırmaya çalışmıştır. Yine bu yılda Ozansoy'un şiirlerindeki kafiyeleşmede de bazı değişimler olur. Dizeler arasında yine ahengi sağlayan kafiyeleşmeler vardır ama bunlar önceki şiirlerine nazaran bir düzensizlik sergiler. Yine bu yılda, şairin şiirlerinde sıklıkla müstakil dize tekrarlarına başvurması dikkati çeken bir diğer unsurdur.

'Mesut Olabiliriz de'²⁶² adlı şiirinde Ozansoy'un geçmiş şiirlerinde görülen düzenli dörtlük ve kafiye kalıplarından yavaş yavaş sıyrılmaya başladığı, bir değişim çabalaması içinde olduğu açıkça görülür. 11'li hece ölçüsüyle oluşturulan şiirde tam ve zengin kafiyeler kullanılmış fakat dizeler arası ahengi sağlayan kafiyeleşme belirli bir düzene sahip değildir. Şiir üç üçlükten ve sonda yer alan bir müstakil dizeden oluşur. Sonda ye alan bu müstakil dize, şiirin başındaki ilk dize ile aynı, yani ilk dizenin tekrarı ile şair şiirindeki söyleyiş kuvvetlendirmiştir.

----olabiliriz de a	----sevilmişlerdi c	----çerçevelerde e	----olabiliriz de a
----bizde a	----uzakda b	----değişdikçe e	
----dudakda b	----sevişdikçe d	----bilmişlerdi c	

'Misafir'²⁶³ adlı şiir Ozansoy'un 1939'da kaleme aldığı bir diğer şiirdir. 11'li hece ölçüsünün kullanıldığı şiir üç üçlükten oluşur. Şiirde mısra

²⁶² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olabiliriz De**, 27 Temmuz 1939, s.149

²⁶³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Misafir**, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18 İkincikanun 1940, s.137 / Harman Sonunda Gelen, s.24

sonlarında ahengi sağlama adına bazı kelimeler arasında kafiyeleşmeler sağlansa da bunlar düzenli bir şekil oluşturmazlar. Bu bakımdan, dizeler arasında hece sayısı itibariyle bir düzen söz konusu olsa da, bu düzen dize sonlarında yer alan kafiye için söz konusu olmaz. Böylelikle Ozansoy, şiirlerindeki kafiyelerden yavaş yavaş feragat etmek suretiyle serbest şiire adımını atmış olur.

----gözlerindeki a	----avuçlarının c	----getirdiğin f
----geceler b	----ver d	----yerinde g
----belki a	----dudaklarım e	----giyin f

2.3.2 1940 Sonrası Şiirlerinde Biçim

Gavsi Ozansoy'un şiirlerinde genel olarak bakıldığında hep birbirine benzer kalıpların ve kullanımların yer aldığı görülecektir. Şair, şiirlerinde tam ve zengin kafiye kullanımının yanında 'çapraz kafiye düzenine, 'tunç kafiye' kullanımlarına, rediflere, kelime tekrarlarına sıkça başvurmuştur. Şiirlerini genel olarak 11'li ya da 14'lü hece ölçüsüyle kaleme alan Ozansoy, aynı zamanda şiirlerini üç dördlükten veya üç üçlükten müteşekkil dizelerden oluşturmuştur. 1940'a kadar bu özellikler Ozansoy'un şiirlerinin değişmez yapısı ve şeklidir. Fakat Ozansoy'un şiirlerinde biçime yönelik ilk değişim 1939 yılında kafiyelede kendini hissettirir. Sanatçının her ne kadar 11'li ve 14'li hece ölçülerinden vazgeçemese de, tam ve zengin kafiyelele oluşturduğu 'çapraz kafiye'den yavaş yavaş sıyrılmaya başlar.

1940 yılı şair için hem şiirinde hem de hayatında adeta bir dönüm, bir başkalaşım noktasıdır. 1940 yılına ait ve bu yıldan sonraki şiirleri incelendiğinde, düzenli bir hece ölçüsünden, dizeler arası kafiyeleşmelerden bahsetmek neredeyse imkânsız gibidir. Şiirlerini oluşturan dize sayıları da üçlük veya dördlük gibi düzenli biçimlerin yanı sıra daha bir düzensizdir. Ozansoy, 1940'tan sonraki şiirlerinde anlatmak istediğini önceden olduğu gibi üçlü dördlü kalıplara sığdırmaktan vazgeçerek, bazen bir bazen üç, bazen de

10 dize özgürce dillendirmiştir duygularını. Aslında Ozansoy'un şiirlerindeki bu baş döndürücü hızlı değişim ilk etapta çok şaşırtıcı gelse de, dönemde ve dönemin edebiyat dünyasında yaşanan hadiseler dikkate alınırsa, bu değişimin hiç de şaşırtıcı olmadığı anlaşılabacaktır. Özellikle Ozansoy'un bu hadiselerin odak noktasında olması hesaba katılacak olunursa, şiirlerindeki bu biçimsel değişimin nedenleri daha iyi anlaşılabacaktır.

Yenilik sevdalıları gençlerin eskiye ve eski edebiyata kaldırdıkları 'kazan' ile bir tasfiye yoluna gidilmiştir. Eski edebiyatın, alışılmış kalıpların hepsine bir kırmızıçizgi çizen gençlerin şiirleri de iddia ettikleri gibi elbette sınırsız, kuralsız ve 'yepyeni' olacaktır. İstiklâl gazetesinde yayınladığı 'Tasfiye Lazım' başlıklı yazısıyla bu yenileşme iddiasının ilk bayrağını açan Ozansoy'un şiirlerindeki yenileşme ve değişim ise iddia edilen düşüncelerin, istenilen yeni edebiyatın ispatı mahiyetindedir aynı zamanda.

1940 şiirine genel olarak baktığımızda dizeler genellikle kısadır ve dörtlül, beşli gibi düzenli şekillerle kurulu düzenli şekillerin dışında farklı uzunluktaki dizelerle kurulmuştur. Bu dönem şairleri genellikle uzun şiirler yazmıştır. Hatta öyle ki, bazen şiirlerini numaralarla bölümlendirmişlerdir. Kırk kuşağı şiirleri genellikle düzensizdir. Aynı zamanda 'kırık dize' kullanımı bu dönem şairlerinde oldukça yaygındır. Kırk kuşağı şiirinde tek bölüm halinde yazılmış şiirler sayı bakımından oldukça fazladır. Bu şiirlerin büyük bir kısmı dize sayısı bakımından oldukça uzundur. Tek bölüm halinde kaleme alınıp dize sayısı yönüyle kısa olan şiirlerin bir kısmında ses uyumuna dikkat edilmiştir. Bu döneme ait şiirlerin genelinde yer yer ses uyumları görülse de düzenli bir kafiye kullanımı yoktur. Ayrıca, bu dönem şiirinde sıkça görülen bir diğer unsur yinelemelerin, kelime ve dize tekrarlarının çoklukla bulunmasıdır.²⁶⁴

²⁶⁴Berhumoğlu Canan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enst. s. 129-145, Eylül 2001, Mersin

Gavsi Ozansoy'un 1940 sonrasında kaleme aldığı 31 şiiri vardır. Şairin şiirleri biçim yönüyle kırk kuşağı şairlerin şiirleriyle benzerlik gösterir. Kırk kuşağı şiirinin genelinde olduğu gibi Ozansoy'un şiirleri de bazen çok uzun bazen çok kısa dizelerle oluşturulmuş ve dize sayısı bakımında oldukça düzensizdir. Özellikle şairin 'Harman Sonunda Gelen' şiir kitabında sayılarla numaralandırılmış uzun şiirlere rastlandığı gibi birkaç dizeden oluşan şiirleri de yer alır. Aynı şiir içinde yer alan dizelerin uzunlukları arasında bir hayli fark vardır. Ozansoy'un şiirlerinde vurguyu sağlamak, söyleyişteki gücü kuvvetlendirmek ve okuyucunun dikkatini canlı tutma adına uzun dizelerin ardından bazen tek bir kelimedenden oluşan kısa bir dize takip eder. Dolayısıyla, kırk kuşağı şiirinde yoğun olarak görülen 'kırık dize' anlayışı Ozansoy'un şiirlerinde de yer alır. Bazı dizeler arasında veya dize sonlarında ahengi sağlayan kafiyeleşmeler görölse de şairin 1940 sonrası şiirlerinde genel olarak düzenli bir kafiye örgüsünden bahsedilemez.

'Eylül'²⁶⁵ adlı şiir Ozansoy'un bir dördlükten ve sonda yer alan bir dizen oluşan şiiridir. Dizeler arasında hece sayısı bakımında bir düzen yoktur. Şair bazı dize sonlarında kafiyeleşme ile uyumu sağlamaya çalışsa da, düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. (mesud olmak-kaybolmak-çocuk olmak) Şair şiirinde kelime tekrarı ile de bir vurgu ve ahenk oluşturmak istemiştir. (huzur) Ayrıca Ozansoy, şiirinde 'bu' işaret sıfatını yineleyerek, dize sonunda olmasa da şiir içinde bir iç ahengi sağlamaya çalışmıştır.

Ne kolaymış, meğerse mesud olmak..

Bu Eylül günü, bu gök,

Ağaçlarda ve insanlardaki huzur,

Bu huzur içinde kaybolmak...

Kuş, bulut yahut çocuk olmak...

²⁶⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Eylül**, 29 İkincikanun 1942, s.124

Şairin 'Olsaydı'²⁶⁶ adlı şiiri ise bir üçlükten ve sonda yer alan bir dizeden oluşur. Dizelerin uzunluğu ve kısalığı yönüyle farklı olmasının yanında, şiirde belirli bir kafiye düzeni bulunmaz. Şiirdeki ahenk, şiir içinde yer alan kelimelerdeki eklerle sağlanmıştır. (uzasaydı-bitseydi-kalabilseydi) Ayrıca şair kelime tekrarı ile de ahenk ve vurguyu oluşturmuştur. (yeşil yeşil kalabilseydi..)

Biraz uzasaydı bu nekahet,
Mevsim bitmeseydi,
Yeşil yeşil kalabilseydi bahçe

İyi adam olacaktım!

Ozansoy, 'Gurbet'²⁶⁷ adlı şiirini beş dize ve sonda yer alan müstakil bir dizeden oluşturmuştur. Hece sayısı bakımından dizeler arası bir uyum olmadığı gibi ahenk dize sonunda değil, bazı dizeler arasındaki kelimelerin uyumu ile sağlanmıştır. (akşam-tasam-atlasam / hatırlamak vakti-seyahat vakti)

Şükür akşam oldu,
Hatırlamak vakti,
Bitti tasam.
Bulutlar geçiyor,
Seyahat vakti.

Hangi buluta atlasam?...

'Gülhane Parkı'²⁶⁸ adlı şiiri Ozansoy'un ilk yedi dize ve sonda yer alan iki dizeden oluşmaktadır. Sonda bulunan iki dize, ilk yedi dizenin tekrarıdır.

²⁶⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Olsaydı**, 20 Şubat 1941, s.163

²⁶⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gurbet**, 13 Mayıs 1943, s. 227 / Harman Sonunda Gelen, s.11

²⁶⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Gülhane Parkı**, 30 Nisan 1942, s.280 / Harman Sonunda Gelen s.19

Bu sayede şair şiirindeki söyleyişini, ahengi kuvvetlendirmek istemiştir. Dize sonlarında bazı kelimeler arasında kafiyeleşme olmuşsa da, düzenli bir kafiye örgüsüne sahip değildir. Dizeler arasındaki ahenk, daha çok kelimelerdeki eklerle sağlanmıştır. (yeşilliği- şeyi-sevgiliyi / yaprakları-papatyaları-parkı)

Dudaklarını değil,
Mevsimi öptüm.
Yaprakları, bu sükûnun
Papatyaları, şu yeşilliği,
Çamlarda konuşan yeni bir şeyi;
Bütün parkı
Ve bir anlatamadığım sevgiliyi...

Dudaklarını değil
Mevsimi öptüm.

'Hatıra' adlı şiirini de şair yine beş dize ve sonda yer alan iki dizeden oluşturur. Bu şiirinde de dizeler arası düzenli bir hece ölçüsünden bahsedilmez. Ozansoy, şiirinde dize başlarında hep 'bir' kelimesini kullanmıştır. 'Bir insan' ifadesi üç yerde tekrar edilmiştir. Sonda müstakil olarak yer alan son iki dize, ilk beşlikte yer alan ilk iki dizenin tekrarıdır. İlk dizenin veya ilk iki dizenin sonda tekrarı şairin şiirlerinde sıklıkla görülür. Şair bazı dize sonlarında kafiyeleşme ile ahengi sağlamaya çalışsa da, bu şiirde de düzenli bir kafiye örgüsüne rastlamayız. (bahar-bîkarar) Şiirdeki ahenk daha çok ikileme ve dize tekrarı ile sağlanmıştır.

Bir yaz geçti gözlerde,
Bir de sonbahar.
Bir insan doğdu, büyüdü,
Bir insan sevdi, konuştu,
Bir insan ki, bîkarar.

Bir yaz geçti gözlerde,
Bir de sonbahar.

Şairin 'Hele İyileş'²⁶⁹ adlı şiirinde de durum pek farklı değildir. Dokuz dizeden oluşan şiirde düzenli bir kafiyeleşmeden söz edilmediği gibi, dizeler arası uzunluklar da bir birinden çok farklıdır. Ahenk yine kelime sonlarında bir kar kelime sağlanmış olsa da, şiir içinde şair yine ikilemelere yer vermiş, böylelikle anlatımına canlılık kazandırmıştır. Kucak-yaprak, nekaheti- saadeti, taşıyacağım- yaşayacağım kelimeleri arasında dize sonlarında bir uyum sağlanmış ve ayrıca yaprak yaprak, kucak kucak ikilemeleri kullanılmıştır.

Pahalı güller, leylâklar değil,
Sana ucuz, kucak kucak
Yaprak yaprak
Bahar taşıyacağım.
Kuşdaki, daldaki saadeti,
Mevsimdeki nekaheti
Yatağına bırakıp
Yaşayacağım.
Hele iyileş...

'Güzel Olabilir Yaşamak'²⁷⁰ adlı şiirine Ozansoy, bir dize ile başlar ve bu müstakil dizeyi takip eden altı dizeden sonra şair, sonda son iki dize ile şiirini tamamlar. Diğerlerinde olduğu gibi bu şiirde de kelime ve dize tekrarlarına, ikilemelere oldukça fazla yer verilmiştir. Şair bu sayede şiirdeki coşku ve heyecanını daha güçlü bir şekilde okuyucuya hissettirmek ister. Dize sayılarının birbirinden farklı olan bu şiirde de düzenli bir kafiye örgüsü ile karşılaşmayız. Fakat şair yine de, dize sonunda bir iki kelime arsında

²⁶⁹ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Hele İyileş**, s.13, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²⁷⁰ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Bekle Mevsim Değişsin**, s.14, Tan Matbaası, İstanbul 1945

kafiyeleşme oluşturmuştur. (yaşamak-sokak, Hanife dere-yeşillere, görsün-değişsin) Ozansoy'un bu şiir kitabında yer alan bu şiirine aynı zamanda 1941 yılında, Uyanış dergisinde 'Bekle Mevsim Değişsin' adı ile rastlarız. Şair, bazı şiirinde olduğu gibi bu şiirini de kitabına alırken bir isim değişikliği yapmıştır.

Güzel olabilir yaşamak...

Hele uslansın Hanife dere,
Sarınıversin yeşillere,
Ev ev, sokak sokak
Kasabayı dolaşsın güneş;
Sarı buzağı güneşi görsün,
Yeşili ısırsın hele.

Güzel olabilir yaşamak
Bekle mevsim değişsin.

Gavsi Ozansoy'un şiir kitabı ile aynı adı taşıyan 'Harman Sonunda Gelen'²⁷¹ adlı şiir, şairin en uzun şiiri olması sebebiyle dikkatimizi çeker. Kendisiyle aynı dönemde yaşayan diğer şairlerin şiirlerinde olduğu gibi, Ozansoy da dönemin yeni şiir anlayışlarından, ortaya atılan şiire özgü farklı biçimlerden geri durmamış ve özellikle 1940'tan sonraki şiirlerinde o da şiirlerini numaralandırarak parçalara bölme yoluna gitmiştir. 'Harman Sonunda Gelen' adlı şiirini Ozansoy, iki bölüm halinde kaleme almıştır. Şiirin birinci bölümü bir beşlik ve iki dördlükten; ikinci bölüm ise başta yer alan bir dördlüğün akabinde bir onluk ve sonda bulunan bir beşlikten oluşur. İki bölüm dâhil olmak üzere şiir toplamda 33 dizeden oluşur. Bu bakımdan şairin şiirleri içinde en uzun şiir olma özelliğini taşır. Şiirde dize sayıları farklı olduğu gibi, dizelerin uzunluk ve kısalık yönüyle de aralarında fark vardır. Şairin bu şiirinde de ahengi sağlamak için bazı kelimeler arasında kâfiye oluşturulmuş

²⁷¹ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Harman Sonunda Gelen**, s.5-6, Tan Matbaası, İstanbul 1945

olsa da, düzenli bir kâfiye örgüsü yoktur. (verecek-çiçek / güzeldin-geldin / varsa-akşamında / edelim-seyredelim) Ozansoy'un bu uzun şiirinin birinci ve ikinci bölümlerinden birer parça şöyledir:

I

Eteklerinde mevsimi savurarak,
Bana menekşe kokuları getiren,
Bir akşam vakti
Harman sonunda gelen;
Seni seviyorum.

II

Sen uykularımı kaçırın
Hürriyet kadar güzeldin;
Sen ki, bir akşam vakti,
Harman sonunda gelendin.

Gavsi Ozansoy, yine 'Mektup'²⁷² adlı şiirini de üç bölüme ayırmak suretiyle kaleme almıştır. İlk bölüm yedi, ikinci bölüm on bir, üçüncü bölüm on üç dize olmak üzere şiir toplamda 31 dizeden oluşmuştur. Dizeler arasında hece sayısı yönüyle farklılığın yanında, dize sonlarında da düzenli bir kâfiye örgüsünden söz edilemez fakat şiir içindeki ahenk bazı kelimeler arasında bazen dize sonunda, bazen de dize ortasında olmak suretiyle sağlanmaya çalışılmıştır. (toprak-yaprak / getirdik-bitirdik / mevsimi-gibi / toprak-karışarak / bereket-hasret / huzur-yağmur / kalarak-paylaşarak / yanmış-ayaklanmış) Şair, diğer şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de ikilemelere oldukça fazla yer vermiştir. (dal dal, yaprak yaprak, gün gün, avuç avuç) Söz konusu şiir, aynı zamanda şairin şiir kitabında da yer alır. Fakat daha önce Uyanış dergisinde 'Mektup' adını taşıyan bu şiir, şiir kitabında 'Mevsimi Biz Getirdik'²⁷³ adı ile bizi karşılar ve dizeler itibariyle bölümlere ayrılmamıştır. Çünkü şair, şiirinin son bölümünü almamış, ilk iki bölümünü de numaralandırmadan bir yedilik, bir dördlük, bir beşlik ve sonda yer alan bir ikilik şiirini kitabında tamamlamayı tercih etmiştir.

Önce avuçlarımız ısındı,

²⁷² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mektup**, 23 Mayıs 1940, s.5, c.88

²⁷³ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Mevsimi Biz Getirdik**, s.15-16, Tan Matbaası, İstanbul 1945

Sonra toprak;
 Nisanı biz getirdik.
 Dal dal, yaprak yaprak
 Gün gün taşıdık mevsimi.
 Kışı bir şarkı gibi,
 Dudaklarda bitirdik!..

Önce gözlerimiz ıslandı,
 Sora toprak;
 Yağmuru biz getirdik.
 Göğüs dolusu, göz dolusu.

'Macera'²⁷⁴ adlı şiir de Ozansoy'un iki bölüme ayırarak kaleme aldığı şiirlerdendir. Şair, şiirin ilk bölümünü başta yer alan müstakil bir dizenin ardından bir üçlük, bir dördlük ve onu takip eden bir sekizlikten oluturur. Şiirin ikinci bölümü ise bir iki dördlük, bir üçlük ve sonda yer alan bir kelimelik dizeden oluşur. Birinci bölüm on altı ve ikinci bölüm on iki olmak üzere şiir toplamda 28 dizeden oluşur. Dizelerin uzunluk ve kısalıkları yönüyle farklılık sergileyen şairin bu şiirinde de düzenli bir kafiye örgüsü yoktur. Fakat bazı kelimeler arasındaki kafiyeleşme ile şair ahengi sağlamıştır. (kokusu-uykusu / var-kadar / sevişilir-bilir / merak-yaprak / taşıyan-insan)

I

Bir yaz akşamı başladı...
 Sokakta çiçek ve çocuk kokusu,
 Gözlerde bir öyle uykusu,

II

Teninde Temmuz yanığı
 Dudaklarında merak;
 Bir şey açıldı gözlerinde
 Yaprak, yaprak...

²⁷⁴ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, **Macera**, s.7-8, Tan Matbaası, İstanbul 1945

Kaldırımlarda rahat insanlar...

Gavsi Ozansoy, 1945'te yayınladığı ve 'Harman Sonunda Gelen'²⁷⁵ adlı şiir kitabının başına 'Bu kitap benimle bir ömrü paylaşacak Türkân Ergener'e ithaf edildi.' notunu düşmüştür. Kitapta 21 şiir yer alır. Ozansoy, kitabında çoğunluklu olarak 1940'tan sonraki şiirlerine yer vermiştir. Şiir kitabında yer alan 'Harman Sonunda Gelen', 'Macera' gibi hacimce geniş olan şiirlerinin yanında 'Hatıra', 'Nekahet', 'Akşam', 'Bahar', 'Erzurum'da Akşam' gibi tek dörtlükten oluşan şiirleri de oldukça fazladır.

1945'te yayınladığı bu şiir kitabında yer alan şiirlerden sonra edebiyat dünyasında Ozansoy'un şiirlerine uzun süre rastlamayız. Bu uzun sürenin ardından şiirdeki suskunluğunu bozan Ozansoy, Tercüman gazetesinde hazırlamış olduğu 'Mısralarda Yaşayan Aşklar'²⁷⁶ adlı yazı dizisinin sonunda 'Mehtap'²⁷⁷ adlı bir şiir yayınladı. On dizeden oluşan şiirde dizeler hece sayısı yönüyle farklıdır. Şairin 1940 sonrası şiirlerinde olduğu gibi bu şiirinde de düzenli bir kafiye şemasından bahsedilemez. Fakat şair, düzenli bir şekil oluşturmaya da, ahengi sağlama adına dize sonlarında bazı kelimeler arasında kafiyeleşme oluşturmuştur. (var-sular-hatıralar-tanıdıklar-hatırlayacaklar / çocuğum-bilmiyorum- üzölmüyorum)

Denize düşen mehtapta tanıdıklar var,
Aman taş atma çocuğum,
Ürkmesin sular...
Kotraların arasındaki ay ışığında
Ölü çiçekler gibi yüzüyor hatıralar.

²⁷⁵ Ozansoy Gavsi, Harman Sonunda Gelen, Tan Matbaası, İstanbul 1945

²⁷⁶ Tercüman Gazetesi, Mısralarda Yaşayan Aşklar, Haz: Gavsi Ozansoy, 10-19 Mart 1964, İstanbul

²⁷⁷ Tercüman Gazetesi, **Mehtap**, 19 Mart 1964, İstanbul

Gavsi Ozansoy'un bir sonraki şiirine üç yıl sonra 1967'de, yine Tercüman Gazetesinde hazırlamış olduğu 'Beş Kuşak Konuşuyor' adlı edebî röportajlardan oluşan bir yazı dizisinin sonunda rastlarız. Şairin son şiir olan ve 'Hasret' adını taşıyan şiir, Ozansoy'un 1940'tan sonra kaleme aldığı şiirlerden biçim yönüyle farklıdır. Üç dörtlükten oluşan şiir, 11'li hece ölçüsünden oluşur. Dizeler arasındaki kafiyeleşme dize sonlarında ve 'çapraz kafiye' şeklindedir. Tam ve zengin kafiyelerin bulunduğu şiirde aynı zamanda tunç kafiye de vardır. Şiirinde içerik yönüyle çocukluğuna ve eski günlerine dair özlemini dile getiren şair, biçim yönüyle de eskiyi anmayı istemiş olacak ki, 1940 öncesi şiirlerinde görülen düzenli, kafiyeli şiire yıllar sonra ve son şiirinde yer vermiştir.

-----çocukluk **a**

-----yıl **c**

-----içimde **e**

-----koparamadım **b**

-----oynayamadım **d**

-----anlayamadım **f**

-----tutukluk **a**

-----fasıl **c**

-----biçimde **e**

-----muradım **b**

-----ihtiyarladım **d**

-----ağlayamadım **f**

Şiirin Adı	Yayınlandığı Tarih ve Yer	Nazım Şekli	Ölçüsü	Kafiye			Kafiye Şeması	Redif	Tunç Kafiye	İç Kafiye
				Y	T	Z				
Şair	05 Mayıs 1932 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	...	8	4	Çapraz	2	2	4
Bir Portre	18 Ağustos 1932 Uyanış	Üç 4'lük	11'hece	2	6	4	Çapraz	6	...	...
Akşam	27 Teşrinievvel 1932 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece On iki	2	6	4	Çapraz	6	...	...
Bir Çehre	23 Şubat 1933 Uyanış	İki dördlük+Bir dize	11'li hece	...	...	5	Çapraz	...	...	...
Uyanan Nağmeler	06 Nisan 1933 Uyanış	Dört 4'lük	14'lü hece	10	...	6	Çapraz	5	...	...
Su Damlaları	20 Temmuz 1933 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	2	4	6	Çapraz	4	1	...
Güz Bitimi	14 Birincikânun 1933 Uyanış	Dört 4'lük	11'li hece	...	8	8	Çapraz	8	3	...
Gün Doğumu	18 İkincikânun 1934 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	...	6	6	Çapraz	...	2	...
Sana	01 Mart 1934 Uyanış	Üç 4'lük	14'lü hece	...	10	2	Çapraz	12	3	...
Bahar ve Bir Yüz	19 Nisan 1934 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	2	8	4	Çapraz	10	1	...
Ellerin Ellerinde	26 Temmuz 1934 Uyanış	İki 4'lük+iki 3'lük	14'lük hece	4	6	4	STK	...	1	...
Gözlerinin Bir Anı	30 Ağustos 1934 Uyanış	Bir 4'lük+bir dize+bir 4'lük+ bir dize	11'li hece	...	8	2	Çapraz	6	1	...
Tirenden Gece	22 İkinciteşrin 1934 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	2	6	4	Çapraz	2	1	...
Gecedən Arzu	11 Nisan 1935 Uyanış	Dört 4'lük	14'lü hece	...	10	6	Çapraz	4	2	...
Gece Başlarken	20 Nisan 1935 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece	...	8	4	Çapraz	...	1	...
Bir Mayıs Gecesinde	30 Mayıs 1935 Uyanış	İki 4'lük	14'lü hece	...	8	...	Çapraz	4	...	...
Perdeler	21 Mayıs 1936 Uyanış	İki 4'lük+iki 3'lük	11'li hece	4	6	4	SKT	8	...	...
Bir Anlık Dönüş	24 İkincikânun 1936 Uyanış	İki 3'lük	11'li ece	...	6	...	Çapraz	1	...	...
Bir Güllük Kaldı Aynalarda	02 Temmuz 1936 Uyanış	Bir dize+Dört 3'lük+ Bir dize	10'lu hece	...	14	...	Çapraz	1	...	...
Aynalardaki İtiraf	27 Mayıs 1937 Uyanış	Üç 4'lük	11'li hece On iki	...	12	...	Çapraz	1	...	...
Mesut Olabiliriz de...	27 Temmuz 1939 Uyanış/H.S.G	Üç 3'lük+bir dize	11'li hece	2	4	...	...	4	...	...
Misafir	28 Birincikânun 1939 Uyanış/H.S.G	Üç 3'lük	11'li hece	...	4	...	...	...	...	...
Aynalarda	52 İkincikânun 1940 Uyanış/H.S.G	Bir 4'lük	11'li hece	...	2	2	Çapraz	2	...	...
Sadece	07 Mart 1940 Uyanış	Bir 3'lük+bir dize	10'lu hece	...	2	2	Düz	2	1	...
Dudaklarında	14 Mart 1940 Uyanış	Bir dize+iki 3'lük+bir dize	10'lu hece	2	5	...	...	2	...	...
Mektup	23 Mayıs 1940 Uyanış	Bir 7'lük+bir 11'lük+bir 13'lük	...	2	6	4	...	2	...	...
Misafir	18 İkincikânun 1940/H.S.G	Üç 3'lük	11'li hece	...	3	...	...	...	...	...

(STK)

Sone tarzı kafiyeleşme (SKT)

Şiirin Adı	Yayınlandığı Tarih ve Yer	Nazım Şekli	Öçüsü	Kafiye					Redif	T.Kafiye	İ.Kafiye
				Y	T	Z	Z	K.Şeması			
Olsaydı	20 Şubat 1941 Uyanış	Bir 3'lük+bir dize	...	...	...	...	...	...	...	...	2
Bekle Mevsim Değişsin	27 Mart 1941 Uyanış	Bir dize+bir 6'lük+bir 2'lük	...	...	...	2	...	...	...	...	...
Hatıra	05 Şubat 1942 Uyanış	Bir 5'lük+bir 2'lük	...	...	2	...	...	...	...	...	...
Hatıra II	12 Şubat 1942 Uyanış	Bir 8'lük+bir 4'lük	...	4	4	2	...	...	2	1	...
Gülhane Parkı	30 Nisan 1942 Uyanış/H.S.G	Bir 7'lük+bir 2'lük	...	3	...	...	...	...	...	...	...
Bahar	16 Nisan 1942 Uyanış	Bir 5'lük+bir 4'lük+bir dize	...	...	2	5	...	...	1	...	...
Yolculuk	02 Eylül 1942 Uyanış/H.S.G	Bir 4'lük+bir 5'lük+bir 3'lük	...	...	1	3	...	...	2	...	...
Eylül	29 İkincikânun 1942 Uyanış	Bir 4'lük+bir dize	...	4	...	...	...	...	...	...	...
Gurbet	13 Mayıs 1943 Uyanış/H.S.G	Bir 5'lük+bir dize	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Harman Sonunda Gelen	1945 H.S.G	Bir 5'lük+üç 4'lük+bir 11'lük+bir 5'lük Bir dize+bir 3'lük+bir 4'lük+bir 12'lük+bir 4'lük+bir 3'lük+bir dize	...	2	2	4	...	...	...	...	...
Macera	1945 H.S.G		...	...	10	2	...	...	6	...	...
Aşınâ	1945 H.S.G	Bir 7'lük+bir 5'lük+bir 3'lük	...	2	2	1	...	...	4	...	...
Yolculuk	1945 H.S.G	Bir 4'lük+bir 5'lük+bir 3'lük	...	...	2	6	...	...	2	1	...
Hatıra	1945 H.S.G	Bir 4'lük	...	2	...	...	...	...	...	...	2
Hele İyileş	1945 H.S.G	Bir 9'lük	...	...	4	...	...	...	2	...	...
Güzel Olabilir Yaşamak	1945 H.S.G	Bir dize+bir 6'lük+bir 2'lük	...	...	2	2	...	...	...	...	5
Mevsimi Biz Getirdik	1945 H.S.G	Bir 7'lük+bir 4'lük+bir 5'lük+bir 2'lük	...	2	4	4	...	...	...	...	...
Nekahat	1945 H.S.G	Bir 3'lük+bir dize	...	...	...	...	...	...	...	...	3
Saadet	1945 H.S.G	Bir 4'lük+bir dize	...	...	...	3	...	...	...	...	...
Bahar	1945 H.S.G	Bir 4'lük	10'lu hece	2	2	...	...	Çapraz	2	...	...
Bağ Bozumu	1945 H.S.G	Bir 7'lük+bir 9'lük	...	...	2	2	...	...	2	1	...
Erzurumda Akşam	1945 H.S.G	Bir 4'lük	7'li hece	...	...	...	...	...	...	...	...
Dede Dağı	1945 H.S.G	Bir 10'lük	...	...	2	...	...	...	...	...	...
Sevda	1945 H.S.G	Üç 4'lük	9'lu hece	2	6	4	...	Çapraz	8	2	...
Mehtap	19 Mart 1964 Tercüman gazt.	Bir 10'lük	...	4	5	...	...	...	...	...	...
Hasret	23 Mart 1967 Haber gazt.	Üç 4'lük	11'li hece	...	4	8	...	Çapraz	2	1	...

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HİKÂYELERİ

3.1. Gavsî Ozansoy'un Hikâyeleri ve Hikâyeciliği

Gavsî Ozansoy, Servetifünun-Uyanış dergisinde şiirlerinin yanı sıra hikâyelerini de yayınlamıştır. Ozansoy'un yayınlanmış toplam beş hikâyesi vardır. Bu beş hikâyeden 'Mesut Olacağız!'²⁷⁸, 'Bir Muharrir Hayatı'²⁷⁹, 'Yıllardan Sonra'²⁸⁰, 'Bir Ressamdı'²⁸¹ adlı hikâyeleri tek bölüm halinde dergide yayınlanmış, oldukça kısa hikâyelerdir. 'Sevmek İçin Sevmek'²⁸² adlı hikâyesi ise Uyanış dergisinde üç bölüm halinde yayınlamıştır ve bu sebeple Ozansoy'un hikâyeleri içinde en uzun olma özelliği taşır. Ozansoy, bu en uzun hikâyesini 1936 yılında kitap haline getirmiştir.²⁸³ Aynı zamanda, 'Bir Ressamdı' adlı hikâyesi de bu kitap içinde yer alır. Ozansoy'un hikâye kitabı bu iki hikâyeden müteşekkildir.

Gavsî Ozansoy'un yukarıda adını zikrettiğimiz yayınlanmış hikâyelerinin yanında yarım kalmış, bitirilememiş hikâyeleri de vardır. Ozansoy, Uyanış dergisinde bir hikâyeye başlangıç yapar, derginin bir sayısında yayınlanan hikâyenin sonunda 'devamı gelecek sayıda' ibaresi vardır ama hikâyenin devamı derginin ne gelecek sayısında ne de daha sonraki sayılarında yer alır. 'Beklediği Sabah'²⁸⁴ adlı hikâye bunlardan sadece biridir. Ozansoy, hikâyenin bir kısmını dergide yayınlamış fakat sonraki sayılarda hikâyenin sonu gelmemiştir. 'Harman Sonunda Gelen' adlı şiir kitabının arka kapağında hazırlandığı söylenen ve "Marazî bir ruhun

²⁷⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağız!**, 30 Birincikanun 1937, s.89, 96

²⁷⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332-333

²⁸⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 İkinciteşrin 1935, s. 330-331

²⁸¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, s.394-395

²⁸² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sevmek İçin Sevmek**, 07 Mayıs 1936, s. 378-379

²⁸³ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, 1936, İstanbul

²⁸⁴ Servetifünun-Uyanış, **Beklediği Sabah**, 23 Temmuz 1942, s.124

bütün ihtiraslarını Gavsî Ozansoy'un bu romanında bulacaksınız.”²⁸⁵ diye not düşülen ‘Beklediği Sabah’ adlı ‘roman’, hazırlanamamış olacak ki, neticede böyle bir romanın ve hikâyesinin varlığı mevcut değildir. 1940 yılındaki Uyanış dergisinin bir sayısında da bu romanın (o zamanlar hikâye olarak düşünülmüş) hazırlanma aşamasında olduğuna ve yakında çıkacağına dair bir ilana rastlanır. “Macerasız bir adamın macerası, En küçük ruh hallerinize kadar derin bir tahlil eser: Beklediği Sabah”²⁸⁶ sözlerinin yer aldığı ilanın benzerine 1942 yılında yine Uyanış dergisinde ve 1945 yılında Ozansoy'un şiir kitabının en arkasında rastlarız. Fakat hazırlanmasının bu kadar uzun zaman aldığı romanın kendisine ne yazık ki, hiçbir yerde rastlayamayız.

Ozansoy'un ‘Daha O Zamanlar’²⁸⁷ adlı bir eseri için de Uyanış dergisinde, satır arasında ‘hazırlanıyor’ diye not düşülmüş olsa da, bu adı taşıyan Ozansoy’a ait ne bir hikâye ne de bir şiire rastlanır. Dergiye ‘hazırlanıyor’ ibaresini düşen kişiler, tam olarak hazırlanan eserin ne tür bir eser olduğunu bilmiyor olacaklar ki, ilanın atına büyük bir soru işareti koymayı da ihmal etmemişlerdir. Yine ‘Genç Neslin Şiirleri’²⁸⁸ adlı antoloji niteliğinde olan bir kitap ‘yakında çıkıyor’ diye Uyanış dergisinde yer alsa da, Ozansoy’a ait böyle bir antoloji kitabı hiç çıkmamıştır. Bununla birlikte, Gavsî Ozansoy'un hikâye kitabının arkasında ‘Bir Gülüş Kaldı Aynalarda’²⁸⁹ adını taşıyan Ozansoy’a ait bir şiir kitabının reklamı ‘Yakında çıkacak’ dipnotu ile yer alsa da, ‘Harman Sonunda Gelen’ adlı şiir kitabının dışında şaire ait ikinci bir şiir kitabı hiç olmamıştır.

Gavsî Ozansoy, her ne kadar büyüklü küçüklü yazmış olduğu bazı birkaç hikâyesi mevcut olsa da, aslında edebiyat tarihinde hikâyeciliğinden ziyade şairliği ve gazeteciliği ile öne çıkmış bir şahsiyettir. Oğlu Kemal

²⁸⁵ Ozansoy Gavsî, Harman Sonunda Gelen, Tan Matbaası, s.36, İstanbul 1945

²⁸⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 21 Mart 1940, s.294

²⁸⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Nisan 1939, s.339

²⁸⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, s.208

²⁸⁹ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.40, 1936, İstanbul

Ozansoy'un babasının ölümünden sonra gazeteye verdiği vefat ilanında 'Gavsi Ozansoy, Gazeteci-Şair' şeklinde bir ifade kullanması da bu durumu doğrular niteliktedir.²⁹⁰ Ozansoy'un hikâyelerine baktığımızda 1937 yılına ait bir tane (Mesut Olacağız), 1936 yılına ait iki tane (Sevmek İçin Sevmek- Bir Ressamdı), 1935 ve 1934 yıllarında da birer hikâye (Yıllardan Sonra- Bir Muharrir Hayatı) yayınladığını görürüz. Dolayısıyla Gavsi Ozansoy, 1940 ve sonrasında, her ne kadar tasfiye hareketi sebebiyle adına edebî dergi ve gazetelerde en çok rastladığımız isim olmasına karşın, hiç hikâye yayınlamamıştır. Hâlbuki Ozansoy'un edebiyata ve edebiyatçılara dair yazıları, sözleri ve iddiaları biraz da tasfiye hareketinin tetiklemesi ile 1940 ve sonrasında yazın dünyasında daha çok yer alır. Fakat Ozansoy, edebiyata, edebiyatçılara ve yeni bir edebiyatın lüzumuna dair düşüncelerini çeşitli dergi ve gazetelerde okuyucularına aktarırken, uygulama alanı olarak hikâyeden çok şiiri tercih etmiştir. Bu sebeptir ki Ozansoy, ortaya koyduğu eser sayısı az da olsa girişmiş olduğu hikâyeciliği 1940'tan sonra bırakır ve daha ziyade şiire, gazeteciliğe yönelir. Dolayısıyla, Ozansoy'un şiirleri ve hikâyelerine nazaran, zamanın çeşitli gazete ve dergilerinde kaleme aldığı güncel yazıları ve edebî röportajları sayı bakımından daha fazladır.

Gavsi Ozansoy'un hikâyelerini hem az sayıda, hem çok kısa olmaları sebebiyle teker teker ele alıp incelemek, hikâyenin olay örgüsünü ve yazarın üslubunu daha iyi ortaya koyması bakımından daha faydalı olacaktır. Yazarın hayatı boyunca çok fazla hikâye yayınlamamış olması ve mevcut olanlarının da çok kısa olmasından dolayı yazarın hikâyeleri hakkında genel bir yargıya varmak zordur. Hemen hemen her hikâyesi arasında zaman yönüyle bir-iki yıl bulunan Ozansoy'un hikâyelerindeki anlatımında da zamanla değişimler olmuştur. Bu sebeple, yazarın hikâyelerini başlı başına bir tahlile tabi tutmak daha yerinde ve isabetli olacaktır.

²⁹⁰ Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1970, s.7, S.3048 / Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1970, , S.3049 s.3

3.2. Hikâyelerin Tahlilleri

3.2.1. Bir Muharrir Hayatı

Gavsi Ozansoy'un 1934 yılında Uyanış dergisinde yayınlanmış bir hikâyesidir. Dergide sadece bir buçuk sayfa yer kaplayan bu hikâye, aynı zamanda yazara ait ilk hikâye olma özelliği taşır.²⁹¹ Bu sebeple, biraz da ilk olmanın verdiği acemilikten olsa gerek, hikâyede çok sayıda cümle düşüklükleri, anlatım bozuklukları görülür. Bunun yanında Ozansoy, bu kısa hikâyesini beş bölüm halinde kaleme almıştır ve her bölüm arasında uzun zaman dilimleri yer alır. Bu uzun zaman dilimleri sonunda hikâyenin olay örgüsü tamamlanır. Fakat hikâyede tek bir zaman ve mekân vardır. Birinci bölümde tasvir edilen bu tek zaman ve mekânda bulunan 'anlatıcı' kişinin anlatımıyla, bu kişiye ait yaşanmış bir anı havasında, asıl hikâye anlatılır.

Ozansoy, hikâyesine bir yaz gecesinde, Şişli'de bulunan bir apartman katında gerçekleşen eğlence tasviri ile başlar. Tatlı bir sarhoşlukla dönerek dans eden kadınlar, pokerler ve bütün bunların yanında bitmek bilmeyen münakaşa, müzik sesi... Böylesine kalabalık sesli ve insanların yarı uyanık yarı sarhoşluğu içinde başlar hikâye. Yazar, hikâyesinin 'anlatıcı kahramanını' bu eğlence ortamından seçtiği kişi ağzıyla anlatmaya başlar.

"Bir yaz gecesi... Kirlardan bakılsa bulutsuz, yıldızsız, bembeyaz bir gök... Yalnız burada Şişli'nin bu türlü seslerle dolan yan caddesinde gece ışıklarda yıkanan, akan bir tortu gibi... Camları açık, tül perdeleri sokağa doğru uçuşan bir salon... Sesler, radyo, münakaşa, dans, poker; hepsi karışık. Bütün bir günün sırtlarında taşıdığı ağır yükü bir boşluğa bir anda bırakıvermek için uğraşan adamlar büsbütün yoruluyorlar veya apartmanın gölgeli odalarının, gölgeli aynalarında akşama kadar sade saçlarını bozup, düzeltmekle vücutları uyuşan tatlı

²⁹¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332-334

sarhoşluğundan bir türlü kurtulamayan kadınlar hayatlarını tazelemek, dirilmek için boşuna dönüyorlar; farkında değiller.”²⁹²

Bir an gürültü kesilir, dans durur, münakaşalar biter ve bütün salon halkı ‘sarı bıyıklı, hep uzak bir yere bakar gibi gözlü, az ve dalgalı saçlı bir adam’ın etrafına yığılırlar. Bu adı zikredilmeyen esrarengiz adamdan ‘bu duyguları, yeni sezişleri yeni muharririn hikâyesi’ne hemen başlamasını isterler. Özellikle salonda bulunan kadınlar, ‘muharririn hikâyesini’ anlatmasını ısrarla isterler.

“Onu okumuş olmak sosyetelerde âdeta bir ‘succe’, onun inceliklerine varmak, kadınların yeni keşfettikleri başka bir sanattır. O ideal erkektir... Haydi, anlatmakta acele edin.”²⁹³

Bütün bu ısrarlar karşısında dayanamayan ‘yarı genç adam ta ötelerde gezen, bulanık bakışlı, içleri buruşmuş gözlerini onlara döndürür’ ve bu muharrire dair olan anısını, hikâyesini anlatmaya başlar. Anlattığı hikâyeden adının Nazmi olduğunu öğrendiğimiz bu esrarengiz adam, yıllar öncesine gider ve salondakilerin hikâyesini öğrenmek istedikleri ‘gen muharrir’ ile tanışma serüvenini anlatır.

Nazmi, bir lise talebesidir ve okulların yeni açıldığı bir dönemde, Maltepe’den kalkacak olan 7:30 trenine güç bela yetişmiştir. Uzun bir yaz tatilinin rehavetinden kendini kurtarmaya çalışan Nazmi, yarı uykulu bir gözle tren camına dalar gider ve birden trene gelen arkadaşlarının sesi onu aniden ürkütür. Arkadaşları Nazmi’ye o zamana kadar hiç tanışmadığı fakat uzun süredir tanışmak istediği darülfünun edebiyat şubesi II. sınıfından ve genç muharrirlerinden Kudret Cemil’i takdim ederler. Nazmi, tokalaşmak için elini uzattığı bu adamın sıcak ellerini avucunda hissederken, onun aynı zamanda

²⁹² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332

²⁹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332

tanıdığı diğer bütün arkadaşlarından bambaşka biri olduğunu hemen anlayıverir.

“...Hızla başımı döndürdüm. Birdenbire durgun bakışlı, açık ve yaz öğleleri kadar yanık kestane gözler, kenarları kıvrıcık uçan saçlarla karşılaştım. Bu bir küme inceliği güzel, zarif bir genç kız sanmayınız. Sadece daha tanımdan, bilmeden içime giren, bana yakınlaşan bir can karşısındaydım. Bu korkak tavırlı, genç bir erkekti. Arkadaşlar takdim ettiler. İşte ne vakittir tanışmak istediğim darülfünun edebiyat şubesi II. sınıfından ve gen muharrirlerinden Kudret Cemil... Sıcak elleri avuçlarıma girerken bütün öbür dostlarımdan bambaşka bir adama rastladığımı anlıyordum.”²⁹⁴

Hikâyenin ikinci bölümünde, aradan haftalar geçer ve Kudret Cemil ile Nazmi içli dışlı, bütün sırlarını paylaşan çok yakın iki dost olurlar. Nazmi, arkadaşının ürkek bakışlarından içinde sakladığı sırrını keşfetmekte gecikmez. Kudret Cemil, ‘sahte bir sevginin zalim pençesinden ‘ kendini daha yeni kurtarmıştır. Bu sebeple, aşkı ve sevgiliyi hakir görür, dünyada değer verilemesi gereken tek şeyin sanatı olduğuna inanır. Etrafında yaşanan aşkların sadece ihtirastan ve hislerin bir yanılgısından ibaret olduğunu düşünen Kudret Cemil, bir sevgili ardına düşmektense kalemine sarılmayı tercih eder. Bu kadar içli, hassas ve sanat ruhlu bir muharrir olan Cemil, hiçbir zaman bir kadın için yazı yazmayarak sanatını küçültmeden hep hak ettiği değeri verdiğini düşünür.

“Hayat onun karşısına ak bir kadın çıkarmamıştı, onun için o kadınları iyi tanımazdı. Kudret bin bir türlü maceralar geçiren, esvap değiştirir gibi sevgi değiştiren arkadaşlarından daima kaçır, bunların ömürlerini tükürüklü bir kahkahaya benzetir, doğar, yalanla, fesatla, hırsla nihayet payla ıslanır, sonra bir lâhza sönüp kaybolur derdi. O tam manasıyla bir

²⁹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332

idealistti. Yalnız bu cemiyetin içinde ülküsüne kavuşamayacağını bilir, üzüldü. İşte bu günün bu engin muharriri gençken böyle bir adamdı.”²⁹⁵

Bir yaz gecesinde Şişli’de, bir apartman katındaki eğlencenin susup, bütün salonun pür dikkat bu ‘yarı genç’ adamın anlattığı muharririn hikâyesini dinlerken sessizlik birden bozulur ve hikâyeyi dinleyenler arasında Kudret Cemil’in kadına dair eski eleştirilir ve demode bulunur. Genç adam, önemsemez bir tavırla hafifçe gülümser ve hikâyesine kaldığı yerden devam eder.

Kudret Cemil ile Nazmi yine okula gitmek üzere trende kendilerine bir yer ararlar. Tam bu sırada önlerinden 17 yaşında sarışın, mavi gözlü, hafif yanakları topluca genç bir kız geçer. Kadınlara hiç bakmadan geçen Kudret Cemil, bir an duraksar ve ağzından şu sözcükler dökülür: “ Tuhaf, ne cana yakın çocuk bu...”²⁹⁶

Hikâyenin üçüncü bölümünde aradan bir ay geçer. Bu sarı ve hafif tombul ama güzel olan kızın adının ‘Sevgi’ olduğunu ve Erenköy lisesinde talebe olduğunu öğrenirler. Fakat Kudret Cemil, onu daha çok küçük ya da sarıcık diye anmayı tercih eder. Genç kız hiç yoktan bir sanatkâr ağabey kazanmış olur. Artık iki arkadaş arasında konuşulan tek mevzu ‘sarıcık’tır. Fakat sonraları pek konuşmazlar çünkü Nazmi Maltepe’den İstanbul’a taşınır ve ancak ara sıra görüşürler. Nihayet, Nazmi İstanbul’dan sonra Ankara’ya gelir ve iki dost tamamıyla ayrılmak zorunda kalırlar. Aradan üç yıl geçer, bir gün Nazmi’nin kulağına Kudret’in delice âşık olduğu haberi gelir. Sorup soruşturup bu kişinin Sarıcık olduğunu öğrenen Nazmi, bu durum karşısında çok şaşırır.

²⁹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332

²⁹⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332

Hikâyenin en son bölümünde ise salonun pür dikkat dinlediği anlatıcı, Kudret'i en son dört yıl önce, tesadüfen Heybeli'de bir sanatoryum pavyonunun küçük bir odasında gördüğünü söyler. Bu tesadüfî karşılaşmada sözü ilk alan Kudret olur. Yakın arkadaşı onun sözlerini hikâyesinin sonunda şöyle aktarır:

“Bilirsin eskiden beri insanlardan hep kaçardım. Onların iç yapılaşlarını kirli bulurdum. Yalnız insanlar hasta olunca, ümitleri ve ihtirasları susunca dünyanın en temiz mahlûkları oluyorlar. Çünkü asıl içleri saf da ondan... Bu suretle hayatımda ikinci defa olarak insanlarla yakınlaştım; öz benliklerini tahlile başladım. İşte memleket içinde bin takdirle okuduğunuz, güya beğendiğiniz eserlerim bu bitik, yarım adamlardan, ümit tülleri kapanmış hasta ahbablarımdan doğdu. Görüyorsun ya bana mikrop filân geçmedi, sapasağlamım. Hem burada hastanenin hesap işlerine bakıyorum.”²⁹⁷

Hayatında ikinci kez insanlara yakınlaştığını söylerken kızaran arkadaşına Nazmi, onun bir zamanlar çok sevdiğine dair söylenenlerden bahseder. Kudret'in önce kaşlarını çatıp, sonra dargın bir gülüşle güldüğünü söyleyen Nazmi, arkadaşının “Evet, büyük bir çocuk rüyası geçirdim. Sarıcık sonunda beni de avucuna aldı; fakat bu sevgimi ona hiç bir zaman açamadım. Evlendi. Şimdi üç çocuklu bir annemiş...”²⁹⁸ sözleriyle bu küçük anısına, bir muharririn hayat hikâyesine son verir. Tabii Nazmi'nin şahsında Gavsî Ozansoy da hikâyesini bu sözlerle tamamlar.

Ozansoy'un ‘Bir Muharrir Hayatı’ adlı bu hikâyesinde anlatım bozuklukları, cümle düşüklükleri, her ne kadar yazarın ilk hikâyesi olsa da oldukça fazladır. Bunlardan bazıları şöyledir: ‘Bir köşede akşamdan beri bütün yorgun ihtirasları bıkkın, bıkkın içen yeşil masa kapatıldı.’, ‘hep uzak

²⁹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.333

²⁹⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.333

bir yere bakar gibi gözlü’, ‘ta ötelerde gezen, bulanık bakışlı, içleri buruşmuş gözler’

Ozansoy, hikâyesini anlatıcı kahramanın ağzından vermeyi uygun görmüştür. Zaman ve mekân, okurun içinde yaşadığı, çok da uzak olmadığı sıcak yaz gecelerinde Şişli’de ki herhangi bir evin salonunda yapılan eğlence anı ve mekânı ile verilir. Ozansoy, anlatıcı kahramanını bu zaman ve mekân içinde konuşturmak suretiyle, asıl hikâyeye yaşanmış bir mazi havası içinde girer ve böylelikle, geçmişte yaşamış ama salondakiler tarafından çok iyi tanınan bir muharririn hayatını anlatmış olur. Anlatıcı kahramanın yer aldığı birçok hikâyeden farklı olarak bu hikâyede yer alan anlatıcı kişi, iç monologlar (iç konuşmalar) veya bilinç akışı ile geçmişe gidişler ile hikâyesini aktarmaz. Aksine anlatıcı kahraman, bu hikâyede adeta bir meddah görevini üstlenmiştir. Etrafına yığılan sosyete grubu, eğlencelerine bir ara verir ve anlatıcı kahramandan ‘genç muharririn’ hikâyesini anlatmalarını isterler ve böylelikle muharririn hikâyesi anlatılmaya başlanır. Bu durum, Ozansoy’un hikâyesinde böyle bir anlatım tekniğini seçmiş olması, köy kahvesinde elinde mendili, bastonuna yaslanmış etrafında pür dikkat kendisini dinleyen bir meddahı anımsattığı gibi bazen de, etrafına küçük çocukların sardığı ve ‘hadi anlat’ ısrarları karşısında dayanamayıp hikâye anlatmaya başlayan yaşlı bir babaanne veya dedeyi anımsatır.

Ozansoy; un hikâyeyi kısa tutmak istemiş olmasından kaynaklanmış olacak ki, olaylar çok hızlı ilerler ve yaşanan olaylar arasında çok uzun zaman dilimleri yer alır. Muharririn hayatı bir bütün halinde ele alınmaktan ziyade anlatıcı kişi ile olan münasebetleri, aşka karşı kesin tutumu, sonrasında delicesine âşık oluşu ve elde edilemeyen bir sevda ile hastanede son bulan bir yaşam... Kısacası, hikâyede muharririn yaralı kalbinin aşka kapanması ve sarıcık ile yumuşayan bir sanatkâr kalbi, nihayetinde aşkına kavuşamayan hasta muharrir Cevdet Kudret’in hayatından ziyade, hayatında aşka bakan yönü bir hikâye içinde anlatılmıştır.

Ozansoy, hikâyesinde karşılıklı konuşmalara, diyaloglara oldukça yer vermiştir. Hikâyede yer alan bu konuşmalarla, hikâyede yer alan kişilerin genel karakterleri kısmen de olsa verilmeye çalışılır. Ozansoy, bu konuşmalarla, kişilerin ağzından okuyucuya eğitici nitelikte mesajlar verir. Bu duruma, Ozansoy'un sonraki hikâyelerinde sıklıkla rastlanır. Hatta kişilerin ağzından verilen dersler, yazarın diğer hikâyelerine bakıldığında, yazarın ağzından araya girmelerle, felsefi yaklaşımlarla aktarılır.

“- Kudret Cemil: Bilirsin eskiden beri insanlardan hep kaçırdım. Onların iç yapılaşlarını kirli bulurdum. Yalnız insanlar hasta olunca, ümitleri ve ihtirasları susunca dünyanın en temiz mahlûkları oluyorlar. Çünkü asıl içleri saf da ondan...”²⁹⁹

3.2.2 Yıllardan Sonra...

Gavsi Ozansoy, 'Bir Muharririn Hayatı' adlı hikâyesinden tam bir yıl sonra, 1935 yılında kaleme alır 'Yıllardan Sonra'³⁰⁰ adını taşıyan hikâyesini kardeşi Güzin'e atfeder. Uyanış dergisinde bir buçuk sayfa yer kaplayan hikâye, teknik, içerik ve anlatılış biçimi yönüyle Ozansoy'un ilk hikâyesi ile benzerlik göstermektedir. Bu hikâyede de ilkinde olduğu gibi bir anlatıcı kahraman seçilir ve asıl hikâye anlatıcı kişiye ait mazide yaşanmış bir anı havası içinde verilir. Ozansoy, ikinci hikâyesinde de bir öncekinde olduğu gibi bir aşk macerasını ele almıştır.

'Bir Muharririn Hayatı' adlı eserinde mekân olarak karşımıza çıkan yer bir salon ve anlatıcı kişi etrafına kümelenip, hikâyesini anlatması yönünde ısrarcı talepte bulunan dinleyiciler vardır. Bu meddah usulü anlatış biçimine, Ozansoy'un hikâyesinde yirmi birinci yüz yıl sosyete salonlarında rastlarız. Her ne kadar usulde değişiklikler olmasa da görüntüde değişiklikler olmuş,

²⁹⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.333

³⁰⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

meddahın mendilinin yerini sigara almıştır. Ozansoy'un 'Yıllardan Sonra' adlı hikâyesinde de ilkinde olduğu gibi salon ve anlatıcı kişiden hikâye anlatmasını isteyen dinleyiciler vardır. Her iki hikâyesinde de anlatıcı derin ve dalgın bakışlara sahiptir ve hikâye anlatıcının ağzından anlatılmadan evvel, anlatıcının bu derin ve hayalinde çok uzakları seyrederek gibi dalgın ve içli bakışları resmedilir.

'Bir Muharririn Hayatı'nda Şişli'de bulunan bir apartman katındaki salonda gerçekleşen eğlence tasvirleriyle hikâyeye giriş yapılır. 'Yıllardan Sonra'da da mekân olarak bir salona rastlarız fakat bu salonun nerede ya da hangi semtte, nasıl bir binada olduğuna dair bir ipucu verilmez. Ozansoy, adeta birinci hikâyesinde yer alan salonunda, bir yıl sonra ikinci hikâyesini anlatacak olan anlatıcı kişiyi ve dinleyicileri ağırlamış gibi, hikâyesine salonda bulunan anlatıcının derin bakışlarıyla ve dinleyicilerin ısrarı ile başlar.

'Karanlık bakışlı' adam salondakilerin ısrarcı taleplerine karşı koyamaz ve gençlik günlerinin en sevdiği bir hatırasını anlatacağını söyler. Fakat hikâyesine başlamadan evvel anlatacağı şeyin evvela sayısız heyecanlarla geçen bir sergüzeşt romanında ziyade, yarım kalmış küçük bir aşk hikâyesi olduğunu belirtir.

"Salonun her yanından 'başlayın, dinliyoruz' sesleri yükseldi. Dr. Niyazi Kemal bir sigara yaktı, koltuğuna iyice gömüldükten sonra; gözleri tavandaki mavi ampullerde, hikâyesini anlatmaya koyuldu."³⁰¹

Gavsi Ozansoy, hikâyesine anlatıcı kişi olarak Dr. Niyazi Kemal'i seçmiştir. Niyazi Bey, zamanı fakülte'deki öğrencilik yıllarına götürür ve hikâyesini, anısını anlatmaya başlar. Bir yaz tatilini geçirmek üzere Suadiye'ye taşınırlar. Niyazi Bey, yaz sıcaklığının bunaltıcı havasında tatilini

³⁰¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

kitap okuyarak, hayaller kurarak ve geceleri yalnız dolaşarak geçirir. O güne kadar hiç sevmemiştir. Artık sevmek, sevimlik ve kendine bir eş bulmak ister. Çünkü yalnızlığın verdiği acı bütün benliğini kaplamıştır.

Bir akşamüstü yine yalnız çıktığı kır gezintisinden dalgın bir vaziyette ağır adımlarla dönerken birden bir çığlıkla irkilir. Başını çevirdiğinde ağaca çarpmış bir bisiklet ve yere düşmüş 'gün ışığı kadar güzel' bir genç kız görür. Niyazi Bey, derhal koşarak kıza yardım eder. Düştüğü yerden doğrulan kız kalkar kalmaz kanayan ellerine bakarak şöyle der:

“- Eyvah... evde gene papara yiyeceğim... Beğendiniz mi şimdi olanı?... Ne diye o kadar centilmen giyinirsiniz... Size bakayım derken ağaca tosladım işte...”³⁰²

Niyazi Bey, bu sözler karşısında çok şaşırır. Çünkü o zamana değin bu denli güzel bir kıza hiç rastlamamıştır. Bu şaşkınlığın ardında girdikleri diyalog Niyazi Bey'in hem şaşkınlığını hem de kıza karşı olan muhabbettiini arttırır. Aniden karşısına çıkan bu kız karşısında içinde birden sıcak bir dostluk ve muhabbet hissi oluşmaya başlar.

“- Fakat, Küçük Hanım... bu işte benim kabahatim yok ki... yanımdan, bana bakmadan da, geçebilirdiniz...”

- Ne bileyim ben... Hoşuma gittinizdi. Böyle olacağını tahmin eder miydim?...

- Peki, ne yapalım. Artık, olan oldu bir kere... Şimdi isminizi söyleyin bana. Hiç olmazsa kim olduğunuzu öğreneyim.

- Adım mı?... Sevim. Erenköyünde oturuyorum. Ya siz kimsiniz?

- Yalnız bir adam... bu kadarı kâfi değil mi?...³⁰³

³⁰² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

³⁰³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

Son sözlerinde yalnızlığını vurgulayan Niyazi Bey, bu sözlerinden sonra güzel kızın minik ellerini avuçlarının arasına alır ve öper. Böylelikle aralarında ‘teklifsiz bir dostluk’ başlar. Bir sonraki akşam aynı yerde buluşmak üzere ayrılırlar. Artık her akşam aynı yer de buluşur ve saatlerce vakit geçirirler. Nihayetinde Niyazi Bey yalnızlıktan kurtulmuş ve aradığı aşkı bulmuştur. Bu küçük kıızı delicesine sevmektedir. Kıza karşı sevgisinin hızla artmasıyla içindeki korkularda artmaya başlar. En büyük korkusu her şeyden çok sevdiği bu insanı bir gün kaybetmektir. Niyazi Bey’in korktuğu şey başına gelir. Haftalar olur ama Sevim buluştukları yere hiç gelmez. Bir gün Niyazi Bey’in eline bir mektup geçer. Mektup şöyledir:

“ Niyazi, belki bana darılacaksın, fakat çocukluğuma bağışla bu günahımı... Yanlış bir hareket yaptım, şimdi senden af diliyorum. Ben hiçbir zaman bir erkeği mesut edemem. Ben de anne kucağından beri sevginin tadını tatmayan ben, büyük aşkını anlayamadımsa, sadece, cahilliğime bağışlarsın. Nihayet, öksüz bir kızım ben. Hayatın bütün haklarına sahip değilim. Unut beni ve affet... Sevim “³⁰⁴

Niyazi Bey, okuduğu mektupla şaşkına döner. Fakat kıza kızamaz çünkü mektupta öksüz ve hayatın pek çok lezzetinden mahrum olduğunu söyleyen kıza, sevgisinin yanı başına derin bir acıma hissi uyanır. Bir gün Sevim başka bir gençle iskelede beraber görünce, mektubun ve içinde yazılanların sadece bir aldatmacan başka bir şey olmadığını düşünür.

Niyazi Bey, salondaki misafirlerine öğrencilik yıllarına ait bu yaz aşkı hikâyesini böylelikle bitirmiş olur. Herkes hikâyenin bıraktığı hüznle sesizdir. Niyazi Bey’in bakışları ise uzaktaki yolculuna kaldığı yerden devam eder. Tam bu esnada bütün sessizliği perdenin ardında yüzünü gizleyen bir

³⁰⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

kadın sesi bozar: “- Bay Niyazi, galiba, hikâyesinin sonunu bilmiyor, unutmuş olacak... Öyleyse ben tamamlayayım... eğer müsaade ederse?”³⁰⁵

Herkes hayretle sesin geldiği tarafa doğru döner. Salondakiler şaşkındır çünkü ev sahibinin bile tanımadı bu kadın doktorun yıllar öncesine ait macerasını nereden bilebilirdi? Bu esrarengiz kadın müsaade isteyerek konuşmasına başlar. Yıllar evvel o küçük kızın Niyazi Beyi sevmediğini fakat ondan sonra bir daha onun gibisine rastlayamadığından Niyazi Bey’i çılgınca aradığını söyler. Niyazi Bey dâhil salondaki herkes bu esrarengiz kadının, doktorun bir zamanlar deli gibi sevdiği kız ‘Sevim’ olduğunu anlamakta gecikmezler. Uzun bir aradan sonra iki sevgili eski buluştukları çınar ağacının yolunu tutar.

Ozanoy, hikâyesine anlatıcı kişi olan Dr. Niyazi Bey’in ağzından, anısından değil de, kendi ağzından çıkan sözlerle bir mutlu son vermiştir. Salonda bulunan dinleyicilerin arasından hikâyede yer alan esas kızın çıkması ile yazar, okuyucuları bir şaşkınlığa sevk etmek istemiştir. Hikâyenin sonunda, iki sevgilinin kaybettikleri aşkı bulup çınar yolunu takip etmeleri ve salondaki dinleyicilerin arkalarından ‘ziyafet isteriz’ diye bağırımları, gerçekçi bir hikâyeden ziyade okuyucuda masalımsı bir son izlenimi uyandırır.

Aynı zamanda Ozansoy, hikâyesinde karşılıklı konuşmalara oldukça fazla yer vermiş ve bu diyaloglar sayesinde kişilerinin karakterini kendi ağızlarından okuyucuya daha kolay tanıtmak istemiştir. Sevim’in daha yeni karşılaştığı Niyazi Bey karşısındaki ‘Ne diye o kadar centilmen giyinirsiniz? / Ne bileyim ben.. hoşuma gittiniz.’ gibi sözleri karşısında okuyucu onun ne denli açık sözlü ve fevri davranışlı biri olduğunu kolayca kavrayıverir.

³⁰⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331, c.78

Ozansoy'un ilk hikâyesinde görülen anlatım bozuklukları ve cümle düşüklüklerine bu hikâyesinde rastlamayız. İlk hikâyesinde genelde betimlerinde ve tasvirlerinde gördüğümüz bu bozukluklar, yazarın ikinci hikâyesinde yer almaz. Zira 'Yıllardan Sonra' hikâyesini parçalara bölmeden, bir bütün halinde okuyucusuna sunan Ozansoy, bu sebeple olayları seri bir şekilde ilerletmiş, diyaloglara fazlasıyla yer vermiş ve dolayısıyla bu hikâyesinde uzun tasvirlerde bulunmamıştır. Her iki hikâyenin bir sosyete salonunda, etrafında ısrarlı dinleyicilerin bulunduğu anlatıcı kişi tarafından aktarılması, dikkati çeken en belirgin benzerliklerdendir.

3.2.3. Bir Ressamdı...

'Yıllardan Sonra' adlı hikâyesinden bir yıl sonra, 1936 yılında Ozansoy, üçüncü hikâyesi olan 'Bir Ressamdı'³⁰⁶ adlı hikâyeyi yayınlar Uyanış dergisinde. Dergide üç sayfalık bir yer kaplayan hikâye yazarın diğer iki hikâyesinden de hem üslup hem de teknik bakımdan oldukça farklıdır. İlk iki hikâyede görülen meddah usulünü yani, anlatıcı kişi ve onun etrafını saran dinleyici kitlesini bu hikâyede göremeyiz.

Muazzez Kaptanoğlu'na atfettiği 'Bir Ressamdı' adlı hikâyesini Ozansoy, iki bölüme ayırarak kaleme almıştır. Adından da anlaşılacağı üzere, yazar hikâyede bir ressamı anlatır. İşinde gayet başarılı, kabiliyetli, sanatına âşık bir ressamdır bu. Fakat sanatın çok ucuza satıldığı bir yüzyılda yaşadığı için o da sanatından başka hiçbir şey düşünmeyen her sanatkâr gibi parasız ve oldukça fakirdir. Bir yandan boş karnından gelen açlık ikazlarını bastırmak için çok çaba sarfederken aynı zamanda, bin bir emek, kabiliyet, zevk ve ilhamla oluşturduğu tabloların satılmasını ümitle beklemektedir. Ozansoy, hikâyesinde açlıktan kıvranarak halsiz düşen ve pansiyon kapısının eşiğinde duyduğu her ayak sesiyle irkilip, tablolarından birinin satılması umuduyla yaşayan bir adamın tasviri ile başlar hikâyesine.

³⁰⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 394,,395,400

Yazar, hikâyenin ilerleyen bölümlerinde bu açlıkla iki büklüm olan insanı tanıtır ve onun acılarını, gururunu, aşkını anlatır.

“Bir ressamdı... İdealinin kutsal anlamına yükselmiş bir adam, her hakiki sanatkâr gibi aç bir ar ustası... Geçen hafta, Yenicami'deki dükkânlardan birine, bir iki tablosunu bırakmıştı... Dükkâncı söz vermişti bu akşam için; satılırsa parayı, satılmazsa tabloları geri gönderirim diye... Saatlerden beri bekliyordu... Fakat işte, hiçbir haber gelmemişti daha... Açlık başına vurmuştu... Tıkanıyor gibiydi göğsü... Boş mide yine harekete geçmişti, o müthiş ağrılar, bulantılar yine başlamıştı.. Genç adam, beklemekten usanmış yorgun ve ıslak gözlerle, dışarıda akşamı aradı... Artık, ortalık iyice kararmıştı. Sokaktaki adımlar ağırlaştı, günün ölüş törenini haberliyen uzak kilise çanları durdu ve mahalle çocukları seslerini kestiler.”³⁰⁷

Mide kramplarının bıraktığı yorgunlukla derin uykuya dalan ressam, oda kapısında duyduğu bir sesle hemen yatağından fırlayıverir. Kapıyı açtığı anda eşikte dükkân sahibi ihtiyar resimcinin çırağını görür. Daha iki gün önce, resimlerin satmayacağını, ressamın daha ruhu okşayan, çıplak resimler yapsa daha çok para kazanabileceğini söyleyen çırak, şimdi beraberinde getirdiği tek gözünde monokl olan yakışıklı genç adamın yanında hiç olmadığı kadar naziktir ressama karşı.

Kendisini Fuad Süleyman olarak takdim eden bu genç adam, beş yıldan beri Avrupa'da olduğunu ama genç sanatkârın resimleri kadar güzel resimlere rastlamadığını söyler. Bu sözleri söylerken Fuad Süleyman'ın gözleri genç ressamın odasında aradığı şeyi bulmuştur ve Süleyman bulduğu bu şey karşısında hemen içeri dalarak, duvarda asılı duran kadın portresine doğru hızla ilerler, yerlere kadar eğilir ve resimdeki kadını selamlar. Cümlelerinin arasına yarı Fransızca kelimeler sokuşturmayı da

³⁰⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 394

ihmal etmeyen bu adam, resimdeki kadın olan Lâmia'ya taptığını, onun güzelliğinin sanatkârın maharetli fırçasıyla bütünleştğinde ortaya tam anlamıyla bir şaheser çıktığını söyler. Gördüğü manzara karşısında şaşkına dönen genç ressam, olanlardan bir şey anlayamaz, dizleri titrer ve soğuk terler dökmeye başlar, yamacındaki sandalyeye yığılıverir.

Genç ve yakışıklı adam resimdeki kadın Lâmia ile büyük bir aşk yaşadıklarını, Lâmia'nın kendisini bu genç sanatkâra gönderdiğini söyler. Duyduğu bu sözler, genç ressamı derinden yaralar. Ozansoy, hikâyenin tam bu noktasında durur ve okuyucuya bir ders verir. Yazarın anlatımını keserek olaylara izafen okuyucuya ders ve öğüt vermesi, olaylardan bir takım felsefi çıkarımlarda bulunarak bunu okuyucuyla paylaşması, hikâyelerinde sıkça rastlanan bir durumdur.

“O insanlardır ki, yoksulluk ve ıstırap içinde, hayatı olduğu gibi kabul etmeye alışmışlardır... Gelip çatan bütün felâketlerle severek anlaşırlar ve nice gülünç hakikatleri en ciddi bir tavırla karşılamayı bilirler.”³⁰⁸

Genç ressam, iradesini toparlamaya çalışır ve karşısındaki adama içindekileri boşaltmak için güç toplamaya başlar. Lâmia'nın kendisinin çok sevdiği bir akrabası olduğunu ama henüz kendisinin onun tablosunu satarak geçinecek kadar düşmediğini söyler. Genç sanatkâr kendini tutamaz ve ağzına geleni söylemeye başlar. Her şeyin hatırına gelebileceğini fakat Lâmia'nın yıllardan beri arayıp sormadığı bu fakir arkadaşına yardım için âşıklarını çağırmasını aklının ucundan bile getiremeyeceğini, vaktiyle delikanlılık duygularıyla oynadığı bu gencin şimdi gururuyla oynamak isteyerek aldanacağını bağırır yüksek sesle genç ressam. Genç yabancı, ressamın bağırışları karşısında hayretler içindedir. Çırakla birlikte hemen oradan uzaklaşırlar. Genç sanatçı, getirdiği yabancıyla uzaklaşan çırağın

³⁰⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressam**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 395

ardından resimlerinin vitrinden kaldırılmasını ve bir gün kendi resimlerini kendisinin alacağını haykırır.

Bir gece daha aç yatacak olsa da, genç adam mutludur çünkü en zayıf zamanında gururunu kurtarabilmiştir. Ozansoy, hikâye kahramanının gururunu kurtarmakla duyduğu mutlulukla sigara içmesini ama bir sigara dahi bulamamasıyla ilgili uzun cümleler kursa da, artık kendisinin de hikâyeye bir son vermek istemesinden kaynaklanıyor olacak ki, birden hikâyeye eden yazar olmaktan çıkar ve direk okuyucu ile konuşmayı tercih eder.

“Okuyucular, biraz da haklı olarak burada, bana şöyle bir sual sorabilirler: - ‘Tabloyu satmadı, güzel. Fakat hediye edebilirdi’ diye. O vakit, ben de şöyle cevap veririm: -‘Hayır, hediye de edemezdi. Çünkü onu seviyordu.’”³⁰⁹

Ozansoy, hikâyenin ikinci bölümünün başında okuyucu ile konuşmaya devam eder. Bu hikâyeye bir roman olsaydı genç sanatkârın sevgisini, ıztıraclarını, isyanlarını anlatacağını söyler. Bunun yanında eğer ele aldığı bu hikâyeye bir roman olsaydı, Lâmia’nın genç sanatâra olan duygularını da anlatacağını ve okuyucuyla uzun uzun tahlil yapacağını belirtir. Fakat bu hikâyeyi bir roman haline getirip, bütün bunları yapmakla hiçbir şey elde edemeyeceklerini söyler Ozansoy okuyucularına. Çünkü ona göre, Lâmia da etrafta herkesin görebileceği şımartılmış kızlardan biridir en nihayetinde. Yazarın hikâyeye sonunda böyle söyleyerek anı bir çıkış yapması, okuyucunun beklemediği bir tutumdur.

Üç sayfalık hikâyesini çok uzattığını düşünen Ozansoy, sonuçta bunun bir roman değil bir hikâyeye olduğunu okuyucularına hatırlatarak, hikâyesine bir son vermesi gerektiğini ve bitirmek istediğini belirtir.

³⁰⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 400

Hikâyesinin sonunun ne kendi ne de okuyucuların istediği gibi bitmeyeceğini söyleyen Ozansoy, okuyucularına ikinci bir şok yaşattıktan sonra, hikâyesini bitirmek üzere kaldığı yerden devam eder.

“Evet, bu bir roman olaydı... Daha araya, türlü vakalar karışacaktı... Lâmia’nın genç sanatkâra karşı olan duygularını da öğrenecek, uzun boylu tahlillere girecektik... Ancak, bilmem bütün bu çalışmanın sonunda, ne kazanabilirdik?... Çünkü Lâmia o şımartılmış biridir ki... basittir. Ve biz onları çok iyi tanırız... Evet bu bir roman olaydı... Böylece, uzayıp gidecekti belki... Oysaki, bir hikâyedir bu.. Şu halde, artık bitirmeliyiz. Öyleyse dinleyiniz ve hiç hayret etmeden. Çünkü bu hikâyecik, ne sizin ne de benim istediğimiz gibi bitmeyecek!”³¹⁰

Hikâyenin ikinci kısmı mekân olarak bir meyhanenin önünde devam eder. Zaman ise açlıkla kıvrandığı gecedan bir hafta sonrasındır. Genç sanatkâr çok sarhoştur. Hem tıka basa yemiş, hem de çokça içmiştir. Cebindeki paralar artık ağır geliyordur kendisine. Bünyesini kaplayan o müthiş açlığa ancak bir hafta tahammül edebilmiştir ve en sonunda pes etmiş, sevdiği kızın Lâmia’nın portresini satmak zorunda kalmıştır. Portrenin satılmasıyla da genç ressam, bir hafta içinde hayatı bir pula satabilen bir insan haline gelmiştir. Ozansoy, hakikaten de okuyucunun beklemediği bir son ile hikâyesine noktayı koyar. Çok sevdiğinden, aşkından ötürü satmadığını söylediği tabloyu sonunda kahramanı genç ressam satmıştır. Ozansoy, kaleme aldığı hikâyesinin sonundan kendisi de hoşnut olmamış olacak ki, hikâyesinin sonunda okuyucudan özür dilemeyi ihmal etmez. Zira ona göre de belki daha farklı olabilirdi.

“Affetsin, okuyucular!.. bu hikâye başka türlü de, sona erebilirdi.. Genç ressam açlıktan ölür, fakat gururunu gene de kurtarırdı belki... o

³¹⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 400

vakit, gözlerinizde bir kahraman olarak yükselecekti... Hâlbuki şimdi... Ancak, neyleyeyim ki, yirminci asrın hikâyeleri pek de öyle romantik bitmiyor..."³¹¹

Ozansoy, diğer iki hikâyesinde olduğu gibi bu hikâyesinde de karşılıklı konuşmalara, diyaloglara oldukça fazla yer vermiştir. Ayrıca, uzun cümleler kurmaktan kaçınıp olayları ve şahısları kısa cümleler içinde aktarmaya çalışmıştır. Çoğu zaman olayların akışını bozarak, okuyucuya öğüt verme ihtiyacı duymuştur. Olaylar dört temel kişi arasında gerçekleşir: Lâmia, genç ressam, yabancı adam ve resimci dükkânının çırağı. Mekân olarak ise iki yerle karşılaşırız: bir pansiyon odası ve meyhane önü. Hikâyede anlatılan zaman her ne kadar bir haftalık bir zaman dilimini kapsasa da, hikâye kahramanı genç ressamın eskiyi hatırlayışlarıyla da geçmişe yönelik bir zaman akışı sağlanmıştır. Ozansoy, bu hikâyesinde uzun ve ayrıntılı tasvirler yerine, olay ve durum cümleleriyle anlatımını oluşturmuştur.

Birinci bölümüne bakıldığında, devamının uzun olacağı izlenimini veren hikâye, ikinci bölümünde hemen sonlanır. Yazar, aslında daha çok şey yazmayı düşündüğünü ama bitirmesi gerektiğini söyleyerek ve okuyucuyu da şaşırtarak, hikâyesine bir son verir. Ozansoy'un Uyanış dergisinde başladığı fakat devamını ileriki sayılarda göremediğimiz hikâyelerini de göz önünde bulunduracak olursak, onun hikâye yazma hususunda hevesli ama yazmakta olduğu hikâyeleri tamamlama konusunda çok da başarılı olmadığını çıkarımlarda bulunabiliriz.

Bunun yanında, Ozansoy'un hikâyenin tam ortasında durup okuyucu ile konuşmaya başlaması, onun daha ziyade yazılı hikâye geleneğinden öte, sözlü gelenekten, masallardan esinlendiği izlenimini verir. Yazarın hikâyesini mutlu bir sonla bitirmediği için okuyucudan özür dilemesi, özellikle dönemin hikâyelerine bakıldığında, aslında pek de alışık olunmayan bir durumdur.

³¹¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Ressamdı**, 14 Mayıs 1936, c. 80, s. 400

3.2.4. Mesut Olacağz!

Gavsi Ozansoy'un dördüncü hikâyesi 'Mesut Olacağz!' adını taşımaktadır. Ozansoy, bu hikâyesini 'Bir Ressamdı' adlı hikâyesinden bir yıl sonra, 1937 yılında yine Uyanış dergisinde yayınlanır ve hikâye, dergide 1-1,5 sayfalık bir yer kaplar. Hikâyesinin en başına "Bir yılbaşı hikâyesi mi? Belki! Belki de: 'Bütün' e değil... Bazılarına Nasihat!"³¹² diye not düşen Ozansoy, hikâyesine daha başlamadan onun bazılarına 'kıssadan hisse' mahiyetinde kısa bir eser olduğunu belirtir.

Ozansoy'un hikâyesinin başına düştüğü nottan da anlaşılacağı gibi, hikâye bir yılbaşı hikâyesidir. Zaman, bir yılbaşı gecesidir. Mekân ise, yılbaşı gecesinin kutlandığı bir eğlence mekânıdır. Kahraman olarak hikâyede iki kişi vardır, fakat yazar kişilerin adını vermez. Hatta öyle ki, onların birer kız ve erkek olduğunu da hikâyenin ilerleyen kısmında öğreniriz. Ne suretle tanıştıklarına dair de bir bilgi sunmaz yazar bize. Ozansoy, bu iki bilinmez kahramanını takdim ederek başlar hikâyesine.

"Belki, iki arkadaştlar, belki iki akraba... Belki de, aynı sokakta büyümüş, aynı arsada dizlerini kanatmış; soğuk, buzlu akşamlarda, aynı mangalın başında, aynı kediye sevmiş... iki komşu çocuğu. Kim olurlarsa olsunlar! Bize, bu lazım değil... Şu kadarını bilsek de kâfi: İki anlaşılan insandılar."³¹³

Bu iki iyi anlaşılan insan, bir yılbaşı gecesinde, bir eğlence mekânının salonunda beraberdirler. Bu salon, Ozansoy'un ilk iki hikâyesinde gördüğümüz salonlardan farklı olsa da, yazarın bir mekân içinde yer alan 'salon' unsuruna eserlerinde fazlasıyla yer vermesi dikkat çeker. Salonun en ücra köşesindeki bir masada sessizce oturup, giden yılı uğurlayan bu

³¹² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağz!**, 30 Aralık 1937, c.83, s.89, 96

³¹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağz!**, 30 Aralık 1937, c.83, s.89

insanlar, geldiklerinde hep bu masaya oturmayı adet edinmişlerdir. Nitekim uğurladıkları bu yılı, geçen sene yine aynı masada selamlamışlardı.

Ozansoy, masasında oturup etrafı seyreden bu iki adsız kahramanın aralarında geçen konuşmaların yanında, bu hikâyesinde diğerlerinden farklı olarak daha çok psikolojik ruh tahlillerinde bulunmuştur. Ayrıca hikâyesinde kahramanlarının psikanalizini yaparken, birtakım felsefi çıkarımlarda bulunup okuyucuya ders vermekten de, her zamanki gibi kendini alamaz. Ozansoy, diğer hikâyelerinde göremediğimiz farklı bir şey yapar ve bu hikâyesinde, kahramanlarının ‘iç konuşmalar’ını da diyalog şeklinde dillendirerek, onların ruh dünyalarında yaşananları daha açık bir şekilde ortaya koymaya çalışır.

Masada oturan bu kişilerin bir genç kız ve bir genç adam olduğunu yazarın, ‘genç kızın gözlerindeki kaygular’ ifadesinden anlayıveririz. Evet, bir yılbaşı gecesinde, herkesin gülüp oynadığı ve mesut olduğu bu gecede, salonun bir ücra bir kösesinde etraflarındaki eğlenen mesut insanları şaşkınlıkla izleyen bu iki genç, kaygılı ve mutsuzdur. Onları hayrete sevk eden şey, herkesin olağanüstü bir şekilde mesut olmasıdır. Genç kız etrafındaki bu mesut görünen insanların gerçekten mi mesut yoksa yapmacık olup olmadıklarını düşünür dursun; genç adam, eğlenen bu mesut insanları çok da hayretle karşılamaz.

“Şu anda genç kızın gözlerindeki kayguların şu en sadesiydi: Hayret!.. Genç adamın gözlerinde ise, bu da yoktu. Niçin hayret etsin? İşte, eğleniyor herkes.. hepsi mesut. Öyle ya! Bazıları hakikaten mesuttur... Bazıları da, mesut olmak zorunda... Aradaki fark: Biri, saadeti harcıyordur. Öteki, geleceğine inandığı, gelmeyen mesut günden aldığı avansı...”³¹⁴

³¹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağız!**, 30 Aralık 1937, c.83, s.89

Etrafında eğlenen insanların nasıl bu kadar mesut olduğuna hayret eden genç kız, yanında oturan ve onun gibi karşısındaki insanların mutluluğunu izleyen adam ile konuşmaya başlar. Genç adam onların neden tıpkı önlerinde eğlenen insanlar kadar mutlu olamadıklarını sorar. Genç kız, gülemediğini, neşelenemediğini ve mesut olamadığını söyler. Aslında o, bir ıstırapın, bir keder ve üzüntünün verdiği iç kıpırtısına bile hasrettir. Mutsuzluğun içinde dahi olsa o, mutlu olmayı istemektedir. Onu mesut edecek bir meşgale arıyordur kendine ve bulamadığında ötürü de oldukça sıkıldığını, bunaldığını söyler genç adama. Mesut olabilmenin mutlaka bir şartı olduğunu düşünen genç kız, yanındaki adama bunun ne olabileceğini sorar. Genç adam ise, mutlu olmanın yolunun ancak mutlu olmayı istemekten geçtiğini söyler. Evet, mutlu olmayı gerçekten ihtirasla isteyen, elbet bir gün mutluluğu bulacaktı genç adama göre. Bunun üzerine genç kızın ağzından 'mesut olacağım' diye iki kelime dökülür ve iki genç, saatin on ikiyi vurmasıyla dansa kalkarlar.

Ozansoy, hikâyesine ara verir ve zamanı bir sonraki yılbaşına alır. Aradan koca bir yıl geçmiştir. Mekân bir yıl önceki salon ve yine bir yılbaşı gecesinde eğlenen insanların bulunduğu yerdir. Mutluluğu araya ama bir türlü bulamayan iki genç kahraman ise, bir yıl sonra da yine salonun en ücra köşesindeki masada oturmaktadırlar. Fakat bu sefer daha bir sessizdirler, birbiriyle konuşmazlar. Geçen koca bir yılın başında 'mesut olacağız' diye birbirlerine söz veren bu iki genç, mutluluğu bulamamış ve böylece birbirlerine karşı yalancı çıkmışlardır. İkisi de sessiz bir şekilde yine etraflarında eğlenen mesut insanları seyrederek.

Ozansoy, iki gencin sessizlikleri içinde onların iç seslerine kulak vererek, ruhlarındaki gürültüyü dillendirmeye çalışır hikâyesinde. Yanındaki genç kıza acıyarak bakan adamın hissiyatına bir ayna tutar yazar. Genç adam, yanında duran ve etrafındaki insanların gülüşlerini büyük bir sessizlik ve hüznün içinde seyreden kadına bakarken, onun da diğerleri gibi mutlu olmasını çok ister. Belki o güne değin hiçbir şeyi, onun mutlu olmasını

istememesi kadar çok istememiştir içinden. Genç adam, içinde ayrı bir haz duymaya başlar. Başkasının mutluluğunu istemenin ve başkası için endişelenmenin verdiği ılık bir hazdır bu. Bu duygunun sıcaklığı ile genç kıza yaklaşır, başını ellerinin arasına alır ve saçlarını okşarken ona ‘mesut olacaksın’ der. Saat yine on ikiyi vurmuş ve iki genç bir yılı daha geride bırakmışlardır.

Ertesi sene ve daha ertesi sene sonun o ücra köşesindeki masa hep boş kalır. Genç adam, bir gün tramvayda, kendisine gittikleri salonda servis yapan bir garsonla karşılaşır. Garson, genç adama yılbaşlarında eğlenmek için artık neden gelmediklerini, masalarının hep boş olduğunu, zira o kuytadaki masayı onlardan başka zaten kimsen tercih etmediğini söyler. Genç adam, garsonun bu sözlerine karşılık, daha birkaç yıl gelemeyeceklerini söyler. Garson, gelmemelerinin nedenini sorunca adamın ağzından şu sözler dökülür: “Çocuk derdi... Büyüyünceye kadar... Ne yaparsın...”³¹⁵

İki genç, mutlu olmanın sırrını anne ve baba olmada bulabilmişlerdir. Ozansoy, okuyucuları içinde ‘bazıları’ dediği mutluluğu arayanlara, ‘kıssadan hisse’ niteliği taşıyan bu hikâyesiyle bir ders vermiş ve mutluluğun aslında eğlenmede, yeme-içmede ve gezmede aranmasından ziyade, öncelikle bir yuvada, bir aile müessesesinde aranması gerektiğini vurgulamıştır.

Ozansoy, bu hikâyesinde de bir öncekinde olduğu gibi uzun cümle ve ayrıntılı tasvirlerden olabildiğince kaçınmıştır. Hatta yazarın eserinde eksiltili cümle kullanımı oldukça fazladır. Tamamlanmamış cümlelere ve arkasından gelen üç noktaya Ozansoy’un hikâyelerinde sıkça rastlarız.

³¹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağız!**, 30 Aralık 1937, c.83, s.96

“Onu biraz olsun değişmiş görebilmek... güldüğünü, neşelendiğini görmek...Ne saadet!... Birinin saadetini isteyiş!... Kendi için değil, başkası için üzüлüş... Bunu hayatta ilk defa düşünmüştü.”³¹⁶

Ozansoy’un hikâyesini kaleme alırken adsız kahramanları ve adsız mekânları tercih etmesi, eserde kişilerin ve mekânın öne çıkmasından ziyade, mekân içinde yaşanan olayların ve kişilerin iç dünyalarının öne çıkmasına sebep olmuştur. Mutsuz olmalarından ve aradıkları halde bir türlü mutlu olmanın yollarını bulamayan iki genç kahraman daha çok hal dilleriyle ve bakışlarıyla iletişim kurarlar. Bu sebeple kahramanlarını çok az konuşturan Ozansoy, hikâyede monologlara (iç konuşmalara) yer verir. Kahramanların iç âlemlerinde yaşadıkları ve birbirleriyle bile paylaşamadıkları endişeleri, korkuları, şaşkınlıkları ve mutsuzlukları yazar, iç konuşmalar sayesinde okuyucuya daha net aktarır. Aynı zamanda yazar, kahramanlarının birtakım hal, hareket ve mimiklerini de okuyucuya resmetmek suretiyle, onların nasıl bir ruh hali içinde olduklarını anlatmaya çalışır. Örneğin, genç kızın durgun bakışlarıyla ne kadar mutsuz olduğunu yansıtırken, genç adamın da terlediğini belirterek, onun ne denli bir sıkıntı içinde olduğunu gösterir.

3.2.5. Sevmek İçin Sevmek

Gavsi Ozansoy, 1936 yılında Uyanış dergisinde ‘Sevmek İçin Sevmek’³¹⁷ adlı hikâyesini üç bölüm halinde, derginin üç farklı sayısında parçalar halinde yayınlamıştır. ‘Sevmek İçin Sevmek’, Ozansoy’un en uzun hikâyesi olma özelliğine sahip olduğu gibi, aynı zamanda onun tek hikâye

³¹⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Mesut Olacağz!**, 30 Aralık 1937, c.83, s.96

³¹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Sevmek İçin Sevmek**, 07 Mayıs 1936, c.80, s.378-379

kitabının da adıdır.³¹⁸ Tamamı kırk sayfadan oluşan bu hikâye kitabının içinde ‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı hikâyenim yanı sıra, Ozansoy’un ‘Bir Ressamdı’ adlı hikâyesi de yer alır. ‘Sevmek İçin Sevmek’, kitapta yirmi beş sayfalık bir yere sahiptir.

Ozansoy, hikâyesini kaleme alırken onu iki bölüme ayırmıştır. Birinci bölümde zaman, bir mayısla gelen ılık bir bahar mevsimidir. Mekân ise, baharın en güzel yaşandığı adalardır. Ozansoy, hikâyesini birinci ağızdan, sanki kendisinin eski bir hatırasıymış ve okuyucu ile karşılıklı sohbet ederken geçmişte yaşanmış bir anısını anlatıyormuş gibi kaleme alır.

Hikâye yazarın kendi ağzından, birinci tekil şahsın ağzından aktarılır ve dolayısıyla hikâyenin kahramanlarından biri de birinci ağızdan anlatan kişidir. Bu hikâyenin gerçekte Ozansoy’un geçmişte yaşanmış bir gönül macerasının ürünü olduğuna dair hiçbir bilgi ya da hikâyenin yayınlandığı dönemde bu yönde bir yorum yoktur. Fakat Ozansoy, okuyucuyla çok samimi, hasbihal eder gibi, bir derdini, geçmişteki bir pişmanlığını paylaşır gibi aktarır hikâyesini okuyucuya. Birinci ağızdan anlatılan hikâyeyi anlatan kişinin, kahramanın adının ne olduğuna dair bir ipucu verilemez. Ozansoy, kendisine ait bir anıyı anlatıyormuş havası içinde, anlattığı hikâyenin kahramanı kendisiymiş gibi bir üslup kullanır hikâyesinde. Fakat hikâyesinin birinci bölümünde yirmi yaşında olan toy bir delikanlı konu edilir. İkinci bölümünde ise olgunluk çağına erişmiş bir yetişkin söz konusudur. Hikâyenin yazıldığı tarihte Ozansoy’un henüz on dokuz yaşında olduğunu göz önünde bulunduracak olursak, hikâyede bir anı havası içinde anlatılanların Ozansoy’un geçmişine ait olma olasılığı doğrudan ortadan kalkar. Hikâye, anlatan kişinin geçmişine yönelik bir anısıymış gibi aktarıldığı için, hikâyede daha çok ‘geçmiş zaman’ kullanılır. Hikâyede yirmili yaşların saf, temiz ve coşkulu duygularıyla âşık olan ve yıllar sonra bu ilk gençlik aşkını bulmuş,

³¹⁸ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.40, 1936, İstanbul

onun kim olduğunu bilmeden tekrar âşık olmuş bir adamın geçmişte yaşanmış gönül macerası, yine onun dilinden anlatılır.

Hikâyesinin giriş bölümünde “Ben, bütün ömrümde, ancak bir kadını aldatmadım: Küçük, sarışın bir çiçekçi kıızıydı bu... Çünkü o vakit yirmi yaşındaydım.”³¹⁹ Diyen genç adam , ‘seni seviyorum’ sözcüğünü de, ilk ve yalansız, katışıksız olarak bu küçük kıza söylediğini, bir tek onu aldatmadığını söyler. Hikâyesine bu küçük, sarışın kıza nasıl tanıştığını anlatarak devam eder.

Genç adam, bir Mayıs akşamında, adaların cıvı cıvı manzarasını ve baharın gelişiyle insanların ve adaların yüzündeki tebessümü tasvir ederek başlar hikâyesine. Hayatının baharında, çiçeği burnunda ve daha o zamanlar yirmi yaşında olan genç adam, yine bu Mayıs akşamında, iskeleye doğru ilerlerken bir çiçekçi dükkânının önünden geçer. İhtiyar çiçekçinin sarışın kızı birden yolunu keser ve ona böyle güzel bir günde, eğer yakasına beyaz bir karanfil takmadan gezerse, herkesin ayıplayabileceğini söyler.

Genç adamın o güne değin, her nedense fark edemediği bu küçük sarışın kızın güzelliğinin ünü, aslında bütün ada gençlerinin ağzında dolaşmaktadır. Bütün ada gençlerinin ağzında çiçekçi kızın adı ‘sarıcık’tır. Ufak yapısı, küçük ve dolgun kalçaları, yüzündeki henüz dökülmemiş sarı ayva tüyleriyle, ‘Ben daha on altıma yeni bastım.’ diyen küçük kızın sessiz bir güzelliği vardır. Bakışları biraz sert, biraz alaycı ama mavisinde serinletici, kıvrır kıvrır saçlarının sarısında ısıtıcı olan küçük kız, genç adamın hem aklını hem de gönlünü bir anda almayı becermiştir. O an, bu güzel kız, genç adamın nazarında çiçekçi dükkânının en güzel çiçeğidir ve genç adam, kıza bu en güzel çiçeği almak istediğini fakat ona sahip olabilecek kadar zengin olmadığını söyler. Bu gizli iltifat altındaki nüktayı hemen anlayıveren zeki kız

³¹⁹ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.6, 1936, İstanbul

gölerek, ‘Maalesef, yanılmışsınız. O, satılık değildir.’ der. Böylelikle, genç adam ile çiçekçi kız arasındaki dostluk başlamış olur.

Bahar kokularıyla dolu bu mayıs akşamında başlayan tanışmayla, genç adamın kalbine büyük bir aşkın ilk kıvılcımı düşmüştür. Artık arkadaşları onun yakasında her gün beyaz bir karanfil görüyor ve yakada duran bu beyaz karanfil üzerinde çeşitli dedikodular yaparlar. Genç adam, hemen hemen bütün günlerini artık bu küçük sarı kızla geçirir olmuştur. El ele tutuşup kırlara gittiklerini, rastladıkları her çeşmede birbirlerinin elinden su içtiklerini belirten genç, ömrünün sonraki zamanında içtiği suyun hiç birinin bu kadar tatlı olamadığını ve o saatlerin ömrünün, belki de bir daha dönmeyecek en güzel saatleri olduğunu söyler. Bu küçük ve güzel sarışın kızı delicesine seven genç acemi aşığın içinde sevgisiyle birlikte, onu bir gün kaybetme korkusu da büyümeye başlar.

Başta da belirtildiği gibi Gavsi Ozansoy, hikâyesini kaleme alırken adeta okuyucu ile karşılıklı konuşuyor, sohbet ediyor gibi bir üslup takınır. ‘Ne yalan söyliyeyim!’, ‘Belki bana kızılıyorsunuzdur.’ ‘İşte dostlar! Bir zamanlar ben de sevmiştim.’, ‘Sonra... Hayatımın ötesini biliyorsunuz...’ gibi samimi, birden hikâyenin içinden kafasını uzatıp okuyucuya seslenen bir yazarın cümlelerinin yanı sıra, hikâyede okuyucuya sorulan sorular da, Ozansoy’un hikâyelerindeki üslubunu, yazarla okur arasındaki şeffaflığını ortaya koyan unsurlardır. Gavsi Ozansoy, bu yönüyle hikâye geleneğinin piri Ahmet Mithat Efendi’ye benzemektedir.

“... Uzun bir hikâye... Anlatırsam, bilirim ki, sıkılacaksınız.. O yaşıta, başımızdan geçen bütün maceralar gibi, acemiliklerle dolu!... Sonra da... nazarınızda o derece küçülmek istemem. Zira, onun çok ustaca hareketleri yanında, benim sayısız beceriksizliklerim... sizi kahkahalârla güldürebilir. Tek sözle bu kız, bir yığın koketeriden başka bir şey değildi. Bu günün, bu küstah Don Juanı ise... o vakitler, beceriksiz bir delikanlı!... İnanmıyorsunuz ama size temin ederim ki, bu

böyledir. Yirmi yaşında bir genç nasıl sever?...İşte, onu öyle sevmiştim. Bak! Gene gülüyorsunuz, bir şaka sanıyorsunuz bütün bunları...”³²⁰

Genç adam, korktuğu gerçeğe karşılaşmıştır en sonunda. Aşkın ve sevginin bir iki günü aşmadığı yaşları yaşayan küçük kız, artık onu sevmiyordur. Onun için önemli olan başkalarıdır. Hep başkaları ile gönül eğlendiriyor, fakat genç adamı da yedekte tutarak acı çekirtmeyi ve bundan zevk almayı da ihmal etmiyordur. Bir gün, bu küçük sarışın kız, genç adama öyle büyük bir hakaret eder ki, gururu çok incinen genç adam, artık genç kızın içinde temiz bir yürek taşıdığına inanmaz olur ve gözyaşları içinde ona bir ayrılık mektubu yazar. Bu mektup aynı zamanda, Ozansoy’un hikâyesinin adının neden ‘Sevmek İçin Sevmek’ adını taşıdığını gösterir okuyucuya. Acılı aşkın mektubu şu sözlerle bitmektedir:

“Sevmek güzel şeydir, fakat ümit bayağıdır... Kavuşmak ise ümidin sonudur. Bundandır ki, aşkın ölüm saatidir o... Aşk ümitle mümkündür. Öyleyse, ne çıkar?... Seni, unutmazsam da... Bir Fransız şairi bile der ki: Sevmek için sevmek insana mahsustur, fakat sevmek için sevmek adeta meleklere vergidir... Ben de...”³²¹

Genç adamın bu saf ve temiz aşkı, onca akıtılan samimi, yapmacıksız gözyaşları, gönül kırıklıkları ile yirmili yaşlarda kalır. Aynı zamanda, bütün gençlik hevesleri arasında, ömrünün birkaç hoş saati de bu yirmi yaşla birlikte geçmişe karışır.

³²⁰ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.10, 1936, İstanbul

³²¹ Ozansoy, Gavsî Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.13, 1936, İstanbul

Gavsi Ozansoy, hikâyesinin birinci bölümünü bir Fransız şairinin sözleriyle süslediği o ayrılık mektubu ile bitirir. Hikâyenin ikinci bölümüne gelindiğinde ise, aradan yıllar geçmiştir ve yirmi yaşından sonra daha nice sevgiler, aşklar yaşayan genç adam, olgun bir yetişkin oluvermiştir. Zaman onu etrafındaki suni sevgilerden ve geçici zevklerden artık bunalan, hatta iğrenen bir adam haline getirmiştir. ‘Bana sorarsanız, hayat bilmediğini, tanımadığını aramak, bulmak demektir. İnsan, daimi bir lezzet arayıcısıdır.’ diyen adam, aradığı bu ‘daimi lezzeti’ bulma umudu ile Mısra gider. İkinci bölümde olayla Mısır topraklarında geçmektedir. Arkadaşının bir daveti üzerine hikâye kahramanımız Mısır’a gitmek üzere yola koyulur.

Ozansoy, ‘Sevmek İçin Sevmek’ hikâyesinde okuyucuyu olayların sürükleyiciliği içinde meraka sevk ederken, aynı zamanda düşündürür. Nitekim Ozansoy, hikâyesini henüz on dokuz yaşında kaleme almasına rağmen, ancak sıkı bir hayat tecrübesine sahip yetişkin, olgun bir insanın söyleyebileceği derin, düşündürücü, felsefi ifadeleri hikâyesinde sıkça görürüz. Diğer taraftan, her ne kadar düşündürücü ifadelerle hikâyedeki olaylar aktarılsa da, olayların kendisi bizatihi düşündürücü nitelikte değildir.

‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı hikâyenin yayımlanmasından tam bir yıl sonra Ozansoy’un arkadaşı olan Baki Süha, Uyanış dergisindeki ‘Düşünürken’ adlı köşe yazısında arkadaşının kitabını ele alır ve kitap hakkında övgü dolu sözler sarf eder. Kitaptaki olayların insanı düşündürmese dahi, işin bu kısmını salahiyetlere bırakan Süha, Ozansoy’un kitabına hayran kaldığını belirtir yazısında.

“Geçenlerde elime arkadaşım genç şair Gavsi Halit Ozansoy’un ‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı kitabı geçti. Bu kitapta Yakup’un (Karaosmanoğlu) sofrasına şarap taşıyan bir müridin, samimi edasını buldum. Lisanındaki temizlik, anlatışındaki yekparelik, aradığım havayı bir an olsun bana hatırlattı. Bu kitapta rüzgâr, hayal, ses ve ezel var. Malzeme asrî, duygu taze ve orijinal... Mısırın füsün yüklü

akşamlarından, ağır ağır, kumları yalaya yalaya gelen, kara Osman oğlunun aşk ve ölüm dolu nağmesi, taze bir bahar havası halinde Ozan Oğluna intikal etmiş...”³²²

Mısır’a davet eden arkadaşı ‘daimi lezzetin’ peşinde olan adamı, Mısırın efsunlu bir gecesinde karşılar ve onu Mısır gecelerinin doyumsuz eğlence mekânlarında birine götürür. Arkadaşı adama Cennet Kuşu’nu takdim eder. Cennet Kuşu, mekânın en çekingen, en sessiz kızlarındandır. Bu sebeple de arkadaşlarından hep daha az kazanır. Ama ne yazık ki, kızların içinde tek sarışını odur ve arkadaşı bilmektedir ki, Mısır’a yeni ayak basan misafiri sarışın bayanlardan hoşlanmaktadır. Her ne kadar sarışın kadınlardan hoşlansa da farklı lezzetlerin peşinde olan adam, düşünceli arkadaşına esmer bir Mısırlı’nın kucakını tercih ettiğini söylemek üzeredir ki, Cennet Kuşu yarı sessiz yarı hayret içinde masalarına oturur.

Cennet Kuşu’nun göğsünde masada sızıveren adamı arkadaşı dürterek kaldırmaya çalışır, fakat adam oralı bile olmaz. Çünkü Cennet Kuşu’nun uzak dargın bakışlarına, uysal hareketlerine kaptırmıştır kendini. Cennet Kuşu, dağınık saçlarını okşadığı adamın kulağına ‘Gecen son valsini yapmadan mı gideceksin?’ diye fısıldar. Uzaktan bir yerden adamın kulağına çok sezdiği vals müziği gelir. Aslında uzak hatıraların içinden gelen bu vals sessiyle adam birden doğrulur. O en çok sevdiği vals Cennet Kuşu ile cennete uçar gibi yapmaya başlar.

Adam Mısır’daki günlerinin çoğunu Cennet Kuşu’yla burun buruna, omuz omuza geçirmeye başlar. Kendisi de anlayamaz ama Cennet Kuşu’nda onu kendine çeken bir şeyler vardır. Bir bar kızı da olsa sevmiştir onu, ısınmıştır ona. Sert bakışlarında sanki eski bir kini saylayan Cennet Kuşu, adama hep garip sorular sormaktadır. Her daim adama daha önce âşık olup olmadığını sorar ve sarışın kadınlardan bu kadar çok hoşlanan birinin elbet

³²² Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Düşünürken**, 05 Haziran 1937, c. 82, s.165

geçmişte bir sarışına âşık olduğunu söyler. Cennet Kuşu'nun kollarında kendini unutan adam, daha önceki sevgilerin ve aşkların kendisi için geçici birkaç günlük zevkten ibaret olduğunu belirterek, gerçek aşkı Cennet Kuşu'nda bulduğunu söyler. Duyulduğunda herhangi bir kadını mutlu edebilecek bu sözler, Cennet Kuşu'nu sinirlendirir ve ağlatır. Adama onun hakikaten garip bir kadı olduğunu düşünür. Bu kadar ağladığına, dertli olduğuna göre için derinden acıtan kanayan bir yarası olmalıydı muhakkak. Fakat içinde büyük kederleri, hüznüleri barındıran Cennet Kuşu hiç konuşmaz, adama geçmişine dair durmadan sorular sorar ve sessizce, biraz da kızarak adamı dinlemekten büyük keyif alıyordur.

Adam Mısır'dan ayrılır ama çok sevdiğini söylediği Cennet Kuşu'na bir veda bile etmeden, sadece kuru bir selam bırakarak ayrılır. İçinde ona karşı bir şeyler hissetse de en nihayetinde, o herkesin rastlayabileceği basit bir bar kızıdır adama göre.

Aradan üç ay geçer, bir sabah pansiyoncu kadın elinde bir mektupla adamın kapısını çalar. Gecedan kalma yarı uyanık sarı sarhoş bir vaziyette kapıyı açan adam, zarfın üzerindeki yazının Mısırlı arkadaşına ait olduğunu anlamakta çok gecikmez. Adam, mektubu alır almaz hemen okumaya başlar. Mektubun sonundaki sözler, onu gecenin sarhoşluğundan değil, bütün bir hayatın sarhoşluğundan uyandırmaya yetmiştir. Arkadaşı mektupta Cennet Kuşu'nun bir buçuk ay süren uzun bir hastalıktan sonra öldüğünü ve uykularında hep adamı sayıkladığını yazıyordu. Bu kızın hakikaten de adamı gerçekten seven biri olduğunu söyleyen arkadaş mektubunda adama yine de üzülmemesi gerektiğini en nihayetinde onun bir bar kızı olduğunu belirterek adamı teselli etmeyi ihmal etmez. Arıca arkadaş Cennet Kuşu'nun ölmeden önce adama bir küçük bir mektup yazdığını ve kendisi dâhil bardaki hiçbir kızın yazılanların ne mana geldiğini anlayamadıklarını söyler. Adam, Cennet Kuşu'nun mektubunu okuduğunda beyninden vurulmuşsa dönse de, artık bazı şeyleri geri döndürmek için çok geçtir. Cennet Kuşu'nun gönderdiği mektup şöyledir:

“Bir Fransız şairi der ki: Sevmek için sevmek insana mahsustur, fakat sevmek için sevmek meleklerle vergidir. Ancak çok yazık ki dostum! Yeryüzünde meleklerin dünyasına yükselebilen bir insana rastlayamadım ben... Bu, olsa olsa yirmi yaşımızın kuruntusundan ibaret olacak! Uzun ömürler ve saadetler!... Eski Çiçekçi Kızı- Yeni Cennet Kuşu”³²³

Gavsi Ozansoy, hikâyesinin bayan kahramanı olan Cennet Kuşu’nun yani Çiçekçi Kızı’nın ölümüyle hikâyesine bir son vermiş ve aynı zamanda ‘daimi lezzeti’ arayan adamı da pişmanlıklar ve ıstıraplar içinde bırakıvermiştir. Ozansoy, hikâyesinin sonunda dönemindeki içinde yaygın olan ‘klasik bar kadını’ anlayışını eleştirmiştir. Her ne sebeple ya da her ne şekilde olursa olsun bütün kadınların içinde sevmeye istidadı bulunduğunu ve kadınların bu sevgilerini kalblerinin en derin, en temiz kısmında hep sakladıklarını, büyüttükleri mesajını verir. Cennet Kuşu’na sevgi sözcükleri döken ve bir veda bile etmeden giden adamın şahsında Ozansoy, günü birlik eğlenceleri ve zevkleri alışkanlık haline getiren, kadını sadece cinsel bir meta olarak gören haz düşkünü ikiyüzlü insanları anlatır ve onlara gizliden bir mesaj yollar. ‘Daimi lezzeti’ yanlış yerde arayan adamın pişmanlıklar ve iç huzursuzluğu, esasında zamanın toplumunda görülen iç huzursuzlukla aynıdır. Ozansoy, yirmili yaşların temiz saf aşkını yaşıyan genç adamın zamanla ne denli değişime uğradığını, nasıl sevgiye ve insana karşı duyarsızlaştığını göstermek suretiyle zamanın, yılların insan tabiatı üzerinde yarattığı başkalaşımı acı bir şekilde gözler önüne sermiştir.

Ozansoy, diğer hikâyelerinde olduğu gibi bu hikâyesinde de diyaloglara oldukça fazla yer vermiştir. Yazarın hikâyesini kaleme alırken birinci ağızdan, olayın kahramanı olan genç adamın ağzından, pişmanlıklarla

³²³ Ozansoy, Gavsi Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.26, 1936, İstanbul

yüklü bir anı olarak aktarmıştır. Dolayısıyla, adam anlattığı olayların gidişat içinde yer yer akışı durdurmuş ve kendini eleştirmiştir. ‘Kendini tenkit’ Ozansoy’un hikâyeleri içinde ilk defa bu hikâyesinde, hem de yoğun bir şekilde karşımıza çıkar. Hikâyede yazar, okuyucuya sık sık sorular sormaktadır. Fakat bu sorular, kendi cevaplarını bünyesinde barındıran, teyit niteliğinde sorulardır. Bazen de sorulan sorunun akabinde yazar hemen kendi sorusunu yanıtlar.

“ Yirmi yaşında bir gencin, o bütün bir ömrü kucaklayan bakışını tanır mısınız?... Meydan okuyan bir bakıştır o... Ne yazık ki, aldanmıştır. Evet, o çok fazla samimi oluşu da, bundan değil midir?.. / Çiçekçi kıızıyla dosttuk?... Büyük dostlukları, bu küçük hayat oluşları, yaratmaz mı?... / Bu, bir küçük saadetti. Ne zararı var? Mademki, yaşanıyordu; elbette geçecek, unutulacaktı. Netice?.. Bunu düşünmüyordum bile...”³²⁴

Gavsi Ozansoy’un şiirlerinde benzer unsurlara ve söyleyişlere sıklıkla rastlandığı gibi, hikâyelerinde de benzer unsurlara rastlanır. İlk iki hikâyesinde görülen ortak mekân ‘salon’ toplantısı ve eğlencesi içinde yer alan anlatıcı kişi figürü aynıdır. Bu hikâyede mekân bir salon değil, adaların temiz, deniz kokan mekânlarıdır, fakat ada gençlerinin çiçekçi kıza verdikleri ‘Sarıcık’ lakabı, Ozansoy’un ‘Bir Muharrir Hayatı’ adlı hikâyesinde yer alan Kudret Cemil’in sevdiği kız Sevgi’nin lakabı ile aynıdır. Sevgi de aynı çiçekçi kıızı gibi sarışın ve mavi gözlüdür. Bunun yanında Ozansoy, hikâyelerinde yer alan bayan kahramanlar hep ‘sevgi ya da sevmek’ ile ilgili isimler koymaktadır. Bayan kahramanların Ozansoy’un hikâyelerinde hep sevilen konumunda oldukları düşünülürse, aslında bu durum çok da yadırganmaz. ‘Bir Muharririn Hayatı’³²⁵ adlı hikâyede sevilen kızın adı Sevgi; ‘Yıllardan

³²⁴ Ozansoy, Gavsi Halit, **Sevmek İçin Sevmek**, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 /Bayazıt Genel Kitaplığı, no:39796 / Ahmet İhsan Basımevi, s.5, 9, 1936, İstanbul

³²⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Bir Muharrir Hayatı**, 19 Nisan 1934, s.332-333

Sonra³²⁶ adlı hikâyesinde ise ‘Sevim’dir. Ayrıca hikâyelerde bu ‘sevilen’ konumunda bulunan bayanların hepsinin sarışın ve mavi gözlü oldukları göz önünde bulundurulacak olunursa, Ozansoy’un gerçek hayatta da sarışın ve mavi kadınlardan hoşlandığı düşünülebilir.

‘Sevmek İçin Sevmek’, Ozansoy’un hikâyeleri içinde en uzun olmasının yanı sıra, aynı zamanda yazıldığı dönem içinde en çok beğenileni olmuştur. Ozansoy’un arkadaşı olan Baki Suha, arkadaşının kitabına olan hayranlığını belirtir.

“Kitap insanı düşündürmüyor, fakat bu bir kusur mudur? İşin bu tarafını salâhiyetlere bırakalım. Ben yalnız hayranım o kadar... Arkadaşımın kitabı için bir şeyler söylemek isterdim. Fakat ne çare, güzellik tarifi yapılamıyor ki...”³²⁷

Gavsi Ozansoy, ‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı bu hikâyesinden sonra, 1937 yılında ‘Mesut Olacağız’ adlı hikâyesini kaleme alır. Bu Ozansoy’un son ‘tamamlanmış’ hikâyesidir ve Ozansoy o vakitler yirmi yaşındadır. Son hikâyesini yirmi yaşında yazan yazar, hikâye yazmayı çok erken yaşta bırakmıştır. Sonraki yıllarda Uyanış dergisinde çeşitli hikâyeleri yazmaya başlamış olsa da, neden olduğu bilinmez ama bu hikâyelerin sonu bir şekilde gelmemiştir. Ozansoy’un çok erken yaşta hikâye yazmayı bırakması, dergide başlamış olduğu hikâyelerini sonlandırmayıp yarım bırakması ve aynı zamanda tamamladığı hikâyelerinde de başta ayrıntılı tasvirlerle adeta bir roman havasında başlayıp, sonda da hiç beklenmedik bir şekilde hikâyesine hemen son vermesi, aslında onun çok da hikâye yazmaktan hoşlanmadığı izlenimini verir.

³²⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Yıllardan Sonra**, 17 Kasım 1935, s.330-331

³²⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, **Düşünürken**, 05 Ağustos 1937, c.82, s.165

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER YAZILARI

4.1. Gavsî Ozansoy'un Röportajları ve Yazı Dizileri

Gavsî Ozansoy, 1944 yılında Servetifünun-Uyanış dergisinin kapanmasıyla edebiyat hayatındaki yaşamına uzun bir ara verir. 1947 yılında Ozansoy Matbaasını açar. Fakat bu matbaa fazla uzun ömürlü olmaz. 1952 yılında 'Harman'³²⁸ adlı haftalık bir gazete çıkarır.³²⁹ Gavsî Ozansoy, bu gazetede okuyucusunun karşısına kendisini bütün edebî kimliğinden soyutlayarak çıkar. Ozansoy, gazetede genellikle esrarlı cinayetlerin arkasındaki sır perdesini aralamaya çalışan bir gazeteci, bazen de bir dedektif olarak karşımıza çıkar. Yine bu dönemde sırrı çözölemeyen cinayetleri konu alan 'Malatya Suikastının İçyüzü'³³⁰ ve 'Sarıyer Cinayeti'³³¹ adlı iki müstakil dergi yayımlar. Haftalık güncel ve magazin konularını ele alan gazetenin ömrü de, daha önce açılan matbaa gibi kısa olur ve gazete iki yıl sonra kapanır.

Gavsî Ozansoy, yaklaşık on yıl aradan sonra edebiyata dönüş yapar. Çeşitli gazetelerde edebiyatı ve edebiyatçıları konu alan yazı dizileri oluşturur.³³² Edebiyatçılarla yapmış olduğı sohbet ve röportajları bu yazı dizileri aracılığıyla okuyucuya ulaştırır.³³³ 'Edebiyatımızda Dünköler mi, Bugönköler mi daha kuvvetli? Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki', 'Mısralarda Yaşayan Aşklar' ve 'Beş Kuşak Konuşuyor' adlarını taşıyan, Türk edebiyatı için önemli bir kaynak ve vesika olan bu yazı dizileri, bugüne değin bir eser çatısı altında bir araya getirilmemiş ve gazete sayfalarında kalmıştır.

³²⁸ Harman Gazetesi, 21 Ekim 1952, S.5, s.1

³²⁹ Necatigil Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Varlık Yay., İstanbul, 1993, s.250,251

³³⁰ Malatya Suikastının İçyüzü, Milli Ktbh. N.231/42532, 1952 AD 2185 (Bu broşürü H.Cemal Beydeman ile hazırlamıştır.)

³³¹ Sarıyer Cinayeti, Milli Ktbh. N.231/42000, 1952 AD 1575 (Bu broşürü Ferdi Öner ile hazırlamıştır.)

³³² Işık İhsan, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, Elvan Yay. C.2, s..1379, Ankara, 2004

³³³ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yay. C.7

Gavsi Ozansoy, 'Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli?' ve 'Beş Kuşak Konuşuyor' adlı yazı dizilerinde eski ve yeni edebiyatçılara sorular sorarak onların edebiyat ve sanata dair görüşlerine yer verir. Fakat bu sefer Ozansoy, itiyatlı davranır ve yeni edebiyat tartışmasına meydan vermemek ve yirmi yıl önceki tasfiye hareketini hortlatmamak için olsa gerek bu defa 'eski-yeni' ifadesinin yerine 'dünkü-bugünkü' ifadesini kullanır. Ozansoy, yazı dizilerinde 'dünkü' ve 'bugünkü' diye tabir ettiği şair ve yazarların düşüncelerini her hangi bir yoruma tabi tutmadan orijinal bir şekilde verir. Dünkü edipleri sahip oldukları tecrübe ve hak ettikleri edebî mevkii gereğince 'üstad' olarak nitelendirir. Gavsi Ozansoy'un dünkülere karşı bu hitabı bazı çevreleri rahatsız etse de, Ozansoy hitabının haklı müdafaasını yaparak eskilerin iade-i itibarını teslim eder ve belki de bu sayede içindeki nedamet hislerini bir nebze olsun hafifletmeyi başarır. Çünkü artık Ozansoy da olgunlaşmış, oturaklaşmış bir 'eski', bir 'dünkü' ediptir.

Gavsi Ozansoy, 'Edebiyatımızda Dünküler mi Bugünküler mi?'³³⁴ yazı dizisini 1962-1963 yılları arasında oluşturmuştur ve toplam 41 röportaj bu yazı dizisinde yer alır. Bu röportajlar, zamanın Tercüman gazetesinde yayımlanır. Ozansoy'un bu yazı dizisi vesilesiyle röportaj yaptığı isimler şöyledir: Ümit Yaşar Oğuzcan, Yusuf Ziya Ortaç, Refik Halit Karay, Orhan Hançerlioğlu, Faruk Nafiz Çamlıbel, Attilâ İlhan, Necip Fâzıl Kısakürek, Necati Cumalı, Nizamettin Nazif, Selâmi İzzet Sedes, Özdemir Asaf, Sabahattin Kudret Aksal, Refî Cevat Ulunay, Orhan Kemal, Ethem İzzet Benice, Celâl Sılay, Abdülhak Şinasi Hisar, Ahmet Kabaklı, Faruk Gürtunca, Baki Süha Ediboğlu, Orhan Seyfi Orhon, Haldun Taner, Vâlâ Nurettin, Behçet Necatigil, Reşat Enis, Samim Kocagöz, N. İlhan Berk, Ahmet Muhip Dranas, Turgut Uyar, İbrahim Minnetoğlu, Kemal Tahir, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Leylâ Erbil, Adnan Özyalçın, Demir Özlü, Doğan Hızlan, Arif Damar, İlhan Tarus, Zeki Taşkın, Orhan Duru. Ozansoy'un röportajlarda sorduğu öncelikli

³³⁴ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, S.395, s.1

soru, yazı dizisinin adından da anlaşıldığı gibi edebiyatın ‘dünü’ ve ‘bugünü’ üzerinedir. Dünkü edebiyatla bugünkü edebiyat arasındaki farklar, gelişmeler, değişimler, kayıplar... vb. gibi sorular sanatçı ve edebiyatçılara sorulmak suretiyle, onların hem geçmiş edebiyatımız hem de 60’lı yıllardaki edebiyat manzaramız hakkındaki görüşleri alınır.

‘Mısralarda Yaşayan Aşklar’³³⁵ adlı yazı dizisi 1964 yılında, yine Tercüman gazetesinde yayımlanır. Bu yazı dizisinin formatı bir öncekinden farklı olur. Gavsi Ozansoy, bu yazı dizisini oluşturmadan önce on şair ile görüşmüş, onların bilinmeyen aşk hikâyelerini dinlemiş ve bu aşk hikâyelerinin sonunda oluşan şiirleri kendi el yazılarından derlemiştir. Bu şiirlerden bazılarının hiç bilinmeyen, saklı tutulan şiirler olmasının yanı sıra, bazıları da bilinen, fakat o güne değin arkasındaki hikâyenin saklı tutulduğu şiirlerdir. Gavsi Ozansoy’un görüşüp, kendi ağızlarından aşklarının ve şiirlerinin hikâyesini dinlediği şairler ise şunlardır: Şükûfe Nihal, Bâki Süha, Ümit Yaşar Oğuzcan, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Ahmet Kutsi Tecer, Özdemir Asaf, Behçet Necatigil

Gavsi Ozansoy’un üçüncü ve son yazı dizisi 1967 yılında Haber gazetesinden yayımlanır. ‘Beş Kuşak Konuşuyor’³³⁶ adını taşıyan bu yazı dizisi beş yıl önce oluşturulan ‘Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki’ adlı yazı dizisinin devamı gibidir adeta. Öncesinde olduğu gibi bu yazı dizisinde de edebiyat ve sanata emek vermiş nesiller konuşturularak, onların sanata ve edebiyata dair görüşlerine yer verilir. Onlardan ‘dünkü’ ve ‘bugünkü’ sanat hakkında bir karşılaştırma yapmaları istenir. Bunun yanında ‘dilde sadeleşme’, ‘bunalım gençliği’ ve bu gençliğin ortaya koydukları kural tanımaz edebiyatları, yaşantıları hakkında sorular sorularak, bu konularla ilgili yorumları alınır. ‘Beş Kuşak Konuşuyor’ adlı bu yazı dizisinde zamanın edip ve sanatçılarıyla yapılmış 46 röportaj yer alır. Bu röportajlarda ye alan isimler ise şunlardır: Yusuf Ziya Ortaç, Edip Cansever, Sabri Esad Siyavuşgil, Azizi Nesin, Tağrik

³³⁵ Tercüman Gazetesi, 09 Mart 1964, S.?, s.1

³³⁶ Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, S.?, s.3

Buğra, Leyla Erbil, Samim Kocagöz, Orhan Hançerlioğlu, Sevim Burak, Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Kemal, Halit Fahri Ozansoy, Cemal Süreyya, Doğan Hızlan, Adnan Özyalçiner, Türkân İldeniz, Metin Eloğlu, Mübeccel İzmirli, Gülten Samanoğlu, Nihat Sami Banarlı, Sabahattin Kudret Aksal, Sennur Sezer, Mehmet Seyda, İlhan Geçer, Mehmet Çınarlı, Haldun Taner, Mustafa Necati Karaer, Bülent Dalyancı, Necati Cumalı, Fevzi Halıcı, Egemen Berköz, Ferit Öngören, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Günel Altıntaş, Ahmet Kabaklı, Refi Cevat Ulunay, Özdemir Asaf, Ümit Yaşar Oğuzcan, Mehmet Salihoğlu, Nurten Çelebioğlu, Ahmet Kutsi Tecer, Turan Oflazoğlu, İlhami Behlül Pektaş, Sunullah Arısoy, Mehrizat Poyraz

4.1.1. Edebiyatımızda Dünküler mi Bugünküler mi Daha Kuvvetli?

Gavsi Ozansoy, 'Edebiyatımızda Dünküler mi Bugünküler mi Daha Kuvvetli, Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki' adlı yazı dizisini 1962 yılında Tercüman gazetesinde yayımlar. 'Dünkü' ve 'Bugünkü' diye nitelendirdiği edebiyatçı ve sanatçılara sorular yönelterek, onların sanat ve edebiyatla ilgili düşüncelerini aktarır. Bu yazı dizisi toplam 41 röportajdan oluşan bir edebî anket özelliği taşır.

Ruşen Eşref Ünaydın'ın, 44 yıl önce yayımlanan meşhur edebiyat konuşmalarına 'Diyorlar ki...' adını verir. Bu çalışma Türk edebiyatında yapılan ilk büyük ve ciddi edebiyat anketidir.³³⁷ 'Diyorlar ki' adlı anket çalışmasından sonra Hikmet Feridun 'Bugün de Diyorlar ki...' adlı yazı dizisini oluşturur.³³⁸ Gavsi Ozansoy da edebiyat ve sanata ilişkin sorduğu sorulara verilen cevapları 'Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki...' başlığı altında toplar.

Gavsi Ozansoy anketinde, Türk edebiyatının nereye gittiği, edebiyatımızda bir gelişme mi yoksa bir kısırlaşmanın mı olduğu, son yirmi üç yıl içinde meselâ şiirde bir Mehmet Akif, Yahya Kemal, Hâşim, Halit Ziya,

³³⁷ Ruşen Eşref, Diyorlar Ki, Dersaadet: Kanaat Matbaası, 1918, İstanbul

³³⁸ Hikmet Feridun, Bugün de Diyorlar Ki, Remzi Yay. 1932, İstanbul, 320 s.

Yakup Kadri, Refik Halit, Reşat Nuri, Mahmut Yesarî değerinde kıymetlerin yetişip yetişmediğini sorgular.

“Son yıllarda birçok şair; hikâye ve roman, piyes yazarı yetiştirdi. Bunlardan tesadüflerin yardımı, ya da kendi zekâları, tezgâhtarlıklarıyla öne geçebilenler, son durakta boşalan otobüs yolcuları gibi, itiş kakış ortaya, hüner meydanına çıktılar. Gazete, mecmua sütunlarını, roman ve piyes yazarlıklarını paylaştılar. Kiminin şiirleri ruha ses veren müzik nağmeleri arasında radyolardan okundu, kiminin piyesleri tiyatrolarda oynandı, romanları büyük gazetelerde tefrika edildi. Oysa ben eminim ki, otobüs boşalırken telâş ve aceleye kapılmayan nezaketen kendilerine yol verenler arasında en az onlar kadar sahici ihtimal olanlardan da üstün değerler vardı.”³³⁹

Gavsi Ozansoy, hazırlamış olduğu ankette genç nesil içinde var olan değerleri ortaya çıkarmaya çalışır. Eski ve yeni neslin mümessillerini aynı sütunlarda ve aynı zamanda konuşturmak suretiyle ‘dünküler’in mi, yoksa ‘bugünküler’in mi daha kuvvetli olduğu sorusuna cevap bulmaya çalışır.

Gavsi Ozansoy’un ankette görüşlerine yer verdiği ilk isim yeni şöhrete kavuşmuş, özellikle bayanlar tarafından çok sevilen, çok okunan, kitapları birkaç defa basılan yeni nesil şairlerinden biri olan Ümit Yaşar Oğuzcan’dır. Ozansoy, Ümit Yaşar ile röportajını şairin Beyoğlu’nda Konak Han’daki yazıhanesinde yapar. Ozansoy’un izlenimlerine göre, duvarlarında tablolar, şairin kendisine ait portre ve karikatürlerle süslü bir yazıhanedir burası.³⁴⁰ Ozansoy, şairin odasını adeta resmeder:

“Amerikan yazı masasının sağında bir teyp onun yanında bir pikap, tam karşısında bir radyo var. Odada müzik sesi hiç eksik olmuyor. Bunlardan biri daima çalışıyor. Bir rafın üstünde, zarif bir

³³⁹ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, S.?, s.1,5

³⁴⁰ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, s.5

heykelin önünde Yahya kemal'in bir fotoğrafı... Şairin renklerden en çok yeşili sevdiği belli... Duvardaki köpürmüş deniz tablosunda yeşil, eşyada, biblolar, abajurda, halıda ve nihayet parmağındaki yüzükte yeşil..."³⁴¹

Gavsi Ozansoy, edebiyatta dünkülerin mi bugünkülerin mi daha kuvvetli olduğu sorusuyla başlar Ümit Yaşar'la olan mülakatına. Ümit Yaşar, "Dünküler dünün imkânları içinde güçlü idiler. Bugünküler bugünün imkânsızlıkları içinde güçlü..."³⁴² diyerek karşılık verir Ozansoy'un sorusuna. Fakat bu cevap Ozansoy'u tatmin etmez. Zira şairle aynı düşüncede değildir. Çünkü Ozansoy'a göre, bir şöhretin kendini tanıtmaya için radyo gibi, plak gibi eskiye göre daha çok teknik imkân vardır. Ümit Yaşar, vermiş olduğu bu kısa cevabı şöyle açıklar:

"Ben yirmi bir senedir şiir yazıyorum. Ancak son birkaç yıl içinde adımları duyurabildim. Bu iş zannettiğiniz kadar kolay olmadı. Çok çile çektim. Dünküler birbirlerini överlerdi. Bugünküler birbirlerin yeriyo. Dünkülerin çok kolay verdikleri değer anlayışı şâirlikle en ufak ilgisi olmayanlar, milli şâir, büyük şâir gibi yersiz övmeler karşısında bırakmıştı. Dün şiirle uğraşanların adedi azdı. Bugün şiirle uğraşanların adedi çok daha fazla... Bunlar arasından sivrilip değerini kabul ettirmek de o kadar güç..."³⁴³

Ümit Yaşar Oğuzcan, konuşmasının devamında, eskilerin sayıca az oldukları için ekol oluşturma gereğini duyduklarını, şiir sanatında bu tarz birleşimlerin gereksiz olduğunu vurgular. Çünkü şaire göre, her gerçek şair bir ekoldür. Oğuzcan, yeni nesil içinde de bir Mehmet Âkif, bir Haşim, bir Yahya Kemal ölçüsünde şairler olduğuna inanır. Oğuzcan'ın beğendiği bu yeni nesil şairler arasında Cahit Sıtkı, Oktay Rifat, Orhan Veli, Cahit Külebi,

³⁴¹ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, s.5

³⁴² Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, s.5

³⁴³ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, s.5

Özdemir Asaf, Turgut Uyar yer alır. Şair, bu isimlerin okuyucu kitlesi tarafından çok bilinmemesinin onların sahip olduğu değerden bir şey kaybettirmeyeceği görüşündedir. Şöhret sahibi olmanın her zaman belirleyici bir kriter olmadığını, nasıl olsa bir gün bu şairlerin de tanınacağını vurgular.³⁴⁴

Gavsi Ozansoy, Ümit Yaşar'ın yazıhanesinden ayrılmak üzereyken merakına yenik düşer ve Ümit Yaşar'a hep aşk şiirleri yazdığını, kitaplarında her zaman sevgililere rastlandığını, bunun yanında evli ve iki çocuk babası olduğunu, bu sebeple eşiyle hiç kavga edip etmediğini sorar. Ümit Yaşar, Ozansoy'un bu sorusuna gülerek karşılık verir ve şunları söyler: "Karım çok iddiacı değil, iddialı da değil. Bundan dolayı iyi anlaşıyoruz. Çok da mesuduz. Bu suali bizzat karıma sordular. Ne cevap verdi biliyor musunuz? Dedi ki: Nasıl bir ressam eserlerinde canlı model kullanır ve bu onun hayatına tesir etmezse, ben de kocamın hayatındaki kadınları böyle kabul ederim. Yuvamız için yıkıcı bir tesir yapmamışlardır." ³⁴⁵

Gavsi Ozansoy, yeni neslin şairlerinden olan Ümit Yaşar'la yaptığı mülakatın akabinde eski şairlerden olan ve Ozansoy'un tabiriyle, yıllanmış şarap gibi yılların şöhretini omuzlarında taşıyan, özellikle mizah vadisinde rakipsiz kabul edilen Yusuf Ziya Ortaç ile görüşür. Yusuf Ziya ile görüşebilmenin pek de kolay olamadığını söyleyen Ozansoy, durumu şöyle nitelendirir: " Yusuf Ziya'nın bürosu doktor muayenehanesi gibi bir yermiş meğerse... İçeri girebilmek, hele huzura kabul edilmek bir sürü seremoniye tâbi. Eğer benim gibi şansınız yâver giderse, ne âla... Aksi halde kendinizi devlet hastanelerimizden birinin polikliniğinde zanneder, muayene olmadan firara karar erirsiniz." ³⁴⁶

³⁴⁴ Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, s.5

³⁴⁵ Tercüman Gazetesi 14 Kasım 1962, s.5

³⁴⁶ Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, s.5

Ozansoy, bahsettiği bütün ‘seremonilere’ rağmen Yusuf Ziya ile görüşmeyi başarır. Ortaç, Ozansoy’un bir edebiyat anketi için görüşmek istemesinden memnun olur. Ozansoy, malum soru olan ‘edebiyatımızda dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi daha kuvvetli’ olduğu sorusunu Yusuf Ziya’ya yöneltir. Yusuf Ziya, ‘dün’ ve ‘bugün’ olarak algılanan şeyin sınırlarının, bu sınırların nerede başlayıp nerede bittiğinin muğlâk olduğunu belirttikten sonra, kendisinin şiir yazmayı bıraktığını fakat sevgilisi olarak nitelendirdiği şiiri okumayı hiç bırakmadığını ifade eder. Ortaç, yeni neslin şiirini de okuduğunu ve çok beğendiğini söyler.

“Ben şiiri bıraktım. Neden mi?.. İnsan sevdiğine cefa etmez de ondan!.. Biliyor musunuz, güzel sanatların en gücü şiirdir. Güzel bir tablo bir salona asılır, bakılır, beğenilir, ne güzel denir. Ama bir güzel şiir bence güzel değildir. Şiirin ancak çok güzeli güzeldir. Bunu başarmak kolay mı?.. Güçten de fazla, bir yarım Tanrı işi!.. İşte bu sevgiliyi onun için bıraktım. Bu bırakış yalnız yazmaktadır. Okumayı hiç bırakmadım. Bana sık sık gönderilen, ya da kendi aldığım kitaplarda altın arayıcılar gibi aradığım has şiiri arıyorum. Size bir müjdem olsun buluyorum da!...”³⁴⁷

Yusuf Ziya, yeni neslin edebiyat ve sanatta kazandığı bu başarının geçmişten tevarüs ettiği bir mirasın tezahürü olduğunu düşünür. Şair, eski nesle dayalı temellerin sağlam olmasıyla, yeni nesil edebiyatının tekâmülünün sağlanabildiği söyleyerek dünkülerin bu başarıdaki haklarını teslim etmiş olur. Ortaç, güzelin her devirde kendini hissettirdiği ve ebedîleşmeye namzet olduğunu vurgular.

“Bu serveti bırakan babalarla sanatın mirasyedi çocuklarını mukayese etmek haklı olur mu?... Güzelin doğum tarihi yoktur. Fuzulî, Nedim, Hâmit, Fikret yüz sene sonra da, 300 sene sonra da güzel kalacaklar.

³⁴⁷ Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, s.5

Cahit Sıtkı'yı duygu değişiklikleri içinde sık sık bir dua gibi mırıldanırım... Ama Yahya Kemal, Hâşim dilimden hiç düşmezler. Orhan Seyfi'yi, Faruk Nafiz'ı, Korsanlar Şairi Enis Behiç'i unutabilir miyiz?... Bütün bir nesil mektep sıralarında onları ezberledi. Peçeler altından, şimdi futbolcu isimleri fısıldayan dudaklar onların isimlerini yürek çırpıntısıyla fısıldadılar.”³⁴⁸

Yusuf Ziya, konuşmasının devamında, edebiyatın en güçlü dalı olan mizahın son birkaç yıl içinde dünün bütün mizahçılarından üstün imzalar yetiştirdiğini söyler ve aynı zamanda uydurma değil, sahici olan köyün romana, şiire, mizaha girmesinden duyduğu memnuniyeti dile getirir.³⁴⁹ Gavsî Ozansoy, Yusuf Ziya'nın sözlerini şaşkınlık ile dinler ve yirmi yıl önce genç nesil taraftarlarınca hazırlanan tasfiye listesinin başında adı geçenlerden olan şairin, o zamanki genç nesle sert çıkışlarını hatırlar. O zamanki genç neslin karşısında yer alan Yusuf Ziya, bugünküleri okuyor ve beğeniyordu.

“Bundan yirmi sene evvel yeni nesli yeren hiç beğenmeyen alay mevzuu yapan Yusuf Ziya artık yoktu. Onun yerine, gençleri okuyan, seven ve onlardan çok şeyler bekleyen bir ağabey vardı. Herkes de hiç kıskanmadan, haset etmeden...”³⁵⁰

Gavsî Ozansoy, anketine ‘dünkü’ olarak tabir ettiği eski nesil yazarlarından Refik Halit Karay ile devam eder. Ozansoy, Refik Halit'i Esentepe'deki evinde ziyaret eder. Günlerden Pazar olması ve vaktin de öğle saati olması sebebiyle hemen konuşmaya başlarlar. Ozansoy'un izlenimlerine göre Karay, hâla genç ve dinçtir. Hatta Karay, bir türlü yerinde oturamaz ve mutadî üzere hep hareket halinde, konuşurken ya dolaşır ya da yer değiştirir.³⁵¹

³⁴⁸ Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, s.5

³⁴⁹ Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, s.5

³⁵⁰ Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, s.5

³⁵¹ Tercüman Gazetesi, 16 Kasım 1962, s.5

Ozansoy konuşmasına ‘Edebiyatımızda eskiler mi yeniler mi?’ diyerek başlar. Refik Halit, Ozansoy’un bu sorusuna Servetifünun neslinden Halit Ziya ve Tevfik Fikret’i, Servetifünun öncesinde yer alan şair-i âzam Abdülhak Hâmit’i kuvvetli bulduğunu ve bu kuvvette değerlerin yeni nesilden çıkmadığını ama çıkma ümidini veren emareler gördüğünü söyleyerek karşılık verir.

“Bu kuvvette değerler çıkmadı. Ama çıkacağı ümidi veren, belki de bunları çok geride bırakacak izler, emareler gördüğümü memnuniyetle söyleyebilirim. Bilhassa piyes sahasında bu ümit daha kuvvetlidir. Yeni neslin şairlerini de okuyorum. Bunların şiirlerinde şimdiye kadar tanıdığımız çok eski ve eskiden sonrakilerden daha fazla şiirliliğe rastlıyorum. Hakikaten öyle... Hayret ediyorum. Bazen öyle bir mısra rastlanıyor ki gerçek şiir odur bence... Yapmacıksız, içten gelmiş mısralar...”³⁵²

Refik Halit gençlerden, en çok Orhan Veli ve Ümit Yaşar’ı sevdiğini dile getirir. Bunun yanında Karay, yeni nesli yazdıkları hikayeleri hiç beğenmediğini ve romanın da kısır olduğunu vurgulayarak eleştirir. Fıkracılıkta ise ‘Ne yazık ki erken öldü.’ dediği Peyami Safa’nın teknik bakımdan en iyisi, en kuvvetlisi olduğunu ve onun ayarında bir fıkracının henüz yetişmediğini söyleyen Refik Halit, yeni neslin dağınık oluşlarından, orijinal olma adına sakıncalı kelimeler kullanmalarından ve bir de sayılarının çokluğundan yana şikâyetçidir.

“Yeni neslin üç halinden şikâyetçiyim. Birincisi, dağınık oluşları... İkincisi, çok imza var. Bir çoğu da değersiz.. Değerliler bunlar arsında kayboluyorlar. İşportaya düşmüş şairler, hakiki şairlerin sivrilmesine, tanınmasına mâni oluyor. Yazık... Yabani oy bitmiş bir tarlada sahici çiçek aramak gibi bir şey... Vardır, ama o otlar arasında kaybolur.

³⁵² Tercüman Gazetesi, 16 Kasım 1962, s.5

Üçüncüsü orijinallik taslamak için murdar kelimeler kullanmaları... Eskiden oyunlarda süpürge sopası, gaz tenekesi ile tuhafılık yapıldı. Şimdi de, bazı yeni şairler pis kokulu, küfürden aşağı tâbirlere başvuruyorlar. Fikrimce, bu kötü şekil ve sesleri kullanarak orijinal olabileceklerini sananlardan bir şey beklenemez.”³⁵³

Gavsi Ozansoy, anketine eski nesil yazarlarında Refik Halit Karay’dan sonra, yeni neslin meşhur hikâye yazarı ve eleştirmeni olan Orhan Hançerlioğlu ile kaldığı yerden devam eder. Ozansoy, Hançerlioğlu’nu radyoda dünya edebiyatının sırlarını çözen, hikâyelerini anlatan ve o davudî sesiyle kadınların gönül verdiği kişi olarak tanımlar.³⁵⁴

Orhan Hançerlioğlu, Ozansoy’un kendisine yönelttiği ‘edebiyatımızda dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi kuvvetli olduğu’ sorusuna karşılık, eskilerin batı ölçülerini taklit çağını belirttiklerini ve bu taklit çağının 1940’da Ozansoy’un önderliğinde açılan tasfiye bayrağı ile aşıldığını söyler. Ozansoy, Hançerlioğluna tasfiye davasında kendilerini gerçekten haklı bulup bulmadığını sorar. Hançerlioğlu ise Ozansoy’un bu sorusuna “Tabii... Açtığınız bayrakta sizi haklı görüyorum.”³⁵⁵ diyerek karşılık verir. Ozansoy’un taklitçilik vasfının yenilerde olup olmadığını söylemesi üzerine Hançerlioğlu, yenilerin batının sanat anlayışı içinde kendi kimliklerini koruyabildiklerini belirtir.

“Bu meseleyi şöyle çözümleyelim. Taklit deyince bir özbir hava taklidi anlaşılmalıdır. Sanat anlayışı ulus tanımaz. Orhan Veli grubu batının sanat anlayışı içine kendi kişiliğini, kendi özünü, kendi havasını da koyabilmiş orijinal bir sanat grubudur.”³⁵⁶

³⁵³ Tercüman Gazetesi, 16 Kasım 1962, s.5

³⁵⁴ Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, s. 1,5

³⁵⁵ Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, s.5

³⁵⁶ Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, s.5

Yahya Kemal'i ve Yakup Kadri'i eski değil yeni kabul eden Orhan Hançerlioğlu, Reşat Nuri'yi yeniye yönelmiş bir yazar olarak gördüğünü, hececilerden Faruk Nafiz'ı ve Halit Fahri'yi tercih ettiğini, Haşim'i ise sevmediğini belirtir. Birçok eskinin eleştiride bulunduğu gençlerin dağınık oldukları konusunda ise, bu durumu onların kişiliklerini eskilere nazaran daha belirli olmasıyla ilişkilendirir.

“Bugünkü edebiyatımızın başlıca özelliği ekolsüz oluşudur. Ekoller çeşitli sanat imkânları aramak bakımından yararlı olmuşlardır. Bugün o anlamda bir ekole dönülemez. Çünkü bugünün anlayışı sanatın sınırsızlığına ve kuralsızlığına dayanmaktadır. Bunun içindir ki, günümüz sanatçılarının kişilikleri daha belirlidir.”³⁵⁷

Gavsi Ozansoy, Orhan Hançerlioğlu'ndan sonra eski nesil şairlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel ile görüşür. Ozansoy, Faruk Nafiz'in Reşat Nuri'den sonara edebiyatımızın en kibar, en nazik adamı olduğunu, gözlerinde tevâzünün ışıldadığını, son derece samimi, candan, iyi yürekli olduğunu ve mülâkatlarının hep bu nezaket havası içinde geçtiğini belirtir. Ozansoy, anket münasebetiyle Çamlıbel'i yeni tanıdığını ve bunun kendisi için o güne kadar sahiden büyük bir kayıp olduğunun dile getirir. Hâlbuki Çamlıbel, Ozansoy'u 41 seneden beri tanıdığını, o daha dört yaşındayken Halit Fahri ile Erenköy'deki evlerine geldiğini söyler. Çamlıbel, Ozansoy'u ağarmış saçlarla karşısında görünce şaşkınlığını gizleyemez ve “Yıllar ne çabuk akıp geçmiş...” der. Bunun üzerine Ozansoy, tebessüm ederek “Evet üstadım, bir ömür böyle geçti.” diyerek karşılık verir.³⁵⁸ Ozansoy, Faruk Nafiz ile olan mülâkatı şairin Arnavutköy'deki evinde gerçekleştirir ve ‘eski devrilerin huzur’unun olduğunu söylediği bu evi, şu ifadelerle resmeder:

“Üstadın Arnavutköy sırtlarındaki evinden Boğazın mavi sularını ve Anadolu yakasının Ekim güneşi altında bir kat daha güzelleşen,

³⁵⁷ Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, s.5

³⁵⁸ Tercüman Gazetesi, 18 Kasım 1962, s.1,5

efsanevi, tatlı yeşilliğini; Yahya Kemâl'in İstanbul'unu seyrederken, rahat rahat konuştuk. Bu sevimli ev senelerce evvel yapılmış. Yani, Faruk Nafiz politikaya atılmadan çok önce... Eşyalar da, muhterem eşiyle evlendikleri gün alınan eşyalarmış... Tevekkeli değil. Evde mazinin sessizliği ve eski devirlerin huzuru vardı.”³⁵⁹

Bu huzurlu atmosfer içerisinde kahveler yudumlanırken Ozansoy, anketin malum sorusu olan ‘dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi daha kuvvetli olduğu’ sorusunu sorar. Faruk Nafiz, Ozansoy’un bu sorusunu herhangi bir isim vermeden, suya sabuna dokunmadan cevaplandırmaya çalışır. Bunun yanında Çamlıbel, yeni neslin karşılaştıkları güçlüklerle de tam teşhis koymaya çalışır. Bu güçlüklerin başında gençlerin sanat dilini toplum içinde yaygınlaştıramadıkları ve bu sebepten dolayı, esasında çok güzel olan sanat ve edebiyatlarını dar bir daire içine hapsettiklerini söyler.

“Tabiat kanunu icaplarınca, yaşlıların gençlerden daha kuvvetli olmamaları gerekir, bu kanun, beden de olduğu gibi, ruhta da câridir: edebiyatın, güzel sanatların, kanun dışı kalması hatıra gelmez... Şu var ki, dünkü nesil, bugünküne nispetle daha çok koltuğuna yerleşmiş vaziyettedir; daha fazla mevkiine hâkimdir; kuvvetli olmasa bile, daha ziyâde ağır basıyor... Bu manzara, gençlerin hafif davrandığına dalâlet etmez.

Geçen neslin, bir bakıma, genç nesilden daha tâlihli olduğuna delâlet eder. Bizim neslin dilini, bizden evvelkiler de anlardı, biz den sonrakiler de... Bu yüzden, gayretimize kıymet veren büyüklerimiz bizi bizden küçüklere anlatmakta ve dinlemekte güçlük çekmezlerdi; bu şekilde biz tanıtılmış ve –üstümüzde şeytan tüyümüz varsa- sevilmiş olurduk. Son nesillerin edebiyat dilini, dünküler pek tadamıyor; bu gençler de candan alâkalarını kesmiyorlar... Ancak, yaş ilerledikçe, zevkler değişiyor ve alâka genişliyor; o zaman, başka iklimlerde başka

³⁵⁹ Tercüman Gazetesi, 18 Kasım 1962, s.5

çiçeklerin ve meyvelerin bulunduğu anlaşılıyor; tabiatıyla dikkat, yakından uzaklara çevriliyor. Genç sanatçılarımızın, yalnız gençlerle çemberlenmesindeki sır, bence, buradadır. Sanat dilinin tadını ne kadar çok damaklara yayarsak, bu çemberi o kadar genişletmiş ve hatta kırmış oluruz.”³⁶⁰

Faruk Nafiz, konuşmasının akabinde kıymetleri derecelendirmek için bir ölçüye ihtiyaç olduğunu, yeni neslin sahip olduğu kaidesizlik prensibinin bir kaide olamayacağını söyleyerek, yeni nesil içinde de dünkülere denk sesler işitildiğini fakat bunların çok sesliliğin getirmiş olduğu uğultular içinde seslerini duyuramadıklarını ifade eder.³⁶¹

Ozansoy, Çamlıbel’e yeni neslin neden bir ekol çatısı altında toplanamadıklarını sorar. Çamlıbel, Ozansoy’un bu sorusu üzerine, lisan, zevk, his, hayâl ve fikir meselesini yoluna koymadan ekol davâsının halledilemeyeceğini ve bir şeyin ekol olabilmesi için evvelâ bir usûl, bir tertip, bir nizama sahip olması gerektiğini söyler.³⁶²

Gavsi Ozansoy, anketine “Ben Orhan Veli ile başlayan genç nesil hareketine karşıyım.” diyen, fakat kendisi de genç nesil şair ve yazarlarından olan, hatta ‘yazdığı şiirlerin, neşrettiği kitapların edebiyat piyasasında dumanı tütmekte’ olan Attilâ İlhan ile devam eder. Atilla İlhan’ın bu sözlerinden dolayı hayrete düşen ve “ Biz anketimizde eskileri yenileri karşılaştırmak istiyorduk. Meğer yenilerle yenilerin çatışması mukaddermiş.” diyen Gavsi Ozansoy, İlhan’ın son 23 yıl içinde edebiyatımıza girmiş yer ve isim yapmış şairlerle, hatta sanatçıların tümünü inkâr etmesini büyük şaşkınlıkla karşılar. Ozansoy, Attilâ İlhan’ın bu inkâr işinde yalnız olmadığını, yeni ve kalabalık bir sanatçı

³⁶⁰ Tercüman gazetesi, 18 Kasım 1962, s.5

³⁶¹ Tercüman Gazetesi, 18 Kasım 1962, s.5

³⁶² Tercüman Gazetesi, 18 Kasım 1962, s.5

ekibiyle onların karşısına çıktığını vurgular.³⁶³ Attilâ İlhan, bu karşı çıkışını ve isyanını şöyle açıklar:

“Edebiyatımızda ilk hareketi ‘Tasfiye dâvası’ ile sizler yaptınız. Bu hareket çıkışı itibariyle de metodu itibariyle de doğrudur. Orhan Veli ve arkadaşları, yani (garipçiler) sizin bu hareketinizi suntalaştırdılar. Zaten Melih Cevdet kötü bir şâir, Orhan Veli vasat, Oktay Rifat da kararsız bir şâir... 1940-1945 yıllarındaki siyasi baskının diğer şâirleri susturması Garipçilerin genç şiir dünyasında mutlak bir hegemonya kurmalarına sebep oldu. Bu harekete karşı ben 1950’den itibaren ben özcü, imalci ve gerçekçi bir yöntemle karşı çıktım. Bunun da adı (Mavi hareketi) oldu. Mavi dergisinde başlamıştı çünkü... (onları bir sürü makale ile alt ettim. Tek satır cevap veremediler. Çünkü eserleri fikrî bir senteze hizmet etmiyordu. Bir takım apartmalarla ve oyunlarla sanat yapabileceklerini sandılar.

Bir nevi yeni tasfiye hareketi idi bizim de dâvamız. Bu bir hesaplaşma idi. Bu hesaplaşma hareketi çerisinde genç kuşaktan birçok değerli imzalar çıktı. Şiir sahasında ve diğer edebiyat kollarında varlıklarını duyurdular, duyuruyorlar.”³⁶⁴

Gavsi Ozansoy, edebiyatımızda gençleri gençlerden tasfiye eden bu yeni ‘Tasfiye hareketi’nin mensuplarını merak eder. Attilâ İlhan, bun isimler arasında Yılmaz Guruda, Ahmet Oktay, Turgut Uyar, Demir Özlü, Orhan Duru, Adnan Özyalçın, Kemal Özer, Ferit Ergü, Özdemir Nutku, Güner Sümer... vs. gibi isimlerin bulunduğunu ve bunların yeni bir kuşak olmalarının yanı sıra, yeni neslin hakiki temsilcileri olduklarını söyleyerek, bu isimlerin Tanzimat’tan bu yana gelmiş eski şöhretlerden de çok ileri bir seviyede bulunduklarını sözlerine ekler.³⁶⁵

³⁶³ Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, s.1,5

³⁶⁴ Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, s.5

³⁶⁵ Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, s.5

Tanzimat'tan Garipçilere kadar edebiyatımızda hep bir taklitçiliğin kol gezdiğini ve yeni yeni bir terkip sentez şuurunun uyanmaya başladığını söyleyen Attilâ İlhan; Ozansoy'un, saydığı isimler dışında son elli yıl içinde sevdiği bir edebiyat adamı yetişip yetişmediğini sorması üzerine, "Var. Meselâ, Yahya Kemal, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Muhip Dranas... Bu üçü son 50 yıl içerisinde birleşim yapabilmiş önemli şairlerdir. Onlara yöntemleri noktasından karşı olunabilir. Fakat bu, önemlerini azaltmaz." cevabını verir.³⁶⁶

Ozansoy'un "Ya romanda? İleri mi gittik geri mi?" sorusuna İlhan, kısa ve kesin bir ifadeyle, "Yerimizde sayıyoruz. Hepsi tefrikacılık yapıyorlar. Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Kemal Tahir, Mehmet Sevda, Tarık Dursun, İlhan Tarus hepsi." diyerek karşılık verir.³⁶⁷

Attilâ İlhan'dan sonra, en az onun kadar sert ve yıkıcı bir üsluba, sivri bir dile sahip olan Necip Fazıl Kısakürek, ankette yer alan bir diğer isimdir. Gavsî Ozansoy, "Bizim edebiyat anketine verdiği cevapta da, kim bilir, kimleri kırıp geçirecek! Kendi deyişi ile, tahtakuruları gibi kimleri ezip geçecek?" diye bahsettiği Necip Fazıl'a sorularını tevdi eder. Necip Fazıl, bir senaryo yazmak ile meşgul olduğundan dolayı, soruları yazılı olarak cevaplandırır.³⁶⁸ Necip Fazıl, kendine has üslubuyla eski ve yeniye şöyle değerlendirir:

"Âlemde hiçbir yıkıntı manzarası, bugünkü edebiyatımızın belirttiği sefalet derecesinde hazin olmaz! İsterse asil ve muhteşem olmasında da (Barok) ve (Rokoko) tarzında bir taklit piçi olsun; eski binanın yanında şimdi bir Çingene çadırı bile kalmamıştır. Eski ezel kadar, eski insanî idrâk cevheri, artık mahalle çocuklarının zıpzip eşyasıdır. Bu yangın yeri ve çöp yığını arasında, ulvi ölçü, eskiden bir taş iken, şimdi bir oturaktır. (Romain) nizam, eskiden bir caddeyken,

³⁶⁶ Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, s.5

³⁶⁷ Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, s.5

³⁶⁸ Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.1,5

şimdi bir çiş yolu, soylu (lirizm) ise bir yürek vuruşu iken, şimdi bir bağırsak sesi...”³⁶⁹

Eski-yeni davâsını, eski harfleri bilenler ve bilmeyenler nesli diye ayırmaktan yana olan Necip Fazıl, 1925’ten itibaren, en büyüklerin 35-40, en küçüklerinin 20-25 yaş arasında olan yeni neslin hiç görülmedik bir şekilde yanık ve kavruk çıktığını düşünür. Kısakürek, bunun nedenini şu sözleriyle ortaya koyar:

“Sebebi; evet bunun mutlaka bir sebebi olmak lâzım... Sebebi, bu devre içindeki ruhî ve içtimaî değişmelerdir ki, yıktığı şeylerin yerine yenilerini getirememiş, köklü bir nefis muhasebesine yanaşamamış ideolocyasını kuramamış, genç adamın ruhunu bomboş bırakmış, ona madde tesellilerinden her türlü murakabe ve müşahedeye engel olmuştur. Bu oluş veya bir türlü olamayış vakıasının meydana getirdiği edebiyat nesli, içimizde esen boşluk ayazını belirtmekte (klinik) bir kıymettir. Bütün lügatçesi üç beş kelimedenden ve fikir cesareti donsuz gezmekten ibaret bu edebiyat nesli, topyekün duygu âlemini temsil eden birkaç harharayı alt alta dizmekle, şiirin o erişilmez simyasını bulduğu kanaatindedir.”³⁷⁰

Necip Fazıl, anketteki yazısında Birinci Dünya Harbi’nden sonra dünya nizamının değiştiğini, sanayileşme ile birlikte insan iradesinin ve ruhunun bozulmaya yüz tuttuğunu, bu bozulmanın evvela toplum hayatını ve sonrasında sanat dünyasının çehresini başkalaştırdığını dile getirir.

“Birinci Dünya Harbi’nden başlayarak bozulan insanî ruh nizamı, hele makinenin ve müspet bilgi keşiflerinin insan iradesine tahakküm etmeye koyulduğu yirminci asır ortasına kadar öyle bir buhran çığır açmıştır ki, insanoğlu ancak üstün bir nizam bekler ve

³⁶⁹ Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

³⁷⁰ Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

üstün nizam aşkına maziden kalma köhne kalıpları çiğneyip kırarken, bu cehennemî hareketin bizim memleketteki yankısı, mutlak nizamsızlığın nizam, sıfırın namütenahi sanılması olmuştur. Bu yüzdendir ki, insanların ancak tuvalette ihtiyarsızca düşünürken içinden geçen manasızlıkları alt alta istiflemek sanat diye yutturulmuştur.”³⁷¹

Kısakürek, yazısının ilerleyen kısımlarında yeni nesle karşı öfkesinin hızını alamaz ve adeta içindeki öfkeyi püskürtürcesine yeni nesli, onun şiirini ve sanatını eleştirir. Eleştirilerinin hedef noktasında Yedi Meşaleciler ve bilhassa Garipçiler yer alır.

“Hayli eski bir devrin, bir o kadar eski hengâmesinde yedisi de birer kibrit gibi çakıp sönen ‘Yedi Meşale’ gibi, üçüzler halinde yirmi iki yıl evvelin Orhan Veli ve şürekâsı anonim ortaklığı... Bir iç dünyası olan, şiirin üstün ölçü dokumasına eli yatan, fakat ruhî ve bedîî delâleti yüzünden nizamın sırrını anlamayan buna rağmen cazip tuhaflıklar beceren Orhan Veli’den sonra bu anonim şirket, birleşik sermaye olarak hemen iflâs etti; hisse senetleri de kapanın elinde kaldı, enflasyon paralarına döndü. Çoluk çocuğun ceplerini doldurdu ve mektep hizmetini gördü. Bir iflâs ki, keyfiyet mânasıyla (bir) in sıfıra inmesine karşılık pay, binbire çıkıyor ve yokluk çokluk oluyor.”³⁷²

Necip Fazıl yeni neslin halkla, selim duygularla, hatta beşerilikle hiçbir ilgisi olmayan garip sapıklar ve sapık âdetler topluluğu olduğunu, bu yüzden halkın onları benimsemediğini, okumadığını, anlamadığını düşünür. Sanatın sulatanı olarak nitelendirdiği şiirin yeni neslin zulmü altında ezilirken, pek tabi o sultanın vezirleri olan hikâye ve romanın da rahat nefes alamadığını söyleyen Kısakürek, yeni nesil şiirini kendine has ifadelerle şöyle nitelendirir.

³⁷¹ Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

³⁷² Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

“Lisanın bütün kelimelerini bir çuvala doldurup, kuşa niyet çektirircesine, ele ne gelirse alt alta dizmeğe şiir denebilir mi? Yeni şiir bundan da beterdir! Zira kuş kelime çekerken ‘elektrik’ kelimesinin arkasından meselâ ‘tahin helvası’ gelir de belki arada esrarlı bir münasebet vehmedilebilir. Bunlarsa mantık silsilesini kırdıkları iddiasına rağmen yine mantığın en cansız ve mantıksızlığın en âcizi içinde mahpusturlar. Metafizik ürperti, yakıcı hayat, kuşatıcı hassasiyet, soylu (lirizm) ve çilekeş tecrit gibi şiirin doğurucu unsurlarından da mahrum... Böyleyken, sağlık müzelerindeki balmumu heykellere benzeyen müstekreh illetlilerin çırılçıplak güzellik müsabakasına iştiraklerinden beter bir küstahlıkla ortaya çıkmaktan utanmazlar...”³⁷³

Necip Fazıl, bütün bu sert sözlerinin akabinde, konuşmasını bütün bu olumsuzluklara rağmen ümitvar olduğunu, yeni bir ruhla beraber yeni bir neslin zuhur edeceğini ve o nesli beklediğini söyleyerek bitirir.

“Yeni ruh gelmeli ki, yeni nesil gelsin!... Onu bekliyoruz!... Daha nelerle beraber... O gelince de, bu, arada sıkışmış talihsiz nesil, bedbaht bir tecrübenin kavruk örnekleri hâlinde, ‘emrâz-ı içtimaîye’ müzelerine kaldırılacaktır.”³⁷⁴

Gavsi Ozansoy, ‘Edebiyatta dünküler mi bugünküler mi daha kuvvetli?’ sorusunu, askerlik arkadaşı olduğunu söylediği ve edebiyatın her dalında başarılı eserler vermesiyle, yeni neslin kıymetli şairi olmasıyla bilinen Necati Cumalı’ya yöneltir. Ozansoy’un bu sorusuna cevaben Cumalı, edebiyatı sevdiği, yazı yazmaya başladığı günden beri, eskilerin mi bugünkülerin mi daha kuvvetli olduğu yönünde bir şeyi hiç düşünmediğini çünkü böyle bir ayırım yapmanın kendi sanat anlayışına ve sanatçıya olan saygısına aykırı düştüğünü söyler.³⁷⁵

³⁷³ Tercüman gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

³⁷⁴ Tercüman Gazetesi, 20 Kasım 1962, s.5

³⁷⁵ Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, s.5

Kendisi için sadece dünün ve bugünün iyi sanatçıları, kötü sanatçıları diye bir ayırım olduğunu ve iyi sanatçıları hep bir arada gördüğünü belirten Necati Cumalı, Tanzimat döneminden Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi'yi; Servet-i Fünûn döneminden ise Halit Ziya, Tevfik Fikret, Hüseyin Rahmi'yi beğendiğini ve tiyatro alanında Ahmet Vefik, Âli Bey, İbnülrefik Ahmet Nuri, Musahipzade Celâl gibi isimlerin Türk tiyatrosunun temellerini en sağlam şekilde atan isimler olduklarını söyler. Aynı zamanda Cumalı, yeni nesil yazarlarının Yakup Kadri'yi, Halite Edip'i, Ömer Seyfettin'i, Reşat Nuri'yi aşabildikleri kanısında değildir.³⁷⁶

Köy çevresi içinde yetişmiş bir yazar olması hasebiyle Necati Cumalı, Yaşar Kemal'in gözlemlerinin Yakup Kadri'den daha zengin olmasının tabi olduğunu ve Yaşar Kemal'in yanında Samim Kocagöz, Fakir Baykurt, İlhan Tarus gibi isimlerin taşra kökenli olmalarından ötürü, köy gerçeklerini Yakup Kadri'den daha etraflı olarak tanıma fırsatı bulabildiklerini söyler.³⁷⁷

Nurullah Ataç'ı ve Yahya Kemal'i her daim yeni kabul eden Cumalı, Yahya Kemal'den sonra beğendiği isimleri şöyle sıralar: Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Sabahattin Kudret Aksal, Metin Eloğlu.³⁷⁸

Gavsi Ozansoy, Necati Cumalı'nın Radyoevinin Haber Servisindeki odasında yapmış olduğu mülâkatı bitirip, müsaade ister. Vedalaşmak için elini uzattığı sırada Necati Cumalı, adeta içini dökercesine Ozansoy'a şunları söyler:

“Asıl şunları yazsana dedi: Biz, mahvolmuş, sokaklarda kaybolmuş bir nesiliz. Biz, kısmeti kapalı kuşağız. Bugün en

³⁷⁶ Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, s.5

³⁷⁷ Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, s.5

³⁷⁸ Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, s.5

istidatlılarımız hayatlarını kazanmak için çalışma güçlerinin büyük bir kısmını sanatları dışında harcamak zorundadırlar. Kimseden en ufak bir yardım görmedikleri gibi, onurları pahasına, beklemektedirler. Eskiler bize göre rahat yaşamak ve bütün zamanlarını sanatlarına ayırmak olanaklarına sahiptiler. Çağlarında devletin yardımını, devlet adamlarının saygısını, işlerinin önemini anlayışlı devlet adamlarına kabul ettirmek şansını elde etmişlerdi. Mesela Yakup Kadri Bey, senin, benim yaşımızda iken büyük elçiydi.”³⁷⁹

Ankette yer alan bir sonraki isim Nizamettin Nazif'tir. Gavsî Ozansoy'un söylediğine bakacak olursak, kendisinin bir edebiyat anketi için geldiğini söylediğinde Nizamettin Nazif, kahkahayı basar ve “Türkiye’de yok olan bir şeyin anketini mi yapıyorsun.” der. Gavsî Ozansoy, “Üstadım, buna rağmen soracağım. Şu gayri mevcut edebiyatımızda (!) dünküler mi, bugünküler mi?” diye karşılık verir. Gavsî Ozansoy’un bu sözü üzerine Nizamettin Nazif, mevzuu ciddiye alır ve kahvesini yudumlarken, yine Ozansoy’un ifadesiyle ‘bir Akademi profesörü’ edasıyla konuşmaya başlar.³⁸⁰

“Ben edebiyatı kuvvetli bir milli hudut içerisinde mütalaa etmem. Gerçi bir dil millidir. Ama bir edebiyat mutlaka insanî olmakla mukavvettir. Ne insan ne de insanlık sadece bir dilin jeografik sirayet dairesi ile mahsur kalmayacağına göre edebiyatın mutlaka insanlığa mal edilmesi gerekir kanaatindeyim. Görülüyor ki, ben bu asil yarışı bir memlekette iki üç neslin atletleri arasında yapılabilecek büyük ölçüde bir yarış gibi görenlerden değilim. Ama eğer pek umumî olan sorunuzun bir mânası da yeni nesillerin edebî cehtleri, kendilerin edebiyata verişleri üzerinde bir not vermekse, İkinci Dünya Harbinin başından bu yana derece derece artan bir içi var edebiyata karşı genç nesillerde Birinci Dünya Harbi büyük bir aydın kıtlığı yarattığı için edebiyatla uğraşanlar

³⁷⁹ Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, s.5

³⁸⁰ Tercüman Gazetesi, 22 Kasım 1962, s.5

bir tarafa, harcıâlem gazete yazarları bile 1920'den 1940'a kadar, birer bulunmaz zümrüt-ü Anka kıymetine ulaşmışlardı.”³⁸¹

Hâmid'i şair olarak saymayan ve Tevfik Fikret'in de bir adaptasyoncu olduğunu söyleyen Nizamettin Nazif, Yahya Kemal'in kendisinin şiirlerinden daha üstün bir insan olduğunu ve 'kendisinde dozu olmayan bir eski devirler nostalgisini terennüm ettiğini' söyler.³⁸² Nazif, Nurullah Ataç'ı ve Vâlâ Nurettin'i de birer ucuz eleştirmen olarak değerlendirir.

Nizamettin Nazif, yeni nesil romanlarının ve romancılarının derin olmadığından şikâyet eder. Ozansoy'un yeni romancıların toplum hayatını daha iyi, daha gerçekçi yansıttıklarının söylendiğini belirtmesi üzerine Nizamettin Nazif, bu durumu şöyle açıklar:

“Lâf... Köyü, edebiyatımıza Mahmut Makal, bilmem bilmem ne getirdi,, diyorlar. Biz o zaman bunları yazsak, bize komünist derlerdi. Bundan ötürüdür ki, ben tarihî yazdığım zamanlar, hâdiseyi bir eski devirde cereyan ettiriyormuş gibi göstererek, yaşadığım günü ve devri yazdım. Meselâ Kara Davut mukaddimesinde: (Ben topaçlanmış tarlalarda yalınayak dolaşan bacılarla konuştum.) gibi bir cümle vardır. Sorarım size, topaçlanmış tarlalarda yalınayak bacılarla konuşan insan, İstanbul'un fethini mi yazar?...”³⁸³

Gavsi Ozansoy'un mülâkat için kapısını çaldığı bir başka isim Selâmi İzzet Sedes'tir. Ozansoy, 'bir zamanların çok okunan, çok sevilen romancısı' olarak tabir ettiği Selâmi İzzet Sedes'i evinde ziyaret eder. Telif, tercüme adaptasyon ile edebiyatımıza yüzlerce eser kazandıran Sedes'i Ozansoy, çalışma masasının başında hâlâ dinç, hâlâ genç ve hâlâ çalışır vaziyette bulur. Memleketin edebiyat sahasında ilerleyemediğini söyleyen Sedes, bu

³⁸¹ Tercüman gazetesi, 22 Kasım 1962, s.5

³⁸² Tercüman Gazetesi, 22 Kasım 1962, s.5

³⁸³ Tercüman Gazetesi, 22 Kasım 1962, s.5

düşüncesinin sebebini bugünküleri anlayamamasından kaynaklandığını belirtir.³⁸⁴

“Ben Halit Ziyâ’da, Alfons Dode’de, Fikret’te kaldım. Benim için roman ‘Mavi ve Siyah’ da durdu. Türk edebiyatının en güzel mısraı hangisidir diye soracaklar: ‘Bir şûlesi var ki şem’i câmin, Fânusuna sığmaz asûmanın.’ Mısraları derim. Yeni edebiyatta bir şey bulamayacağım diyemiyorum. Anlayamıyorum. Sarmıyor beni. Yusuf Ziya, Orhan Seyfi... İşte, oraya kadar gitti yeniliğim.”³⁸⁵

Selami İzzet Sedes, Yaşar Kemal’in Türk köyünü, Halite Edip’in Sinekli Bakkal’ına benzetir ve ‘bizden ziyade ecnebîleri’ ilgilendirdiğini söyler. Sedes, Sait Faik’in kuvvetli bir hikâyeci olduğunu fakat, yerli havayı eserlerinde veremediğini belirtir. Sedes’e göre, Türk edebiyatında yerli havayı verebilmiş yalnız Divan edebiyatı vardır. Nedim’e bakıldığında bütün bir devrin bulunabileceğini söyleyen Sedes, Yahya Kemal’i Türk edebiyatında Türk havasını estiren insan olarak nitelendirir. Konuşmasının sonunda ise kendisinin ‘en büyük derdim’ dediği dil meselesine değinir ve genç yazarlara dile sahip çıkmalarını öğütler.³⁸⁶

“Muallim Naci, Edebiyat-ı Cedide devrinde gericilikle suçlandırılmıştı. Çünkü Muallim Naci tavsiye ediyordu: Güvercine kebuter, geceye leyl demeyin, diyordu. Tutturamazsınız. Naci’nin hakkı vardı. Tutmadı. Ve bugün Cenap Şehabettin ile Tevfik Fikret’i anlayamıyoruz. Ben de bugünlere diyorum ki: Sevince kıvanç, meselâya örneğin demeyin. Tutmaz. İfrata kaçtın mı yandın. Dili ne kanun yapar, ne komisyon, ne de Akademi. Dili kıymetli muharrir yapar.”³⁸⁷

³⁸⁴ Tercüman Gazetesi, 23 Kasım 1962, s.1,5

³⁸⁵ Tercüman Gazetesi, 23 Kasım 1962, s.5

³⁸⁶ Tercüman Gazetesi, 23 Kasım 1962, s.5

³⁸⁷ Tercüman Gazetesi, 23 Kasım 1962, s.5

Gavsi Ozansoy'un anket için mülâkata girdiği bir sonraki kişi Özdemir Asaf olur.. Ozansoy'a göre şairler arasında en enteresan olanlarından biridir Özdemir Asaf. Ozansoy, bu enteresanlığı ve şair hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarır:

"İşte, şairler arasında en enteresan olanlarından biri: Özdemir Asaf. Tipi de şiirleri gibi orijinal. Kadıköy vapurlarının bu uzun boylu, sarışın, pala bıyıklı müşterisini hemen yolcuların hepsi tanır. Fakat onun Türk şiirine yeni sesler ve yeni bir ruh getiren büyük bir şair olduğunu ekserisi bilmezler.

Özdemir Asaf'ın tipi ve şiirleri gibi yaşayışı, hayatı da enteresandır. Matbaacıdır. Cağaloğlu'nda küçük ve güzel bir matbaası vardır. Saat onbirden sonra işine gelir. Akşama kadar işler ve müşteriler arasında başını kaşıyacak vakit yoktur. Akşam yemeğinde bol şarap içer. 'Kırkımdan sonra zehir olduğu için' et yemez. Sebzeyi tercih eder. Bu arada 'Karaciğerin bayram etmesi için bol beyaz peynir yemeği de ihmal etmez."³⁸⁸

Ozansoy, mutadı olduğu üzere konuşmasına 'edebiyatımızda dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi kuvvetli olduğunu' sorarak başlar. Bu soru Özdemir Asaf'a limanda demirlerini atmış duran gemileri hatırlatır. Asaf, edebiyatın dün ile bugünün iç içe geçmiş ve gemiyi karada tutmaya yarayan halkalar olarak değerlendirir.

"Bir milletin edebiyatı bir gemi ise, o milletin edebiyatçıları zincirdir. Her sanatçı bir halkasıdır o zincirin. Milletçe düşünülecek edebiyat, büyük bir gemiyi tutabilecek zincir gibi olmalıdır. Ne bir halkası çok zayıf. Ne de bir halkası çok kuvvetli. Ne bir yarısı başka, ne öbür yarısı başka..."³⁸⁹

³⁸⁸ Tercüman Gazetesi, 24 Kasım 1962, s.1,5

³⁸⁹ Tercüman Gazetesi, 24 Kasım 1962, s.5

Özdemir Asaf, Ozansoy'un genlerin neden bir ekole sahip olmadıkları yönündeki sorusunu, edebiyatta ekol meselesini anlayamayanlardan olduğunu söyleyerek cevaplandırır. Dünkülerin sayısının az olduğunu ve bir ekol etrafında toplanmalarının kolay olduğunu belirten Asaf, bugünküler için ise aynı düşüncede değildir.

“Dünkü durum başka idi. Bugün neredeyse, herkes resim yapacak gibi roman oyun yazacak gibi... Hatta şiir yazacak gibi... Dün herkesin bir işi vardı, bir de gücü... Bugün her şey herkesin işi gücü... Belli değil, kim seyirci kim oyuncu?...”³⁹⁰

Gavsi Ozansoy, edebiyat anketine başlarken okyanuslara açılan Korsanlar, Kâşifler gibi gemisini edebiyat denizinde bilinmezliklere sürmeyi, Kristof Kolomb gibi yeni kıtalar keşfetmeyi, sanat dünyasında yeni değerleri bulup çıkarmayı planladığını, yeni nesil içinde kim bilir ne kıymetler olduğunu düşünerek bu işe başladığını söyler. Fakat zamanla, anket münasebetiyle genç nesli daha iyi tanıdığını söyleyen Ozansoy, gençlerin sergilemiş oldukları tavırlarla büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Ozansoy, gençlere yönelim istemini şu sözlerle ifade eder:

“Fakat bazılarını tanıdıktan sonra, kendi kendime kızdım. Aman efendim. O ne naz, o ne istigna! ‘Fildişi kule’lerinden dışarı çıkmak istemeyen bir halleri vardı. Cevap verecek mi, vermeyecek mi? Gerçi her sanatkâr kendisi için kıskançtır. Ama bu kadarı olmaz. Tevekkelli, şair olmuşlar, edip olmuşlar da, dünyanın kendilerinden haber yok. Böyleleri antikacı dükkânlarındaki nadide eşyalar gibi, keşfedilmek için önlerinden bir turist geçmesini mi beklerler?... Bilmem. Hem halkın sanatçısı olduğunu iddia ederler, hem de ömürleri boyunca halktan uzak yaşarlar.”³⁹¹

³⁹⁰ Tercüman Gazetesi, 24 Kasım 1962, s.5

³⁹¹ Tercüman Gazetesi, 25 Kasım, 1962, s.5

Gazetede kendisine ayrılan sütunda gençlere ‘bu kadarlık’ sitemde bulunan Gavsî Ozansoy’un anket silsilesi, yine genç nesilden bir isimle devam eder. Zamanın edebiyatçıları içinde isim yapmış, özellikle tiyatro alanında halk tarafından çok sevilmiş, buna karşın tevazuu elden bırakmayan şair ve tiyatro yazarı Sabahattin Kudret Aksal, Ozansoy’un edebiyata ilişkin anket sorularını cevaplandırır.³⁹²

Yenilerden en çok Ahmet Muhip Dranas’ı, Cahit Sıtkı’yı, Cahit Külebi’yi, Orhan Veli’yi, Oktay Rıfat’ı, Melih Cevdet’i, Necati Cumalı’yı, Metin Eloğlu’nu sevdiğini söyleyen Aksal, Ozansoy’un yenilerin neden dar bir muhit içinde tanındığını sorması üzerine, yeniler içindeki değerlerin henüz halka mal olmadıklarından tanınamadıklarını söyleyerek bu konudaki düşüncesini şöyle dile getirir:

“Bir edebiyat adamı da biraz da okurunu kendi yetiştirir. Yenilerin arasında değeri olan şairler de okurlarını yetiştirebilecek kadar zaman kazandıkları gün, bir hayli halka mal olacaktır. Halka mal olmayanlarsa, edebiyatı kendine dert edinmiş bir azınlığa mal olacaklardır.”³⁹³

Gavsî Ozansoy’un anketinde yer verdiği bir diğer isim Refî Cevat Ulunay’dır. Ozansoy, Ulunay’ı gazetede ki çalışma odasında ziyaret eder. Ozansoy’un tabiriyle bu oda, içerisinde bütün eski güzelliklerin ve eski zevklerin bir araya toplandığı enteresan bir müze halindedir. Daha önce böyle bir çalışma odası görmediğini belirten Ozansoy, Ulunay’ın bu müzeyi andıran odasına dair izlenimlerini şöyle aktarır:

“Ömrümde hiçbir gazete idarehanesinde böyle bir çalışma odası görmemiştim. Kuş kafesleri, cıvı cıvı öten Kanaryalar, çay demleme, kahve pişirme tezgâhı, elektrik ocağının üstünde suyu kaynamak üzere olan bir çaydanlık, çay bardakları, kahve fincanları, küçük büyük sıra

³⁹² Tercüman Gazetesi, 25 Kasım 1962, s.5

³⁹³ Tercüman Gazetesi, 25 Kasım 1962, s.5

sıra kaşıklar. İstirahat için eski zaman zevkine göre hazırlanmış bir sedir. Duvarlarda en meşhur hattatların kalemiyle yazılmış yazılar, levhalâr... Etraf bir kitap meşheri hâlinde... Kamuslar, ansiklopediler, hülâsa, bir yazı adamına lâzım olacak her türlü kitaplar.”³⁹⁴

Refi Cevat Ulunay, Ozansoy’ a ziyaret sebebini sorar. Ozansoy’un bir edebiyat anketi münasebetiyle geldiğini söylemesi üzerine Ulunay, “Bizim memlekette edebiyat kaldı mı, anketi yapılacak.” diyerek karşılık verir. Eskilerden romancı olarak Hüseyin Rahmi’yi çok sevdiğini söyleyen Ulunay, edebiyatta bir daha Halit Ziya’nın, Şinasî’nin, Ali Bey’in, Vefik Paşa’nın gelemeyeceğini belirtir. Ulunay, şiirde de Tefik Fikret, Cenap Şehabbettin, Abdülhak Hâmid, Namık Kemal gibi devasa şahsiyetlere bir daha rastlanamayacağı düşüncesindedir. Bugünkülerin telif bir yana, daha doğru dürüst tercüme yapamadıklarını ve uydurma kelimelerle fikir ifade edilemeyeceğini dile getiren Ulunay, Ozansoy’un bunu kimler için söylediğini sormasına karşılık, “Hepsi için, romancısı, şairi, tiyatro yazarı... Sizin bugünküler dediklerinizi ben okuyamıyorum. Anlamadığım ve güzel dilimin düştüğü perişanlığı gördükçe âsabım bozulduğu için...”³⁹⁵ cevabını verir.

Refi Cevat Ulunay’dan sonra, sırayı yeni nesil yazarlarından Orhan Kemal alır. Gavsî Ozansoy, kendisinin Orhan Kemal’i nerede bulacağını kara kara düşünürken, tesadüfün onu tarihî İkbâl Kiraathanesi’nin önünde çıkardığını söyler. Ozansoy, acele acele bir yere gitmekte olan Orhan Kemal’in boynuna ‘Aman, bizim anket’ diyerek yapışır. Orhan Kemal, Ozansoy’a sorularına cevaplarını daha sonra yazılı olarak vereceğini söyler ve sözünde durur.³⁹⁶ Gavsî Ozansoy, Orhan Kemal’i birçok yönüyle Mahmut Yesârî’ye benzettiğini, onun da Yesârî gibi sabit bir yerinin, bir makamının olmayışını, geçimini ancak yazdıklarıyla sağlayabildiğini söyler.

³⁹⁴ Tercüman Gazetesi, 26 Kasım 1962, s.5

³⁹⁵ Tercüman Gazetesi, 26 Kasım 1962, s.5

³⁹⁶ Tercüman Gazetesi, 27 Kasım 1962, s.5

“Bilmem ikisini de insan olarak dost olarak Babîâli adamı olarak sevdiğim için mi, bu benzetiş yapıyorum. Ben Orhan Kemal’i merhum Mahmut Yesâri’ye çok benzetirim. Biri nûr içinde yatsın, öbürünü Allah çocuklarına bağışlasın; müşterek olan tarafları o kadar çok ki... Bir defa ikisi de velût, çok eser veren, rahat yazı yazan muharrir... Sonra ikisi de halka mal olmuş, halka kendilerini sevdirmiş, oyuncular var. Bilgi ve kültür bakımından, devirlerindeki yazarlardan en az iki, üç fersah ilerde... Buna rağmen, iddiasız ve mütevâzı görünüşlü... Fakat asıl onları birbirine yaklaştıran müşterek bir vasıf var. Parasızlıkları, para kazanmak çabası içinde oluşları ve geçimlerini ellerindeki kalemle sağlamaları...”³⁹⁷

Orhan Kemal, Oznasoy’un ‘edebiyatımızda dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi daha kuvvetli olduğu’ sorusuna böyle bir ayırım yapmanın henüz vaktinin gelmediğini belirterek yanıtlar. Orhan Kemal’e göre en son yargı, ancak bugünküler son noktalarını koyduktan sonra verilebilir. Eskinin gelişmek için bir basamak olduğunu düşünen Orhan Kemal, gerçekçiliğin, insan probleminin eskiye nazaran, kendi neslinde daha başarılı ele alındığı fikrini savunur.

“Edebiyatımızda ‘Dünküler mi bugünküler mi?’ diye bir kıyaslama yapmanın zamanı bugün olmasa gerek bence. Dünküler, çabalarının en son noktasını koymuş, ortaldan çekilmişler. Bugünkülerse, henüz çaba halindeler. En doğru yargı, bugünkülerin son noktalarını koyduktan sonra olabilir. Eskiden bugüne gelen, yarına, öbür günlere gidecek olan bir ‘Türk Şiiri’ vardır ki, dünün imkânlarından faydalanarak bugüne gelmiştir. Bu şiiri elbette yarına doğru devam edecektir. Ne olursa olsun şair, öteki sanat kolları gibi, elbette gelişmiştir. Yani ayakları yere değmiştir.”³⁹⁸

³⁹⁷ Tercüman Gazetesi, 27 Kasım 1962, s.5

³⁹⁸ Tercüman Gazetesi, 27 Kasım 1962, s.5

Yazarlığından ziyade daha çok başarılı gazeteciliği ile öne çıkmış eski nesil yazarlarından Ethem İzzet Benice, anketteki bir diğer isimdir. Ethem İzzet'in eski olmasına karşın hâlâ okunduğunu söyleyen Gavsî Ozansoy, onun 'Yakılacak Kitap' adlı eserinin yakılmadığını, hatta yenilerde on birinci baskısını yaptığını sözlerine ekler. Benice, dünden bugüne Türk edebiyatında en çok sevdiği romancının Peyami Safa olduğunu söyler. Ozansoy'un bugünkü neslin neden geniş okuyucu kitlesine sahip olamadıkları yönündeki sorusunun cevabını Benice, üç ayrı sebebe dayandırarak cevaplamaya çalışır.

"Bunda başlıca üç sebep var: Bir tanesi, meselâ, sinema âleminin ve film sanayisinin gelişmesi ve buna paralel olarak – o nispette olmasa dahi – gelişen tiyatro ve sahnenin tesirleri... İkinci sebep: Kalitesiz ve emeksiz eser sahibi olmak. Memleketteki kültür seviyesinin yükselişi karşısında emeksiz ve fikirsiz, kolay eser vücuda getirmeğe heveslenmek elbette ki, rağbetsizliği dâvet eder. Üçüncü sebep: Ekonomik tesirler. Aydın insanların vakit darlığına düşmeleri ve mütalaaya hasredecek zaman bulamamaları..."³⁹⁹

Anketteki bir sonraki isim, Ozansoy'un 'harika çocuk' diye tabir ettiği Celâl Sılay olur. Soruları cevaplamadan evvel konuşmasına 50 yaşında olduğunu ve 50 yıllan beri şiirin haysiyetini koruduğunu, hayatta çok sıkıntılar çektiğini fakat hiçbir zaman şiiri harcamadığını, sanata ihanet etmediğini vurgulayan Celâl Sılay, zaten elli yaşındadır ve Ozansoy, onun daha anne karnındayken şiir yazması lazım geldiğini söyleyerek, Sılay'ı 'harika çocuk' diye nitelendirir.⁴⁰⁰ Ozansoy, anket vesilesiyle karşı kaşıya geldiği eski dostunu görünce, hatıralar birden gözünde canlanır:

"Şimdi, senelerce evvel Beyoğlu'nda Nektar Birahanesi'nde geçirdiğimiz o mesut günleri hatırlıyorum. Aramızda kimler yoktu ki,

³⁹⁹ Tercüman Gazetesi, 27 Kasım 1962, , s.5

⁴⁰⁰ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.1,5

bugünün birçok şöhretleri. Sessiz sedasız, kendi halinde, hattâ utangaç bir mektepli olan Samim Kocagöz, daha o vakitler şiirleriyle edebiyatımıza şık bir hava getiren Sabahattin Kudret Aksal, Cavit Yamaç, şimdi Teknik Üniversitede Profesör, çocukluk arkadaşım Tarık Özer. İstanbul'a geldiği nâdir zamanlarda aramıza karışan Ege'nin lirik şâiri Mustafa Seyit Sutöven, Celâl Sılay ve hepimizin pek sevdiği Sait Faik."⁴⁰¹

Ozansoy, her zamanki sorusunu eski dostu Celâl Sılay'a yineler. Sılay, Ozansoy'un tasfiye hareketinden sonra bazı isimlerin durulduğunu ve yerleştiğini belirtir. Sait Faik'in, Türk dilini kitabilikten kurtarıp açığa çıkardığını, Cahit Sıtkı'nın şiiri ısıtan çok önemli bir iş başardığını, Orhan Veli'nin ise, şiiri süsleyici detaylardan soyup, duygunun ve düşüncenin erişilmesi güç bir seviyeye yükselttiğini söyleyen Sılay, Oktay Rıfat'ın da batı ve yerli doku arasında çok güç araştırmalara cesaret ettiğini ve bunu başardığını dile getirir.⁴⁰² Cevdet Sılay, dünkülerin sahip oldukları şiir hakkındaki görüşlerini şöyle dile getirir:

"Osmanlıca'yı bilseydim, Bâki'den söz çardım. Sinan Kubbeleriyle Bâki mısraları arasında sanatın, işi nasıl güçlü bir hale getirdiklerine hayranlığımı söylemek isterdim. Tanzimat'tan bu yana sâf şiirin yerini bir takım (ulu konular) almış. Meselâ, Fikret bir insanlık dâvasına kapılmış. Âkif, bir ümmetçilik cereyanına dalmış ve Hâşim, batının bir tecrübesi olan (Sembolizm) de donmuş. Yahya Kemal, (divân) ı kendi çağıının sunî bir devamı olarak zorla sürdürmüş. Hâmit ise, şiiri (büyük lâf) etmek sanmış... Böylece, şiirin kendi sahih işi bir takım kişisel ve toplumsal çıkarların vasıtası haline getirilmişti."⁴⁰³

⁴⁰¹ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

⁴⁰² Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

⁴⁰³ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

Gavsi Ozansoy'un anket için evine ziyarette bulunduğu bir başka isim Abdülhak Şinasi Hisar'dır. Ozansoy, Hisar'ı Türk edebiyatının bir yönüyle Jorj Dühamel'i, bir yönüyle de Proust'u olarak gördüğünü söyler. Çünkü Ozansoy'a göre, Abdülhak Şinasi Hisar da bu iki Fransız yazarı gibi eserlerinde insan ruhu ve hatıraları üzerine eğilir. Şinasi Hisar'ı anket münasebetiyle tanıdığını belirten Ozansoy, edibin kendisine ve evine dair izlenimlerini şöyle anlatır:

“Romanlarındaki kahramanlar gibi hisli, değerli, mütevazı, enteresan bir adam. Evi de öyle... Cihangir'de oturduğu apartman eski devirlerin ve hâtıraların müzesi halinde... Odalar, koridorlar, duvarlar taaa kapıya kadar geçmiş zamanlara ait tablolar, antika eşya ve kitaplarla dolu... Şairin: ‘Geçme dur’ dediği ‘zaman’ işte burada durmuş ve şiirleşmiş.”⁴⁰⁴

Abdülhak Şinasi Hisar, kalp kırmaktan çok çekinen, hatta Ozansoy'un sorularına bile cevap vermeden evvel çok düşünen, titiz ve çok hassas bir insandır.⁴⁰⁵ Ozansoy'un eski ve yeniye ilişkin, şiir, tiyatro, roman hakkında sorduğu cevapları kısa ve biraz da isteksizce cevaplandıran Hisar, konuşmasının sonunda şunları belirtir:

“Bir edebiyatın muhteviyatı yalnız şairler, muharrirler, romancılar ve tiyatro yazarlarından ibaret değildir. Bir edebiyatın gayet tabii olarak içinde ye alan milli tarih yazıları ve edebiyat tenkitleri de vardır. Meselâ milli tarih ile alâkalı yazılarını her zaman ve zevkle okumakta olduğum bir muharrir vardır ki, o da Haluk Şehsuvaroğlu'dur. Yine edebiyatın inkişafında daima faydalı yazılarını aradığımız edebiyat münekkitlerini de unutmamak lâzım. Edebiyat Dekanı Vehbi Eralp ve edebiyat tarihî profesörü Mehmet Kaplan'ın yazılarını her zaman zevkle okumaktayım.

⁴⁰⁴ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

⁴⁰⁵ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

Vehbi Eralp, Yahya Kemal'i en iyi anlatan ve şiirlerini güzel okuyan edebiyatçımızdır."⁴⁰⁶

Gavsi Ozansoy, anketine fıkracı kimliğiyle öne çıkmasının yanında bir edebiyatçı ve eleştirmen olan Ahmet Kabaklı ile devam eder. Ozansoy, Kabaklı'nın hem fikrî sahada hem de edebiyat sahasında aşırı uçlarda seyretmekten hoşlanmadığını, hiçbir akımın tesirinde kalmayan bir denge insanı olduğundan bahseder.⁴⁰⁷ Zaten Kabaklı'nın Ozansoy'un sorularına verdiği cevaplarının yekûnuna bakacak olunursa, onun yeni nesilden olmasına karşın, hem yeniyi hem de eskiyi ayrı ayrı sevdiği kolayca anlaşılır. Ahmet Kabaklı, yeni nesil edebiyatçılarından bazıları için şunları söyler:

"Her yeni, bütün eskilerin kültüründen geçmedikçe kısır ve cılız kalır. Bizde 1940'dan sonra en kıymetli eserleri verenler, Orhan Veli, Cahit Sıtkı, Sait Faik gibi eski edebiyatın zevkine ulaşmış olanlardır. Yeni bir çığır her zaman zaruridir. Nesiller eskileri tekrar ile tükenmezler. Ama eskinin mutlak inkârına dayanan hiçbir çığır verimli olamamıştır."⁴⁰⁸

Ozansoy, Kabaklı'nın bu sözlerine karşılık, Attilâ İlhan'ın Orhan Veli ve arkadaşlarını bir taklitçi, bir apartmacı olarak gördüğünü, kendisinin İlhan'ın bu sözlerini nasıl değerlendirdiğini sorar. Ahmet Kabaklı, Attilâ İlhan ile aynı görüşte olmadığını ve aksine, şiirde Orhan Veli, hikâyede Sait Faik ile yeni bir çığır açıldığını vurgular.

"Aynı fikirde değilim. 1940 neslinin şiir de Orhan Veli ile hikâyede Sait Faik'le önemli bir çığır açtığına ve yaşayacak eserler bıraktığına kaniyim. Ayrıca Behçet Necatigil, Necati Cumalı, Haldun Taner gibi bir

⁴⁰⁶ Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, s.5

⁴⁰⁷ Tercüman Gazetesi, 01 Aralık 1962, s.5

⁴⁰⁸ Tercüman Gazetesi, 01 Aralık 1962, s.5

dâvaya angaje olmayan sanatçıların Türkçe'ye yeni imkânlar getirdiklerini sanıyorum. Sırtan bir ideoloji sanatın baş düşmanıdır.

Bugünün romanında, bazı genç yazarların ciddi ve klâsik bir tutumu olduğuna, şairlerden Sezai Karakurtun şiirimize yeni milli hisler getirdiğine de inanıyorum.”⁴⁰⁹

Faruk Gürtunca da ankete iştirak edenler arasındadır. Matbaacı, dergici, gazeteci, fakat hepsinden öte bir şair olan Faruk Gürtunca'yı Ozansoy, Galatasaray Lisesi'nden tanıdığını söyler. Ozansoy, o günlere ve Gürtunca'ya ait izlenimlerini şöyle dile getirir:

“Aradan belki 30 yıl geçti. Belki daha az. Galatasaray Lisesi'nde bir yardımcı öğretmen vardı. Tertemiz yüzlü, iyi ifadeli, iyi yürekli bir insan. Şâirdi. Edebiyatımızda lirizmin her şeye hâkim olduğu günlerdeydik. Bu lirik hava yeni bir sıcaklık getiren şiirleri devrin meşhur mecmuaları Servetifünûn'da ve Hayat'da intişar ediyordu.”⁴¹⁰

Gürtunca, Ozansoy'un edebiyatın dünkülerine ve bugünkülerine dair sorusunu, dünkülerini 'beş yüz yıllık bir çınar'a, bugünkülerini ise 'beş yıllık bir çınara benzeterek cevaplar. Gürtunca'ya göre beş yüz yıllık çınarın kendisi çürümüş olsa bile köklerinin her zaman diri ve sağlamdır. Fakat çınarın nefes aldığı yaprakları yani dil, bir yaprak dökümü misali toprağın bağrına gömülmüş ve yenilerin hiç bulamayacakları, bulduklarında da değerini anlayamayacakları bir servettir. Gürtunca, yeni nesli edebiyatını ise yaprakları yeni filizlenmeye başlamış, henüz kök vermemiş bir gövdeye benzetir. Bazen çürümek için her zaman eski olmak lazım gelmediğini, eskilerin hazanının yenilerin erken yaşayabileceğini belirten Gürtunca, yeni şiiri ölü ve mariz bulur.

⁴⁰⁹ Tercüman Gazetesi, 01 Aralık 1962, s.5

⁴¹⁰ Tercüman Gazetesi, 02 Aralık 1962, s.1,5

“Bugünkü şiirimize gelince: O, yeni bir esinle vücut bulmaya çalışan ve yapraklar vermeye çalışan bir genç gövdedir. Fakat henüz kök bile salamayan bir gövde. Birbirinin methiyesini yapan gençlerin en kabiliyetlisini, ancak Zaman denilen o büyük münekkit tayin edecektir. Bugünün en güzel şiiri, yarınki nesle ne yeni bir duygu verebilir, ne de yeni bir düşünüş aşılayabilir. Bugün Batı’nın Şekispir ve Goteleri hâlâ diriliğini muhafaza edebiliyorsa, sebebi, yüzyıllar üzerinde duygu ve düşünce niteliği ile daima kartal kanatlarını germelerinden ileri gelmektedir.”⁴¹¹

Gavsi Ozansoy’un ‘çocukluk ve gençlik arkadaşım’ dediği, spikerlik mesleğini bir şiir sanatı haline getirdiğini düşündüğü Baki Süha Ediboğlu ise, gençlerin okumaya başlamadan evvel yazmaya başlamalarından şikâyetçidir.

“Ben de bir genç olarak itiraf etmeliyim ki, sistemsiz ve düzensiz çalışıyoruz. Yazmadan evvel okumanın, düşünmenin ve geniş anlamıyla bir sisteme bağlanmanın şart olduğunu unutuyoruz. Elimizdeki eserler genç neslin çok dağınık, tâbir caizse, yama bohçası gibi her renkten ve her biçimden birer örnek olduğunu gösteriyor.”⁴¹²

Gençlerin bir merak, bir heves sonucu edebiyata giriştiklerini düşünen Ediboğluna göre, her şey de olduğu gibi sanat ve edebiyatta da belli bir çile ve çalışmanın akabinde edebî yetiye sahip olunabilir. Kendisinin de yeni nesil içinde yer aldığını söyleyen Baki Süha, nesildaşlarının edebiyat işini ciddiye almadıkları kanaatindedir. Hâlbuki eskiler bu işi çok ciddiye almışlar, çok emekler vermişler, Fransızca, Arapça, Farsça öğrenmişler, bu dillerle oraların edebiyatına da vakıf olmuşlardı. Kısacası edebiyat sanatı onlarda, hayatın odak noktasındaydı.

⁴¹¹ Tercüman Gazetesi, 02 Aralık 1962, s.5

⁴¹² Tercüman Gazetesi, 02 Aralık 1962, s.5

“Edebiyat sadece bir heves ve bir kuru merak işi değildir. Edebiyat, adıyla sanıyla bir meslektir. Günlük işleri arasında bir iki şiir döktürüveren birkaç hikâye karalayan, para getirdiğini anlayınca yaz tatilinde bir piyes kaleme alan insanın tuttuğuna ise meslek denilemez. Gerçi Türkiye’de edebiyatçılık bir meslek haline gelememişse, bunun başlıca sebebi, edebiyat ürünlerinin bir aileyi değil, bir kişiyi bile besleyecek yeterlikte para getirmemiş olmasıdır. Fakat bütün bunlar yine bizim genç neslin hatasıdır. İş ciddi tutmamışız. O kadar...”⁴¹³

Gavsi Ozansoy, mülakatlar esnasında eski nesle mensup şair ve yazarlara ‘üstad’ ifadesini kullanmasından ötürü, genç nesil taraftarlarının eleştirilir. Yeni kuşaktan bazıları, onun herkese ‘üstad’ dediğini bu şekilde kişiliğini kaybedebileceği yönünde laflar sarf eder.⁴¹⁴ Bu Ozansoy’u çok üzmüş olacak ki, gençlere dair kırılganlığını şöyle dile getirir.

“Adamlara ne diye hitâp edecektim ya?... Benim yaşımca eser yazmışlar; boyumca kitapları basılmış. Üstâd olmak, bu hitâba muhatap olmak için, bu kadarı kâfi değil mi?... Üstelik, bu gibi şeyler, önce bir nezaket kaidesidir. Ben ne gencim, ne de meşin ceketlilerdenim. Adamların yanına:

- “Heey, moruk, seninle anket yapmağa geldim!” diye, giremezdim ya!... Eyvahlar olsun!... Bu işlerde biraz olsun kendimi, ‘kişi’liğimi bulduğumu zannediyordum. Desenize, uçurtmamı yine elimden kaçırmış, bir defa daha tellere takmışım.”⁴¹⁵

Gavsi Ozansoy, anketine Vâlâ Nurettin ile devam eder. Tasfiye tartışmaları esnasında Halit Fahri’ye nasıl bir evlât yetiştirdiği hususunda çekişen ve ona ‘bedbaht baba’ diye hitap eden Vâ-Nû, şimdi yıllar sonra o ‘bedbaht baba’nın oğluyla, bir edebiyat anketi için karşı karşıyadır. Gavsi,

⁴¹³ Tercüman Gazetesi, 02 Aralık 1962, s.5

⁴¹⁴ Tercüman Gazetesi, 05 Aralık, 1962, s.1,5

⁴¹⁵ Tercüman Gazetesi, 05 Aralık 1962, s.5

aslında zamanında Vâ-Nû'unun tasfiye taraftarı gençlere göstermiş olduğu sert tepkisinin ileriki zamanlarda olumlu neticeler verdiğini ve bu sayede, tasfiye yanlısı gençlerin adının toplum tarafından daha iyi tanındığı, daha iyi duyulduğunu söyler.

“Nitekim edebiyat tarihimize ‘Tasfiye dâvası’ geçen hareket, onun bir flakesiyle doğmuştu. Bugünün şöhreti olan bazı gençler, o günlerde, topluma seslerini duyurabilme fırsatını ilk kez bulmuşlardı. Daha sonra Garipçiler, Yani Orhan Veli ve arkadaşları da birdenbire tanınmak, meşhur olmak şansını Nurullah Ataç’ın makalelerine olduğu kadar, Akbaba’nın karikatürlerine ve Vâ-Nû’nun fıkralarına borçludurlar. Vâlâ Nurettin ile konuşmasaydık, anketimizin bir yanı eksik kalacaktı.”⁴¹⁶

Vâlâ Nurettin, Gavsî Ozansoy’un dünkü ve bugünlükere ilişkin sorusuna nesirde yenileri beğendiğini, bu alanda gelişme sağlanabildiğini, fakat şiir alanında aynı düşünce olmadığını söyleyerek karşılık verir. Eskinin edebiyat meraklılarının, bir şairin şiirini duyduklarında, o şiirin neşrinden önce ezberlediklerini söyleyen Vâ-Nû, yeni nesil şairlerinin kendi yazdıkları şiiri bile bilmediklerini, okumadıklarını söyler.

“Modern silahlara karşı mızraklı süvari ılgarları neyse, modern nesre karşı şiir o anısal hâli alıyor galiba. Vezni, kafiye, hatta ritmi tepikleyerek nesir özentisi oluşu da, ihtimal, intiharına yol açan bir komplekstir.”⁴¹⁷

Gavsî Ozansoy, Vâ-Nû’ya Attilâ İlhan’ın Orhan Veli ve arkadaşlarını inkâr ettiğini, onları taklitçi ve apartmacı olarak gördüğünü söyler ve kendisinin bu konudaki düşüncesinin ne olduğunu sorar. Zamanında Orhan

⁴¹⁶ Tercüman Gazetesi, 06 Aralık 1962, s.1,5

⁴¹⁷ Tercüman Gazetesi, 06 Aralık 1962, s.5

Veli ve arkadaşları için ‘Cep Takvimi şairleri’, ‘Kooperatifçi şairler’ gibi ifadeler kullandığını söyleyen Vâ-Nû, yenileri Orhan Veli nesline tercih eder.

“Orhan Veli ve arkadaşlarına ben vaktiyle ‘Cep Takvimi Şairleri’ demiştim. Hayli meşhur olan bu lâkap, ömür boyu verdikleri eserlerin cep takvimi kadar hacimsiz oluşundan kinayeydi. Kendilerine ‘Kooperatifçi şairler’ demiştim. Zira eserleri kooperatif evleri gibi birbirini andırır. Ayrıca Orhan Veli ve şürekâsı hakkında şöyle yazmıştım. ‘Sanki şöhretlerinin temeli olan 12 ciltlik külliyatları kaybolmuş da, ancak zeyl kabilinden şakavârî yazılarının küçük bir cildi elde kalmış.’ Bir sanatkâra kendi ağırlığınca eser yakışır. Bu genel kuraldır. Aksi de olabilir ama istisna hâlinde... Onun için iyisi mi, gelin de en yenileri Orhan Veli nesline tercih edelim. Belki onlar Türkçe’ye (yahut Ataçça’ya) gür eser veririler. Önlerinde uzun ömür vardır. Bekleyelim.”⁴¹⁸

Vâ-Nû’dan sonra, anketteki sözü yeni nesil yazarlarından Behçet Necatigil alır. Behçet Necatigil, aynı zamanda bir edebiyat öğretmenidir. Ozansoy’un ifadesiyle Necatigil, Çapa Eğitim Enstitüsü’ndeki gençlere, hem nâsir, hem de şair bir hocadan edebiyat okumanın lezzetini tattırır. Necatigil’in kendisiyle okulda öğle teneffüsünde konuştuğunu söyleyen Ozansoy, edibi nazik, kendi halinde, görünüşünde çok iddialı olmayan, fakat gücüne güvenen biri olarak tasvir eder. Necatigil, Ozansoy’un sorularına sağlam, ilginç ve önemli cevaplar verir.⁴¹⁹ Anketin malum sorusu olan edebiyatımızda dünkülerin mi yoksa bugünkülerin mi daha kuvvetli olduğuna ilişkin cevabını Necatigil, kendine has yorumuyla şöyle aktarır:

“Çok güçlü sandığımız bir eser bile yazıldığı günler geride kaldıkça, gerek sanatçı, gerekse okur için ölüyor. Eserini, sonradan yazıldığı günlerin heyecan ve hazzıyla okuyabilen kaç kişi vardır?

⁴¹⁸ Tercüman Gazetesi, 06 Aralık 1962, s.5

⁴¹⁹ Tercüman Gazetesi, 07 Aralık 1962, s.1,5

Şimdi diyelim ki ben içinde bulunduğum dönemi güçlü gördüm de öncesini ya da sonrasını yetersiz, cılız buldum. Bu olsa olsa bir bencillik duygusunun, gizli bir korunma ihtiyacının ifadesi olabilir. Her dönemin, kendine göre, bir süre güçlü oluşu vardır. Her devirde kuvvetli de zayıf da bir aradadır.”⁴²⁰

Gavsi Ozansoy, Behçet Necatigil’e yeni bir gençliğin zuhur ettiğini ve bu gençliğin kendilerinden önce gelmiş her değeri inkâr ettiklerini, Bunaltı adlı bir dergi çıkardıklarını, hiçbir noktalama işaretini, hiçbir edebî türü kabul etmediklerini, herkesin istediği gibi yazabileceği fikrine sahip olduklarını söyler ve edibin bu asi gençlik hakkındaki düşüncelerini sorar. Necatigil, bu durumu şaşılacak bir genişlikle karşılar.

“İnkâr iyi bir şeydir. Ama sonunda hayal kırıklığı olmayacağını garantiliyorsak, elbet, kendimize güvenmemiz gerekir. Bütün yenileşmeler şüphe ve inkârla başlamıştır. Olduğu gibi kabul bizi yapılmış tekrara düşürür. Nasıl olsa zamanla, -varsa, kendi değerimizle bir yere vardıktan sonra, top yekûn inkârlarımızdan kabul ve teslime de döneriz.”⁴²¹

Gavsi Ozansoy’un anketindeki bir başka yazar Reşat Enis’dir. Ozansoy’un dünkülere ve bugünlere ilişkin sorusuna verdiği cevaplara bakılacak olunursa Reşat Enis, oyunu bütünüyle yenilerden yana kullanır.

“Mısralarına kâfiye düşürebilmek için kabı olmuş hastalar gibi ıķınan bir dahi-i âzam Abdülhak Hâmit, kelime cambazı bir Yahya Kemal, soylu şair Orhan Veli ile nasıl kıyaslanır kuzum? Bugünlükler şiirde dünküleri fersah fersah geçmiştir elbette..”⁴²²

⁴²⁰ Tercüman Gazetesi, 07 Aralık 1962, s.5

⁴²¹ Tercüman Gazetesi, 07 Aralık 1962, s.5

⁴²² Tercüman Gazetesi, 07 Aralık 1962, s.5

Yaklaşık yirmi yıl önce tasfiye hareketine iştirak etmiş olan ve bu ankette adı geçen yazar ve şairlerin söylediklerine bakılırsa, fikirsel değişimin sadece Gavsî Ozansoy'da olmadığı görülecektir. O zaman yeniye karşı olan eski nesil, şimdiki yeni nesle karşı olumlu görüş beyan ederken; yine o zamanlar tasfiye listesi oluşturup, eskileri ortadan kaldırmak isteyen, eski edebiyata ve edebiyatçılara bayrak açan gençler de, şimdi eskilere yönelik ılımlı, hatta minnettar bir tavır sergiler. Anketteki yazısında en büyük şiirimizin Divan şiiri olduğunu söyleyen N.İlhan Berk de, yirmi iki yıl önce Gavsî Ozansoy'un saflarında yer alan şairlerdendir. Ozansoy'a göre Berk, o günlerden beri şiire alışılmadık bir tarz, yeni sesler, yeni renkler, yeni soluklar getiren bir şairdir. Berk, Ozansoy'un 'edebiyatta dünküler mi bugünküler mi' sorusuna çok farklı bir yorum getirir.

"Ben, bizim bir edebiyatımız olduğu kanısında değilim. Abdülhâk Şinâsi Hisar'ı bir yana bırakırsak, bizim romanımız, tiyatromuz, hikâyemiz olduğu, pek söylenemez diyeceğim. Ya şiirimiz? Bakın bizim bir şiirimiz vardır. Daha doğrusu bizim bir şiirimiz vardı, bu gerçekten büyük bir şiirdi, bugün ondan uzağız. Bu büyük dediğim şiir Divan şiirimizdir. Divan şiirinden sonra, Ahmet Haşim'i bir yana bırakırsak, Tanzimat, Servet-i Fünûn, Hececiler bir söylev şiirini sürdürmüşlerdir. Bugün de az çok budur, denebilir."⁴²³

İlhan Berk'in bu ifadelerinden yeniye karşı bir şair profili ortaya çıksa da, aksine Berk yenileri çok okuyan, beğenen biri olduğunu sözlerine ekler. En büyük romancının Abdülhak Şinasi Hisar olduğunu düşünen İlhan Berk, en başarılı hikâyecinin de Sait Faik olduğunu söyler ve daha yeniler içerisinde Feyzan Kayacan, Bilge Karasu, Vus'at Bener, Leyla Erbil, Orhan Duru, Ferit Edgü gibi hikâyecileri sevdiğini de belirtir. Bunun yanında Berk, Cahit Sıtkı, Orhan Veli, Necatî Cumalı'yı bahsini ettiği 'söylev şiiri'nin bir

⁴²³ Tercüman Gazetesi, 10 Aralık 1962, s.5

uzantısı olarak görürken, Ahmet Muhip Dranas'ı ve Ahmet Haşim'i bugünün şairi olara kabul eder.

“Ahmet Haşim'in yanına günümüzden bir ad daha katılabilir: Ahmet Muhip. Bugün, Divan şiirinin altın çizgisi yeniden gün ışığına çıkıyor. Bu anlamda, Ahmet Haşim ile Ahmet Muhip'i bugünkü şiir çizgisinde gösterebiliriz. Öte yandan, Bir Sabahattin Kudret, bir Necati Cumalı, bir Orhan Veli, Cahit Sıtkı aslında söylev şiirinin bir başka çizgisinin sürdürücüleridir. Yeni değildir, anlayacağınız. Romanda da bir Yaşar Kemal, Abdülhak Şinâsi Hisar'dan çok daha eskidir. Dünküler mi, Bugünküler mi sorusunu ben önce böyle anlıyorum. Benim için yeni ozanlar, yani bugünkü ozanlar: Ahmet Haşim, Ahmet Muhip, onbeş yıl önceki Fazıl Hüsnü, Behçet Necatigil, Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreyya, Ece Ayhan'dır.”⁴²⁴

Ahmet Muhip'i bugünkü şiir çizgisinde gösteren İlhan Berk'ten sonra, ankette sözü Ahmet Muhip'in kendisi alır. Ozansoy, ankette yapılan ayrıma göre Ahmet Muhip'in dünle bugün arasında önemli bir köprü olduğunu, çünkü şiirde var olan güzelliklerin bu köprü üzerinden geçerek bugüne ulaştığını, çirkinliklerin ise arkada kaldığını ve bu bakımdan Ahmet Muhip'in eski ile yeni arasında bir baraj vazifesi gördüğünü söyler.⁴²⁵ Ozansoy'un şiirimizin 'aydınlık kapısı' diye tabir ettiği Dranas, en çok sevdiği şairin Necip Fazıl olduğunu belirtir ve kendisinden sonra yetişen şairlere yönelik düşüncelerini şu sözlerle dile getirir:

“Benden sonra yetişen şairlerden kasdınız, herhalde İlhan Berk, Attilâ İlhan, Cemal Süreyya, Ece İlhan, Edip Cansever, Turgut Uyar gibi gençler olsa gerek. Yoksa meselâ, Fazıl Hüsnü, Baki Süha, İsmail Safa, Cahit Külebi, Oktay Rıfat, Melih Cevdet gibiler mi? Değil! O takdirde, ikinci yeni denen bir akımı değerlendiren bu gençleri ben seviyor ve

⁴²⁴ Tercüman Gazetesi, 10 Aralık 1962, s.5

⁴²⁵ Tercüman Gazetesi, 11 Aralık 1962, s.1,5

anlamaya çalışıyorum. Anlamsız yazıyor, diyorlar. Bir bakıma öyle. Ama anlamsız demek manasız demek değil. Bugünkü, resim anlayışına paralel bir şiir akımı bu. Meselâ, bunlardan bir Cemal Süreyya'nın anlamsız görünüşü altında öyle bir formu, ayrıca sansüalitesi var ki diğerleriyle birlikte ve her birinin kendisine göre özellikleriyle, bu şairleri bir çırpıda inkâr etmek o kadar kolay olmasa gerek. Esasen inkârın kolay bir şey olmadığı muhakkak.”⁴²⁶

Genç nesil yazarlarından olan ve ankette yer alan herkesin adından beğeniyle bahsettiği Turgut Uyar ise, edebiyatın dünü ve bugünü hakkında şairi, yazarı zamanın koşullarının, ihtiyaçlarının eskittiğini ve bu eskitme neticesinde yeni bir şaire, yazara ihtiyaç hissedildiğini söyler. Uyar'a göre, Mehmet Akif içinde yaşadığı toplumun ve zamanın koşullarını, ihtiyaçlarını gözettiği için kabul gördü, benimsendi.

“Bütün şairleri, değişen koşullar, değişen duyarlıklar eskitir. Yeni yeni şairlere ihtiyaç duyuran da bu eskimedir. İşte koşulların, gelişen, değişen toplumun birtakım değerleri ve ölçüleri eskitmesi. Bu sebeplerden ötürü geçmişle bugün, bugünle gelecek arasında oranlamalar kurmak yanlış olur. Çünkü bunlar ayrı ayrı değerler sistemidirler.”⁴²⁷

Hem şair hem de editör olan İbrahim Minnetoğlu, yeni nesli bütün yönleriyle tanıyan ve takip eden biridir. Minnetoğlu, anketteki konuşmasında Ozansoy'un dünküler ve bugünlere dair sorusunu dünkülerin bilgi ve kültürde, bugünlüklerin ise ifade etme gücünde daha iyi olduklarını söyler. Minnetoğlu, bugünlüklerin 'yaşamaya çok, kitaplara az önem' verdiklerini ve ifade etme yetilerinin kuvvetli olmasından ötürüde insanı 'doyurmaktan çok oyaladıklarını' belirtir.

⁴²⁶ Tercüman Gazetesi, 11 Aralık 1962, s.5

⁴²⁷ Tercüman Gazetesi, 13 Aralık 1962, s.5

“İçlerinde bazıları öbür arkadaşlarından gizli okuyor, edebiyatın kültürsüzlükle yürümeyeceğinin farkına varmış. Ama okuduğunu, gizli gizli dağırcığına bir şeyler attığını arkadaşından gizliyor. Sırasında onlarla beraber bir (boş verici) ama gizli bir ateş gibi arkadaşlarını geçme hevesinde. İşte bunlarda büyük umudum var benim.”⁴²⁸

Gavsi Ozansoy’un ‘romancıların ağabeyi’ diye nitelendirdiği Kemal Tahir ise, bugün ile dün arasında bir hesaplaşmanın olamayacağı düşüncesindedir. Ozansoy’un dediğine göre Kemal Tahir, kendisinin sorularını uzun uzun düşünerek, heyecan duyarak, sanatçı kimliğiyle tarta tarta cevaplar. Tahir, edebiyatta kalıcı olanların ‘yeni değerleri yerine oturtanlar’ın olabileceğini düşünür.

“Edebiyatçıları, ‘Geleceği müjdeleyenler’, ‘Yol açanlar’, ‘Yeni değerleri yerlerine oturtanlar’ diye üçe bölmek doğru olur. Bunların ilk ikisi, ne kadar gerçekçi görünürlerse görünsünler, romantiklikten, bir anlamda uydurmacılıktan kurtulamıyorlar. Bu yüzden, dünya edebiyatıyla bütün milli edebiyatta klâsik zincirin halkaları yani ‘Ölümsüzler’ üçüncüler arasından çıkıyor. Bu sebeple edebiyatta, dünkülerle bugünküler arasında toptan bir hesaplaşma söz konusu olmasa gerek...”⁴²⁹

Ozansoy, Kemal Tahir’e anket boyunca birçok inkârlara rastladığını, kendisinin de yirmi küsür yıl önce bir tasfiye dâvâsı tutturduğunu ama şimdiki düşüncelerine göre haksız olarak herkesi inkâr etmiş olduğunu anlatır. Edebiyatta yaşanan bu inkâr fırtınasının ne kazandıracığını ve ne kaybettireceğini Kemal Tahir’e sorar. Kemal Tahir, yeni gelenlerin kendilerinden önce gelenlere yüklenmelerinin normal olduğunu ve bazen alana giren istekli, yetenekli gençlerin eli baltalı girmelerinin yararlı olacağını söyleyerek sözlerine şunları ekler:

⁴²⁸ Tercüman Gazetesi, 14 Aralık 1962, s.5

⁴²⁹ Tercüman Gazetesi, 15 Aralık 1962, s.5

“Tercümanda izlediğim inkârcılığın bu sefer en önemli özelliği, yeni kuşaklardan değil, iyice kaşarlanmış kart kuşaklardan gelmesi, gerici geçinenlerle ilerici geçinenlerin inkârcılıkta domuztopu olmalarıdır. Yeni kuşaklar, moloz putlarla uğraşmaktan bir şey çıkmayacağına inandılar da, memleketin ana gerçeklerine gerçekten yöneldilerse, yakın tarihimizin en yararlı, en umutlu basamağına ayak bastık, denebilir.”⁴³⁰

Kemal Tahir'den sonra ankette sırayı yazar ve politikacı kimliği ile bilinen Yakup Kadri Karaosmanoğlu alır. Ozansoy, Yakup Kadri'nin ankete sudan ve kısa cevaplar vermesine alınmış olacak ki, arkadaşlarının Yakup Kadri ile ya buz gibi soğuk bir havada karşılaşp bu soruları sorduklarını ya da dolmuş durağında konuşmuş olabileceklerini söyler.⁴³¹ Ozansoy, Yakup Kadri'ye Yaşar Kemal'in köy romanı yazma konusunda kendisini aşp aşmadığını sorar. Yakup Kadri bu soruyu, “Yaşar Kemal'in (İnce Mehmet) bahsinde size, yalnız bu romanı mükâfatlandıran Varlık Dergisi jürisinin başında bulunduğumu hatırlatmakla yetineceğim.”⁴³² diyerek cevaplandırır.

Yakup Kadri'nin kısa cevaplarına sitemde bulunan Gavsı Ozansoy, soluğu yeni neslin iddialılarından ve inkârcılarından olan hikâye ve tiyatro yazarı Leyla Erbil'in yanında alır. Leyla Erbil, Ozansoy'un edebiyatın dününe ve bugününe ilişkin soruyu yanıtlamazdan evvel, kendisine kim olduğunu, şu ana kadar edebiyatla hiç uğraşmışlığının olup olmadığını sorar. Ozansoy, Erbil'e ‘hayır’ dediği takdirde, ‘öyleyse bu işlere niye burnunu sokuyorsun?’ demesinden endişe ettiği için “Evet, bir zamanlar öyleydi.” Cevabını verir. Erbil, Ozansoy'un bu sözü üzerine soruları yanıtlamaya başlar.⁴³³ Romanda Yusuf Atılgan'ı, şiirde Turgut Uyar, İlhan Berk, Ece Ayhan, Edip Cansever'i hikâyede Onat Kutlar, Adnan Özyalçiner ve Demir Özlü'yü sevdiğini söyleyen Erbil, anketteki konuşmasında iddialı çıkışlarda bulunur. Leyla Erbil, gerçek

⁴³⁰ Tercüman Gazetesi, 15 Aralık 1962, s.5

⁴³¹ Tercüman Gazetesi, 16 Aralık 1962, s.1,5

⁴³² Tercüman Gazetesi, 16 Aralık 1962, s.5

⁴³³ Tercüman Gazetesi, 17 Aralık 1962, s.1,5

Türk edebiyatının kendi nesliyle beraber başladığını ve bu neslin öncesinde bir edebiyatın var olmadığını söyler.

“Şimdiye değin Türk Klâsikleri diye anılan yapıtları, batınınkilerle karşılaştırırsak görülür ki, batının bir Şekspir’inin, bir Balzak’ının, bir Dostayevski’nin karşısına koyacak bir ismimiz yok. Hâmid’i klâsik sayarız. Şekspir de klâsiktir. İşte, ben buradaki sanat ölçüsü bakımından, eskiler diye bir şey kabul edemiyorum. Açıkçası kanaatkâr değilim.”⁴³⁴

Gavsi Ozansoy, sözü Leyla Erbil’den sonra yine genç kuşaktan mütevâzı, kendinden emin ve rahat konuştuğunu ifade ettiği hikâye yazarı Adnan Özyalçın’ın verir. Özyalçın, dünya görüşü, halk sorunlarını ele alışı, insan üzerindeki çalışmaları bakımından yeni nesil Romiciliğini daha gerçekçi bulduğu söyler. O’na göre yeniler, toplum meselelerini eskilerin hayal âleminde çıkarıp, ete kemiğe büründürmeyi başarabilmişlerdir ve eskiler toplumun kanayan bir yarasını dindirmeye yönelik sanat icra ederken, yeniler kanayan yarayı tüm çıplaklığıyla tasvir ederek sanatlarını sürdürürler.

“Öncekiler, toplumun ya da kişinin belli bir takım sorunlarını ele alıp bu sorunu açıklayıcı, çözüme götürücü bir olay düzenleyerek romanlarıyla hikâyelerini yürütüyorlar. Gençlerse, kişiyi, kişileri herhangi bir durumlarında ele alıp, o durumun getirdiği olayı, toplumsal, kişisel sorunları, ilişkileri, o durum dolayısıyla, konu edinerek yürütüyorlar hikâye ve romanlarını.”⁴³⁵

Gavsi Ozansoy, anketine son kuşak hikâyecileri arasında en güçlü isimlerden biri olan Demir Özlü ile devam eder. Ozansoy, yeni nesil yazarlarında olduğu gibi Özlü’nün de iddialı olduğunu, fakat nesildaşlarına kıyasla daha olgun, daha insafli ve mütevazılığı elden bırakmayan biri

⁴³⁴ Tercüman Gazetesi, 17 Aralık 1962, s.5

⁴³⁵ Tercüman Gazetesi, 18 Aralık 1962, s.5

olduğunu belirtir. Demir Özlü yenilerin her yönden ileri olduğu görüşünü savunur.

“Bugünküler daha güçlü. Bence Türk Edebiyatının en iyi yazarları son zamanlarda yetişti. Sait Faik, Nurullah Ataç, Orhan Veli hareketi hem batılı, hem de güçlü edebiyat hareketleridir. Yenilerin dil elverişliliği yatkınlığı da var. Dil devrimi batı düşüncesini anlamamıza yol açıyor. Batı düşüncesini kavramakta edebiyatın güçlenmesini sağlıyor.”⁴³⁶

Eleştirmen kimliği ile bilinen Doğan Hızlan ise, tamamen yeni neslin arkasındadır. Hızlan, yenilerin eskilere nazaran daha geniş ve daha özgün düşündüklerini, edebiyatımıza ‘dünya görüşü’nü onların getirdiklerini, ilişkiler yönüyle daha saygılı olduklarını ve topluluk yerine kişiliklere sahip olduklarını belirtir.

“Bugünküler çeşitli yön ve eğilimlerdeki düşünce akımlarına kendilerini açık tutuyorlar. Düşüncesiz bir edebiyat olamayacağını iyice anlamışlar. Belki bugünkülerin çıkışı bir tepkiyle olmuştur denebilir (dünkülere karşı) ama güçlerini yalnız bu tepkiden almıyorlar. Sonradan bu tepkiyi geliştirdiler, biçimlendirdiler, böylece bunun yalnız edebiyatta değil, düşünce alanında da bir etki göstermesini sağladılar. Dünkülerin anlık düşüncelerine karşılık bugünküler anlattıklarının arkasında bir dünya görüşünün olmasını istediler ve başardılar da. Edebiyatımızda ‘dünya görüşü’nü köklü olarak genç kuşak getirmiştir. Ayrıca yararlanma ve ilişki bakımından kuşaklar arasındaki saygıda bugünküler oldukça ileri. Bugünküler dünden kalanların ölenleri ile yaşayanları arasındaki seçimi yapmaktan çekinmemişlerdir. Hele bizde kişilikler yerine, topluluklar olduğundan bir ileriki kuşak öncekini eskitmekle görevlidir.”⁴³⁷

⁴³⁶ Tercüman Gazetesi, 20 Aralık 1962, s.5

⁴³⁷ Tercüman Gazetesi, 22 Aralık 1962, s.5

Cumhuriyetten sonraki nesilde isim yapmış hikâye ve roman yazarı İlhan Tarus, mülakatında kendisinden sonra gelen hikâyeci ve romancıları beğenmediğini söyler. Attilâ İlhan'ı edebiyat politikacısı olarak gören Tarus, Yaşar Kemal'in de 'köy'ü tam iyi anlatamadığını düşünür.⁴³⁸

Şair Zeki Taşkın ise, ankette verdiği cevapta Ozansoy'un ifadesiyle hücum etmedik kuşak bırakmamıştır. Eski edebiyatı da edebiyat kitaplarında kalmış 'fosil bir edebiyat türü' olarak gören Taşkın, eskinin bu denli kötü olmasından dolayı gençlerin tasfiyeye girip, yepyeni bir duyguda, 'taptaze bir edebiyat'a sahip olabildiklerini söyler.⁴³⁹

"Dünkü şiir, bence, eski ruh ve teknik karesi içinde çırpınan zavallı bir şiirdi. Ne zorlayıştı o kendilerini? Ya o vezin cenderesi? Ya o kafiye çemberi? 'Katır'la 'Satır'ı kafiye yapacağız diye pek primitif didinmeler? Dünkü şiir ne kadar kadın özlemi çekerdi? Ne kadar 'ince hastalık' olma çabası içindeydi. Yazık oluyordu yazana da, okuyana da... 'Yeni şiir' devrimi yapıldıktan sonradır ki, şairler şair, okuyucular okuyucu olduklarını anlayabildiler. 'İkinci Yeni' zırvasına maalesef 'bir şiir ekolu' diyemeyeceğim. 'Anlamsızlık' fobisi içinde, gelişen şiirimizi sabote etmek bu."⁴⁴⁰

Asıl mesleği veterinerlik olan, fakat gazetecilik yapan Orhan Duru ise, edebiyatımızda hikâyeleriyle beğenilen, sevilen biridir. Orhan Duru, hikâyecilerden Ferit Edgü, Feyyaz Kayacan, Demir Özlü, Adnan Özyalçın'ı sevdiğini ve şairlerden ise, İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreyya, Ece Ayhan, Kemal Özer gibi isimleri beğendiğini söyler.⁴⁴¹ Son kuşak sanatçıları içinde yer alan Duru, Ozansoy'un eskilerin yenileri anlayamadıklarından şikâyetçi olduklarını söylemesi üzerine şu sözleri söyler:

⁴³⁸ Tercüman Gazetesi, 24 Aralık 1962, s.5

⁴³⁹ Tercüman Gazetesi, 27 Aralık 1962 s.5

⁴⁴⁰ Tercüman Gazetesi, 27 Aralık 1962, s.5

⁴⁴¹ Tercüman Gazetesi, 29 Aralık 1962, s.5

“Onlara anlayışları kıt derim. Edebiyat işi, çaba isteyen bir iştir. Yokuş çıkmayı göze alamayan güzel bir manzara göremez. Onlar bir eski görüşün içinde uyumuş kalmışlardır. Silkinip kurtulmalarını gözlerini dünyaya açmalarını dilerim.”⁴⁴²

Gavsi Ozansoy, ‘Edebiyatımızda dünküler mi, bugünüler mi dah kuvvetli?’ adlı anketin sonunda çoğunluğun eskilerin inkârına taraftar olmadığını söyleyerek bir hükme bağlar. Bu hükmün oluşmasını sağlayan çoğunluğun büyük kısmını ise, gazeteye gelen mektuplar oluşturur. Okuyucular, kendi döneminden öncekileri sanatçı olarak görmeyip, eskilerin edebiyatını tamamiyle inkâr eden Leyla Erbil’i sert bir şekilde eleştirirler ve eskilerin hiçbir surette tasfiye edilmemesi gerektiğinin altını çizerekler.⁴⁴³ Gavsi Ozansoy, eskiler ve yeniler hakkındaki kendi düşüncelerini ise anketin sonunda dile getirir. Ozansoy’un söyledikleri, bütün bir ankette konuşulanların, tartışılanların hulasası mahiyetindedir.

“Biz, bu kadarını belirtelim: Tanzimat’tan bugüne ve bugünden yarına, bilhassa batı ölçüsünde ve alanında, mütemadiyen gelişen bir Türk edebiyatı vardır. Dünkü nesilleri aslâ inkâr edemeyiz. Birçoğu hâlâ yerine yenisi konulamayan eserleri ile dimdik ayakta dururlar. Yalnız, zaman içlerinden çelimsizleri, önemsizleri elemiştir. Vaktiyle şöhret bile olsalar, bugün adları unutulmuştur. Bilhassa, Yahya kemal Çağdaş Türk şiirinin aşılmaz kalesi, zirvesi haline gelmiştir. Aradaki nesil, Ahmet Muhip’ten Cahit Sıtkı’dan bu yana olanlar yerlerine biraz daha sağlam oturmuşlardır. Ekserisi, edebiyatımıza getirdikleri yeni sesler, yeni görüşler sanatı anlayış ve anlatış ölçüleriyle halka yani okuyuculara mal olmuştur, benimsemişlerdir.”⁴⁴⁴

⁴⁴² Tercüman Gazetesi, 29 Aralık 1962, s.5

⁴⁴³ Tercüman Gazetesi, 05 Ocak 1962, s.5

⁴⁴⁴ Tercüman Gazetesi, 05 Ocak 1962, s.5

Ozansoy, yazısının sonunda yeni kuşağa ait düşüncelerini dile getirir. Gençlerin hepsinin kültürlü, yetenekli ve bir dünya görüşüne sahip olduklarını söyleyen Ozansoy, onların insanı ve toplumu çok iyi tanıdıklarını söyler. Ozansoy, anket sonunda gençlere dair kafasında oluşan kusur ve eksiklikleri şöyle belirtir.

“Yazı tekniğinde aşırı denecek halde yeni biçimler denemeleri, klâsik ölçülerden zoraki şekilde uzaklaşmaları. Dil konusunda, lüzumsuz bir ifrat içinde çırpınmaları. Yeni kelimeler bulmak, yeni terimler denemek yolunda adetâ birbirleriyle yarış halinde olmaları. Bu yüzden yerleşmiş konuşulan dilden de uzaklaşıyorlar. Yazılarındaki tat, tuz kaçıyor. İşte, edebiyat anketimizin ilk planda bize düşündürdükleri.”⁴⁴⁵

4.1.2. Mısralarda Yaşayan Aşklar

Gavsi Ozansoy, ‘Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli? Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki’ adlı yazı dizisinden iki yıl sonra, 1964’te yine Tercüman gazetesinde ‘Mısralarda Yaşayan Aşklar’ adlı, edebî röportaj niteliği taşıyan yeni bir yazı dizisi yayımlar.⁴⁴⁶ Fakat bu yazı dizisinin içeriği ve formatı bir öncekinden farklı olur. Ozansoy, edebiyatımızda sevilen, beğenilen on şairin kendi ağızlarından geçmişte yaşamış oldukları aşk maceralarını dinler ve bu maceraların etkisiyle kaleme aldıkları şiirleri yine şairlerin kendi el yazılarından derleyerek yayımlar. Şairler Ozansoy’a hangi ruh haletiyle şiirlerini kaleme aldıklarını aktarırlar ve şiirlerinin arkasında gizli kalan, okunduğunda sadece en çok sahibinin içini acıtan mısraların hikâyesini anlatırlar.⁴⁴⁷

‘Mısralarda Yaşayan Aşklar’ adlı bu yazı dizisinde ilk sırada yer alan şair Şükûfe Nihal’dir. Gavsi Ozansoy, yazısında Şükufe Nihal’in on beş

⁴⁴⁵ Tercüman Gazetesi, 05 Ocak 1962, s.5

⁴⁴⁶ Tercüman Gazetesi, 09 Mart 1964, s.1

⁴⁴⁷ Tercüman Gazetesi, 10 Mart 1964, s.5

yaşında yaşamış olduğu bir aşk macerasını anlatır. Şükufe Nihal, hiç sesini duymadığı, kendisini görmediği gence, mektup sayfalarında âşık olmuştur. Her iki tarafın da birbirini bir kez olsun görmemiş olmasına karşın aralarındaki sevgi, içten içe önü alınamaz bir aşka dönüşür. Şükûfe Nihal'in bu büyük aşkı, büyük macerası ancak dört yıl devam eder. Nihal, 'Su' adlı şiirini bu büyük aşkın tesiriyle çok sonraları, olgunluk çağlarında kaleme alır. Ozansoy, yaşan bu aşk macerasına ve onun kahramanına dair şunları söyler:

“ ‘Muhteşem şâirem!’ diye başlayan, her biri şâheser bir nesir örneği olan bu mektupları hangi hoyrat el yırtıp parçalamıştı? Bilmiyorum. Fakat Şükûfe Nihal o parçaları hâlâ saklıyor. Hâtırası aslâ unutulmayan o mesut adam da, yanılmıyorsam, Feriköy mezarlığında, kendisi kadar ‘mütevâzı’ sessiz bir köşede, yeşil selvilerin sükûnetini tada tada ebedî uykusunu uyuyor. Adı Selâhattin Enis'di. Büyük roman yazarı Selâhattin Enis...”⁴⁴⁸

Bir sonraki aşk macerası Bâki Süha'ya aittir. Baki Süha, on altı yaşında başlayıp on beş yıl devam eden 'platonik' aşkını anlatır Ozansoy'a.⁴⁴⁹ Baki Süha, henüz lise talebesidir ve Antalya'da onu mutlu eden üç şey deniz, gece ve lisedeki kız arkadaşlarının ona 'Şiir' diye seslenmeleridir. Başında kavak yellerinin estiği o yaşta, Antalya şehrinin muhteşem doğa dekoru, Baki Süha'yı adeta bu dekorun içinde aşık rolünü oynamaya davet eder.

Aylardan Mayıs'tır. Baki Süha, Antalya'da Paşa Kavakları olarak bilinen yerde başındaki kavak yellerini dağıtmak için olsa gerek, bir gezintiye çıkar. Mor dağlar ve şelalelerle çevrili bu enfes yerde dolaşırken birden kalbi hızla atmaya başlar. Daha öce asırlık ağaçların arasında, metruk bir dut bahçesinde görüp âşık olduğu kız, Paşa Kavakları'nda bir kütüğün üstüne oturmuş ders çalışıyordur. Bu kız ayını zamanda Baki Süha'nın sınıf

⁴⁴⁸ Tercüman Gazetesi, 10 Mart 1964, s.5

⁴⁴⁹ Tercüman Gazetesi, 11 Mart 1964, s.5

arkadaşıdır. Fakat kendisine hiçbir zaman sevgisini açamamış ve kalbinde sakladığı bu sevgiyi sadece mısralarında paylaşabilmiştir. Baki Süha'nın o yıllarda, Servetifünun-Uyanış dergisine gönderdiği şiirlerin arkasındaki kahraman işte bu sınıf arkadaşıdır.⁴⁵⁰

Baki Süha, kızı kütük üzerinde ders çalışırken uzun uzun seyrederek. Tam bu esnada oradan geçmekte olan bir fotoğrafçıdan kızın fotoğrafını çekmesini ister. Kendi halinde ders çalışan kızın ise olanlardan haberi yoktur. Bu resim ve içinde saklı olan o platonik aşk, uzun yıllar Baki Süha'nın şiirlerine ihlam kaynağı olur. Baki Süha, yıllar sonra albümünü karıştırırken bu resmi bulur ve 'Bir Su Geçiyor' adlı şiirini kaleme alır⁴⁵¹. Bu aşk hikâyesinin sonunu Gavsi Ozansoy, yazısında şöyle anlatır:

"15 sene sonra resmin sahibiyle Bâki Süha İstanbul'da bir toplantıda karşılaşırlar. Ediboğlu albümündeki fotoğraftan bahseder ve der ki: 'Sizin ondan hâlâ haberiniz yok. Sahipsiz, çalınmış bir resim gibi duruyor albümümde. Müsaade ederseniz, göndereyim, imzalayıp tekrar iade ediniz bana...' Antalyalı Hanım: 'Memnuniyetle' der. 'Lütfen yollayınız fotoğrafı...' Bir adres verir. İmzalayarak şâire iade ettiği resmin altına şu satırları yazar: 'Özür dilerim. 15 yıl geciktim.'"⁴⁵²

Gavsi Ozansoy, Baki Süha'dan sonra Ümit Yaşar'ın 'Rıhtım' adlı şiirini şairin nasıl bir ruh haletiyle yazdığını ve bu şiirin taşıdığı hatırayı anlatır. Bu hatırayı Ümit Yaşar'dan dinlemediğini söyleyen Ozansoy, kimden öğrendiğini de söylemez ve Ümit Yaşar'ın kendisine ait bu hatırayı gazetede görünce onun çok şaşıracağını düşünür.⁴⁵³

Galata rıhtımından Akdeniz vapuru ile Avrupa seferine çıkacak olan sevgiliyle Ümit Yaşar'ın vedalaşma anının hatırasıdır bu. Daha önce

⁴⁵⁰ Tercüman Gazetesi, 11 Mart 1964, s.5

⁴⁵¹ Tercüman Gazetesi, 11 Mart 1964, s.5

⁴⁵² Tercüman Gazetesi, 11 Mart 1964, s.5

⁴⁵³ Tercüman Gazetesi, 12 Mart 1964, s.5

vedalaştığı sevgilisini son bir kez daha görmek için Ümit Yaşar, hemen bir otomobile atlar ve kalkmak üzere olan vapura yetişir. Sevgilisi güvertede, onun geleceğinden emin bir şekilde, rıhtımdaki insanlar arasında gözleri Ümit Yaşar'ı arar. İki aşığın gözleri birbirini bulduğu an yaşlarla dolar. Oğuzcan, yaşlı gözlerle uğurladığı sevgilisini ardından rıhtımda öylece kalakalır. Etrafına baktığında ise rıhtımda kimsecikler yoktur. Bitkin bir şekilde yazıhanesine dönen şair, eline kaleme alır ve 'Rıhtım' adlı şiiri yazar.⁴⁵⁴

Bir sonraki hikâye ise Orhan Seyfi'nin yıllar sonra bulup kaybettiği gençlik aşkının hikâyesidir.⁴⁵⁵ Orhan Seyfi, yirmili yaşların heyecanı içinde tutulmuştur sevgilisine. Bu öylesine değil, büyük bir aşk olur. Orhan Seyfi'nin ilk şiirlerinde hep bu aşkın tesiri vardır. Fakat sonra sevgili birden hayal olur. Bir başkasıyla evlenmiştir. Aradan Yıllar geçer ve bir gün Orhan Seyfi, çalışma masası başında bir yazıya dalıp gittiği esnada kapı vurulur. Gelen yıllar öncesinin sevgilisidir. Orhan Seyfi, adeta yirmili yaşların heyecanını birden duyuverir. Karşılıklı otururlar ve kahve içerler. Sohbetin sonunda kadın yirmi yıl evvelinde olduğu gibi tekrar hayal olur. Orhan Seyfi, 'Geldiğin Günün Hatırası'⁴⁵⁶ adlı şiirini bu gidişin ardından yazar. Gavsî Ozansoy, yazısında Orhan Seyfi'nin söz konusu şiir için söylediklerini aktarır:

“Böyle sürprizler insanı çok mütehayyiç eder. ‘Geldiğin günün hâtırası’ o gün, o gittikten sonra yazılmıştır. O andaki heyecanı, bulup da tekrar kaybetme heyecanının ifadesini taşır.”⁴⁵⁷

Yusuf Ziya Ortaç'ı da arkadaşı Orhan Seyfi'de olduğu gibi, aşk yirmili yaşlarda bulur. Yirmili yaşlarda Yusuf Ziya'yı bulan bu aşk, on beş yıllık bir tecrübeden sonra ona 'Hayal' adlı şiirini yazdırır. Gavsî Ozansoy, onun Akbaba'nın en fazla çalışıp yorulan biri olarak işlerinin çok olduğunu ve dolayısıyla kendisinde beş defa randevu aldığını ve ancak altıncısında şairle

⁴⁵⁴ Tercüman Gazetesi, 12 Mart 1964, s.5

⁴⁵⁵ Tercüman Gazetesi, 13 Mart 1964, s.5

⁴⁵⁶ Tercüman Gazetesi, 13 Mart 1964, s.5

⁴⁵⁷ Tercüman Gazetesi, 13 Mart 1964, s.5

görülebildiğini söyler.⁴⁵⁸ Ozansoy'un, 'Hayal' adlı şiiri hangi duygularla kaleme aldığını sorması üzerine Ortaç, şiiri yazış sebebini anlatmaya başlar. Ortaç'a göre 'aşk' yoktur 'arzu' vardır ve onun ötesinde de her şey hayaldir. Ortaç, insanın dünya namına sevdiği arzuladığı şeylerin hepsinin 'hayal' olduğunu düşünerek şiirini yazdığını ve kendisindeki aşkın meslek aşkı olduğunu söyler. Şair, şâirane aşkını şöyle dile getirir.

"Bence asıl aşk, meslek aşkıdır. Notaların içindeki sesi koyabilen müzisyen, tuvale hayâlindeki rengi verebilmek için çırpınan ressam ve mısralarda ressamın ve müzisyenin yapabildiğini kelimelerle yapabilmek için, elinde kalem, kâğıdın beyaz uçuşumuna sabahlara kadar eğilen şâir. İşte, sahici âşık!"⁴⁵⁹

Gavsi Ozansoy'un hazırlamış olduğu bu edebî röportajda sırayı Yusuf Ziya'dan sonra Ahmet Kutsi Tecer alır. Gavsi Ozansoy, Ahmet Kutsi Tecer'in 'Neyleyim?' adlı şiirinin hiçbir dergide, hiçbir kitapta yayımlanmadığını, çünkü bu şiirin, şairin mahrem aşkının mahrem şiiri olduğunu söyler.⁴⁶⁰ 'Neyleyim?' şiirini Ahmet Kutsi Tecer, on yıl önce Kadıköy'de yazar. Fakat yazılma sebebi 27 yıl öncesine dayanır. Ahmet Kutsi Tecer, o sıralar Ankara'dadır. İstanbul Üniversitesi Coğrafya Fakültesinden bir gen kız Tecer'i odasında ziyaret eder ve tezini hazırlamak için Ankara'ya geldiğini, yardıma ihtiyacı olduğunu belirtir. Ahmet Kutsi, kızı görünce hemen yüreğine bir ok saplanır. Tam bir sene içinde saklar sevgisini. Bir senenin sonunda kızı ailesinden ister ve evlenirler. Kutsi Tecer, bu şiiri 27 yıl önce odasına gelen o kız, yani eşi için kaleme alır.⁴⁶¹

Adının aşk şiirlerinde yaşadığını fakat, kendisinin hiç aşık olmadığını söyleyen Özdemir Asaf ise, yaşanmış bir aşk hikâyesini dinlemek için gelen Gavsi Ozansoy'a şunları söyler:

⁴⁵⁸ Tercüman Gazetesi, 14 Mart 1964, s.5

⁴⁵⁹ Tercüman Gazetesi, 14 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁰ Tercüman Gazetesi, 15 Mart 1964, s.5

⁴⁶¹ Tercüman Gazetesi, 15 Mart 1964, s.5

“Aşkın birçok yönlerini görmüş olduğumu gene gençlerden öğrendim. Öylesine ki, sevgilisini seven de, kıskanan da, sevgilisine kızan ve kırmış olan da, ya sözlerine ya da mektuplarına ekleyecek birkaç etkili sözü şiirlerimi arasında bulmakta gecikmemiş. Zaten doğrusu da bu değil mi? Aşklar yaşayanların şiir yazmaya vakitleri nasıl yok ise, yazarların da yaşamaya vakitleri olmuyor.”⁴⁶²

“Aşklar bütün bütün sona ermez.” diyen Behçet Necatigil ise, yıllar önceki hatırasına âşıktır.⁴⁶³ Necatigil’in bu hatırası 1944 yılında İzmir’de başlar. Behçet Necatigil, o vakitler yedek subaydır. İkinci Dünya Savaşı’nın en şiddetli yıllarında Necatigil, bir subay olarak gündüzleri çok çalışır ve akşam eve yorgun bir vaziyette döner. Kendisi gibi subay olan iki arkadaşıyla aynı evi paylaşır. Evlerine yakın bir evden gelen bir kızın türküsüyle atarlar yorgunluklarını. Kızın sesi o kadar güzeldir ki, üç delikanlı da aşık olur bu sesin sahibine. Fakat içlerinde en vurgunu Necatigil’dir. Necatigil, içinde büyüttüğü bu sesi ve sevgiyi hiç unutamaz. On yıl aradan sonra kaleme aldığı ‘Kırlar Denizin Yüzünü’ ve ‘Emniyet’ adlı şiirler içinde o güzel sesli kız vardır. Hatıralarındaki kadınlara âşık olan Necatigil, Ozansoy ile olan röportajın sonunda şunu söyler: “Beraberliklerin sevincine henüz görünürde olmayan, ama er geç başlayacak ayrılıkların acısı da karışır.”⁴⁶⁴

Gavsi Ozansoy, ‘Mısrarlarda Yaşayan Aşklar’ yazı dizisine Yahya Kemal’in bir şiirini de dâhil eder ve şairin ‘Geçmiş Yaz’ adlı şiirinin Bebek’te yaşayan güzel, zarif, kültürlü dul bir kadın için yazdığını söyler.⁴⁶⁵ Ozansoy, Yahya Kemal’in bir akşam gittiği Bebek’teki sahil lokantasında içkisini yudumlarken, bir ahabına o ‘mucizevî kadın’dan bahsettiğini, fakat kendisinin kim olduğunu söylemediğini belirtir. Ozansoy, Yahya Kemal’in özel

⁴⁶² Tercüman Gazetesi, 16 Mart 1964, s.5

⁴⁶³ Tercüman Gazetesi, 17 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁴ Tercüman Gazetesi, 17 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁵ Tercüman Gazetesi, 18 Mart 1964, s.5

hayatına dair konuşmayı sevmediğini vurgulayarak, şairin bu aşkın kahramanından kimseye bahsetmemiş olmasını tabii karşılar.⁴⁶⁶

Gavsi Ozansoy, yazısında ‘zamanın bozamadığı insan’ olarak nitelendirdiği Orhan Arıburnu’nun ‘Havva’nın Kızı’ adlı şiirinin hikâyesini şairin kendi ağzından aktarır.⁴⁶⁷ Bir sinema dergisinin kapağında bacak bacak üstüne atmış figüran bir kız resmi görür. Arıburnu, bu fotoğrafa dakikalarca baktıktan sonra kâğıdı kalemi eline alarak ‘Havva Kızı’nı yazar. Fakat şairin dediğine göre şiirde bir eksiklik vardır. Şiirin sözleri kendisine yarım gibi gelen Arıburnu, sıkılır ve müsveddeyi bir kenara atar. Şair, hikâyesinin devamını şöyle anlatır Ozansoy’a:

“Birkaç gün daha geçti. Bir gün büromun kapısı vuruldu. Bir genç kız girdi içeriye... Baktım, mecmuada resmini gördüğüm kız değil mi? Hayret içinde kalmıştım. Bir rol, iş istemeye gelmişti benden... Karşımdaki koltuğa tıpkı fotoğraftaki gibi oturdu. Konuştuk. Sonra kalkıp gitti. O gittikten sonra müsveddeyi yeniden elime aldım. Şiiri tamamladım. Son iki mısra o gün yazıldı. Onunla birçok iş münasebetlerimiz oldu. Fakat bu şiiri kendisi için yazıldığını daha doğrusu, şiiri kendisin tamamladığını hâlâ bilmez.”⁴⁶⁸

4.1.3. Beş Kuşak Konuşuyor

Gavsi Ozansoy, ‘Beş Kuşak Konuşuyor’ adlı yazı dizisini 1967 yılında, Haber gazetesinde yayımlar.⁴⁶⁹ Bu yazı dizisinin formatı hem bir edebî anket, hem de bir edebî röportaj özelliği taşır ve içinde 46 röportaj ihtiva eder. Ozansoy, belirlemiş olduğu soruları farklı nesillerden şair ve yazarları konuşturmak suretiyle, eski ve yeni arasında bir sentez yapmayı hedefler. Özellikle, anketinde ‘son kuşak’ olarak tabir ettiği genç nesil yazarlarına yer

⁴⁶⁶ Tercüman Gazetesi, 18 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁷ Tercüman Gazetesi, 19 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁸ Tercüman Gazetesi, 19 Mart 1964, s.5

⁴⁶⁹ Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, s.3

verir. Fakat anketin adından da anlaşılacağı gibi, Ozansoy anketinde beş kuşağı yani, beş nesli konuşturmuştur. Bu beş nesil arasındaki sınırları ise Ozansoy, şöyle belirlediğini söyler:

“Anketimizin başlığında ‘Beş Kuşak Konuşuyor’ dedik. Aslında edebiyatta kuşaklar yok, nesiller vardır. Yakup Kadri’den bu yana beş kuşak geldi ama bunları sanat anlayışları bakımından üç sınırdan toplayabiliriz. Sınır taşlarından biri Hececiler, ikincisi Ahmet Muhip, Cahit Sıtkı Kuşağı, üçüncüsü de Orhan Veli olsun. Biz Orhan Veli’den sonra gelen ve ondan etkilenenlere ‘En son kuşak’ diyoruz. Sanatta 70 yaşında gençler ve 20 yaşında ihtiyarlar vardır.”⁴⁷⁰

Gavsi Ozansoy’un anketteki sorularına bakıldığı zaman, bunların genel olarak üç ana mesele üzerinde odaklandığı görülecektir. Bunlardan birincisi, hâlihazırdaki Türk edebiyatı hakkındaki düşüncelerin ne yönde olduğudur. Ozansoy, bir önceki ankette olduğu gibi, şair ve yazarlara dünkü ile bugünkü edebiyat arasındaki farkları, olumlu ya da olumsuz değişimleri, bu değişimlerin nedenlerini, edebiyatımızda gelinen noktayı nasıl bulduklarını sorar. Ankette üzerinde durulan bir diğer mesele ise ‘dil meselesi’dir. Ozansoy, Hececilerden o güne değin dilde bir sadeleşme cereyanının yaşandığını ve bu cereyanın son günlerde daha da kuvvetli bir hal aldığını, Türkçe’ye nesebi belirsiz, halk dilinde konuşulmayan kelimelerin girdiğini iddia eden insanların olduğunu söyleyerek, muhatapların bu konudaki düşüncelerini öğrenir. Dünyada ve aynı zamanda Türkiye’de bulunan bir bunalım gençliği ve bunların ortaya koydukları edebiyat, ankette ele alınan bir diğer meseledir. Ozansoy, şair ve yazarlara bu ‘bunalım gençliği’nin oluşmasına neden olan sebepleri ve onların sanatını nasıl bulduklarını sorar.

⁴⁷⁰ Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, s.3

Anketteki ilk isim, “Bugünkü edebiyatımızı nasıl bulduğumu soruyorsunuz. Arıyorum. Bulunca söylerim.”⁴⁷¹ diyen Yusuf Ziya Ortaç olur. Yusuf Ziya, edebiyatta eskiye nazaran ümit var eden isimlerin olmayışından yakınır. Ortaç, konuşmasında ayrı ayrı ağızların tek bir şarkıyı söylediğini ve lidersiz sanatın olamayacağını vurgular. Fakat bütün bu olumsuzluklara rağmen tiyatro, mizah ve hikâye alanlarında sevindirici şeylerin olduğunu sözlerine ekler.

“Sevindirici şeyler yok mu?... Var. Sahne edebiyatında bugün dünü çok geçti. Mizah edebiyatında yine öyle bir Aziz Nesin’in benzeri, yalnız Türkiye’de değil, dünyada az. Bir Muzaffer İzgü yetişiyor mizahta. Hikâyelerinde kendi kendisiyle yarışıyor. Her yeni yazısı bir öncekinden daha önde. Romanda Kemal Tahir kendi kendine bir kitaplık doldurdu. Hepsi bizim romanımız. Yaşar Kemal benim sanat mizacıma uymaz. Biraz sıkıntılı, biraz kılıksızdır. Ama, romanlarında ne kadar insanımız ve toprağımız yaşıyor, değil mi?....”⁴⁷²

Yusuf Ziya’dan sonra sözü Edip Cansever alır. Gavsî Ozansoy, onun kibar, tevâzu sahibi ve kendini tanıtmaktan çekinen, şarlatanlığa hiç iltifat etmeyen biri olduğunu söyler.⁴⁷³ Ozansoy, Edip Cansever’e dair şunları söyler:

“Mağazası vardır. Ticaret yapar. Ama iş yerinde pek göremezsiniz onu. Günde bir iki saat uğrar. Anladığıma göre, edebiyatta olduğunun tersine, bu alanda, hiç hırslı değil. İş yerinden koptu mu, ilk durak sanatçı arkadaşlarının yanındır. Bol bol sanattan konuşurlar.”⁴⁷⁴

Edip Cansever, ‘Türk edebiyatının bugünkü durumu nedir?’ diye bir sorunun cevabı olmadığını söyleyerek sanattaki her oluşumun bir sonraki

⁴⁷¹ Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, s.3

⁴⁷² Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, s.3

⁴⁷³ Haber Gazetesi, 09 Şubat 1967, s.3

⁴⁷⁴ Haber Gazetesi, 09 Şubat 1967, s.3

oluşumun tohumu olduğunu vurgular. Cansever, şairlerden Turgut Uyar, Cemâl Süreyya, Behçet Necatigil, Ahmet Muhp' sevdiğini ve daha gençlerden Ece Ayhan, Ahmet Oktay, Sezai Karakoç, Ülkü Tamer, Kemâl Özer'i beğendiğini söyler. Cansever'in dilde yapılmak istenen sadeleşme konusundaki görüşleri ise şöyledir:

“Bir sançtı olarak, dili sezgiyle de kavramak, onun ruhbilimsel yapısını gözden uzak tutmamak, nasıl olursa olsun tutarlı, dengeli bir dil anlayışını sürdürmek... belki en doğrusu bu. Ayrıca durmadan yenileşen bir dile ayak uydurmaya çalışmak da şairin görevi değil. Bence o seçer, kullanır ve yaşatır. Şiirlerimin güç anlaşıldığını söylüyorlar. Gerçekte güç anlaşılmayı gerektirecek duygu, düşünce ve imgeleri, bir de yalınlaştırma çabasıyla ikinci kez güçleştirmekten kaçınıyorum.”⁴⁷⁵

Sabri Esad Siyavuşgil de Cansever gibi edebiyatta ilerleme yada gerilemenin olmayacağı kanısındadır. Ona göre edebiyatta ‘değişim’ söz konusudur. Ozansoy’un edebiyatın hangi dalında kuvvetli olduğunu sorması üzerine Siyavuşgil şunları söyler:

“Edebiyatın bütün nevileri mütevasıl kaplara benzer. Birinde gelişme, öbüründe kavruk kalma pek mevzuubahs olmaz. Sonra edebiyatımızın genişliğine ve derinliğine insanımızı ve hâdiselerimizi kavrayıp işleme temayülü onun en göze çarpan bir vasfını teşkil eder.”⁴⁷⁶

Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Oktay Akbal, Mehmet Seyda, Sait Faik, Ziya Osman, Ümran Nazif, Bekir Sıtkı Kunt gibi isimleri beğendiğini söyleyen Sabri Esad, özellikle sahne edebiyatında inkişâfların yaşandığını belirtir. Sahne eserlerinde Cahit Atay’ın, Cevat Fehmi’nin, Haldun Taner’in, Güngör

⁴⁷⁵ Haber Gazetesi, 09 Şubat 1967, s.3

⁴⁷⁶ Haber Gazetesi, 10 Şubat 1967, s.3

Dilmen'in başarılı olduklarını düşünür. Halk diliyle kaleme alınan eserlerin ancak ebediliği kazanacağına inanan Siyavuşgil, bunalım gençliği ve onların edebiyatı hakkında ise şunları düşünür:

“Dünyada böyle bir gençlik var. Bu gençlik bilhassa karnı tok muhitlerden çıkıyor. Bu, âdeta yaşamadan önce, hayattan bezmiş olmak halinin belirtisi. Her asırda buna benzer ve biraz da taklit yoluyla yayılan ‘hafakanlar’ görülmüştür. Geçen asırda da ‘Asır hastalığı’ denilen romantik bir bunalım vardı. Asrımızın bunalımı bence ‘natüralizm’in, ‘varoluşçuluğun’ köküne kadar gitmek hırsından doğma bir sıkıntı olsa gerektir.”⁴⁷⁷

Aziz Nesin, anketteki yazısında Yusuf Ziya'nın aksine, bugünkü Türk edebiyatını kimseye sormadan kolayca bulduğunu söyler. Aziz Nesin'e göre, yaşadığı memleket, edebiyatçıları en çok perişan eden, yok eden bir yerdir ve bu yıkıcılık, Türk edebiyatının hızlanması ve gelişmese vesile olmuştur. Şiir ve mizah alanında çok ciddi mesafe kaydettiğimizi söyleyen Nesin, her iki Türk'ten en az üç şair olduğuna inanır. Şair olarak Turgut Uyar ve Edip Cansever'i; oyun yazarı olarak Güngör Dilmen'i; hikâyeci olarak da Orhan Duru ve Meral Çelen'i beğendiğini belirten Nesin, ne yeni kuşağın ne de eskilerin dili iyi ve yetenekli kullandıklarına kanısında değildir.⁴⁷⁸ Aziz Nesin'den bir edebiyat anketi için randevu almanın çok zor olduğunu belirten Ozansoy, Nesin'le yaşamış olduğu eski bir hatırasını şöyle anlatır:

“Aziz'in gazeteciliğe başlayış günlerini hatırlıyorum. Onu Bâbâli'ye rahmetli Sedat Simavi getirmiş, bir sabah gazetesine tavsiye etmişti. O vakitler Hürriyet daha çıkmamıştı. Gazete de Aziz Nesin'e ilk vazife olarak ‘Alemdağ ormanlarındaki yangın tahkikatı’nı vermişlerdi. Kendisine bu vazifeyi veren istihbarat şefi, onun günün birinde dünya çapında bir mizah yazarı olacağını bilse, saçını başını yolar, hırsından

⁴⁷⁷ Haber Gazetesi, 10 Şubat 1967, s.3

⁴⁷⁸ Haber Gazetesi, 11 Şubat 1967, s.3

oturup ağlardı. İstihbarat şefi bendim. Şimdi de, ‘Edebiyat Anketimiz’in sorularına ağızından lâf almak için, tam bir hafta peşinde koştum. Nihayet bir mecmua idarehanesinde yakaladım, konuştuk.”⁴⁷⁹

Aziz Nesin’den sonra anketteki sözü Tağrık Buğra alır. “Politik oyunlar, hele şu sosyalizm modası birçok kabiliyeti harcadı, harcıyor da...”⁴⁸⁰ diyen Tarık Buğra, mevcut edebiyatı pusulasız, haritasız yola çıkan bir maceracıya benzetir ve kültüre eremeyen toplulukların edebiyat kuramayacaklarını düşünür. Dilde sadeleşme cereyanını ise bir barbarlık olarak niteleyen Buğra, bir edebiyatın ancak dil ile kendini muhafaza edebileceğini savunur.

“Tevfik Fikret, Cenab Şehabettin, Ahmet Haşim, Halit Ziya ve Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âti... bütün bu edebiyatları var sanan milyonlar bulunabilir. Belki de vardılar. Ama duygu, ama düşünce, kısacası kültür ve seviye besleyicisi olarak değil. Zira bırakın bunların mâhiyetlerini ve eserlerini, sadece isimlerini, meselâ ‘Rübâb-ı Şikeste’yi veya ‘Elhân-ı Şitâ’yı, hattâ ‘Aşk-ı Memnu’yu, hattâ ‘Piyâle’yi ve ötekileri anlayacakların sayısı milyonda kaç tutar? Edebiyat, her şeyden önce dil’de yaşayacağına, dil’de yaşayabildiğine göre, bugünün kaderi kestirilemez diliyle yapılmış edebiyatın değeri de kestirilemez demek istiyorum.”⁴⁸¹

Bugünkü edebiyatı daha önemli, daha kuvvetli bulan son kuşağın hikâye yazarlarından Sevim Burak ise, gençlerin edebiyat adına henüz son sözü söylemediklerini söyler.⁴⁸² Gavsî Ozansoy, ‘dil ihtilâli’ni savunan Sevim Burak’ın ankette kullandığı dil sebebiyle çok anlaşılamadığını belirtir.

“Genç yazarlar yeteri kadar yazmadılar bence, bunun nedeni edebiyatın bir bilinçlenme süresinde olmasıdır sanıyorum. Yeni kuşağın

⁴⁷⁹ Haber Gazetesi, 11 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁰ Haber Gazetesi, 12 Şubat 1967, s.3

⁴⁸¹ Haber Gazetesi, 12 Şubat 1967, s.3

⁴⁸² Haber Gazetesi, 16 Şubat 1967, s.3

içinde Orhan Duru, Ece Ayhan, Can Yücel, Turgut Uyar, Edip Cansever, Ahmet Oktay, Kemal Özer, Cemal Süreyya, Metin Eloğlu, Gülten Akın, Onat Kutlar, Adnan Özyalçiner, İlhan Berk, Ferid Edgü aklıma gelenler ve yazdıklarını okumak istediklerim. Bu kuşak yazarlarının birbirlerinden ayrılırsalar da toplam bir önemi var ayrıca. İçinden pek kesin bir belirlenme olmadı şimdilik ama olacaktır. Bu soruya bir süre sonra daha iyi cevap verilecektir.”⁴⁸³

Babasının 70 yaşını aşkın gençlerin kuşağında olduğunu düşünen Gavsî Ozansoy, anketteki sözü Halit Fahri'ye verir. Halit Fahri, dünkü kuşakların içten gelen tam bir bilinçle yazdıklarını ve eskiye kıyasla bugünkü edebiyatın tam bir karışıklık içinde olduğunu düşünür. Bugünün kendisini öne çıkardığı oyun yazarlığında ise, Halit Fahri'ye göre ideoloji hâkimdir ve bu hâkimiyet onların bütün eserlerini berbat etmektedir.⁴⁸⁴

“Genç şairlerimiz yalnız eski şairlerden değil, bugünün genç Fransız, İngiliz, Rus, Amerikan şairlerinden de ileri bir araştırma tutkusuyla çalışıyorlar.”⁴⁸⁵ diyen Cemal Süreyya ise, Gavsî Ozansoy'un 'dil sadeleşme' meselesine ilişkin sorusuna karşılık, dil devriminin olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğunu dile getirerek, yeni yazarların iyilerinin Türkçe'yi eski yazarların iyilerinden daha yerinde ve daha yetkin bir şekilde kullandıklarını söyler.⁴⁸⁶

“Özleşme Türk Dil Kurumu'nun eylemini ve çalışmasını aştı. Ama kabaran nehrin gerçek yatağını bulabilmesi için gerekliydi bu. Dil devriminin en büyük yararı şu: Daha kuşkucu olduk, zihnimizin eski kadrosundaki bazı paslar, bazı gereksiz pislikler ve tortular çarçabuk silindi ve eski değer yargılarının kolayca dışına sıçradık. En büyük sakıncası da şu: Yeni bir yazı dili meydana geldi, halkla aydın arasına

⁴⁸³ Haber Gazetesi, 16 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁴ Haber Gazetesi, 19 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁵ Haber Gazetesi, 20 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁶ Haber Gazetesi, 20 Şubat 1967, s.3

bir dil hendeği girdi; öte yandan, genç yazar o silinen tortularla birlikte bazı zenginlikleri, bazı düşünce bağ ve ayrımcıklarını kaybetti.”⁴⁸⁷

Gavsi Ozansoy’un anket münasebetiyle görüştüğü isimler arasında Türkân İldeniz de vardır. Ozansoy, İldeniz’in ‘Taşra Kızının Deliceleri’ şiir kitabına dair, ne Şükûfe Nihal’in ne de Halite Nusret’in böyle şiir ortaya koyamadıklarını söyler.⁴⁸⁸ Fakat Ozansoy, şiirini bu kadar beğendiği Türkân İldeniz’in ankete verdiği cevapların dilinin şiirlerindeki kadar rahat anlaşılır olmadığından da şikâyetçidir. İldeniz, Ozansoy’ın şikâyetinden de anlaşılacağı üzere, sonun kadar dil devriminin doğruluğuna inanan bir şairdir.

“Dilimizin arınması, özleşmesi konusunda ‘bir dil ihtilâli hâlini aldığını, Türkçe’ye nesebi belirsiz, halk dilinde konuşulmayan kelimelerin girdiğini’ söyleyen o Arap kırmaları, Acem çaycıları bilmezleri görmezler mi ki, bizim kullandığımız, arıttığımız, özleştirdiğimiz ve doğurduğumuz dil, kendi kullandıkları nesebi karışık dilden çok daha soylu ve özdür.”⁴⁸⁹

Türkân İldeniz, en son kuşak yazarlarından şiirde Attilâ İlhan, Turgut Uyar, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Yılmaz Gruda; romanda Yaşar Kemal, Fakir Baykurt; hikâyede Nezihe Meriç, Adnan Özyalçiner, Muzaffer Bayrukçu, Erdal Öz, Leylâ Erbil; mizahta Aziz Nesin; oyunda ise Cahit Atay, Sermet Çağan, Güngör Dilmen, Haldun Taner gibi isimleri beğendiğini söyler.⁴⁹⁰ İldeniz’in beğendiği bu isimlere bakıldığında da, Ozansoy’un edebiyatın dününe ve bugününe yönelik hangisinin kuvvetli olduğu sorusuna şairin nasıl bir cevap verdiği tahmin edilebilir. İldeniz, diğer bütün son kuşak edebiyatçıları gibi, ‘bugünün’ üstünlüğüne inanan şairlerdendir.

⁴⁸⁷ Haber Gazetesi, 20 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁸ Haber Gazetesi, 23 Şubat 1967, s.3

⁴⁸⁹ Haber Gazetesi, 23 Şubat 1967, s.3

⁴⁹⁰ Haber Gazetesi, 23 Şubat 1967, s.3

“Biz kişiliğini erkinleştirememiş, kendi içyapısına eğilmemiş, yabancı akımları izlemek yerine, onlardan esinlenmiş, taklit etmiş ve âdeta onların uydusu olmuş eski bir kör yazının umutsuz izleyicileriyiz. Eskiler bize yararlanabileceğimiz hiçbir şey bırakmadılar. Köklü bir yazın geleneğinden yoksun ve tümüyle onlardan kopmuş, sürekli bir arayış içindeyiz.”⁴⁹¹

‘Bugünün edebiyatı’nı ‘dün’den daha ileride ve ‘dün’den daha etkili bulunduğunu söyleyen Mübeccel İzmirli, bu gelişmenin tabii olduğunu, önde olanın her zaman ileride olması gerektiğini belirtir.⁴⁹² Mübeccel İzmirli, edebiyatın bu tabii gelişimi için sözlerine şunları ekler:

“Yani ben, anketimizi cevaplayan sanatçı ve yazarlar arasında ‘Bize düşen dünden yararlanmak değil, onun kötü etkilerinden kurtulabilmek, untabilmek’ yahut da ‘yeni kuşakların eski ustaları okumaması kayıp değil, kazanç’ diyebilen arkadaşların düşüncesine nasıl katılamıyorsam, ‘Bugünkü edebiyatımızı nasıl bulduğumu soruyorsunuz, arıyorum, bulunca söylerim’ diye karşılık sunan ustaların yargısına da öylece katılamıyorum. Yani bir ‘dün’ vardı diyorum. Normal değişim ve gelişimi içerisinde bir de bu gün olacaktı. Bu günü yadsıyarak değil, mutlaka kabullenerek değişime götürüp geliştirecek bir de yarın olacak. Belki öfke ve kırgınlıklarımızı ve eksik yanımıza dönük karşı çıkışlarımızı unutturacak kadar güzel.”⁴⁹³

Gülten Samanoğlu ise, anketteki yazısında belli ideolojilerin çığırkanlığını yapan, edebiyat dilini halkın anlayamayacağı bir hale getirmek isteyen bugünün edebiyatı içinde ileriki zamanlara kalabilmeye muktedir olan ‘Hisar’ grubundan bahseder. Samanoğlu, bu gruptaki insanların ‘milletine

⁴⁹¹ Haber Gazetesi, 23 Şubat 1967, s.3

⁴⁹² Haber Gazetesi, 25 Şubat 1967, s.3

⁴⁹³ Haber Gazetesi, 25 Şubat 1967, s.3

kendi diliyle ve onun mutluluğu için seslen insanlar' olduğunu söyler ve Türk edebiyatında beğendiği isimleri şöyle sıralar:

“Aruz veznini bugünkü dille ve yeni bir şekilde kullanan aynı zamanda kuvvetli deneme, inceleme ve eleştirme yazıları yazan Munis Fâik Ozansoy ve Mehmet Çınarlı, Türk şiirine yeni bir ses veren Mustafa Necati Karaer. En ince duyguları yumuşak fakat yapmacıksız mısralarla işleyen İlhan Gençer ve Nevzat Yalçın ve Necip Fazıl'dan Ahmet Muhip'e, Cahit Külebi'ye; Arif Nihat Asya'dan Feyzi Halıcı'ya, Ümit Yaşar'a, Bekir Sıtkı Erdoğan'a, O. Fehmi Özçelik'e, Ayhan Kırdar'a kadar beğendiğim çok şair var. Oyun yazarı olarak Turgut Özakman ve Tarık Buğra (ayrıca hikâye ve romanlarıyla) eleştirmecisi olarak Erçun Sav, Ömer Atila ve Metin And. Hikâyecilerden Ayhan Sariismailoğlu, M. Necati Sepetçioğlu, Emine Işinsu Okçu.”⁴⁹⁴

Gavsi Ozansoy'un Haber gazetesindeki anketinde yer alan diğer isimlerden Sennur Sezer, 'bugün'ün edebiyatını insancıl, gerçekçi ve süsten, yapmacıktan uzak buluşunu belirtir.⁴⁹⁵ Mehmet Seyda da anketteki yazısında yeni edebiyata ilişkin, “Bugünkü Türk edebiyatı romanı, hikâyesi ve şiirleriyle gerek öz, gerekse biçim bakımından geçmişe göre çok güçlüdür.”⁴⁹⁶ diyerek Sezer'i destekler. 'Dilede sadeleşme' konusunda köylünün de kentinin de aynı dili konuşması gerektiğini düşünen Mehmet Seyda'nın 'bunalım gençliği' hakkında sorulan soruya cevabı ise oldukça ilginçtir.

“Ünlü bir ruhbilimci, 'Ben gençliğinde ya anarşist, ya şair olamayan insana on para değer vermem.' diyor. Bunalım edebiyatını merakla izlerim ve izlerken şunları düşünürüm: Yazarın bunca sıkıntıyı, bunalımı ortaya dökmesi boşuna olmasa gerektir. Kim bilir, belki de

⁴⁹⁴ Haber Gazetesi, 26 Şubat 1967, s.3

⁴⁹⁵ Haber Gazetesi, 01 Mart 1967, s.3

⁴⁹⁶ Haber Gazetesi, 02 Mart 1967, s.3

bize, bu işler hep böyle mi sürüp gidecek? Ben size gösteriyorum işte; durum bu, bu durumu değiştirmeli, demek istiyordur.”⁴⁹⁷

Anketin ilerleyen günlerinde Ozansoy’un sorularını yanıtlayanlar arasında yer alan Mehmet Çınarlı, ‘dün’ ile ‘bugün’ün karşılaştırılmasını doğru bulmazken⁴⁹⁸, İlhan Gencer ise bu işi edebiyat tarihçilerine ve zamana bırakma taraftarıdır.⁴⁹⁹ Diğer bir Hisar kurucularından olan Mustafa Necati Karaer ise, ‘bugün’ nasıl olduğundan ziyade nasıl olması gerektiği üzerinde durur. “Günümüz edebiyatı, ‘dün’den yararlanan ve ‘yarın’a uzanan, ona ışık tutan bir edebiyat olmak zorundadır. Aksi halde bir ‘Türk Edebiyatı’ndan nasıl söz açabiliriz?”⁵⁰⁰ diyen Karaer, Ozansoy’un ‘dil sadeleşmesi’ne yönelik sorusuna verdiği cevapta ‘saf dil’ iddialarının ‘saf ırk’ hayali gibi imkansız ve yersiz olduğunu savunur.⁵⁰¹

Gavsi Ozansoy’un askerlik ardaşım dediği Necati Cumalı ise anketteki yazısında edebiyatın geçmişini sevmeyenlere güvenilmemesi gerektiğini, çünkü ‘dün’ü sevmeyen birinin ‘bugün’ün bilincine varamaış biri olduğunu söyler ve gerçek bir şairi, bir yazarı edebiyata iten şeyin evvela ‘edebiyat sevgisi’ olduğunu belirtir.⁵⁰² Necati Cumalı’dan sonra sözü alan kişi Ferit Öngören’dir. Öngören yazısında, bunalım edebiyatının kendisi için bir şey ifade etmediğini, bunalımın zaten sanatçının tabiatının bir parçası olduğunu vurgular.⁵⁰³

Gavsi Ozansoy’un ‘En son kuşak sanatçılarından. Ama kendi kuşağını inkâr edenlerden.’ diye nitelendirdiği Musatafa Necati Sepetçioğlu, ‘bugün’ün edebiyatını ‘dün’e nazaran tür bakımından daha zengin bulduğunu fakat

⁴⁹⁷ Haber Gazetesi, 02 Mart 1967, s.3

⁴⁹⁸ Haber Gazetesi, 04 Mart 1967, s.3

⁴⁹⁹ Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, s.3

⁵⁰⁰ Haber gazetesi, 06 Mart 1967, s.3

⁵⁰¹ Haber Gazetesi, 06 Mart 1967, s.3

⁵⁰² Haber Gazetesi, 08 Mart 1967, s.3

⁵⁰³ Haber Gazetesi, 11 Mart 1967, s.3

'dün'den daha başarılı olmadığını, hâlbuki çok daha başarılı olması gerektiğini belirtir.⁵⁰⁴

"Cumhuriyet sonrasında başarılı hikâyecileri ölmüştür: Esendal, Sait Faik yok artık. Haldun Taner, anlaşılması güç bir çabanın tutsağı olarak tiyatroyu zorlamak için hikâyeyi bıraktı. Şiirde de öyle: Orhan Veli öldü. Cahit Sıtkı da. Nâzım Hikmet kendini öldürelî çok yıllar oluyor. Necip Fazıl'ı artık sayamam. Ahmet Muhip Dranas var, Gültekin Samanoğlu var, Mustafa Necati Karaer ve Arif Nihat Asya var. Başkaları da vardır tabîî, şâir olduğunu zanneden o kadar çok kişi var ki, takip etmek bile zor. Roman Diyorsunuz? Yaşar kemal'in güzel bir üslup ve uzun bir röportaj havası taşıyan İnce Mehmet'den başka bir şeyi kalmadı. Orhan Kemal çıkış noktasını yitirdi gibi geliyor bana. Kemal Tahir için düşünmek gerek. Ve yine Tarık Buğra, romancı olarak. Tiyatroda bir Güngör Dilmen var, Turgut Özakman, Korku'su ile Orhan Asena, sonra Turan Oflazoğlu var. Burada da Tağrik Buğra'yı düşünüyorum, çok yönlülüğünü düşünüyorum. Çok iyi bir şey bu."⁵⁰⁵

Turan Oflazoğlu, anket münasebetiyle Ozansoy'a gönderdiği yazısında, şiirden sonra en güçlü hale gelen alanın tiyatro olduğunu söyler ve tiyatrodaki gerçekleşen ilerlemelerin üzerinde durur.⁵⁰⁶ Mehrizat Poyraz da Oflazoğlu ile aynı düşüncededir. Poyraz yazısında, şiir kadar güçlü olmasa da, tiyatrodaki yadsınamayacak gelişmelerin olduğundan bahseder.⁵⁰⁷

Gavsi Ozansoy, 'Beş Kuşak Konuşuyor' adlı edebî anketinin bitiminde bir sonuç yazısı yayımlar ve bu yazıda ankete dair genel bir değerlendirmede bulunur. Ozansoy, 'dil özleşmesi ve bu yolda gösterilen çabaların yerinde' olduğu kanaatinde. Anketteki asıl amacının yenileri konuşturmak ve onların eskiye bakışlarını tartmak olduğunu söyleyen Ozansoy, edebiyatın

⁵⁰⁴ Haber Gazeesi, 12 Mart 1967, s.3

⁵⁰⁵ Haber Gazetesi, 12 Mart 1967, s.3

⁵⁰⁶ Haber Gazetesi, 21 Mart 1967, s.3

⁵⁰⁷ Haber Gazetesi, 27 Mart 1967, s.3

kendileriyle başladığını iddia eden Leylâ Erbil, ya da edebiyat ölçülerini tamamıyla divan edebiyatında arayan Nihat Sami Banarlı gibi isimlerin dışında, ankette yer alan hiçbir ismin ifadelerinde aşırılığa gitmediğini belirtir.⁵⁰⁸

“Eskilerde olsun, yenilerde olsun, dar çevrelerinden dışarı çıkmayanlar, kendi ölçülerinden başka ölçü tanımayan ‘mutaassıplar’ ve düne de bugünde de tarafsız bir açıdan bakarak, gerçek yargıyı yapabilenler, başta Edip Cansever, Yusuf Ziya Ortaç, Sabri Esat Siyavuşgil, Faruk Nafiz Çamlıbel, Halit Fahri Ozansoy, Aziz Nesin, Sabahattin Kudret Aksal, Necati Cumalı, Edip Cansever, Cemal Süreyya, Egemen Berköz; oyun yazarı Haldun Tamer, Hisarcılardan bazıları ve daha birçoğu bu dozda konuştular. Onlara göre, edebiyatımız dün de vardı bugün de. Eski kuşaktan olanlar bugünün üzerinde biraz tereddütle konuştular ama inkâr edemediler. Yeni kuşaklardan olanları ise düne saygılarını belirttiler, bugünü daha güçlü bulduklarını söylediler.”⁵⁰⁹

Bu sözler Ozansoy’un edebiyata ve edebiyatçılara, edebiyatın eskisi ve yenisine dair söylediği son sözleri olur. Ozansoy, bu anket münasebetiyle içindeki edebiyat aşkının tekrar canlandığını, bu sayede tekrar eski zamanların içine girdiğini belirtir. “Çoktan beri edebiyattan kopmuştum. Bu ankete başladıktan sonra, tekrar eski günlerin havası içine döndüm. Bir daha da o havanın dışına çıkmaya niyetim yok. Şimdi tek tek şiirleri, yazılarıyla tanıdıklarımı bütünüyle anlamak, kavramak için, bu anket biter bitmez, kitaplarına saldıracağım.”⁵¹⁰ diyen Ozansoy, çok değil, üç yıl sonra, 1970’de vefat eder.

⁵⁰⁸ Haber Gazetesi, 28 Mart 1967, s.3

⁵⁰⁹ Haber Gazetesi, 28 Mart 1967, s.3

⁵¹⁰ Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, s.3

4.2 Deneme, İnceleme, Fıkra... vb. Yazıları

Gavsi Ozansoy, Servetifünun-Uyanış dergisinde şiirlerinin ve hikâyelerinin yanı sıra, çok sayıda deneme ve fıkra türünde yazılar kaleme almıştır. Ozansoy, bu yazılarında başta sanat ve edebiyat olmak üzere, çok çeşitli konulara değinmiştir. Ozansoy, hafatalık fıkralarını dergide çeşitli adlar verdiği köşesinde yayınlanır. Uyanış dergisinin 'Haftada Bir'⁵¹¹, 'Bu Hafta Bu'⁵¹² adlı köşelerinde uzun süre fıkralarını yayınlar. Bunun dışında çeşitli konular üzerinde Ozansoy'un müstakil denemeleri de dergide sıklıkla yer alır.

Uyanış dergisi dışında Vakit, Son Posta, İstiklâl, Haber, Tercüman adlı gazetelerde de çeşitli yazılarını yayınlamıştır. Ozansoy, fıkra ve denemelerinde bazen baharın ya da yeni yılın gelişi gibi güncel konuları ele aldığı gibi bazen de Avrupa ülkelerinde cereyan eden ikinci dünya savaşından bahsetmiştir. Kaleme aldığı yazılarında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde yapılan inkılâplar büyük yer tutsa da Ozansoy, yazılarının çoğunluğunu edebiyat ve sanat üzerine kaleme almıştır. Özellikle, 1938-1944 yılları arasında Ozansoy'un ele aldığı konular edebiyatın, sanatın eskisi ve yenisi üzerine bina edilmiş fikir yazılarıdır. Ozansoy'un 1940 yılında 'Tasfsiye Lazım' adlı yazısıyla alevlenen edebiyat ve sanatta yenilik tartışmaları, dikkatleri bu yazanın sahibine, yani Ozansoy'a çekmiştir.

Bu sebeple Ozansoy, uzun yıllar tartışmaların çok farklı bir boyut kazanmasıyla kendi yazısının haklı müdafasını yapmış ve yazısında aslında ne anlatmak istediğini açıklamaya çalışmıştır. Dolayısıyla, Ozansoy'un dergi ve gazetelerdeki güncel ve sosyal içerikli yazılarının yanı sıra, fıkra ve denemelerinin büyük çoğunluğunu Ozansoy ve arkadaşlarının giriştikleri yenilik davası oluşturur.

⁵¹¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Ağustos 1936, c.80, s.198

⁵¹² Servetifünun-Uyanış Dergisi, 04 İkincikanun, 1939, s.99

BEŞİNCİ BÖLÜM

FİKİRLERİ

5.1. Sanat ve Edebiyata Dair Fikirleri

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile gerek kültür ve eğitim sahasında gerekse içtimaî ve siyasî arenada birçok reformlara imza atılmıştır. Yapılan devrimler hayatın her kademesinde kendini hissettirdiği gibi, edebiyat ve sanat alanında da bir yeniliğin, bir başkalaşımın lüzumunu beraberinde getirmiştir. Bu sebeple, dönemin aydın yazar ve edipleri bu yenilik ihtiyacına alternatif çözümler bulma adına, var güçleriyle kalemlerine sarılmış ve ‘yeni bir dünyada’, ‘yeni bir ülkede’ ‘nasıl bir edebiyat’ın olması gerektiği yönündeki düşüncelerini aktarmaya çalışmışlardır.

Malum olduğu üzere ‘Yeni’nin teşekkülü ‘eski’nin mevcudiyetini her daim zorlamıştır. Buradan hareketle, yeniliğin sınırını çizmede adeta birbirleriyle fikir yarıştıran ebipler, evvela mevcut sanat ve edebiyat anlayışındaki genel kabulleri sorgulamışlar ve geleneğin edebî hayat üzerindeki baskısını kaldırmak istemişlerdir. Kimileri bu yarışta eskinin üzerine tamamen kırmızı bir çizgi çizerek kökten yeniliği savunmuş, kimileri de yeniliğe ancak eskiyi bir basamak yaparak, eskiden kuuvet alarak ulaşılabileceğini ileri sürmüşlerdir. Edebiyat ve sanatta yeniliğin aranmasına ilişkin bu tartışmalar hemen hemen tüm dergi ve gazetelerde yerini almış ve neredeyse Avrupa’da cereyan eden İkinci Dünya Savaşından sonra, dönemin en çok konuşulan konuları arasında öncelikli sırayı almıştır.

Gavsi Ozansoy, Servetifünun-Uyanış dergisinde şiir ve hikâyelerinin yanı sıra, edebiyat ve sanat hakkındaki görüşlerini aktardığı serbest yazılar da kaleme almıştır. Ozansoy da o yıllarda, yenilik savaşında kalemini sallayarak yeni edebiyat cephesini müdafaya girişen genç ediplerden sadece biridir.

Gavsi Ozansoy, 1939 yılında Uyanış dergisinde ‘Nasıl Bir Edebiyat?’ adlı bir yazı yayınlar. Bu yazı, hem Ozansoy’un edebiyata ilişkin düşüncelerini yansıtmalarının yanı sıra, hem de bir yıl sonra edebiyat ve sanat dünyasında gerçekleşecek olan tasfiye hareketinin hazırlayıcısı olur. Yenilik iddiasında bulunan gençlerin bir araya gelip eskiye karşı kazan kaldırmaları öyle birden olmamış, öncesinde çeşitli dergi ve gazetelerde yayınladıkları yazılarla, edebiyatın ve sanatın mevcut çehresini değiştirmek üzere fikrî bir örgütlenme yoluna gitmişlerdir. Ozansoy’un bu yazısı sadece basit bir fikir cehdinin ürünü olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir yıl sonra kaleme alınacak olan ‘Tasfiye Lazım’ adlı yazının mayalayıcısı niteliğindedir.

Ozansoy, yazısında aslında bir yıl sonra tasfiye yaygarasından dolayı eskilerin yenilik taraftarı gençlere söyledikleri şeyleri adeta önceden söylemiştir. Ozansoy, bu yazısında dönemin gazete ve dergilerinde sıklıkla rastlanan ‘Nasıl bir edebiyat yaratmalıyız?’ başlıklı yazılara gönderme yapar ve asıl meselenin edebiyat üzerine birçok boş lafta bulunmak yerine, edebî eser ortaya konulması gerektiğinin vurgular. Ozansoy, son dönemde yaygınlaşan yeni edebiyat yaratma arayışlarını eleştirerek, edebiyatın nasıl olması gerektiğini düşünmekten edebî eser icra etmenin unutulduğunu söyleyerek serzenişte bulunur. Ozansoy, sözlerden ziyade, ortaya edebî eserlerin konulması gerektiğini söyler. Aynı zamanda edebiyatta yenilik isteyen gençlerin eskileri yok saymalarını da oldukça yadırgar. Gariptir ama tam bir yıl sonra tasfiye hareketi ile ortaya atılan ve başlarını Ozansoy’un çekeceği gençlere eskilerin söyledikleri şeyler de bunlar olacaktır.

“Harb sonrası gençliği, sadece tembel değil, cüretkâr da. Davasız, fakat davalar karşısında geveze, esersiz, fakat eserler karşısında küstah. Büyük harbdan sonra, beşeriyetin girdiği intikal devrinde, dünya gençliğinin dörtte üçü böyledir. Yeni bir ‘yarın’a girerken, onun imkânlarını da düşünmek hazırlamak lâzım. ...Gençlerden sanat gevezeliğinden önce, sanat bekliyoruz. Eser

nerede? Yıllardır, ona itirazdayız. Gevezeliğe hiç tahammülümüz yok!”⁵¹³

Bunun yanında Ozansoy, yazısında edebiyat istemenin yapmak kadar boş ve gülünç olduğunu vurgular. Ona göre sadece sanat vardır. O, bazen ressamın çizgisinde belirir, bazen şairin mısrasında; fakat ne istenir, ne de istenilen gibi olmak zaruretindedir. Ozansoy, yazısında olabildiğine serbest bir edebiyata taraftar olmadığını, zira o vakitte ortada, sanat yerine ancak hezeyanın olacağını dile getirir.

Ozansoy, ‘Nasıl Bir Edebiyat?’ adlı bu yazısından tam bir ay sonra ‘Eski-Yeni’ başlıklı bir yazı kaleme alır ve insanoğlunun ezeli meselesi olan eski ve yeni tartışmaları üzerinde durur. Eskiler ‘Tasfiye Lazım’ yazısını kaleme aldığından ötürü Gavsî Ozansoy’a sert bir üslupla itiraz etmişlerdi. Hâlbuki o her defasında asıl amaçlarının eskiyi yok etmek değil, eskinin üzerine yeniyi inşa etmek olduğunu vurgular. Fakat olaylar onun iradesinden ve düşüncesinden o kadar uzaklaşmıştı ki, etrafındaki gençler bu işi bütün bir geçmiş ve eskiyi inkâr kadar götürürler. Ne yazık ki, olaylar öyle tırmanışa geçer ki, artık önünü almak neredeyse imkânsız hale gelir.

Hâlbuki Ozansoy’un bu olaylardan tam bir yıl önce kaleme aldığı edebiyat ve sanata ilişkin yazılarına bakıldığında, aslında onun gerçekten bilinçli, durduğu yeri bilen, eskiyi bir basamak yapıp yeniyi ulaşmayı hedefleyen biri olduğu kolayca anlaşılır. Önceki yazılarına bakıldığında Ozansoy’un ‘Tasfiye Lazım’ yazısında yeni bir edebiyatın zuhurunu isterken özünde neyi hedeflediği daha net görülecektir.

“Bu mücadelede, geriye kollayanın, şu kadar yıl evvelin ‘ileri adamı’ olduğunu unutmamak lâzım. Karşımdaki ‘geri’ belki benim düşmanım, fakat aynı zamanda basamağımdır. Bugünkü mesafeme,

⁵¹³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Nasıl Bir Edebiyat?, 16 Şubat 1939, c.85, s.198

onun yolundan geçerek vardım. İşte, kavgamızın garip cephesi budur. Ben, asla muhafazakâr olmadığımı, gene bu sütunlarda çıkan çok yazımda anlatmışımdır. Ancak, bu dünü beğenmesem de, tahkir etmemi icab ettirmez. Çünkü bir gün, benim hayatım da ‘dün’ olacaktır. Bir yazımda da söylediğim gibi: ‘İnanırım ki, ‘bugün’üm daha ‘dün’ başlamıştı. Bunu, zaruri mücadelemizde miyar olarak kabul edersek, yarın da bizi umursamayacak nesilden, biraz saygı bekleyebiliriz.”⁵¹⁴

Esasında Ozansoy’un bir yıl önce kaleme almış olduğu bu yazılar ‘Tasfiye Lâzım’ yazısı ve beraberinde patlak veren olayların habercisi olmuştur bir bakıma. Bir yıl sonra Ozansoy, ‘Tasfiye Lazım’ adlı yazısını kaleme alır. Bu yazı, dönemin edebiyat ve sanat camiası içinde alevli bir eski-yeni tartışmalarının çıkış noktası olmuştur. Ozansoy, her ne kadar yazısının altına ‘Burada bütün bir eski nesle hücum etme cüretkârlığını göstermedik. Sadece bugün sanatımızı saran kötü zevke ve bunu devam ettirenlere dokunmak istedik.’ diye not düşse de, bu yazı ile alevlenen olaylar eskilerin kökten inkârına kadar dayanır. Ozansoy, inkılaplarla değişen Türkiye’de pek çok alanda inanılmaz yenileşmeler olduğunu belirttikten sonra, edebiyat sahasında aynı mesafenin anlamadığını, sanatta ilerlemenin bir türlü gerçekleşemediğini söyler. Bütün bunların yanında yeniliği getirmek isteyen gençlere edebiyat ve sanatın tekâmülü noktasında yeterli salahiyetin verilmediğini vurgular. Ozansoy’un yazısında tasfiyesini istediği edebiyata ilişkin düşünceleri şöyledir:

“.... Anadolu haritasından keçi yolları silindi, yerine demir yolu döşendi. Fakat sanat hayatımız, daha gerçek anlatışla, sanat anlayışımız, zevkimiz bu geniş tasfiye hareketinde ‘hudut dışı’ oldu. Musikî de halâ ‘alaturka’ hâkim, resimde kartpostal zevki, şiirde hece vezni ve dzgün kâfiye. Mecnua deyince, hatıra ‘kapak’ geliyor; üç renkli ve nefis tabıllı kapak. Mecmuacılık ‘muhteva’dan ayrıldı,

⁵¹⁴ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Eski-Yeni, 23 Mart 1939, c.85, s.278

'kapak'laştı. Meydan maalesef üç renkli kapak basabilen mecmua sahipleriyle; şöhret simsarlarının işgalindedir. Bu iki hududun içinde bulunan karî, bir üçüncü hudut daha olduğunu, nereden bilsin?.. Hikâyede bir Sait Faik'in, nesirde Cavit Yamaç'ın, resimde bir Abidin Dino'nun, şiirde bir Melih Cevdet Anday'ın, İlhami Bekir, Cahid Saffet, İlhan Berk'in mevcudiyetini kimden öğrensın? Türk sanatında programlı, kültürlü ve malzemeli bir 'nesil' yetiştiğini, duvar afişleri yapıp, sokakalara mı asalım? Hayır. Bir çare var: tasfiye. Sanat ve zevk ölçülerimiz tasfiyeye muhtaç."⁵¹⁵

Gavsi Ozansoy, 'Tasfiye Lazım' yazısından dört yıl önce, Uyanış dergisinin 'Sanat Konuşmaları' köşesinde 'Kendini İnkâr Edenler' adını taşıyan bir yazı yayınlamıştır. Ozansoy, bu yazısında kendi değerlerini, edebiyatını, sanatını inkâr eden sanatkârları eleştirir. Her yeniliği, her güzelliği garbın ufkunda ararken, Türk sanatını görmezden gelen ve kendi yaptıklarını garb karşısında her daim küçük gören sanatkârlara çıkışır yazısında. Onları kendini, kendi geçmişini inkâr etmekle suçlayan Ozansoy, dört yıl sonra benzer cümleleri kendisi kurarak, döneminin edebiyat ve sanat anlayışını, şiirini, hikâyesini eleştirir.

"Söyledikleri daima aynı şeydir; her makalede tekrarlanan, her ankette hatırlanan ve her münakaşada çabuk bir neticeye varma endişesiyle, ileri sürülen, klişeleşmiş bir iddia: 'Bizde roman yoktur, bizde şiir zayıftır, bizde resim geridir... Bizde... Bu beylik tekerlemeleri fırsat buldukça tekrarlayan gene kendileridir; yani, inkâr ettikleri şiiri, romanı, resmi yapmaya çalışanlar: Sanatkârlar..."⁵¹⁶

Ozansoy, her ne kadar şiirlerinde ve hikâyelerinde kendisi genel olarak melankolik bir anlayışı tercih etse de, sanatçıya dair yazılarında onun sanatta yaygınlaşan bohemlik anlayışını eleştirir ve sanatın bu bıkkın tavrırlar

⁵¹⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Tasfiye Lâzım, 18 İkincikanun 1940, s.130

⁵¹⁶ Servetifünun-Uyanış Dergsi, Kendini İnkâr Edenler, 12 İkinciteşrin 1936, c.80, s.387

içinde marazî bir hal aldığını belirtir. Ona göre sanatçı her daim hayatı seven, ondan zevk alan ve sahip olduğu bu neşeyle etrafını aydınlatabilen insan olmalıdır. Yapmacık bir ıstırabın peşine düşmeden hakiki mutluluğu mısralarında arayan ve aktaran kişidir. Sanatçı her zaman üzüntüsüyle de, sevinciyle de samimi olmalıdır. Ozansoy’a göre zaten en önemli mesele sanatta aslında budur: samimiyet

“Bizde, eskiden beri kök salmış, garip bir düşünüş vardır. Sanatkâr deyince: dalgın, melânkolik bir çehre.. Hayattan realitenden kaçan gözler.. Bıkkınlığı ve ıstırabı ifade eden küskün bakışlar.. Bir sözle hayata dargın bir adam hatıra gelir. Hâlbuki hakikat, bunun tamamiyle aksidir. Sanatkâr böyle komik bir hülyasever değil; Hakiki sanat adamı, sunî bir ıstırabın sahteliğine bürünmeyen; fakat mutlak bir saadetin peşinde koşandır. Bir şairin dilinde, bir ressamın fırçasında, ıstırab da güzelleşebilir belki ancak, sunî olmamak, reel olmak şartıyla...”⁵¹⁷

Andre Gide’in Gavsî Ozansoy’un hayat ve sanat anlayışı üzerinde çok ciddi etkisi vardır. Ozansoy’un yazılarına genel olarak baktığınızda sanata, hayata ve insana dair yazılarının neredeyse hepsinde Andre Gide’in bir sözüne rastlamak mümkündür. Andre Gide’in sanat ve hayat adına söylemiş olduğu sözler, Ozansoy’un nazarında her zaman takdirle karşılanır. Ozansoy da Andre Gide gibi, sanatta da hayatta da ‘anın’ yaşanması fikrine sahiptirler. Ozansoy, sanatını icra ederken her ne kadar hatıra ve geçmiş unsurlar üzerinde durup melankolik bir tavır takınsa da, aslında gününü yaşayan, duygularını bastırmadan bütün açıklığı ile, önünü almadan yaşayan bir anlayışı Andre Gide’in sözlerini iktibas yaparak benimsediğini vurgular. Ozansoy, bir yazısında çok sevdiği Andre Gide için şunları söyler:

⁵¹⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Dünya Nimetleri, 05 İkinciteşrin 1936, c.80, s.371

“Onun için günah denen bir şey de yoktur, hayatta gaye, her ne şekilde olursa olsun susuzluklarını gidermektir; velevki, yaptığın iş, günahın hudutları içerisinde dahi olsa... Böyle düşünen adama çok kere ahlâksız damgasını vururuz. Hâlbuki o, sadece ‘hayatı seven’ biridir. Bazı müellifler hayatı manâsız bir yük gibi kabul ederler. Bazılarıysa, normal düşünüşten çok uzaklaşarak, peygamberin fısıldadığı ‘ideal dünyayı’ ararlar. Gene birçokları nefislerine zulüm yaparak, en güzel ihtiraslarını daha doğmadan boğarak, ‘ilahi sükûnete’ varmak yolunu tercih ederler.”⁵¹⁸

Gavsi Ozansoy’un Andre Gide’den sonra en çok beğendiği isim Tefvik Fikret’tir. Ozansoy, onu her zaman hayırla anar ve onun sanatta ve şahsiyette kemâl noktasını yakalabilmiş biri olduğunu söyler. Tefvik Fikret’in kendine mâlik ve hür bir insan oluşu Ozansoy’u heyecanlandırmış ve beğenisini kazanmıştır. Bununla birlikte Ozansoy, Fikret’in hiç zaman tam olarak anlaşılamadığını, o büyük kâmetin kendine yaraşır bir şekilde algılanamadığından dem vurur. Bu sebeple, bu hayranlığın bir neticesi olarak, Ozansoy’un Tefvik Fikret’e dair fikir yazıları oldukça fazladır.

“Fikret, aramızda, halâ en diri, en taze çehresiyle yaşıyor. Çünkü o basit sistemlerin çerçevesinden ruhunu kurtaran, insanlığın ebedi manasına yükselebilenlerden biridir. Bütün sistemler bir başlangıçtır. Hâlbuki Fikret müntehadır. Şöhreti, alâyişi, bütün fanî saadeteleri çiğneyen, basit kayguların ve alelâde gayelerin üstünde, hakiki mükemmeliyete kavuşan bir insan...”⁵¹⁹

5.2 Siyasî ve İctimaî Fikirleri

Servetifünun dergisine ‘Uyanış’ adını veren kişi Mustafa Kemal Atatürk’tür. Ozansoy, milli mücdeleyi, Cumhuriyet devrimini her yönüyle

⁵¹⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Dünya Nimetleri, 05 İkinciteşrin 1936, c.80, s.371

⁵¹⁹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Fikret’in Ahlâk Cephesi, 19 Birinciteşrin, 1939, c.86, s.319

yakînen yaşayıp gören, inkılâpların lüzumunu müşahade edip, yenileşmeye ve modernizme sonuna kadar destek veren biridir. O, fikirleriyle ve ruhuyla tam bir Cumhuriyet ve devrim aşığı; aynı zamanda, Atatürk ve İsmet İnönü sevdalıdır. Onun siyasî ve içtimai yazılarına bakıldığında müthüş bir Atatürk sevgisi, İnönü hayranlığı kendisini en açık şekilde hissettirir.

“Atatürk ihtilalne gelince.. Bu mücadelenin en bariz cebhesi, hiçbir dış tesirin altında kalmayışı; bir milletin müşterek bir tarih istikbal arzusunda, müşterek bir isyan ve irade halinde toplanışıdır. Evet, Atatürk'te ne maceraperest İskender'e, ne hayalperest Napolyon'a, ne de nazariyeci Marx'a rastlarız. Atatürk, bunun içindir ki, hepsinin üstünde insandı. O enerjisini, hayallerden ve kitaplardan almadı. Enerjisini hayattan, hayatın zaruret ve icablarından çıkardı. Kemalizm, bugün yeryüzünde en sağlam bir bina olarak duruyorsa bu, temellerini ideoloji fosilleri üstünde kurmadığı içindir.”⁵²⁰

1938 yılında Atatürk'ün ölümü tüm ülke insanlarını derin bir yasa boğduğu gibi Ozansoy'u da derinden sarsmıştır. Gözlerini Atatürk'le Atatürk Türkiye'sine dünyaya açan Ozansoy, bu ölüm karşısında kalemine sarılır ve onun hakikatte ölmediğini inkılâplar ve devrimlerle yaşayacağını belirtir. Hem artık onun yeri boş değil, onun en yakın arkadaşı, güvenilir dostu, devrimin varisi İsmet İnönü tarafından doldurulmuştur.

“Şimdi başımızda İnönü var. Lozan kahramanı İnönü. Büyük kurtuluş hareketinin başından beri, Atatürk ile yan yana ve baş başa çalışan İnönü... Ve zaferler devam ediyor, devam edecek.. Bu hakikatin sırrını, Atatürk'ün 1919'da keşfettiği manada arayalım. Türk milletinin eşsiz istidat ve kabiliyetlerine...”⁵²¹

⁵²⁰ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Kemalizm'in Manâsı, 09 İkinciteşrin 1939, c.86, s.355

⁵²¹ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Yeni Zaferlere Hamlelere Doğru, 22 Birincikanun 1938, c.85, s..68

Gavsi Ozansoy, çağdaş uygarlığı yakalama yolunda yapılan devrimlerle daha modern, daha yenilikçi bir çehreye sahip olan Türkiye Cumhuriyeti'nin bu yeni yüzü hep müdafa eder ve inkılâpların hem bedenen hem ruhen, hem de fikren yapılması gerektiği, ancak bu sayede kalıcı olabileceğini düşünür. Ozansoy, zorla kazanılan bir savaştan, zorla elde edilen bir özgürlük mücadelesinden sonra, çağdaşlık savaşının da gerekirse zorla yapılmasının gerektiği kanısındadır ve bu sebeple devrimlerin sosyal hayatın her kademesinde kendini göstermesi konusunda ise tavizsizdir.

“Mütedeyyin, bir telâkkisi olandır; fakat softa aynı adam değildir. Hakikatler karşısında tereddüde düşenle, hakikat kabul etmeyen reybî arasında, çok fark vardır. Müspet hiçbir ameliyesi olmayan, kof bir zihniyetin herzeleri karşısında da ‘birer telakkidir’ diyerek, eğilemeyiz ya? Yoksa softayı, reybîyi, muhafazakârı, insan cemiyetinin bir süre faydasız teferruatını bir ‘telâkki’nin eseri şeklinde görmek, hataların hatasıdır.”⁵²²

Ozansoy, Uyanış dergisinde kaleme aldığı gündelik yazılarında Cumhuriyetin ve Cuhuriyet’in kurulmasıyla birlikte, sosyal, iktisadî ve siyasî hayatta, eğitim alanında yapılan inkılâplar üzerinde durmuştur. Eğitimdeki modernleşmenin sağlanmasıyla, daha bilinçli, eğitilmiş, çağdaş ve özgür bir görünüme sahip, toplum içinde belir bir konuma sahip daha münevver Türk kadınlarının yetiştiğini söyler. Çağdaş Türk kadınının her geçen gün sayısının biraz artmasıyla Ozansoy, memnuniyetini ve aydınlık gelecek nesiller adına ümitlerini dile getirir.⁵²³ O aynı zamanda, bütün bu değişimin, yenileşmenin sahibi Atatürk’e gönülden minnettar ve sonsuz müteşekkirdir. Atatürk, onun için daha nice Türk gencinde olduğu gibi halâllerini süsleyen ideal bir vatan ve gönül kahramanıdır.

⁵²² Servetifünun-Uyanış Dergisi, Telâkki Meselesi, 52. kincikanun 1940, s.147

⁵²³ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Bugünün Kadını, 23 Temmuz 1936, c.80, s.134

“Üstün insanın gözlerinde ezeli, ebedin enerjisi vardı. Bu beşer üstü kudretti ki, hayalleri hakikat yaptı; hakikatler, ancak tasavvur ve hayalin hudutsuzluğunda bulunan br ihtişamın ışığında yükseldi. Zaferler üst üste sıralandı. Nihayet, Türk milleti, bu sadece enerji, zekâ ve irade adamına en yaraşan, en uyan ismi buldu. Ona Atatürk dedi.”⁵²⁴

5.3 Hayata ve İnsana Dair Felsefi Fikirleri

Daha önce de belirttiğimiz gibi Gavsî Ozansoy, Andre Gide’i çok fazla okuyan ve onun fikirlerinden oldukça etkilenen bir insandır. Ozansoy, sadece edebiyat ve sanat anlayışıyla değil, hayat felsefesi yönüyle de çok sevdiği bu yazarla benzerlik gösterir. Tabii bu benzerlik, Ozansoy’un gençlik dönemlerini kapsamaktadır. Dünyada hüküm süren ikinci dünya savaşı sadece Avrupa gençlerinin ruh ve kafa yapısını tahrip etmekle kalmayıp, ülkemizde yarattığı, maddî, iktisadî ve psikolojik etkilerle de Türk gençlerini, aydın okur ve yazarları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu bakımdan savaşın yaşandığı topraklarda asi, kural tanımaz ve pervasız bir isim olan Andre Gide’in sesine birçok genç gibi Ozansoy da kulak vermiş ve dönemin yaygın ‘Gide’ furyasına o da iltihak etmiştir.

“Hayatın gayesi gene kendisidir. O o kadar güzeldir ki, onu yaşamamak, yaradılışa karşı bir isyandan, nankörce bir tasarruftan başka bir şey değildir. Kuru ahlâk telâkkileri Andre Gide’in reel düşünüşü ve hür anlayışı yanında ne kadar basit kalıyor. Gide aynı zamanda eskinin ve hâtıranın da, düşmanıdır. Ruhunu basitin kalıplarından kurtarmış, ancak bu suretle hakiki ve hür bir varlığa yükselebilmişlerdir. Şu sözleri, biraz ifrat bile olsa, ne kadar güzel: ‘Senin için en tehlikeli yer: odan, ailen, mazindir. Onları terk et.’”⁵²⁵

⁵²⁴ Sevetifünun-Uyanış Dergisi, İnkılâbın Bekçileri, Önünüzde Eğilirim!, 06 Nisan 1939, c.85, s.306

⁵²⁵ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Kitaplar Arasında, 05 İkinciteşrin 1936, c.80, s.371

Gavsi Ozansoy, ‘Serkû’ya Mektuplar’ adı altında Uyanış dergisinde yazılar kaleme alır. Adında da anlaşılacağı gibi Ozansoy’un bu yazıları ‘Serku’ adında birine yazmış olduğu mektuplardan oluşmaktadır. Fakat Ozansoy, yazısında Serku’nun kim olduğunu söylemez. Yazılarına bakıldığında Serku’nun bazen Ozansoy’un kafasında canlandığı hayali bir kahraman olduğunu düşündüğü gibi bazen de, insan ya da insan dışı yani muğlâk bir varlık olduğunu izlenimini verir. Ozansoy, dostum dediği Serku’ya içini döker, hayattan ve insanlardan dem vurur. Ozansoy’un iç dünyasını bir bakıma Serku ile yapmış olduğu bu dostane hasbihalden kısmen de olsa anlayabiliriz. Ozansoy, dostu Serku’ya yazdığı bir mektubunun ardına şöyle not düşer ve onun kim olduğunun öğrenilmemesinin daha iyi olacağını dile getirir:

“Şuna buna silâh vermeye gelmez. Bırak, asıl adını da öğrenmeyiversinler, Serkû. İnan olsun ki, sana bu biraz tuhaf, işitilmemiş ismi bulurken hatırımda Asaf Halet Çelebi’den tek mısra yoktu.”⁵²⁶

Ozansoy, yazılarında sen benim tasavvurumsun dediği muğlâk varlığa, hayatı ve insanları anlatır. Hayatının nasıl bir şey olduğundan, insanlarla yaşamanın ne denli zor olduğundan bahseder ve insan denen bilmecenin kendi varlığından daha muğlâk ve karmaşık bir yapıya sahip olduğunu belirtir. Ozansoy’un Serku’ya mektupları bir nevi onun hayat ve insanlarla yüzleşmesi, hesap sorması gibi bir şeydir.

“Sana, insanlardan bahsedeceğim Serkû. Bu son günlerde kafam onlarla meşgul. Sevimli mahlûklar. Bütün günahları anlaşılamamış olmaktan ibaret. Bütün saadetleri de bu. Ömür boyunca kendilerinden kendilerini sorarlar. Kendilerini severler; çünkü hiçbir vakit, kendilerine temellük edememişlerdir. Eğer, kendimize sahip

⁵²⁶ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Serku’ya Mektuplar, 06 Haziran 1940, c.88, s.37

olsaydık, bir gün kendimizden de bı kacaktık Serku. ... Felâketler Serku, sadece insan zekâsının tasnifinde mevcuttur. İnsanları sev, fakat onlara az inan. Şikâyetlerine, bedbinliklerine kulak asma, mesutturlar. Çünkü mesut olmak için, yaşamak kâfidir. Dünyada tek bir insan bulamazsın ki, bir ağacın huzuru ile değişsin.”⁵²⁷

Ozansoy’a göre yaşam tahlil edilemez, sadece yaşanır. O hayatta basit ve küçük hazların peşindedir. Bir tuhafiyeci vitrinindeki hoşuna giden bir gravat veya bir çocuk başı, sarışın bir baş, bazen güzel bir kadın, onu saatlerce meşgul edebilir. O, her zaman bütün insanları sevmek için tek bir insanı sevmenin yeterli olduğuna inanır. Ayrıca Ozansoy için tasavvur etme güzel olan her şeyin başlangıcıdır. İnsan evvela hayattaki şeyleri tasavvur eder, güzel olduğuna kendini inandırır, mutluluğa ulaşabilir. Ama tasavvurdan ziyade görünüşe takılan insan, her zaman kendi mutluluğunun katili olur.

“Buna inan, Serkû. Güzel olan tasavvur etmektir; görmek değil. Biz insanlar, niçin bedbahtız, biliyor musun? Bir şekil sahibiyiz de ondan. Ya, melekleri gördük mü, niçin güzeldirler, deriz. Çünkü tasavvur ederiz. Tasavvur edilen her şey güzeldir; tasavvur edilen her şey, bizindir de. Temellük edilebilir. Görülen şeylerin ise, hepsi, böyle değildir. Gide, ne güzel söylemiş: Görme hissi, hislerimizin en hüzün vericisidir. Temas edemediğimiz her şey, bizi müteessir eder.”⁵²⁸

⁵²⁷ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Serku’ya Mektuplar, 20 Haziran 1940, c.88, s.65

⁵²⁸ Servetifünun-Uyanış Dergisi, Serkû’ya Mektuplar, 06 Haziran 1940, c.88, s.37

SONUÇ VE TOPLU DEĞERLENDİRME

Gavsi Ozansoy, edebiyatımızın ünlü şair ve yazarlarından Halit Fahri Ozansoy'un oğludur. 25 Mayıs 1917 yılında gözlerini dünyaya açan Ozansoy, tıpkı babası gibi güçlü bir şair ve sanat ruhuna sahiptir. Daha lise yıllarında şiir yazmaya başlayan Ozansoy, bu şiirlerini babasının yazı işleri müdürlüğünü yaptığı Servetifünun-Uyanış dergisinde yayınlamaya başlar. Şiir ve yazılarında genel olarak 'Gavsi Halit' imzasını kullanır.

Gavsi Ozansoy, eğitimli bir ailede yetişmiştir. Dedesi Fahri Paşa ve büyük babası Süleyman Efendi de tam bir edebiyat sevdalıları insanlardır. Ozansoyların evlerinde tertip edile gelen 'edebiyat sohbetleri' ailenin çok eskilere dayanan vazgeçilmez geleneklerindendir. Bu sohbetler dönemin ünlü şair ve yazarlarını adeta bir mıknaş gibi bir araya toplar ve onları Halit Fahri'nin hatıralarında çokca zikrettiği 'eski edebiyat geceleri'nde buluşturur. Gavsi Ozansoy, işte böylesine sanat ve edebiyat sevgisi ile dopdolu bir ailenin her daim şiir kokan atmosferinde yetişmiştir.

Gavsi Ozansoy'un kanının damarlarında en hızlı aktığı dönem, dünya üzerinde de ve özellikle Avrupa'da birçok kanın aktığı bir döneme, ikinci dünya savaşının yaşandığı zamana denk gelir. Milletçe verilen şedîd bir mücadelenin ardından 'kurtuluş'unu, özgürlüğünü kazanan ve yapmış olduğu devrimlerle mevcudiyetine sağlam temeller atan Türkiye Cumhuriyeti, her ne kadar bu savaşta yer almasa da, dünyada yaşanan bu kargaşanın bir hayli etkisi altında kalmıştır. Savaş, Avrupa gençlerinin ruh ve kafa yapılarını olumsuz etkilemiş, yenileşmenin son sürat ilerlediği bir ülkede yaşayan ve batıyı her yönüyle çok yakından takip eden Türk gençleri kısmen de olsa, bu olumsuz etkilenmeden nasiplerini almışlardır. Geçmişe, kurallara ve hayata baş kaldırış, isyankâr bir ruh dönemin gençlerinde yaygın bir haldir.

Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde birçok inkılaplara, başkalaşımlara kapı aralar ve bu sayede uygar medeniyetler

zirvesinde hak ettiği yere gelmeye çalışır. Ülkede sosyal hayatta birçok yeniliğin yaşanmasının yanı sıra eğitim, sanayi, iktisat, ziraat alanlarında yenilik adına bir hayli mesafe katedilir. Ülkede yaşanan bütün bu gelişme ve yenileşmeler, aynı zamanda ‘yeni bir edebiyat ve sanat’ anlayışının lüzumunu hissettir. Dönemin bütün şair ve edipleri, bu yeni edebiyatın nasıl olması gerektiği yönündeki fikirlerini sıklıkla yazılarında ortaya koymaya başlarlar. Kimileri mevcut edebiyat ve sanat anlayışının korunmasıyla eskiden güç alarak yeniye ulaşabileceğini söylerken, kimileri de ancak yeninin gelmesini mutlak surette eskinin ortadan kalkmasıyla mümkün olabileceğini savunur. Bu tartışmalar öyle bir hal alır ki, 1940 yılına yaklaşıldığında artık dönemin en çok tartışılan konuları arasında yerini alır. Özellikle genç sanatkâr ve edipler o dönemde yaygın olan asi ruh haletinin de etkisiyle eski olan, eskinin olan her şeye baş kaldırır ve her yönüyle yepyeni bir edebiyatın zuhuruna inanırlar.

Gavsi Ozansoy da edebiyat ve sanatta köklü bir yeniliğin olması gerektiğini düşünen ediplerden biridir. Uyanış dergisinde şiir ve hikâyelerini yayınlayan Ozansoy, aynı zamanda yeni edebiyatın nasıl olması gerektiği, hangi kıstaslara dayandırılarak ele alınması gerektiği yönünde yazılar kaleme alır.

Ozansoy, 05 Ocak 1940 yılında İstiklâl gazetesinde ‘Tasfiye Lazım’ adlı bir yazı yayınlar. Yazısında edebiyat ve sanatta esaslı bir tasfiye lazım geldiğini iddia eden Ozansoy’un bu yazısı, Türk edebiyatı tarihine geçecek olan ‘1940 Tasfiye Hareketi’nin çıkış noktası olur. Edebiyatta yeniliği savunan gençler bu yazı etrafında örgütlenmeye başlarlar ve adeta eski edebiyata, sanatçılara savaş ilan ederler. Gençler edebiyattan tasfiyesini istedikleri isimleri bir liste halinde gazete sayfalarında yayınlarlar. Bu isimler arasında Gavsi Ozansoy’un babası Halit Fahri Ozansoy da vardır. Halit Fahri, oğlunun şahsında kendisine yapılan eleştirilerden ötürü çok incinir. Vâ-Nû ile aralarında sert tartışmalar olur. Halit Fahri, ilk kendi neslinden olan edipler ile yenilik iddiasıyla eskiye kazan kaldıran gençler arasında kalır. İlk

başlarda gençlerden yana tavır takınan Halit Fahri, olayların gidişatı karşısında, gençlerin sınırı aşmasıyla ve iddia ettikleri yeni edebiyata ilişkin eserler ortaya kayma konusundaki başarısızlıkları nedeniyle eski arkadaşlarının safında yer alır. Halit Fahri, yıllar sonra o günlere dair hatıralarında Gavsî'in atak bir yapısı olduğunu aslında doldurulmuş geldiğini ve 'Tasfiye Lazım' yazısının ona zorla yazdırıldığını söyler. Özünde bu hareket Halit Fahri'ye göre birden alevlenip sönen gençlik heyecanından başka bir şey değildir.

'Tasfiye Lazım' yazısıyla gençler Son Posta gazetesinde bir anket düzenlerler ve bu anket vesilesiyle nasıl bir edebiyat istediklerini ortaya koyarlar. Fakat gençlerin ankette yer alan sözleri biraz sivri ve biraz da edep sınırlarını aşıcı mahiyettedir. Bunun üzerine Akşam gazetesinde eskilerin düşüncelerinin dillendirildiği bir anket başlatılır. Her iki ankette birbirine misilleme şeklinde, kıyasıya ve ateşli bir şekilde devam eder. Halit Fahri, derginin yönetimini oğlu Ozansoy ve Cavit Yamaç'a bırakarak bir kenara çekilir.

Gençler, iddia ettikleri yeni edebiyat ve sanatın teşekkülü için kendilerinden istenen eserleri vermede çok da başarılı olamazlar. Neticede, tasfiye hareketi gürültülü bir yaygara sonrası yerini derin bir sükûta bırakır. Aslında bu hareket, o dönem içinde sebepleri itibarıyla çok önemli olmasa da neticeleri itibarıyla önemlidir. Çünkü tasfiye hareketiyle ortaya atılan gençlerden kalemi güçlü olanlar, o dönemde adlarını duyurabilmiş ve sonrasında Türk edebiyatında çok başarılı eserlere imza atmışlardır. Bu hareket, aynı zamanda kendisinden sonra gelecek olan 'Garip Hareketi'nin de hazırlayıcısı konumunda olmasıyla birlikte, 1940 toplumcu gerçekçiliğinin de bir nevi yol ayrımıdır.

Gavsî Ozansoy, 1944 yılında Uyanış dergisinin kapanmasıyla edebiyata uzunca bir ara verir. Gazeteciliğe atılır. Uzun yıllar Son Posta Gazetesi başta olmak üzere, çeşitli gazetelerde görev alır. Adliye vakaları ve

güncel olaylar üzerine yazılar kaleme alır. Bir ara kendi gazetesi olan 'Harman'ı çıkarır, fakat iki yıl sonra kapanır. 1962 yılında edebiyata olan küskünlüğünü bozar ve Tercüman gazetesinde 'Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli? Kırk Yıl Sonra Diyorlar ki' adlı bir yazı dizisi oluşturur. Bu yazı dizinde Ozansoy, dönemin eski ve yeni edipleriyle yapmış olduğu edebiyat ve sanat içerikli röportajlarını yayınlar.

1964 yılında ise yine Tercüman gazetesinde 'Mısralarda Yaşayan Aşklar' adlı bir yazı dizisi oluşturur. Ozansoy, bu yazı dizisinde ünlü şair ve yazarların eserlerinde yola çıkarak gizli kalmış aşk hikâyelerini araştırır ve okuyucuya sunar. 1967 yılında Haber gazetesinde 'Beş Kuşak Konuşuyor' adını taşıyan bir yazı dizisi yayınlayan Ozansoy, bu yazı dizisi aracılığıyla beş kuşağı da içine alan bir şair ve yazar kadrosunu konuşturur. Edebiyatımızın bitmek bilmeyen eski-yeni tartışmaları bu röportajlarda dünkü-bugünkü şeklinde tekrar masaya yatırılır. Ozansoy'un yapmış olduğu bu röportajlar aslında geçmişin telafisidir bir bakıma. Ozansoy, yazı dizisinde bir zamanlar arkadaşlarıyla giriştikleri tasfiye hareketinde isimlerinin üstüne bir kırmızı çizgi çizdikleri ediplerden adeta özür diliyor, onlara yıllar sonra söz hakkı vermekle iade-i itibarlarını sunuyor gibidir. Bununla birlikte Ozansoy, röportaj yaptığı genç ediplerin sert çıkışları ve sözleri karşısında ise oldukça müsamahalı ve olgun bir tavır içindendir. Edebiyatta kökten, yok edici bir yeniliği isteyen bu gençlere Ozansoy, eski bir aynaya bakar gibi bakar ve onların bu çıkışlarını hoşgörü ile karşılar.

Gavsi Ozansoy'un 1960'lı yıllarda yayınlamış olduğu bu röportajları, bugüne değin bir kitap haline getirilemediğinden gazete sayfalarında kalmıştır. Ünlü şair ve yazarların edebiyata ve sanata ilişkin sözlerini kapsaması bakımından bu röportajlar edebiyat tarihi için büyük bir öneme haizdir.

Gavsi Ozansoy, ilk hikâyesini 1934 yılında kaleme almıştır. 1940 yılından sonra ise Ozansoy'a ait bir hikâyeye rastlamayız. Ozansoy'un

toplamda beş hikâyesi vardır. Bunlardan en hacimli olan ‘Sevmek İçin Sevmek’ adlı hikâyenin dışında diğer dört hikâyesi kısa hikâye özelliğini taşımaktadır. Ozansoy, Uyanış dergisinde bazı hikâyelere başlasa da bunların devamı sonraki sayılarda ne yazık ki gelmemiştir. Ozansoy, ‘Sevmek İçin Sevmek’ adını taşıyan hikâyesini 1936 yılında bir kitap halinde yayınlamıştır. Ozansoy’un genelde kısa hikâyeler kaleme alması, 1940’tan sonra hiç hikâye yayınlamamış olması, onun hikâye yazmaktan çok hoşlanmadığı izlenimini verir. Ozansoy’un bu beş hikâyesinde hem olay hem de durum hikâyeleri yer alır. Bazen birinci ağızdan olayların anlatıldığı gibi bazen de olaylar anlatıcı kahraman seçilir ve onun ağzından anlatılır.

Ozansoy, edebiyatımızda daha çok gazeteciliği ve şairliği ile ön planda yer alır. Ozansoy, Uyanış dergisi başta olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde şiirlerini yayınlamıştır. Şairin toplamda 53 şiiri bulunmaktadır. Ozansoy, 1945 yılında ‘Harman Sonunda Gelen’ adlı bir şiir kitabını yayınlamıştır. 1940 yılına kadar düzenli hece ölçüsü içinde kafiye ve genellikle dörtlükler halinde kaleme aldıkları şiirleri, 1940 tasfiye hareketinin etkisiyle bu yıldan sonra belirgin bir değişikliğe uğrar ve yerini serbest şiir anlayışına bırakır. Ozansoy’un şiirlerinde ele aldığı temalar ise 1940 öncesi ve sonrasında değişmez. Şair, genel olarak şiirlerinde akşam, gece, gün dönümü, sevgili, geçmişe özlem, itiraf...vb. temalarını işlemiştir. 1944 yılından sonra şiir yazmaya da bir müddet ara veren Ozansoy, 1960’lı yıllarda yayınlamış olduğu yazı dizileri ile edebiyata dönüş yapar ve tek tük de olsa şiir yazmaya başlar. Ozansoy, 1967’de yayınladığı ‘Beş Kuşak Konuşuyor’ yazı dizisinden tam üç yıl sonra 1970 yılında vefat eder.

Gavsi Ozansoy, edebiyatımızda 1940 yılına damgasına vuran Tasfiye Hareketi’nin öncüsü olması hasebiyle büyük bir öneme sahiptir. Hikâyeleri ve bilhassa şiirleriyle uzun yıllar Uyanış dergisinde adını duyurmuş ve 1960 yıllarında yapmış olduğu edebî röportajlarla edebiyat tarihine büyük katkı sağlamıştır. Şairliği ve yazarlığının yanında hep başarılı bir gazeteci olarak anılmıştır.

KAYNAKÇA

- ACEHAN, Abdullah, Halit Fahri Ozansoy'un Hayatı, Sanatı, Eserleri, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Sakarya, 1998
- AKALIN, Sami L., Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Varlık Yayınları, 6. baskı, İstanbul, 1984
- ALKANDERE, Osman, Milli Şef Dönemi, İz Yayınları, İstanbul, 1998
- AKKANAT, Cevat, Gelenek ve ikinci Yeni Şiiri, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2000
- AKTAŞ, Şerif- Gündüz Osman, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, 2. baskı, Ankara, 1992
- AKTAŞ, Şerif, Edebiyatta Üslûp ve Problemleri, Akçağ Yayınları. , 1. Baskı, Ankara, 1986
- AKYÜZ, Kenan, Modern Edebiyatın Ana Çizgileri (1860-1923), İnkılap Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul, 1990
- ALANGU, Tahir, Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman 1-3, İstanbul Matbaası Yay. , İstanbul, 1965
- ALKAN, Erdoğan, Şiir Sanatı / Dünyada ve Türkiye'de Şiir Akımları, Şiirin Temel Sorunları, Kavramları, Yön yayınları, İstanbul, 1995
- ALTINKAYNAK, Hikmet, Edebiyatımızda 1940 Kuşağı, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları, İstanbul, 1977
- ANDAÇ, Feridun, Romanda ve Öyküde Yeni Açılımlar 1940-1950, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu, 22 Kasım 1998, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, 1998
- AYDIN, Mehmet, Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, Emek Yayınları, 1. baskı, Ankara, 1992
- AYTAÇ, Gürsel, Genel Edebiyat Bilimi, Say Yayınları, İstanbul, 2003
- BALCI, Olcay, Halit Fahri Ozansoy'un Makaleleri, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2001
- BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, Devlet Kitapları, İstanbul, 1987

BATES, H.E, Kısa Öykü: Yazınsal Bir Tür Olarak, çev. Gökçen Ezber, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 3. baskı, İstanbul,2005

BAYDAR, Mustafa, Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar?, Ahmet Halit Yaşaroğlu Yayınları, İstanbul, 1960

BEHRAMOĞLU, Canan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağın Yeri, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2001

BİRSEL, Salah, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Sonder Yayınları, Sümbül Basımevi, İstanbul, 1976

BOLAT, Salih, Öykü Yazma Teknikleri: Yaratıcı Yazma Dersleri, Varlık Yayınları, İstanbul, 2005

BOYNUKARA, Hasan, Hikâye ve Hikâye Kavramları, Hece Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, say. 46-47, Ekim-Kasım 2000

BOZKURT, Nejat, 20. yüzyıl Düşünce Akımları: Yorumlar ve Eleştiriler, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2003

BÜLBÜL, İbrahim, 1923-1940 Romanında Nesil Çatışması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1997

CEVDET, Kudret Örneklerle Edebiyat Bilgileri, İnkılâp ve Aka Yayınları, c.1, 1. baskı, İstanbul, 1980

COŞKUN, Nusret Sefa, Milli Bir Edebiyat Yaratabilir miyiz? İnkılâp Kitabevi, 1. baskı, c.1, İstanbul, 1938

ÇETİŞLİ, İsmail, Metin Tahlillerine Giriş 2 'Hikâye-Roman-Tiyatro, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004

ÇETİN, Mehmet, Tanzimat'tan Sonra Türk Şiiri Antolojisi, c.1 Birleşik Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 1991

ÇINARLI, Mehmet, Sanatçı Dostlarım, Ötüken Yayınları Edebî seri:67, İstanbul, 1979

DAMAR, Çağdaş, Servet-i Fünun ve Resimli Uyanış (64. ve 65. cilt) Dergilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 2003

DEMİR, Yavuz, İlk Dönem Hikâyecilerinde Anlatıcılar Tipolojisi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1995

DEMİRCİ, İbrahim, Romanımızın 27 Yılına Bakış (1923-1950), Hece Türk Roman Özel Sayısı, say. 65-66-67, 2002

DİLÇİN, Cem, Örnekleriyle Türk Şiir Bilgisi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1992

DÖNMEZ, Süheyla, İkinci Yeni Hareketinde Dil Problemi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1993

ECEVİT, Yıldız, Kurmaca Bir Dünyadan Yazı İncelemeleri, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1992

ECEVİT, Yıldız, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları. 3. baskı, İstanbul, Ankara

EDİBOĞLU, Baki Süha, Bizim Kuşak ve Ötekiler, Varlık Yayınları, İstanbul, 1968

ELİOT, T. S. , Edebiyat Üzerine Düşünceler (çev. Sevim Kantarcıoğlu), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1983

ENDER, Muzaffer, Milli Edebiyat ve Sonrası, Yeni Matbaa, İstanbul, 1967

ENGİNÜN, İnci, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001

ENGİNÜN, İnci, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı, say. 481, 482, Ocak-Şubat 1992

ERCİLASUN, Bilge, Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler, c.1, Akçağ Yayınları, 1. baskı, Ankara, 1997

ERDOĞAN, Örtülü, Üç İhtilâlin Hikâyesi, Ayyıldız Matbaası, 2. baskı, Ankara, 1966

EROĞLU, Ebubekir, Modern Türk Şiirin Doğası, Yapı Kredi Yayınları, 1. baskı, İstanbul, 1993

ESEN, Nükhet, Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar, İletişim Yayınları İstanbul, 2006

EŞREF, Ruşen, Diyorlar ki, Dersaadet Kanaat Matbaası, İstanbul, 1918

FERİDUN, Hikmet, Bugün de Diyorlar ki, Remzi Yayınları, İstanbul, 1932

FUATt, Mehmet, Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi, Adam Yayınları, c.1, 12.baskı, İstanbul, 2006

GEÇER, İlhan, Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1.baskı, Ankara

GÜMÜŞ, Hüseyin, Roman Sanatı ve İncelemesi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989

GÜMÜŞ, Semih, Öykünün Bahçesi, Adam Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 2003

GÜNDÜZ, Sevim, Öykü ve Roman Yazma Sanatı: Birlikte Yazalım, Toroslu Kitaplığı, İstanbul, 2003

IŞIK, İhsan, Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi, 'Gavsi Ozansoy', Elvan Yayınları, c.2, s.1379, Ankara, 2004

İLERİ, Suphi Nuri, Yeni Türk Edebiyatında Sosyalist Gerçekçilik, Scala Yayınları, İstanbul, 1998

İNAL İbnülemin Mahmut Kemal, Son Asır Türk Şairleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Devlet Kitapları Milli Eğitim Basımevi, c.3, İstanbul, 1932

İNAN, Mehmet Akif, Ana Hatlarıyla İlk Dönem Şiiri, Yeni Türkiye Dergisi, Cumhuriyet Özel Sayısı, say. 23, 24, Eylül-Aralık 1998

KABAKLI, Ahmet, Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, Büyük Eserler Dizisi 2, İstanbul, 1994

KAPLAN, Mehmet, İnci Enginün, Zeynep Kerman, Necat Birinci, Abdullah Uçman, Atatürk Devri Türk Edebiyatı 1, Kültür Bakanlığı Yayınları, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, 2.baskı, Ankara, 1992

KAPLAN, Mehmet, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları, 1.baskı, Ankara, 1973

KAPLAN, Mehmet, Hikâye Tahlilleri, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992

KAPLAN, Mehmet, Şiir Tahlilleri, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1992

KAPLAN, Mehmet, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar, Dergah Yayınları, İstanbul, 1997

KAPLAN, Ramazan, Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1981

KARAALIOĞLU, Seyit Kemal, Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü, 'Gavsi Ozansoy' İnkılap ve Aka Kitapevi, 3.baskı, s.591, İstanbul, 1983

KATOĞLU, Murat, Türkiye Tarihi, Cem Yayınları, c.4, İstanbul, 1992

KOCAHANOĞLU, Osman Selim, Milli Edebiyat Hareketi ve Beş Hececiler, Toker Yayınları, 2.baskı, İstanbul, 1987

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, Başlangıçtan Bugüne kadar Türk Edebiyatı Tarihi, Tahlili ve Tenkiti, Edebiyat Yayınevi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1970

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, Yeni Türk Edebiyatı, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1936

KOÇAK, Cemil, Türküye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945) İletişim Yayınları, İstanbul, 1996

KOLCU, Ali İhsan, Öykü Sanatı, Salkımsöğüt Yayınları, Ankara, 2005

KORKMAZ, Ramazan, Yeni Türk Edebiyatı (1839-2000), Grafiker Yayınları, Ankara, 2005

KORKUD, Refik, Türk Edebiyatında Şairler ve Yazarlar, Hayatları, Edebî Kişilikleri, Eserleri, İz Matbaacılık, Ankara, 1971

KUDRET, Cevdet, Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman, c.3, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1987

KURDAKUL, Şükran, Çağdaş Türk Edebiyatı, Bilgi Yayınları, İstanbul, 1987

KURDAKUL, Şükran, Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1981

KURŞUNLUOĞLU, Mehmet Kemal, Acılı Kuşak, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1996

KURTULUŞ, Baki, Şair ve Yazarların Hayatı, Kurtuluş Yayınevi, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1959

KUTLU, Ayla, 'Roman ve Öykünün Konu Alanındaki Genişlemeleri', Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı Sempozyumu, 22 Kasım 1998, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara

MARAŞ, M. Atilla, Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Genel Bakış, Yeni Türkiye Dergisi Cumhuriyet Özel Sayısı, say.23, 24, Eylül-Aralık 1998

MORAN, Berna, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005

MUAMMAER, Uygur, 40'ların Cadı Kazanı, Tekin Yayıncılık, İstanbul, 1996

MUTLUAY, Rauf, 100 Soruda Türk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi, 4.baskı, İstanbul, 2004

MUTLUAY, Rauf, 50 Yılın Türk Edebiyatı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2.baskı, İstanbul, 1973

NAYIR Yaşar, Nabi- EECAN, Enver, Tanzimat'tan Günümüze Türk Öykü Antolojisi, Varlık Yayınları, 1994

NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, 'Gavsi Ozansoy', Varlık Yayınları, 15. Basım, s.250, İstanbul, 1993

OKAY, M.Orhan, Cumhuriyet Devri Edebiyatı Üzerine Bazı Dikkatler, Yeni Türkiye Dergisi Cumhuriyet Özel Sayısı, Eylül-Aralık 1998, say. 23, 24

OKTAY, Ahmet, Toplumcu Gerçekçiliğin kaynakları, BFS Yayınları, İstanbul, 1986

OKTAY, Ahmet, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı 1923-1950, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993

OKTAY, Ahmet, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri 1923- 1950, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1.baskı, Ankara, 1993

OZANSOY, Gavsi Halit, Harman Sonunda Gelen, İstanbul Tan Marbaası, 1945

OZANSOY, Gavsi Halit, Malatya Suikastinin İçyüzü, Ankara Milli Kütüphane no: 1952 AD 21 185

OZANSOY, Gavsi Halit, Sarıyer Cinayeti, Ankara Milli Kütüphane no: 1952 AD 1575

OZANSOY, Gavsi Halit, Sevmek İçin Sevmek, İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl. İhtisas Kitaplığı, no:5646-TDE 273 / Beyazıt Genel Kitaplığı, no: 39796 / Ahmet İhsan Basımevi, İstanbul, 1936

OZANSOY, Gavsi, Beş Kuşak Konuşuyor, 46 Röportaj, Haber Gazetesi, 08 Şubat- 28 Mart 1967

OZANSOY, Gavsî, Edebiyatımızda Dünküler mi, Bugünküler mi Daha Kuvvetli, 40 yıl Sonra Diyorlar ki, Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962 – 05 Ocak 1963 (Edebî Yazı Dizisi)

OZANSOY, Gavsî, Mısralarda Yaşayan Aşklar, 10 Röportaj, Tercüman Gazetesi, 10-19 Mart 1964

OZANSOY, Halit Fahri, Edebiyatçılar Çevremde, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara, 1970

OZANSOY, Halit Fahri, Edebiyatçılar Geçiyor, Kanaat Kitabevi, İstanbul / Ankara Kütüphanesi no: 231/13046

ÖNAL, Mehmet, En Uzun Asrın Hikâyesi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999

ÖNER, Sevim, Halit Fahri Ozansoy'un Şiirleri, Ankara Üniversitesi, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Edebiyat Enstitüsü, Lisans Tezi, Ankara, 1961

ÖNERTOY, Olcay, Cumhuriyet önemi Türk Romanı ve Öyküsü, Türkiye İş Bankası Yayınları, 1. Basım, Ankara, 1984

ÖZDEMİR, Emin, Türk Edebiyatında Dönemler-Yönelimler, Bilgi Yayınevi, 3. Baskı, İstanbul, 1999

ÖZGÜL, Metin Kayahan, Halit Fahri Ozansoy, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No:656, Ankara, 1986

ÖZGÜL, Metin Kayahan, Halit Fahri Ozansoy'un Eski Harfli Türkçe Şiir Kitapları Etrafında, Hacettepe Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Tezi, Ankara, 1984

ÖZKIRIMLI, Atilla, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Yapı Kredi Yayınları, c.1, 2. baskı, İstanbul, 2003

POSPELOV, Gennadiy, Edebiyat Bilimi, çev. Yılmaz Onay, Evrensel Basım Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 2005

SAĞLAM, Nuri, Türk Edebiyatında Edebî Röportaj, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, c.4, S.8, s.415-478, İstanbul, 2006

SAYIN, Şaro, Her Kısa Öykü Kısa Öykü Mü?, Çağdaş Eleştiri, say.5, Mayıs, 1985

SAZYEK, Hakan, Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006

TANYOLAÇ, Öztokat, Nedret, 'Çağdaş Türk Yazınında Kısa Kısa Öykü', Adam Öykü Kısa Kısa Öykü Özel Sayısı, say. 12, Eylül-Ekim, 1997

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, 'Gavsi Ozansoy', Yapı Kredi Yayınları, 2. baskı, c.2, s.718, İstanbul, 2003

TUNCER, Hüseyin, Beş Hececiler, Akademi Kitabevi, İstanbul, 1994

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 'Gavsi Ozansoy', Dergâh Yayınları, c.7, s.166

YETKİN, Çetin, Türkiye'de Tek Parti Yönetimi 1930-1945, Altın Yayınları, İstanbul, 1983

YILDIRIM, Ercan, Çağdaş Türk Öykücülüğünde Kısa Kısa Öykü, Hece Öykü: Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek) Öykü, say. 19, Şubat-Mart 2007

YILMAZ, Mustafa, Ozan Olarak Halit Fahri Ozansoy, Ankara Üniversitesi, Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Lisans Tezi, Ankara, 1981

YÜZBAŞI, Muammer, Türk ve Batı Edebiyatından Şairler ve Yazarlar, Serhat Yayınları, İstanbul, 1990

Dergi ve Gazeteler:

Akbaba Dergisi, 28 Mart 1940, S.323, s.1

Akşam Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.7664, s.5

Akşam gazetesi, 15 Ocak 1940, S.7665, s.5

Akşam Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.7666, s.5

Akşam Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.7667, s.5

Akşam Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.7668, s.5

Akşam Gazetesi, 23 Ocak 1940, S.7673, s.5

Akşam Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.7674, s.5

Akşam Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.7674, s.6

Akşam Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.7663, s.5

Cumhuriyet Gazetesi, 11 Nisan 1970, say.16416, s.5

Cumhuriyet Gazetesi, 12 Nisan 1970, s.2

Güvercin Dergisi, Mayıs 1970, say.26, s.26

Haber Gazetesi, 01 Mart 1967, S.2864, s.3
 Haber Gazetesi, 02 Mart 1967, S.2865, s.3
 Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, S.2866, s.3
 Haber Gazetesi, 03 Mart 1967, S.2866, s.3
 Haber Gazetesi, 04 Mart 1967, S.2867, s.3
 Haber gazetesi, 06 Mart 1967, S.2869, s.3
 Haber Gazetesi, 08 Mart 1967, S.2871, s.3
 Haber Gazetesi, 08 Şubat 1967, S.2843, s.3
 Haber Gazetesi, 09 Şubat 1967, S.2844, s.3
 Haber Gazetesi, 10 Şubat 1967, S.2845, s.3
 Haber Gazetesi, 11 Mart 1967, S.2874, s.3
 Haber Gazetesi, 11 Nisan 1970, s.1
 Haber Gazetesi, 11 Şubat 1967, 2846, s.3
 Haber Gazetesi, 12 Mart 1967, S.2875, s.3
 Haber Gazetesi, 12 Şubat 1967, S.2847, s.3
 Haber Gazetesi, 16 Şubat 1967, S.2851, s.3
 Haber Gazetesi, 19 Şubat 1967, S.2854, s.3
 Haber Gazetesi, 20 Şubat 1967, S.2855, s.3
 Haber Gazetesi, 21 Mart 1967, S.2884, s.3
 Haber Gazetesi, 23 Şubat 1967, S.2858, s.3
 Haber Gazetesi, 25 Şubat 1967, S.2860, s.3
 Haber Gazetesi, 26 Şubat 1967, S.2861, s.3
 Haber Gazetesi, 27 Mart 1967, S.2890, s.3
 Haber Gazetesi, 28 Mart 1967, S.2891, s.3
 Haber Gazetesi, 28 Mart 1967, S.2891, s.3
 Haber Gazetesi, 28 Mart 1967, S.2891, s.3
 Haber Gazetesi, 12 Nisan 1970, s.1,5
 Harman Gazetesi, 21 Ekim 1952, S.5, s.1
 Hisar Dergisi, Mayıs 1970, S.77, c. 10, s.1
 Hisar Dergisi, Nisan 1971, S.88, s.8
 İstiklâl Gazetesi, 5 Ocak 1940, s.5
 Milliyet Gazetesi, 11 Nisan 1970, s.11

- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Mart 1934, s.211
- Servetifünun- Uyanış Dergisi, 08 Şubat 1940, S.2268/583, s.179
- Servetifünun- Uyanış Dergisi, 18 Ocak1940, c. 87/23, S.2265/580, s.131
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 09 İkinciteşrin 1939, c.86, s.355
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Temmuz 1936, c.80, s.134
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Mart 1934, s.211
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Mart 1934, s.211
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Şubat 1940, S.2267/582, s.166
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 01 Şubat 1940, S.2267/582, s.167,175
- Servetifünun-Uyanış dergisi, 02 Mart 1939, S.2219/530, s.230
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 02 Temmuz 1936, s.91
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 02 Temmuz 1936, s.91
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 03 Birincikanun 1942, c.93, s.29
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 Ağustos 1935, s.180
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 Haziran 1937, c. 82, s.165
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 İkinciteşrin 1936, c.80, s.371
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 İkinciteşrin 1936, c.80, s.371
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 05 Mayıs 1932, s.363
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Ağustos 1936, S.2085/400, s.166
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Eylül 1934, S.1985/300, s.231
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Haziran 1940, c.88, s.37
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Nisan 1933, s.299
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Nisan 1933, s.299
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 07 Mayıs 1936, s. 378-379
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 11 Nisan 1935, s.317
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 14 Mart 1940, s.271
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 14 Mart 1940, s.271
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, s.208
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, S.2269/584, s. 198,199
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 15 Şubat 1940, S.22697/584, s.205
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 16 Nisan 1942, s.269
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 16 Şubat 1939, S.2219/530, s.198

- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkincikanun 1934, s.123
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkncikanun 1934, s.123
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkncikanun 1940, s.137 / 28
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ocak 1940 c. 87/ 23, S.2265/580, s.129
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Nisan 1934, s. 323
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Nisan 1934, s.323
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Nisan 1934, s.332-333
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Ağustos 1936, c.80, s.198
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Haziran 1940, c.88, s.65
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Nisan 1935, s.51
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Nisan 1935, s.51
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Nisan 1939, s.339
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Şubat 1941, s.163
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Temmuz 1933, s.115
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 20 Temmuz 1933, s.115
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 21 Mart 1940, s.294
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 21 Mayıs 1936, s.406
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 22 Birincikanun 1938, c.85, s..68
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 22 İkinciteşrin 1934, s.407
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 22 İkinciteşrin1934, s.407
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Mart 1939, c.85, s.278
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Mart 1939, S.2222/537, s.278
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Mayıs 1940, s.5
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Mayıs 1940, s.5
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Şubat 1933, s.213
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Şubat 1933, s.213
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 23 Temmuz 1942, s.124
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 24 İlkkanûn 1936, s.67
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 24 İlkkanûn 1936, s.67
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, c.87/23, s.146
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S.2266/581, s.147
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S.2266/581, s.159

- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 25 Ocak 1940, S2266
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 26 Temmuz 1934, s.131
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 26 Temmuz 1934, s.131
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 26 Temmuz 1934, s.131
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Mart 1941, s.219
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Mayıs 1937, s.4
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Temmuz 1939, s.149
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Teşrinievvel 1932, s.341
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Teşrinievvel 1932, s.341/581, s.155
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Teşrinievvel, 1932, s.341
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 28 Birincikânun 1939 s.87
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 28 Birincikanun 1939, s.87 / 18
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 29 İkincikanun 1942, s.124
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 29 Şubat 1940, S.2271/586, s.230
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Ağustos 1934, s.219
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Ağustos 1934, s.219
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Birincikanun 1937, s.89, 96
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Mayıs 1935
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Mayıs 1935, s.3
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 30 Nisan 1842, s.280
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 5 Mayıs 1932, s.363
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 52 İkincikanun 1940, s.150
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 52 İkincikânun 1940, S.2266/581, s.152,153
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 52. İkincikanun. 1940, s.150
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 52. kincikanun 1940, s.147
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,11 Nisan 1935, s.317
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,12 Şubat 1942, s. 147
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,13 Mayıs 1943, s.
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,14 Birincikânun 1933, s.39
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,14 Brincikanun 1933, s.39
- Servetifünun-Uyanış Dergisi,14 Mart 1940, s.271

- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 14 Mart 1940, s.271
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 14 Mayıs 1936, s.394-395
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 16 Şubat 1939, c.85, s.198
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 17 İkinciteşrin 1935, s. 330-331
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ağustos 1932, s.189
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ağustos 1932, s.189
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 Ağustos 1932, s.189
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkincikânun 1934, s.123
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 18 İkincikanun 1940, s.130
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Birinciteşrin, 1939, c.86, s.319
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Nisan 1934, s.323
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 19 Nisan 1934, s.332-333
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 12 İkinciteşrin 1936, c.80, s.387
- Servetifünun-Uyanış, 21 Ağustos 1941, c. 90, s.158
- Servetifünun-Uyanış, 27 Ağustos 1942, s.177
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 27 Teşrinievvel 1932, s.341
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 04 İkincikanun, 1939, s.99
- Servetifünun-Uyanış Dergisi, 06 Nisan 1939, c.85, s.306
- Son Havadis, 24 Şubat, 1971, s.4
- Son Posta Gazetesi, 01 Mart 1940, S.3443, s.6
- Son Posta Gazetesi, 12 Ocak 1940, S.3397, s.1
- Son Posta Gazetesi, 13 Ocak 1940, S.3398, s.6
- Son Posta Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.3399, s.8
- Son Posta Gazetesi, 14 Ocak 1940, S.3399, s.8
- Son Posta Gazetesi, 15 Ocak 1940, S.3400, s.2
- Son Posta Gazetesi, 18 Ocak 1940, S.3403, s.7
- Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10
- Son Posta Gazetesi, 24 Şubat 1940, S.3437, s.1
- Son Posta Gazetesi, 24 Şubat 1940, S.3437, s.8
- Son Posta Gazetesi, 26 Ocak 1940, S.3411, s.7
- Son Posta Gazetesi, 16 Ocak 1940, S.3401, s.7
- Son Posta Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.3402, s.8

Son Posta Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.3404, s.10
 Son Telgraf Gazetesi, 17 Ocak 1940, S.1030, s.1
 Son Telgraf Gazetesi, 18 Ocak 1940, S. 1031, s.1
 Son Telgraf Gazetesi, 19 Ocak 1940, S.1032, s.1,5
 Son Telgraf Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1034, s.1
 Son Telgraf Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1034, s.1
 Tan Gazetesi, 24 Ocak 1940, S.1608, s.5
 Tan Gazetesi, 30 Ocak 1940, S.1614, s.8
 Tercüman Gazetesi 14 Kasım 1962, S.395, s.5
 Tercüman Gazetesi, 05 Aralık, 1962, S.417, s.1,5
 Tercüman Gazetesi, 11 Aralık 1962, S.423, s.5
 Tercüman Gazetesi, 26 Kasım 1962, S.407, s.5
 Tercüman Gazetesi, 01 Aralık 1962, S.413, s.5
 Tercüman Gazetesi, 02 Aralık 1962, S.414, s.5
 Tercüman Gazetesi, 05 Ocak 1962, S.448, s.5
 Tercüman Gazetesi, 06 Aralık 1962, S.418, s.5
 Tercüman Gazetesi, 07 Aralık 1962, S.419, s.1,5
 Tercüman Gazetesi, 09 Mart 1964, S.?, s.1
 Tercüman Gazetesi, 09 Mart 1964, s.1
 Tercüman Gazetesi, 10 Aralık 1962, S.422, s.5
 Tercüman Gazetesi, 10 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 11 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 11 Nisan 1970, S. 3048, s.7
 Tercüman Gazetesi, 12 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 12 Nisan 1970, S.3049 s.3
 Tercüman Gazetesi, 13 Aralık 1962, S.425, s.5
 Tercüman Gazetesi, 13 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 14 Aralık 1962, S.426, s.5
 Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962, S.395, s.1
 Tercüman Gazetesi, 14 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 15 Aralık 1962, S.427, s.5
 Tercüman Gazetesi, 15 Kasım 1962, S.396, s.5

Tercüman Gazetesi, 15 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 15 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 16 Aralık 1962, S.428, s.5
 Tercüman Gazetesi, 16 Kasım 1962, S.397, s.5
 Tercüman Gazetesi, 16 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 17 Aralık 1962, S.429, s.5
 Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, S.398, s.5
 Tercüman Gazetesi, 17 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 18 Aralık 1962, S.430, s.5
 Tercüman Gazetesi, 18 Kasım 1962 S.399, s.5
 Tercüman Gazetesi, 18 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 19 Kasım 1962, S.400, s.5
 Tercüman Gazetesi, 19 Mart 1964, s.5
 Tercüman Gazetesi, 20 Aralık 1962, S.432, s.5
 Tercüman gazetesi, 20 Kasım 1962, S.401, s.5
 Tercüman Gazetesi, 21 Kasım 1962, S.402, s.5
 Tercüman Gazetesi, 22 Aralık 1962, S.434, s.5
 Tercüman Gazetesi, 22 Kasım 1962, S.403, s.5
 Tercüman Gazetesi, 23 Kasım 1962, S.404, s.1,5
 Tercüman Gazetesi, 24 Aralık 1962, S.436, s.5
 Tercüman Gazetesi, 24 Kasım 1962, s.405, s.5
 Tercüman Gazetesi, 25 Kasım 1962, S.406, s.5
 Tercüman Gazetesi, 27 Aralık 1962 S.439, s.5
 Tercüman Gazetesi, 27 Kasım 1962, S.408, s.5
 Tercüman Gazetesi, 29 Aralık 1962, S.441, s.5
 Tercüman Gazetesi, 29 Kasım 1962, S.410, s.5
 Tercüman Gazetesi, 10-19 Mart 1964
 Tercüman Gazetesi, 14 Kasım 1962- 05 Ocak 1963
 Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1970, S.3053, s.2
 Tercüman Gazetesi, 16 Nisan 1970, S.3053, s.2
 Tercüman Gazetesi, 17 Kasım 1962, S.398, s.5
 Tercüman Gazetesi, 19 Mart 1964, s.5

Yedigün Dergisi, 03 Şubat 1937, S.204

Yeni Sabah Gazetesi, 04 Şubat 1940, S.630, s.3

Yeni Sabah Gazetesi, 04 Şubat 1940, S.630, s.3

ÖZET

EROĞLU, Zehra Dönüş, Gavsi Ozansoy'un Hayatı ve Eserleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009

25 Mayıs 1917 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen Gavsi Ozansoy, Türk edebiyatın ünlü kalemlerinden Halit Fahri Ozansoy'un oğludur ve aynı zamanda kendisi de bir şair ve yazardır. İlk edebî eğitimi babasından alan Ozansoy, sanat ve şiir kokan bir evde gözlerini dünyaya açmış olmanın avantajını yaşar ve böylelikle, içindeki sanat ruhunu erken yaşlarda şiir yazmaya başlayarak inkişaf ettirmiş olur.

Babasının yazı işleri müdürlüğünü yaptığı Servetifünun-Uyanış dergisinde uzun süre şiirlerini ve hikâyelerini yayınlar. 1940 yılında 'Tasfiye Lazım' adlı bir yazı yayınlarak edebiyatımıza 'Tasfiye Hareketi' adı ile geçen hareketin öncüsü olur. Kendisi gibi edebiyat ve sanatta yenilik iddiasında bulunan arkadaşlarıyla edebiyattan tasfiyesini istedikleri bir isim listesi yaparak asıl eski-yeni tartışmalarını edebiyat tarihinde bir kez daha başlatmış olurlar. Tasfiye hareketi birden yanıp sönen bir hareket olmuş, gençler iddia ettikleri davalarını eserleriyle ispat etmeye çalışsalar da, birkaç isim dışında eskileri geçebilecek eserler ortaya koyamamışlardır. Tasfiye hareketi sebepleri itibarıyla çok ses getirecek bir güce sahip olamasa da sonuçları itibarıyla edebiyatta yeni oluşumlara kapı aralamıştır. O dönemde tasfiye hareketinde yer alan bazı genç isimlerin yenilik iddialarıyla ortaya koydukları eserler onlara kendilerini ve kabiliyetlerini daha iyi tanıtmaya imkânı sağlamıştır. Tasfiye hareketi bu yönüyle, kendisinden sonra gelecek olan Garip akımının hazırlayıcısı olmuştur.

İkinci dünya savaşı ile Avrupa'da hem maddi hem de manevi bunalımlar yaşanmıştır. Savaş insanlar üzerinde ruh ve fikir bozukluklarına sebebiyet vermiştir. Türkiye, her ne kadar savaşın içinde bizzat yer almasa da, ülke gençliği dünyada yaşanan bu bunalım ve kargaşadan paylarına

düşeni almıştır. Savaştan yeni çıkmış, yeni kurulmuş ve devrimlerle mevcudiyetini sağlamlaştırmaya çalışan bir ülkede gençlerin yeni bir edebiyat talebi ile ortaya atılmaları o dönem itibariyle, çıkışları çok sert de olsa mazur görülmüştür.

Gavsi Ozansoy, edebiyatımızda şair ve yazar kimliğinden ziyade gazeteci kimliği ile gün yüzüne çıkmıştır. Ozansoy, başta Uyanış dergisinde yayınladığı şiir ve hikâyelerinin yanı sıra, esasında adını edebiyatımızda 1940 yılındaki Tasfiye Hareketi ile ve uzun yıllar sonra ünlü şair ve yazarlarla yapmış olduğu sanat konuşmaları, edebî röportajları ile öne çıkmıştır. Biz de bu çalışmamızda Tasfiye hareketini ayrıntılı bir şekilde ele almaya çalıştık ve Ozansoy'un gazete sayfalarında bulunan bu edebî röportajlarını bir çalışma çatısı altında toplayarak, edebiyatçılarımızın bilinmeyen yönleri ve sözlerini aktarmak istedik.

Anahtar Kelimeler:

1. Gavsi Ozansoy
2. Tasfiye Hareketi
3. Hikâye
4. Şiir
5. Edebî Röportajlar

ABSTRACT

EROĞLU, Zehra Dönüş, Life of Gavsı Ozansoy and his works, Master Degree, Ankara, 2009

Born in İstanbul on 25 May 1917, Gavsı Ozansoy is the son of one of the most important figures of Turkish Literature, Halit Fahri Ozansoy as well as being a poet and author. Having received the initial literary training from his father, Ozansoy got the opportunity to open up his eyes to the world in a house full of art and poem; this way developing the artistic soul inside by starting to write poems at the very early age of his childhood.

He published his poems and stories for a long time in the magazine of “Servetifünun-Uyanış” in which his father worked as the editor in chief. He became the leading figure of the movement, so called as “Tasfiye Hareketi” (Clearance Movement) in our literature, by publishing an article titled “Tasfiye Lazım” (Clearance is Required) in 1940. Along with his fellows who also claimed for refreshment in the literature and arts, they made a list of names to be omitted from the literature; and this way started once more time the debate of old & new in the history of literature. The “Tasfiye Hareketi” (Clearance Movement) became very short-term-movement, despite these young authors proved their ideas with their publishings with only few of them proved to be far better than the old ones. No matter how ineffective it was in terms of its reasons, the “Tasfiye Hareketi” (Clearance Movement) gave way to new approaches in literature with its conclusions. Some of the artworks of the young artists of the term’s Tasfiye Hareketi provided them an opportunity to better promote themselves and their ability with the claim of refreshment. In this sense, Tasfiye Hareketi prepared the grounds for the following Garip movement.

Both spiritual and material turmoil was experienced in the Europe by the World War II. The war caused mental and ideological disorders on

people. Despite not personally being in the War, the young population of Turkey has taken their shares from this global turmoil. The breakthrough of the young population with a claim of literature in a country which has just left a war behind itself, newly established and trying to fix its presence with the revolutions, was excused despite their breakthrough was rather sharp.

Rather than being a poet and author, Gavsı Ozansoy was more known with his journalist characteristic. In addition to the poems and stories published in the Uyanış (Awakening) Magazine, Ozansoy became prominent by his speeches and the literary interviews with the famous poets and authors of the Tasfiye Hareketi (Clearance Movement) of 1940 after a long time. In this study, we would like to examine the Tasfiye Hareketi (Clearance Movement) in a detailed way and by compiling these literary interviews under one umbrella giving way to reflect the mysterious aspects and statements of our men of letters.

Key Words:

1. Gavsı Ozansoy
2. Clearance Movement
3. Story
4. Poets
5. Literary Interviews